virtual-project.eu

Alain Berenboom

PORUMBEL À L'ITALIENNE

ALAIN BERENBOOM

PORUMBEL *À L'ITALIENNE*

O anchetă a lu Michel Van Loo,
detectiv particular

Original: *La recette du pigeon à l'italienne*
(2012)

Traducere din limba franceză de:
ILEANA CANTUNIARI

virtual-project.eu

CRIME SCENE PRESS

2016

Prefață

Michael și Alain se amuză

Alain Berenboom, pe care am plăcerea să-l cunosc deja de câteva decenii, are o calitate rară, ba aș spune chiar rarisimă. Este un scriitor – și un personaj – entuziasmant! Trebuie să înțelegeți prin aceasta că dacă veți petrece un moment în compania lui sau vă veți cufunda preț de câteva pagini în una dintre numeroasele cărți care figurează la activul său, vă va reîncărca literalmente cu energie. Ați ascultat cumva în exces Billie Holiday? Jurnalul televiziunii vă copleșește? Lectura ziarului de seară așijderea? Deoarece nu puteți merge să luați cina cu autorul, grăbiți-vă să luați romanele în care îl pune în scenă, cu o vervă inimitabilă, pe cel pe care eu îl consider *alterego*-ul său literar: Michel Van Loo. Căci, pentru mine, există o rudenie stranie între aceștia doi: Michel și Alain.

Citind *Primejdii în regat*[1] și *Rege în Congo,* nu mi l-am putut niciodată imagina pe Van Loo altfel decât având trăsăturile prietenului meu Alain! Chiar și în pasajele cele mai «fierbinți», tot de Alain era vorba (iar eu nu puteam decât să mă bucur pentru cel în cauză).

Însă nu numai tonul jubilatoriu elimină *blues*-ul cititorului în aceste romane: autorul dă dovadă de o asemenea cunoaștere a unei epoci și a unor locuri încât lasă impresia că acolo a trăit! Un adevărat tur de forță literar. Adesea, intrigile polițiste din romanele istorice par plasate forțat într-un context din altă epocă; alteori, lucrurile stau taman invers: ne place intriga, dar decorul și epoca par artificiale. Cu Berenboom, simbioza între cele două este perfectă. După cum prozaic se și zice: «Parcă ai fi acolo!»

Din toate aceste motive, anchetele lui Michel Van Loo, semnate Alain Berenboom, reprezintă o lectură necesară și chiar indispensabilă, de așezat alături de elixirurile dumneavoastră preferate. Cel mai bun leac pe care îl cunosc împotriva melancoliei!

Jean-Claude Zylberstein
Paris, 10 februarie 2012

1.

Lansare de porumbei la Grâce-Berleur

Totul a început cu un somptuos buchet de trandafiri. Tânărul cu obrazul plin de coșuri care îl ținea în mână mă privi cu un aer surprins când am deschis ușa biroului. La drept vorbind, eram la fel de surprins ca și el. Să fi fost cumva o admiratoare ascunsă? De luni întregi, singura mea clientă era o companie de asigurări pentru care dibuiam debitori dispăruți pe șest.

— Ce vrei, puștiule?

Micul curier scoase din buzunar o hârtie mototolită. Strivind în treacăt florile, descifră cu dificultate numele mâzgălit cu creionul: „Anne Van Soest”? A, evident!

Arătătorul meu indică podeaua. Anne lucra în salonul de coafură aflat mai jos de mizerabila mea chichineață, *La Federico* – salonul de coafură al redutabilului meu proprietar. Din când în când, ea urca să-mi ilumineze ambianța, aducându-mi aminte că eram în viață și că ea era logodnica mea, chiar dacă, în ciuda implorărilor mele, refuza cu încăpățânare să mi se arate goală pe sub halatul alb subțire. Dar florile? De la vreun fan necunoscut? Un concurent venit să-mi dea cu tifla?

— Poți lăsa buchetul aici, i-l voi înmâna eu, am spus scoțând o monedă din buzunar în timp ce trăgeam cu ochiul la cartea de vizită prinsă cu un ac în ambalajul de celofan.

Cu un gest neîncrezător, tânărul își turti buchetul de piept și se învârti pe călcâie, semn al unei onestități îngrijorătoare pentru vremurile în care trăim.

— Trebuie să-l înmânez personal! mârâi el ferm.

Nici nu dispăruse bine că un vacarm îngrozitor zgudui casa. Era cumva vreo bombă ascunsă

printre flori? Coborând în goană scara, m-am năpustit în prăvălia lui Federico.

— Anne, ești cumva rănită?

Când m-a văzut năvălind ca un nebun, făcu ochii mari și rămase cu foarfecele în aer. Salonul, bine pus la punct, trăsnea a apă de colonie, șampon și vopsele de păr, dar avea și un vag miros de naftalină – mirosul bătrânelor clevetitoare care tronau pe fotoliile turnante. În trecere, am salutat-o pe doamna Delporte, o mai veche clientă, al cărei cățel minuscul, cuibărit pe stofa albastră cu picățele a fustei ce îi acoperea gambele ca niște șunci, începu să latre.

— Îndepărtează-te, domnule Van Loo! exclamă ea. Doar vezi bine cât rău îi faci bietei mele Mitzi.

Să nu contați niciodată pe recunoștința clienților. Vă fac să plătiți foarte scump ajutorul pe care au fost siliți să vi-l ceară într-un moment de cumpănă… Și onorariile pe care le-ați smuls de la ei.

— Mickele, *mamma mia*! Îmi alungi clientela! gemu stăpânul locului, ținând o perie în mână și stând aplecat asupra unei creaturi cu păr mov, care cârâia cu glas ascuțit în mijlocul lătrăturilor, în timp ce un aparat de radio revărsa răgetele unei mulțimi isterice. Asta făcea să se cutremure zidurile.

— Și mai taci! Se retransmite reportajul sosirii!

— Ce sosire?

Vârful foarfecilor fu cât pe ce să-mi scoată ochii.

— Prima etapă din Giro, *porco Dio*! Că doar de asta ai coborât, nu-i așa?

Ce gafă! De o lună, Federico numai de asta vorbea. Duelul Fausto Coppi – Gino Bartali diviza Italia în două tabere mai înverșunate decât Capuleții și Montaigu. Dacă îi dădeai crezare, gambele celor doi zei ai bicicletei aveau să decidă soarta peninsulei. Victoria bătrânului rege Gino, greoi fiu al plebei, ar impune definitiv democrația

creștină. În timp ce victoria lui Fausto, aristocrat rasat, ar impune foarte tânăra republică laică. M-am grăbit să-mi repar gafa. Împăcarea cu proprietarul meu era la fel de vitală precum câștigarea turului pentru cei doi *campionissimi* (două luni de întârziere cu plata chiriei, în curând trei – *capite*?).

— Ei, ce-i cu zarva asta de sărbătoare? Ia zi, Federico, Gino a înhățat deja tricoul roz?

— Gino?

Lăsându-și clienta în plata Domnului, Federico se năpusti spre mine.

— De câte ori trebuie să-ți repet că Gino Piosul participă la Giro pentru reacționari și pentru corbii ăia ticăloși de popi? De cum are să înceapă drumul să urce, Fausto o să demonstreze *a tutta l'Italia* că s-a terminat cu epoca atotputerniciei lor. De când au căzut *il Duce* și regele, am intrat într-o eră nouă în care omul nu mai e la cheremul nimănui. Cu siguranță nu al lui *Dio*. Uite de aia Coppi are să câștige *il Giro*!

Într-un colț, Anne, care refuza să se amestece în „certurile dintre masculi", manevra un misterios aparat metalic, un cilindru mare, argintiu și strălucitor, încărcat de robinețI și de țevi, din care scăpau țiuind nori de aburi.

l-am făcut un semn cu capul micului curier, rămas înțepenit la intrarea în salon din pricina botului monstruos al lui Mitzi. Câinele doamnei Delporte îl făcea acum să regrete că-mi respinsese oferta.

— Nu-ți fie frică. Nu mușcă.

— Depinde de zile, spuse Anne, aruncându-mi o privire crudă. Și de cine îmi nimerește în mână.

Rupse celofanul și desprinse cartea de vizită.

— Hm! făcu ea.

— Asta ce înseamnă?

— Hm! repetă ea inspirând parfumul fiorilor.

Am dat din umeri, renunțând deocamdată să-mi continui ancheta, și am urcat să mă încui în biroul

meu. Descifrarea intențiilor unei femei îmi depășea competențele. Era ceva cu mult mai greu decât să dai la pedale ca să smulgi victoria pe pantele trecătorii Maddalena.

— Dacă te interesează, Mario Pozi e cel care a câștigat prima etapă! zbieră Federico.

— Nu Coppi?

— Nu, domnule! Palermo-Catania era rezervată lui Pozi, care se trage din zona unde s-a desfășurat etapa, adăugă el cu un aer sfidător. Un tip care are tenul la fel de închis la culoare ca o bancnotă uzată de o sută de lire. Pricepi ce vreau să zic?

M-am ferit să răspund. Nu-i de glumit cu Sicilia, cu înscenările, improbabilele ei momente de avânt și nefericirile sale.

•

După două *gueuze grenadine*[2], strânsoarea de gheață care îmi cuprinsese pieptul începu să se topească. M-am simțit în stare să-i explic lui Hubert, pe care îl invitasem la aperitiv, motivele proastei mele dispoziții. Prietenul meu cel mai bun, farmacistul din Piața Binefăcătorilor, avea darul să mă liniștească, cel puțin atâta timp cât nu încerca să-mi strecoare pilule concepute de el.

— Cineva e rănit în amorul propriu, domnule detectiv?

— Nu e asta, am mormăit eu în barbă.

Dădu la o parte cu precauție capacul metalic fierbinte care îi acoperea paharul de cafea-filtru.

— Nu mai căuta numele generosului admirator al frumoasei tale logodnice. Cu riscul să te torturez, am să-ți lămuresc eu cum stau lucrurile, declară el cu un aer încrezut. Este vorba de Ignazio Lisone. Om de afaceri. Furnizor de mână de lucru străină. De carne proaspătă, dacă preferi.

— Nu înțeleg.

Sorbi o înghițitură de cafea înainte să continue.

— Bun. Să trădăm secretul profesional. Acest Lisone m-a întrebat unde lucrează Anne. De aici deduc…

— De acord, să zicem. Cum de o cunoaște? Unde a întâlnit-o?

— Ea a fost cea care a sunat la ușa lui.

— Cum? Îl părăsește pe Federico? Caută de lucru fără să-mi spună?

Hubert izbucni în râs…

— M-ar mira. Lisone nu se ocupă de domeniul coafurii. Ai auzit vorbindu-se de imigranții italieni care debarcă, trenuri întregi, în Wallonia, direcția Infern. Mine și furnale.

— Anne s-a încurcat cu un miner?

Spițerul meu izbucni iarăși în râs.

— Mâinile acestui domn sunt impecabil de albe. Nu au atins vreodată altceva decât bancnote. Oamenii săi sunt cei care recrutează, transportă, repartizează, supraveghează, concediază. El doar încasează.

— Pricep. Un businessman delicat. Dar ce legătură are asta cu Anne?

— Un porumbel. O vietate rănită.

În fața aerului meu uluit, Hubert se milostivi să-mi dea câteva explicații.

— În noaptea de luni spre marți, Anne a descoperit un porumbel în apartamentul ei.

— A, da! A fost trezită brusc de niște zgomote ciudate venind dinspre salon. O umbră gigantică se agita pe perete.

Hubert încuviință.

— Este suficientă lumina unui felinar prin geam peste silueta unei păsări bolnave ca să redevii copilul care se teme de întuneric.

— Când a aprins plafoniera, a descoperit păsăruica târându-și aripa bolnavă în încercarea de a urca din nou spre fereastra deschisă. Anne a venit la mine cu biata pasăre, continuă Hubert. Numele ei, Simeone, era scris pe inel, la fel ca acela al proprietarului. Astfel l-a întâlnit Anne pe Lisone. În treacăt, am mai câștigat un client. Porumbelul ăsta este faimos printre păsările de concurs. Iar

slujitorul tău, după cum știi, este regele produselor pentru columbofili.

— Eu unul, când dau de inelul unei persoane regăsite, compania de asigurări pune imediat stăpânire pe el. Și ce câștig eu e *schnol*[3]...

— Lisone auzise vorbindu-se de mine. În mediul respectiv, produsele mele miraculoase pentru zburătoare-vedetă se bucură de o anume reputație.

— Genul de remedii pe care le plasezi cicliștilor lipsiți de trofee?

Cu un aer de fecioară ofensată, Hubert replică sec că nu răspundea la calomnii. Am lăsat-o baltă.

Faimosul buchet de trandafiri ocupa locul de onoare în salonul de coafură, împodobind o vază mare alături de casa de marcat, când am coborât s-o iau pe Anne la începutul serii ca să mergem la cinema. Am dus-o spre marile bulevarde ca să vedem *Zi de sărbătoare*[4], filmul noului comic la modă, un anume Jacques Tati.

— Mulțumesc, Michel! mârâi ea ieșind din sală. Mi-ai stricat spectacolul!

— Eu?

— Nu te-ai oprit din râs tot timpul filmului. A fost foarte enervant.

— Păi, e un film comic, nu?

— Nu, deloc. Este portretul nostalgic al unei epoci dispărute. Numai un bărbat poate râde de așa ceva. Mă întreb uneori, Michel, dacă tu ai suflet!

De când se apucase să ia lecții de acordeon, Anne stătea prost cu nervii. Niciodată mai înainte nu mi-ar fi făcut o observație atât de bizară. Lua lecții de la un bătrân muzician din cartier care îi dăduse cu împrumut unul dintre prețioasele sale instrumente, într-atât o socotea de înzestrată. Dar acordeonul, care începea să cânte vesel sub degetele ei magice, termina mereu pe o notă de melancolie. Nu întâmplător acordeonul se mai numește și *pianul săracului,* mi-a spus ea atunci când am făcut remarca asta.

Lisone apăru din nou în viața noastră două zile mai târziu. În timp ce Anne și cu mine mâncam pe colțul biroului meu un delicios *pistolet au filet américain*[5] șiroind de maioneză, intră Hubert cu o cutie în mână.

— E o lansare de porumbei duminica viitoare ia Grâce-Berleur, prieteni! Dacă vă amuză, faimosul Lisone ne invită să asistăm la întoarcerea vedetei sale. Un bun prilej, Michel, să faceți cunoștință.

M-am strâmbat clătinând din cap.

— Crezi că mai am eu loc între regina salvatorilor și doctorul-miracol?

— Nu-ți uita cărțile de vizită, Michel! zise Anne cu gura plină. Tu, care te dai în vânt să-i jumulești pe toți fraierii[6], acolo ai să poți profita după pofta inimii!

Ideea de a petrece o frumoasă duminică de primăvară sufocat de mulțime, holbându-mă cum zboară acele păsări stupide, în miros de cartofi prăjiți râncezi, undeva într-un loc pierdut din Wallonia, nu-mi surâdea deloc. De ce era nevoie să mă trambalez până la Grâce-Berleur pentru a admira spectacolul acelor zburătoare? În parcul Josaphat, la câteva sute de metri de biroul meu, sunt porumbei cu sutele, găzduiți pe socoteala statului într-o casă de piatră agățată de un copac, pe malurile unui mic lac artificial. De cum te apropii, vin să-ți ciugulească din palmă, se lasă mângâiați și nu uită să ți se găinățeze pe pălărie în chip de rămas bun.

— Bilete dus-întors plus o masă somptuoasă, doar n-o să ratezi așa ceva? stărui Hubert.

— De ce invitația asta? Pentru tine, e normal, tu ești vrăjitorul. Dar ce treabă avem noi, Anne și cu mine?

— Nu face mutre! Lisone ține să mulțumească frumoasei tale logodnice că i l-a adus îndărăt pe Simeone, pasărea favorită, vedeta stolului. Dacă ar fi fost cântăreț, ne-ar fi oferit locuri gratuite la concert.

— Am scăpat ieftin! Detest *canzonetta* italiană!

— În pofida meseriei sale murdare, omul ăsta dă dovadă de inimă.

— Ei, hai, Hubert! Cine stă să creadă că un astfel de tip are cel mai infim sentiment pentru ceva? Da, știu, se spune că până și directorii lagărelor de concentrare plângeau când ascultau Wagner, sau când își vedeau câinele întorcându-se de la camera de gazare cu un ghimpe în labă.

Nici nu-mi terminasem bine fraza că Hubert se și aruncă asupra mea. Anne îmi lansă o privire urâtă. Există glume care se cer evitate când stai de vorbă cu un om a cărui familie s-a făcut scrum cu cinci ani mai devreme. În chip de penitență, o zi de vacanță la Grâce-Berleur nu era un preț prea mare. Că doar o meritasem din plin.

Ah! Grâce-Berleur, haldele sale, praful, cerul plumburiu… Totul era pregătit. Numai oficiul de turism strălucea prin lipsă.

2.

A murit Matteo!

După o trezire cu noaptea-n cap, un traseu parcurs cu primul tren până la Liège, apoi cu autobuzul pe un drum prost pavat, șerpuind printre ogoare acoperite cu un covor subțire de chiciură, Hubert ne puse să ne dăm jos într-un sat cenușiu de mineri, cu ulițe înguste mărginite de case pentru liliputani. Unde dracu' se ascundea parvenitul nostru, furnizorul de carne vie? Doar nu printre sclavi, totuși, în cotețele astea nenorocite de piatră? În ciuda frigului, un soare strălucitor făcea ca locul să pară mai puțin sinistru decât la prima vedere, chiar dacă un vânt înghețat ne mușca pe sub paltoanele și fularele noastre. Baloane, pancarte multicolore și ecoul îndepărtat al unei fanfare dădeau iluzia unei serbări, ca niște straturi de sulemeneala peste chipul unei actrițe bătrâne.

Sunetul muzicii ne conduse până la o pajiște plină de noroi. Fanfara era instalată pe o estradă din lemn, înconjurată de standuri cu băuturi și cârnați, câteva atracții, o mașinărie pentru vată de zahăr, ba chiar și un mic teatru de marionete. La sosirea noastră, mulțimea se îndepărta de barăci ca să se înghesuie pe lângă camioanele din care erau debarcați porumbeii puși în coșuri mari din răchită bine închise. Râsetele, glasurile și până și muzica au fost măturate de piuiturile păsărilor isterizate de aerul răcoros și de cerul de un azuriu argintat spre care aveau să-și ia curând zborul. Închizând ochii, ai fi putut confunda țipătul păsărilor cu vuietul valurilor dezlănțuite când iau cu asalt țărmul într-o zi de furtună. Instinctiv, mi-am strâns mai mult fularul și mi-am înfundat și mai bine pălăria pe cap.

Bărbatul care își puse mâna mare și păroasă pe umărul lui Hubert era scund, dar vânjos, solid,

îndesat. Un adevărat muncitor bun de cărat mobile, deghizat în vânzător de mașini americane, purtând pantaloni cenușii, veston crem, cravată roz, pe sub un palton din păr de cămilă.

— Vă mulțumesc că ați venit, *amici miei.* Prezența voastră are să-i poarte noroc lui Simeone!

Degetele sale groase făcură semnul crucii. Dar glasul aspru, bolovănos, înecat în amabilitate, scârțâia prea tare pentru a fi cinstit și nu era mai convingător ca ploconelile pe care le făcea în fața lui Anne. Care, firește, puse proasta mea dispoziție pe seama geloziei.

— După părerea mea, protejatul dumitale este *outsiderul* concursului, murmură el la urechea frumoasei mele. Dacă îți pot da un sfat, mizează totul pe el. Cum abia s-a recuperat după rană și nu a mai zburat de la accident, cota lui este foarte scăzută. Dar, cu ajutorul lui Hubert (pe care îl strânse brutal de umăr), crede-mă, are să umfle potul cel mare!

— Pentru că veni vorba, *dottore,* n-ai uitat trusa de prim-ajutor? șușoti el.

Hubert arătă fălos servieta din piele neagră care nu-l părăsise de la plecarea din Bruxelles. De data asta, m-am abținut de la orice comentariu. Cine știe dacă într-o bună zi nu va trebui să apelez eu însumi la ajutorul său?

— A! Iată-l în sfârșit pe faimosul logodnic al Annei! Încântat, domnule Van Loo.

Drace, în sfârșit îmi remarca prezența? O înclinare a capului nu mă angaja cu nimic. Răspunse făcând ostentativ cu ochiul, un mod de a consolida noua noastră amiciție.

— Am pus la punct o chestie infailibilă care îl va face pe campionul meu să câștige. Dimineața, chiar înaintea plecării, îl strecor în colivia femelei lui de care este separat de o săptămână. În clipa când se aruncă asupra ei ca să-i facă felul, hop! Îl smulg de lângă doamna și-l vâr în coș.

— Ce oroare! exclamă Anne.

— Odată lansat, o pornește în viteză ca să-și regăsească jumătatea, înțelegeți? Doar la asta îi stă gândul. Vedeți, vietățile astea nu sunt prea diferite de noi.

Un tip tinerel cu caschetă, cu un muc de țigară în colțul gurii, ne întrerupse conversația ca să-l avertizeze pe Lisone de sosirea controlorului. Coșurile urmau să fie desfăcute. Lisone ne făcu cu ochiul și se luă după ucenic. Strângând în treacăt mâini ale diverselor persoane, urcă cu pași mari în zona coșurilor unde îl așteptau alți doi-trei oameni de-ai săi. Păcat. L-aș fi ascultat cu plăcere pe Lisone continuându-și toată dimineața delicata istorisire a pregătirii masculilor săi. Așa, ca să iau exemplu…

— Ce distanță vor străbate? o întrebă Anne pe o doamnă cu piele foarte palidă și ochi de culoarea satului de mineri.

— Un concurs de semifond depășește rareori trei sau patru sute de kilometri.

— Ceea ce reprezintă cât timp de zbor? O zi?

— O, nu! Cei mai buni se vor întoarce peste patru ceasuri. Depinde de motivație.

— Pentru asta, am încredere în Simeone, am zis eu, aruncând o privire lubrică spre Anne. Știind ce îl așteaptă, are să se întoarcă fuguța la cuib, *volle gaz*![7]

— Soțul dumitale lucrează în branșă? se interesă doamna. Nu l-am mai văzut niciodată.

Anne clătină din cap.

— Venim de la Bruxelles. Iar dumneavoastră locuiți la Grâce-Berleur?

— Da. Bărbatul meu lucrează la halda Corbului, spuse ea întinzând brațul.

— Porumbei, corbi, regiunea asta e o adevărată grădină zoologică?

Doamna dădu din cap.

— Mai puneți la socoteală caii pe care îi coboară în mină, cu picioarele atârnate în gol, și

care nu vor mai urca la suprafață niciodată. Iar noi stăm închiși în spatele unor zăbrele solide…

— Asta explică succesul concursurilor de porumbei?

Privirea ei posacă se opri la coșurile în jurul cărora se agitau cei care îi pregăteau.

— Cum să nu visezi văzând păsările astea cum dispar în zare doar dând de câteva ori din aripi, în timp ce noi nu ieșim de aici decât spre cimitir?

Din fericire, strigăte vestind lansarea iminentă i-au întrerupt vorbăria. Altminteri, m-aș fi dus să mă sinucid cu niște *gueuze grenadine.*

Toate coșurile fură deschise în același timp sau aproape. Și, într-un vacarm de iad, columbele (oare așa li se zice?) își luară zborul cu miile, însuflețite de același entuziasm ca și acela al cicliștilor la startul primei etape a turului, întunecând preț de o clipă văzduhul, înainte de a se pierde îndărătul norilor.

Mulțimea începea să se împrăștie veselă spre standurile cu băuturi și atracții în timp ce fanfara își relua concertul, când o rumoare paralizâ agitația. Nervozitatea păru să pună stăpânire pe toată lumea. Am întrebat vreo trei-patru persoane ce se întâmpla, fără să capăt răspuns. Oamenii vorbeau între ei cu glas scăzut și cu aer zorit, majoritatea în italiană, lăsând să scape din când în când frânturi de fraze de neînțeles. „Revolver”, „vendetta”, „sinucidere”. Un nume, Matteo, revenea necontenit, un nume pe care toți păreau să-l cunoască. Curând, o parte din mulțime urcă spre satul minerilor. Mai cu seamă bărbați. Abandonând femei și copii pe pajiște, aceștia se îngrămădiră în jurul unei case joase, a cărei ușă era deschisă, vorbind tare și subliniindu-și vorbele cu gesturi largi. Agitația atinse punctul culminant când o ambulanță își făcu apariția, întâmpinată cu strigăte și urmată de trei vehicule pline de jandarmi care degajară nu fără bătaie de cap un spațiu în jurul casei.

— A murit Matteo, zise un bărbat trecându-și degetele prin mustața deasă, parcă spre a se convinge de incredibila veste.

— Matteo? Cine este? am întrebat eu.

Bărbatul mă țintui cu privirea de parcă aș fi debarcat de pe planeta Marte. Văzuți dinspre Grâce-Berleur, locuitorii Bruxelles-ului semănau probabil cu micii omuleți verzi. Pe de altă parte, și viața minelor era la fel de necunoscută capitalei precum cea a canalelor de pe planeta roșie.

— Sunteți ziarist? întrebă el cu un accent slav.

Am clătinat din cap.

— Nu, detectiv.

Mă privi neîncrezător, după care rânji.

— Ați ajuns cam târziu.

Riduri adânci îi brăzdară chipul în timp ce îmi arunca o privire bănuitoare.

— Lucrați pentru patronii minelor? adăugă el.

M-am grăbit să-l liniștesc. Niciun motiv profesional nu mă aducea în colțul acela de lume. Era o simplă vizită turistică. Am evitat să-i precizez cine anume mă invitase.

— Matteo Amati este șef de sindicat, reluă omul care simțea nevoia să vorbească pentru a-și potoli mânia. De luni întregi denunță condițiile scandaloase în care trăiesc muncitorii care vin din Italia, Polonia sau Ucraina ca să facă minele să producă. Războiul s-a terminat. Iar acum, belgienii se poartă cu noi la fel cum se purtau nemții cu ei, conchise el strângând din dinți, așteptând ca eu să protestez pentru ca el să aibă motiv să-mi expedieze un pumn în mutră.

O tăcere impresionantă îi întâmpină pe brancardieri când scoaseră targa pe care odihnea trupul acoperit în întregime cu un cearșaf alb. Dar nici nu se închiseră bine ușile ambulanței, că un vuiet de protest porni dinspre mulțimea care nu căuta decât pretextul ca să se dezlănțuie. Jandarmii schimbară între ei priviri îngrijorate. Un ofițer veni mai în față, încercând să vorbească. Glasul îi fu

acoperit de urlete. Numai de s-ar fi întors pe pajiște Hubert și Anne, pe care îi pierdusem pe drum. O umbră întunecă soarele. Am ridicat ochii. Ivindu-se din nori, păsări adunate buluc începură să se rotească pe deasupra noastră. Porumbei, corbi sau hoitari, gata să ne facă bucăți. Sudoarea îmi acoperi fruntea. De ce oare om fi venit noi ca să ne pierdem aici, la Grâce-Berleur? L-am blestemat pe Lisone cu tot cu porumbeii lui – nădăjduind că dispăruse definitiv cu afurisitele lui de păsări cât mai departe de noi – dar și nechibzuita mea curiozitate. De ce m-oi fi băgat în manifestația asta? Ce-mi păsa mie de moartea acelui sindicalist? Am simțit că venise momentul să mă extrag din acel viespar, să părăsesc ținutul și să mă întorc la mine acasă. Dar, degeaba împingeam, încercând să-mi croiesc drum cu coatele, un elastic invizibil mă readucea mereu în același loc. Cercul în care eram închis creștea de la o clipă la alta. Blocată la rândul ei, ambulanța își puse în van sirena în acțiune. Oamenii păreau decișI să ia vehiculul cu asalt. Depășiți de evenimente, jandarmii se agitau ca niște marionete. Mulțimea începu să vuiască. Voia cumva să pună stăpânire pe corpul martirului ei? Mugetul manifestanților răsuna atât de tare între fațade, că era cu neputință să înțelegi sloganurile scandate în italiană pe un ton din ce în ce mai dezlănțuit. Strivit de zgomot și de gloată după încercarea de a rezista, m-am lăsat în cele din urmă purtat de mișcare, măturat de valul uriaș care mă aduse taman la picioarele jandarmilor. Fie ce-o fi! Rezultatul a fost că prima lovitură de baston mi-a vizat mie dovleacul!

Mai târziu, am aflat că în jurul meu cam douăzeci de oameni fuseseră răniți, unii grav, dintre care câțiva jandarmi. Singurul mort al acelei zile, Matteo Amati, a fost în cele din urmă transportat sub escortă până la Liège. Pentru a-l

scoate de acolo, fusese nevoie să fie mobilizate câteva escadroane suplimentare de jandarmi.

Eu am fost dus, împreună cu ceilalți răniți, la o cantină învecinată, transformată cu acel prilej în infirmerie, îngrijit și repus pe picioare cu ajutorul unei excelente *gueuze grenadine.* Acolo a dat de mine Hubert, urmat de Anne.

De cum mă zări, zăpăcit, cu ochii în gol, cu capul înfășurat în tifon și pansamente, Hubert se strădui să-mi acorde primul ajutor, când de fapt starea mea se datora pur și simplu unui exces de medicamente… Deloc păcălită, Anne mă privi țâțâind din buze, cu un zâmbet batjocoritor pe chip.

Ziarele de a doua zi relatară pe scurt evenimentele de la Grâce-Berleur. O poză arăta starea în care se găsea satul de mineri: cocioabele amărâte cu ferestre sparte, ulița în pantă nepavată și plină de gunoaie, câteva vehicule stricate. Am parcurs toate gazetele ca să aflu ceva mai multe despre Amati. Dacă dădeai crezare presei din capitală, acesta era un agitator „extremist” (adică cocheta cu comuniștii), ale cărui acțiuni „dure” perturbau dezvoltarea economiei valone, când aceasta tocmai avea atâta nevoie să se redreseze după rănile lăsate de război. Potrivit autorităților care îi citau pe medicii care făcuseră autopsia, nimic nu indica o moarte suspectă.

Această ultimă frază mă lăsă pe gânduri. La fața locului circulau zvonuri contradictorii. Sinucidere, crimă. Oricum, o moarte violentă. Or, comunicatul oficial se mulțumea să dea o formulă laconică și ambiguă: „Nimic suspect”. De acord, dar atunci ce îi făcuse de petrecanie omului aceluia tânăr, dinamic? În aparență, niciun ziarist nu se gândise să pună întrebarea asta. Nu prea erau curioși gazetărașii.

I-am servit o ceașcă de *Nescafé* logodnicei mele, care urcase la mine să mă vadă în timpul unei scurte pauze.

— Ce se mai aude despre Simeone?

Am înălțat din sprâncene.

— Ia te uită, soarta zburătoarei ăleia idioate te interesează mai mult decât cea a bieților oameni?

Anne dădu din umeri, în vreme ce eu parcurgeam pagina sportivă ca să dau de urma rubricilor columbofile. Doar foile locale trebuie să fi dat rezultatele cursei.

— Regret că i-am înapoiat acel porumbel lui Lisone și că l-am introdus în viața noastră, zise ea gânditoare după ce își golise ceașca pe care o clăti și o puse cu gura-n jos pe chiuvetă. În confuzia care a urmat după agitația mulțimii la vestea morții lui Amati, reluă ea, am părăsit pajiștea împreună cu Hubert, foarte mulțumită să scap de invitația la prânz a lui Lisone. Nădăjduiam că tu ne aștepți la stația de autobuz. Ceva din căutătura acelui om îmi dă frisoane.

Cu o mișcare elegantă a degetelor, își netezi halatul alb (foarte cuminte, din păcate, halatul vreau să zic) și mă sărută ușor pe buze înainte de a coborî să mai șamponeze câteva arțăgoase.

— Nici mie nu-mi place mutra tipului. Oricum, am conchis frecându-mi mâinile, iată-ne definitiv descotorosiți de el. *Bye, bye, birdie…*

•

Câteva zile mai târziu, deschizând ușa biroului, l-am descoperit pe Lisone așezat în fotoliul rezervat clienților, cu capul vârât într-un ziar hipic.

— Vrei un pont pentru după-amiaza asta, în cursa a doua? Mizează pe Churchill III.

— E sigur?

— La fel de sigur ca afacerea pe care vin să ți-o încredințez.

Izbi cu latul palmei în birou, făcând să alunece bila de sticlă care îl împodobea și pe care am izbutit s-o prind înainte de a se face zob pe dușumea.

— Țin mult la ea. Amintire de familie, am mai spus, strecurând-o într-un sertar înainte de a mă

așeza în fața lui, de partea cealaltă a mesei, de unde îl dominam cu câțiva centimetri.

Lisone zâmbi. Scoase la iveală un sul de bancnote pe care îl făcu să alunece spre mine. I-am contemplat ofranda fără să o ating, ca pe cadavrul unei libărci de care nu știi cum să scapi. Se înșelă în privința motivelor ezitării mele.

— Să spunem că mă simt răspunzător de cucuiul urât care îți împodobește țeasta.

Laba lui mare și păroasă îi mângâie propriul cap într-un gest exagerat, menit să sublinieze o imaginară protuberanță. Am ridicat din umeri rânjind.

— Eh! Caroseria mea e obișnuită să încaseze lovituri. Nu ești dumneata răspunzător de loviturile alea de baston, așa cum nu sunt eu răspunzător de moartea lui Amati.

Îmi aruncă o privire ciudată și rosti într-un murmur care mi se păru cam amenințător:

— Nu pune asta la inimă. Duminica trecută aveam de gând să-ți explic afacerea pe care vreau să ți-o încredințez. Probabil că Hubert ți-a spus că rezervasem o masă bună la Grâce-Berleur. În atmosfera de acum…

Își lăsă fraza neterminată.

3.

Shabbes-goy

— Tu aveai dreptate, Michel! Aducându-ne la Grâce-Berleur, individul avea un plan ascuns! exclamă Anne, așezată în fața mea la masa din bucătărie.

Am scos un cuțit.

— Hubert greșea crezând că voia să ne mulțumească pentru că i l-am salvat pe Simeone. Invitația nu era decât un pretext ca să te întâlnească, mai spuse ea.

În timp ce curățăm cartofi, i-am povestit ce se aștepta Lisone să fac.

— Necazurile lui Lisone au început odată cu sabotarea camioanelor și autobuzelor sale, cu incendierea localurilor lui în cursul nopții și cu agresiunile împotriva oamenilor săi.

Anne dădu din umeri.

— Genul ăsta de incidente nu trebuie să-l surprindă. Întrucâtva țin de riscurile meseriei.

— În schimb, tratează cu mare seriozitate amenințările cu moartea pe care le primește de la o vreme. Scrisori anonime, bine întocmite, pe hârtie de calitate.

— De la cine? De la mișcările de apărare ale imigranților? De la comuniști?

Am azvârlit cu atâta energie în cratiță cartoful pe care tocmai îl curățasem, că apa ne stropi pe amândoi. Anne izbucni în râs.

— Încerci să-l imiți pe Lisone? Și el „stropește” cu mită pe toată lumea! Funcționari, ziariști, patroni de mine, poate că și pe unii sindicaliști. De ce ar mușca ăștia mâna care îi hrănește?

Cu arătătorul înălțat, i-am corectat interpretarea.

— Mă gândesc mai degrabă la niște invidioși pe care operele lui de binefacere i-au uitat, sau la niște concurenți care îi râvnesc teritoriul. În orice

caz, avem de unde alege. Nu duce lipsă de dușmani, am spus făcând socoteala pe degete. La cei pe care i-am enumerat mai adaugă-i pe toți exaltații care se scandalizează de sosirea unor muncitori imigranți pe pământul nostru sacru, bunii tați de familie convinși că străinii vin ca să le lase fiicele însărcinate, dar și pe cei care ar vrea să dea un exemplu făcând de petrecanie unui macaronar, pentru a-i determina pe ceilalți să părăsească Belgia.

Anne contemplă conținutul cratiței.

— Și tu ești cel care își asumă sarcina de a-i proteja? Ei bine, dacă stau să mă uit la felul în care mânuiești cuțitul, a nimerit la ușa greșită! Nu ești în stare nici măcar să cureți cum trebuie un cartof!

— Câțiva zdrahoni rezolvă problema mușchilor. Eu trebuie să anchetez originea sabotajelor și să-l descopăr pe autorul scrisorilor de amenințare.

Anne fluieră printre dinți.

— E altceva decât să dai de urma câinelui unei cliente de-a lui Federico, sărmanul meu Michel. Sau să traversezi continentul congolez în căutarea hoților de uraniu. Dacă e pe alese, eu una prefer să dorm lângă un crocodil decât să hăituiesc mafia.

— Stai liniștită. Potrivit lui Lisone, onorabila societate nu face apel la eliminare decât în disperare de cauză. Și după câteva avertismente. Niște *businessmen* atât de avizați nu se amuză să ucidă un debitor corect.

Anne se ridică brusc, își frecă mâinile de ștergarul care zăcea pe masă, înșfăcă cratița și o puse pe aragaz. Eu rămăsesem cu un cartof pe jumătate curățat în mână.

— De ce te enervezi?

După ce a aprins focul, începu să curețe o salată în chiuvetă fără să-mi răspundă. Energia cu care tăia frunzele îngălbenite mă îndemnă să păstrez distanța.

— Dacă tu crezi că-mi pot permite să refuz un client… am exclamat eu.

— Nu face pe naivul! Lisone îți ascunde ceva. Încearcă să te manipuleze Dumnezeu știe în ce scop. Dar ochii ți se închid în fața frumoaselor lui bancnote. *Money, money.* Când vei fi transformat în cadavru, ia spune ce-ai să faci cu contul de economii?

În fața zâmbetului meu, vocea ei mai urcă un ton.

— Gândește-te mai bine, nătăflețule! De ce te trimite zgârie-brânză ăsta să cercetezi un mediu despre care nu știi nimic?

Sarcasmele ei mă făcură preț de o clipă să-mi pierd binecunoscutul meu simț al umorului.

— Alții au o părere mai bună despre mine. Nu aș cita decât pe…

— Ce știi tu despre imigranți? îmi reteză ea vorba. Și despre locurile din Liège sau Hainaut unde au fost parcați? Tu ești doar un șobolan de oraș care nu circulă decât prin canalele Bruxelles-ului. Valonia, Sicilia sau Puglia sunt pentru tine doar pete albe pe o hartă! Măcar vorbești italienește? Nicio boabă! Nu știi nimic despre oamenii ăștia, despre viața lor… Și nici despre lumea minelor sau a uzinelor. Nu ești nici măcar catolic!

— Ba să avem iertare! am zis eu luând cerul drept martor. Mi-am făcut prima comuniune.

— Nu face pe idiotul cu mine! O agenție care ține la respectabilitate trebuie să refuze un astfel de client!

— Da’ știi că ai tupeu să vorbești! Cine mi l-a prezentat pe Lisone? În ochii marilor patroni ai agenției Van Loo, susținerea ta morală are altă valoare decât un certificat de bune moravuri și viață decentă.

Cu ochii aruncând flăcări, Anne se năpusti cu vârful cuțitului îndreptat spre pieptul meu. Trăgându-mă în grabă îndărăt, am răsturnat un scaun, am fost cât pe ce să-mi pierd echilibrul și

m-am agățat de perdelele care căzură peste mine. Dar am refuzat să-i las ultimul cuvânt.

— Cum rămâne cu bietul porumbel rănit care trebuia înapoiat proprietarului? Dar cu invitația la Grâce-Berleur? Nu aveai niciun amestec, nu?

În loc să-mi răspundă (sau să se încline în fața demonstrației mele), schimbă strategia.

— Chiar nu simți mirosul de carne de om care se degajă din banii lui? Hotărât lucru, lecțiile războiului s-au topit rapid. E adevărat că în vizuina în care te ascundeai în timp ce alții erau uciși de nemți, n-ai avut ocazia să înveți mare lucru!

Ce lovitură sub centură! De acord, mi-am petrecut perioada de ocupație în fundul unui birou al administrației așteptând sfârșitul parantezei istorice.

— Numai că n-am pretins niciodată că sunt vreun erou, m-am apărat eu cu glas pierdut în vreme ce desprindeam tija de susținere a perdelelor înainte să apuce să-mi cadă și ea în cap.

— Să facem o corectare: deși n-ai fost erou, ești pe cale să devii dacă te plătește cineva să joci rolul.

Am ridicat brațul făcând un gest larg de negație.

— Deloc. Doar ți-am spus că are oameni plătiți care îi asigură protecția.

Izbucni în râs.

— Pe ei te bizui să miște ceva atunci când dușmanii lui Lisone, care cu siguranță sunt croiți pe același calapod ca el, îți vor căuta pricină?

Am preferat să trântesc ușa în urma mea și s-o abandonez în apartament la un loc cu cartofii și salata. Atâta pagubă pentru cină!

După două-trei pahare de *gueuze grenadin*e în bistroul meu obișnuit, singur în fața cartonașului umed de sub halba de bere, am făcut o constatare științifică acolo unde majoritatea oamenilor nu ar recurge, în astfel de circumstanțe, decât la la filosofie, în general, și la sumbre cugetări privitoare la relațiile între bărbați și femei, în

particular. În ciuda relei credințe și a exagerării, Anne pusese degetul pe o ciudățenie: de ce oare venise Lisone să bată taman la ușa mea?

Convocat imediat, Hubert își scoase halatul alb, care îl deosebea de muritorii de rând, înainte de a se așeza bombănind. Prefera să ciugulească te miri ce în ceea ce numea pompos laboratorul său, un soi de dulap în peretele din spatele farmaciei, în timp ce amesteca pulberi de culori respingătoare cu alte produse obscure, mai degrabă decât să se destindă în fața unei beri cinstite. Mai avea încă ceva drum de parcurs dacă voia să devină un adevărat belgian, ca voi și ca mine. Soția sa, Rebeka, ni se alătură, ținând de mână un băiețel. De cum îl zări, puștiul încercă să pună mâna pe paharul meu, fascinat de lichidul roșu.

— În sfârșit, un cunoscător în familie! Și pe deasupra un bun cetățean belgian! am exclamat plin de admirație.

Rebeka luă suc de rodie pentru fiul ei și un pahar de kir[8] pentru ea. Hubert fu cât pe ce să se înece.

— Vrei kir? Ei, haide, Rebeka, asta e băutură pentru popi! Pun prinsoare că o parte din câștigurile acestor corupători este vărsată partidului social-creștin. Doar n-o să participi la finanțarea acestei clici de reacționari?

— Nu aveam de gând să plătesc, spuse Rebeka, Michel este cel care ne-a invitat.

Cu tava argintată în mână, chelnerul aștepta cu răbdare.

— Dar pentru tine ce să comand, o cafea-filtru? l-am întrebat pe Hubert care mormăi un vag „mulțumesc” înainte de a reveni la Lisone.

— Dacă înțeleg eu bine, îmi reproșezi că ți-am trimis un om de afaceri cu portofelul bine garnisit, când te tot vaiți necontenit de mizerabilele mici servicii pe care ți le încredințează compania de asigurări care are bunăvoința să te întrețină?

După ce i-am atras atenția că argumentul ăsta nu avusese cine știe ce mare efect asupra Annei, Hubert reluă:

— Dacă un detectiv – sau un farmacist – începe să refuze o clientelă care nu este *kasher*[9], unde vom ajunge?

Rebeka se strâmbă.

— Nici eu nu am încredere în italianul ăsta, zise ea încrețindu-și năsucul. Poporul nostru e în măsură să cunoască stricăciunile pe care le provoacă oamenii avizi de putere. Hitler ne-a făcut mult rău și nici Stalin nu a fost mai prejos.

— Rebeka, totuși! exclamă Hubert. Îl compari pe Lisone cu Hitler sau Stalin? Puterea lui nu se manifestă decât asupra porumbeilor!

— Porumbelul zboară! strigă băiețelul lansându-se în cafenea cu brațele desfăcute, gata să-și ia zborul și îmbrâncind în treacăt o masă cu jucători de cărți și un cuier care fu pe punctul să se prăbușească pe podea. Rebeka dădu fuga să-și recupereze fiul înainte ca acesta să apuce să devasteze întreg localul.

— *Pamelech*! Liniște! Să crezi că Lisone s-ar adresa unui detectiv italian înseamnă să nu înțelegi nimic în legătură cu imigranții.

— Te pomenești că un evreu polonez are să-mi explice cum reacționează catolicii italieni? Ca să vezi!

— Toate comunitățile de imigranți seamănă între ele, Michel. Când izbucnește un diferend între doi coreligionari de-ai noștri, încercăm să o rezolvăm între noi. Dar, dacă trebuie să descoperim unde se ascunde o bombă, atunci e altceva. Preferăm să încredințăm deminarea unui *goy*[10] spre a evita să fie acuzată de pagube întreaga comunitate, dacă aceasta explodează.

— A fi detectiv particular e o meserie interzisă evreilor?

— Nu poți fi atât de idiot!

Hubert își înălță ochii la cer.

— Dacă un evreu aflat în conflict cu un altul vede apărând pe unul dintre coreligionarii săi, intră la bănuieli. Nu cumva omul ăla a fost trimis de rivalul său ca să-l tragă de limbă? Dacă e un *goy,* e altceva.

— Sâmbătă, de pildă, reluă Rebeka, un evreu nu poate munci, nu poate lua mașina, nu poate nici măcar să aprindă lumina. Atunci, el îi cere unui *shabbes-goy – un goy de sâmbătă* – să facă treabă în locul său. Italienii au probabil același obicei.

— Ce Yahve cumsecade! am zis eu închinând paharul de *gueuze.* A organizat Universul cu atâta înțelepciune! Crezi cumva că Dumnezeul catolicilor e la fel de șiret?

— Nu știu, l-am frecventat prea puțin, spuse Hubert mângâindu-și copilul pe creștet. Dar italienii sunt aidoma evreilor, convinși că o înțelegere cu Domnul este întotdeauna cu putință. Lisone își spune că un mărunt bruxellez rătăcit printre amicii săi va izbuti să culeagă în treacăt câteva secrete pentru că oamenii nu se vor feri de el. Dar fii totuși atent! Drumul e presărat cu spini.

— Un drum ai crucii? Ăsta e destinul unui *goy*! am zis golindu-mi paharul de *gueuze* și comandând încă un rând de consumații pentru prietenii mei.

— Pentru mine, nu, mulțumesc, spuse Rebeka ridicându-se.

Îmi dădu un pupic și o luă înapoi spre casă trăgându-și anevoie fiul, în mod evident foarte ostil acestui nou exod.

O nouă *gueuze-grenadine,* exact la temperatura vastelor pivnițe ale localului, îmi repuse ideile în ordine. În timp ce hameiul îmi regenera celulele creierului, Hubert frunzărea un ziar care zăcea pe bancheta de mușama.

— Ia te uită, mormăi el. Ia citește chestia asta. Sindicatul organizează mâine seară un priveghi în onoarea bietului Amati.

— La Grâce-Berleur?

— Nu, la Liège. Ca să se evite, presupun, o nouă răzmeriță.

— Mă voi duce cu dragă inimă să-i aduc un ultim omagiu. Însoțește-mă. Am nevoie de un ghid.

— Eu?

— Doar ai făcut studiile la Liège, nu? Hai! Îmi vei arăta primele locuri în care ți-ai făcut de cap.

Hubert nu păru prea entuziasmat.

— Știi, nu cunosc nimic din Liège. De cincisprezece ani nu am mai pus piciorul acolo, Sunt, la fel ca tine, un bruxellez get-beget.

— *Dikke net,* nu mai spune! De când leacurile tale te îndreptățesc să domnești peste debilii capitalei și peste mafia porumbeilor, refuzi să te mai uiți în urmă spre locurile de unde vii?

Hubert îmi respinse observația cu un gest furios. De la masa vecină, consumatorii ne aruncară priviri îngrijorate, suspendându-și preț de o clipă conversația.

— Mă judeci greșit, Michel. Ochii lui lansau fulgere. Știi tu de ce am debarcat în „cetatea înflăcărată”?[11] Voiam să fac studii de farmacie, să devin un om liber. În Polonia, accesul la Universitate era interzis evreilor. Oricum, antisemitismul ambiant făcea iluzorie orice speranță de viață decentă. Chiar și înarmat cu o diplomă, nu aveam altă perspectivă decât o existență de fantomă, cea a tatălui meu, între sinagogă și prăvălia dintr-un *shtetl*[12] pierdut, împresurat de ura vecinilor. Doar exilul îmi oferea o altă viață. Dar unde să merg? În Est sau în Vest? Cu câțiva ani în urmă, n-aș fi șovăit: bolșevicii eliberaseră omul – și pe evrei – și zdruncinaseră sistemul capitalist. Din păcate, între timp, Stalin sfărâmase visul. Unul dintre prietenii mei, Vladimir, care studia sculptura la Liège, mi-a propus să vin la el și să împărțim camera, iată de ce am devenit belgian de baștină.

— Mai mult sau mai puțin. Mai ai încă niște progrese de făcut în privința băuturilor…

— La sosirea mea la Liège, nu vorbeam boabă de franceză. Vladimir m-a ajutat să mă înscriu. Mi-a oferit dicționarul lui polono-francez și lista cafenelelor de unde să pot cumpăra supă la cel mai mic preț. Vreme de trei ani, noi am împărțit camera și patul.

— Patul?

— Din lipsă de bani, ocupam patul pe rând. Noroc că lui îi plăcea să lucreze noaptea. În rest, n-am prea explorat orașul. Mi-am petrecut timpul studiind franceza și farmacia. Și dibuind mici slujbe. Nu-mi amintesc să ne fi iubit prea tare oamenii. Nu erau antisemiți ca în Polonia. Doar neîncrezători pentru că franceza vorbită de noi suna bizar. Așa că, Michel, înțelegi de ce nostalgia pentru Liège nu ține cu mine!

— Bine. În cazul ăsta, să zicem că ești mobilizat. Așa cum am fost eu la Grâce-Berleur.

Mă fixă cu ochii în care lucea o luminiță – ironie sau mânie, nu prea știam.

— Ai să-i explici patroanei că mă târăști la groapa cu lei, unde am să-mi pun pielea la bătaie pentru un speculant din Puglia și un detectiv bețiv?

— În compania lui Federico! Asta te mai liniștește?

— Cu condiția să nu încerci să-l manevrezi, așa cum ai încercat cu mine.

— Ceea ce vrea să zică…

— Nu-i povesti jumătate din istorie. Mai ales, nu uita să-i spui că te duci la Liège pentru Lisone, nu ca să te înclini în fața sicriului lui Amati. Altfel, Anne nu te va ierta.

•

În pofida scrupulelor mele, Federico mă făcu pe dată să mă simt la largul meu. „Nu-ți bate gura de pomană, Mickele”. Pe sub sprâncenele lui dese și zbârlite, ochii săi mai negri ca smoala ardeau cu o strălucire neliniștitoare.

— Anne nu are secrete față de mine. Știu tot. Tot. Despre drogurile amicului tău Hubert pentru trișorii de la concursurile de porumbei. Despre expediția voastră la Grâce-Berleur, finanțată de Lisone. Și despre moartea lui Amati. Ăsta, da, om adevărat! exclamă el clătinând din capu-i mare.

— Lisone face o treabă murdară, de acord. Dar să pui pe seama lui moartea lui Amati e absurd. Dacă Matteo a fost asasinat, pot depune mărturie că Lisone nu are nicio vină. Nu l-am scăpat o clipă din ochi.

Federico clătină din cap privindu-mă cu milă.

— La asta ai ajuns, Mickele? Dacă ai nevoie de ceva parale, fă apel la mine, *tuo amico.* Dar nu te vinde șobolanului ăluia ca *una puttana.*

Din fericire, salonul era pustiu – deși Federico era în stare să-și pună vechile cliente sub căști doar ca să mă înjure în voie. Așezat într-un fotoliu turnant a cărui piele trăsnea de mirosul dulceag al cremelor și vopselelor, Federico mă bălăcărea de zor, agitându-și părul buclat pe care mai multe straturi de *Bryleream* nu izbuteau să-l disciplineze. Pe masa din marmură, între instrumentele de tortură, i-am zărit briciul bine ascuțit, deschis, la îndemână. Am încercat să-l potolesc. A fost și mai rău.

— Lisone ăsta nu vine din Puglia, la fel ca și tine?

— *Che vergogna!*[13] O rușine pentru noi! zbieră el. Singura scuză e că se trage din nord. Din extremul nord. Dinspre Bari. O regiune de analfabeți, de subdezvoltați, în mâinile mafiei și ale fasciștilor. Să ne ferească Dumnezeu de banda asta de handicapați!

Nu m-am putut abține să nu-i aduc aminte că Lisone mi se păruse ciudat de viclean.

— Ești sigur că părinții lui nu aveau vreun strop de sânge din zona Brindisi?

— Ți-o jur pe *Madonna,* pe Sfânta Fecioară! Ăsta nu e în stare să descifreze un cuvânt, nici

măcar propriul său nume! Dacă e vorba de numărat, atunci se schimbă socoteala! În privința asta, jos pălăria! E un *campionissimo*!

— Lisone e analfabet? Și atunci cum rămâne cu amenințările cu moartea? Cine îi citește corespondența?

— Soră-sa, Lucia. Tu chiar nu știi nimic? Lucia e „omul său de încredere”, iubirea vieții lui și femeia bună la toate.

— O cunoști?

Federico neagă dând din cap.

— Lucia nu iese niciodată din vilă, abia de iese din bucătărie. E o fată bătrână, înaltă și uscată, învești mântată în straie negre, purtând deja doliu după fratele ei. Ea îi prepară mesele, îi clasează hârtiile și semnează pentru el.

— Și cecurile?

Federico izbucni în râs.

— Cecuri? Pe ce lume trăiești, Mickele? La Hollywood?

Își frecă degetul mare de arătător. Unul ca Lisone nu știe decât de *cash.* Nici măcar n-are nevoie să se uite la bancnote. Doar atingând biletele, ghicește suma exactă care îi trece prin gheare.

Îmi veni în minte un detaliu.

— Lucia asta pricepe franceza?

— Ai de gând să-i faci curte?

Prima scrisoare de amenințări pe care o primise Lisone era redactată într-o franceză perfectă, fără cusur, atât de uimitor de politicoasă că trebuia să cunoști bine subtilitățile limbii noastre pentru a-i înțelege mesajul: «FII ATENT, LISONE, CRIMELE TALE ÎȚI VOR ADUCE CURÂND PEDEAPSA CAPITALĂ PE CARE INTRIGILE ȘI ABUZURILE TALE AR FI TREBUIT SĂ ȚI-O ADUCĂ DE MULTĂ VREME. ASTA DOAR DACĂ NU PLĂTEȘTI PREȚUL SÂNGELUI, UN PREȚ ÎMPOVĂRAT DE MULTE ZEROURI.»

— Ce ghiveci! exclamă Federico, izbucnind în râs. Asta e în franceză? Sunt sigur că Lisone n-a priceput o iotă din păsărească asta!

— Dar soră-sa?

— E o intelectuală. Între două mese, Lucia își petrece timpul devorând cărți.

— În franceză?

— În franceză, în italiană. *Tutto,* absolut tot ce îi nimerește în mână.

— Ia spune, Federico, cum de cunoști atât de bine obiceiurile cuiva pe care îl detești atât de mult?

— Un coafor trebuie să fie la curent cu ce se petrece în lume. *Questa* este regula de bază a meseriei.

— Asta credeam și eu, am zis în timp ce el scotea din dulăpior o sticlă de grappa abia începută.

În vreme ce eu îmi puneam întrebări în legătură cu efectele amestecului de tărie italienească și bere belgiană, își făcu intrarea Anne. Federico se grăbi să bage la loc prețioasa sticlă după ce turnase un păhărel doar pentru uz personal, strâmbându-se către mine în chip de scuză. Da. Bine. Nu era momentul să deschid un nou front cu Anne, cu atât mai mult cu cât părea din nou montată împotriva mea.

— Tocmai am vorbit cu Rebeka. E furioasă.

— Pentru că Hubert se duce la Liège să aducă un ultim omagiu lui Amati a cărui moarte am trăit-o în direct?

— Bazaconiile astea să le spui altora! Aveai de gând să-mi ascunzi că Lisone e cel care te trimite la înmormântarea lui Matteo?

— Asta Hubert ți-a zis-o?

Mă ciupi cu violență de braț.

— Mă iei drept toantă?

Dacă n-ar fi intervenit Federico, strălucita mea carieră ar fi luat sfârșit în salonul lui. Cu un gest

liniștitor, își puse laba solidă peste mâna lui Anne – chiar aceea care tocmai mă torturase.

— *Hai ragione,* trebuie să-l ții din scurt pe strengarul tău de logodnic! Ai însă încredere în mine. Merg și eu cu ei în călătorie. La fel și frații Motta.

Vestea asta îi smulse Annei un surâs carnivor. Gemenii Motta, niște brute, lucrau în calitate de camionagii la o întreprindere de transporturi. Federico se întoarse spre mine.

— Chiar trebuie să ți se explice *tutto*? și frații Motta sunt interesați de Lisone.

— Vrei să zici de Amati? am articulat eu un pic pierdut.

— L-I-S-O-N-E! Ca și mine, și ei cred că gunoiul ăsta nu e prea departe de cel care l-a ucis pe Matteo…

— Zvonuri! Nimeni nu pretinde că Amati a fost asasinat. Moartea sa nu e suspectă, potrivit autorităților. Oricum, de ce-ar fi acuzat Lisone?

— O să vedem mâine. Asasinii se întorc mereu la locul crimei.

Am respins acuzația cu un gest din mână, așa cum un copil răzgâiat respinge criticile părinților lui.

— Frații Motta îl cunosc prea bine pe Lisone. Doar el i-a adus în Belgia, continuă Federico, lingând ultimele picături din paharul cu grappa. Poate că au să-ți povestească în ce fel au izbutit să-i scape.

4.

Călătoria fraților Motta

Încă de la coborârea din tren, duhoarea mă sufocă. O duhoare alcătuită din mizerie, umezeală, sudoare și praf. O duhoare de om sărac. Ieșind din gară, am fost cât pe ce să mă lovesc de o bătrână care împingea o roabă șubredă, umplută cu cărbune și mult prea grea pentru ea. Când i-am propus s-o ajut să treacă strada cu pavaj neregulat, îmi aruncă o privire înfricoșată și, încordându-și ultimele puteri, se năpusti împingându-și comoara spre trotuarul celălalt, riscând s-o răstoarne.

Federico se uită la mine ținându-și brațele încrucișate peste piept.

— *Porca Madonna*! mai nou ai început să te legi de babe?

Am dat din umeri și l-am urmat împreună cu frații Motta și cu un Hubert morocănos spre Casa Sindicatelor, unde se desfășura ceremonia. Călătoria cu trenul nu-mi îngăduise să aflu motivele dușmăniei fraților Motta față de Lisone. Abia instalați în compartiment, gemenii își închiseseră ochii, rămânând așa până la sosirea în gara Liège-Guillemins, în timp ce Federico stătea îmbufnat într-un colț.

— Călătoria alături de voi e o adevărată sărbătoare! De ce faceți mutrele astea?

Federico se uită la mine de parcă tocmai veneam dintr-o lungă ședere într-un azil de nebuni.

— E din pricina a ce s-a întâmplat ieri la Pesaro, evident.

— Da’ ce s-a întâmplat? S-a oprit Cristos la Pesaro?[14]

— Pozi și-a recâștigat tricoul roz!

— Legea dură a sportului, nu-i așa?

— Ba nu, domnule! Lupta finală e *il Giro,* Turul! Poporul împotriva lui Dumnezeu. Lumina

împotriva întunericului! Ce se bagă blestematul ăsta de sicilian?

— Mă înșel eu sau Coppi a câștigat a patra etapă?

Dacă îmi închipuiam cumva că îmi epatasem proprietarul, mă înșelam. Studiam zilnic palmaresul, însă interpretarea acestuia rămânea pentru mine uimitor de ermetică. Degeaba câștigase Coppi, melancolia fanilor să-i nu se risipea.

— La sprint și fără să mărească distanța, oftă Federico. Gino Piosul se ține bine. Se zice că aude voci înainte de a încăleca pe bicicletă. Ba chiar se spune că niște *tifosi*[15] *au* văzut îngeri care îl împing de la spate. Ăsta e genul de basme care sunt răspândite ca să-l descurajeze pe Coppi. Dacă acum și Pozi se amestecă în duel, unde vom ajunge? Mucosul ăsta n-are decât să câștige în insula lui, sunt de acord. Dar nu la noi, în Italia!

După ce mi-am manifestat compasiunea pentru dificultățile marelui Coppi și am reamintit că mai erau încă cincisprezece zile de cursă și partea superioară a muntelui de străbătut, am izbutit să-i smulg lui Federico câteva explicații privind relațiile fraților Motta cu Lisone. Nu puteai să te bizui pe ei să rostească o frază cu mai mult de cinci vorbe.

— Frații Motta, începu el, vin de la țară. Din împrejurimile Francavilla Fontana, o adevărată oază de măslini, viță-de-vie și grâu.

— În regiunea Puglia?

— *Provinzia di Brindisi. La più bella* dintre toate regiunile Mediteranei! În pofida războiului și a secetei și, mai cu seamă, în ciuda politicienilor de la Roma și Milano, care au secătuit frumoasele noastre pământuri, taica Motta s-a ținut bine… A rămas la țară cu *la mamma* ca să întrețină cum putea mai bine ferma, da' fiii lor, vecinii și tinerii din satele din jur – Oria, Ostuni, Martina, Franca, Carovigno – au decis să emigreze în Belgia.

Madonna! Ce strălucitoare apărea țara ta pe afișele de la Primărie! Mai ispititoare decât America! Mai bogată ca grădina Raiului! O țară unde curg lapte și miere dacă îți pleci urechea la discursurile de la radio ale celor care recrutează! Muncă pentru toți, bani ușor de obținut, locuințe moderne, bucătărie italiană, același salariu ca belgienii, alocații familiale și tot tacâmul.

— Mâine ne bărbierim gratis…

— Îți bați joc de munca mea, Mickele?

— Iartă-mă. Și explică-mi de ce guvernul vostru îi lasă pe angajatorii belgieni să bată câmpii?

— *Porco Dio!* Da' gândește-te! Cele două indexuri mari și zdravene ale lui Federico se izbiră unul de altul sub nasul meu. Păi, zise el, Bruxelles-ul și Roma sunt prieteni la cataramă. În schimbul mâinii proaspete de lucru, Italia capătă huilă belgiană: două sute de kilograme pe zi de căciulă. Acordul ăsta seamănă cu protocoalele de livrare de sclavi din America de odinioară. Viața tinerilor noștri contra câțiva saci de cărbuni. Afurisită bișniță, nu crezi?

— Bine, da' nimeni nu denunță comerțul ăsta? Nimeni nu protestează?

— Până și sindicatul socialist a semnat acordul cu Federația Minelor…

Când părăsesc zona Mediteranei, oamenii pleacă plini de iluzii. Cu ideea că vor munci câțiva ani, că vor trimite bani părinților înainte de a se întoarce, până se redresează Italia și frumosul nostru pământ se dovedește din nou în stare să-i hrănească. Frații Motta au părăsit Brindisi cu capetele îmbuiate de ideile astea naive. În tren, au băut vin, au mâncat proviziile și pâinea pregătite de *mamma,* gata să intre în paradisul vostru cu burta plină. Numai că uitaseră de șarpe! După vizita medicală și interogatoriul luat de agenții Siguranței, toată lumea a urcat în tren la Chiasso. Pe peronul vecin, dintr-un tren sosit de la Liège, era coborât un sicriu. Familia aștepta cuminte. O femeie, frați,

părinți, toți în negru, veniți să recunoască rămășițele înainte de îngropăciune. Era un miner mort la treizeci și patru de ani lângă Charleroi, care se întorcea acasă cu picioarele înainte. Să fi fost vorba de boală, prăbușire de teren sau simplă încăierare? Nu i-au lăsat pe cei doi Motta și pe prietenii lor să se apropie. Un accident poate surveni oriunde, a explicat angajatorul care îi împingea spre tren. Omul acela ar fi putut fi strivit de tren pe când traversa drumul de la Francavilla spre Latiano, așa e? E-adevărat, domnule, numai că un bărbat de treizeci și patru de ani care este omorât pe un drum din Puglia nu are chipul unui bătrân.

În compartiment, frații Motta și tovarășii lor au fost întâmpinați de inginerii de la mine. Jandarmii belgieni și oamenii Siguranței statului îi însoțeau ca să încuie vagoanele și să-i împiedice pe cei cuprinși brusc de îndoială să sară afară. Recrutorii lui Lisone îi puseseră să semneze un contract pe cinci ani. Scăparea înainte de termen însemna închisoare. Și apoi expulzare.

A doua zi, frații Motta au debarcat nu departe de Liège, la Vivegnis. Îi aștepta un camion al minei care să-i ducă spre somptuoasele lor vile. Niște barăci din lemn putred de un verde murdar, învelite cu carton și bitum, într-un lagăr construit cândva de naziști pentru prizonierii ruși! Mobilierul? Rame de lemn suprapuse, cu saltele din paie și pături dezgustător de murdare. Praf vara, noroi și un frig de gheață iarna. Trei robinete cu apă rece pentru șase sute de locuitori. Optsprezece toalete. Încă de a doua zi, au coborât în mină. Erau doar niște țărani care nu au cunoscut decât aerul liber, cerul înstelat și munca la câmp și care au primit drept unică pregătire câteva sfaturi vagi în franceză de la ingineri în cursul călătoriei, traduse mai mult sau mai puțin bine în zgomotul și scârțâitul trenului care se îndrepta spre Belgia… Cei doi Motta i-au urmat pe ceilalți. Cu toții făceau

pe mândrii, dar inima le sărea din piept când ascensorul se hurduca spre centrul Pământului. Niciunul nu coborâse vreodată mai jos de pivnița casei. Când au pătruns în prima galerie, praful le-a înecat gâtlejurile. Tavanul galeriei, tot mai scund, i-a silit să înainteze târâș, cu spaima în vintre, chinuiți de gândul că mai mult de o mie de metri îi despărțeau de suprafața Pământului, o altă planetă, devenită inaccesibilă. Urmarea poate că or să ți-o istorisească frații Motta, cum au decis să rupă contractul, fuga de oamenii lui Lisone porniți pe urmele lor, arestarea, detenția la cazarma de la Petit Château la Bruxelles, evadarea.

În vreme ce Federico povestea, frații Motta rămăseseră impasibili. Niciun mușchi nu li se clintise pe obraz. Nici Hubert nu-și descleștase dinții. Se făcuse, însă, livid. Călătoria celor doi Motta adusese în memoria lui alte amintiri, prost cicatrizate, pe care se străduia în van să le uite. O altă călătorie, cea a familiei sale, într-un vagon plumbuit spre un lagăr pierdut pe undeva prin apropierea unei păduri sinistre. L-am cuprins pe după umeri, l-am întrebat dacă voia să vorbească. Și-a ferit ochii. Privirea lui contempla acum peisajul care ne defila pe dinainte. Nu era nimic de explicat. Trebuia să comparăm mina cu lagărele morții? Chițimiile în care se înghesuiau italienii și ghetourile în care naziștii îi îngrămădiseră pe ai săi înainte de a-i duce la abator? Era absurd. Nu există concurență între umilință, sclavie și exterminare. Cu toate astea, cum îți poți împiedica mintea s-o ia razna? Și cum putea el împiedica să fie năpădit de rușine pentru că, aidoma tuturor belgienilor cumsecade, atunci când se ducea să-și cumpere sacul cu cărbuni, nu voia să vadă nimic, nu voia să știe nimic despre viața acelei mase de străini anonimi care veneau cu miile ca să „câștige lupta cu cărbunele”, potrivit faimosului slogan ai primului-ministru belgian – un socialist.

La sosirea în gara Liège-Guillemins, împărtășeam sentimentele lui Hubert. Îmi venea să-mi pun mâinile peste urechi, să șterg povestirea lui Federico, să rămân la locul meu pe banchetă ca să plec îndărăt, în direcția Bruxelles, spre Piața Binefăcătorilor, spre bistroul meu favorit, spre biroul meu pașnic și compania de asigurări cea atât de cumsecade împotriva căreia mârâiam necontenit, dar care îmi părea brusc atât de simpatică. Să dau pagina mai departe. Să uit de mină, de Lisone, de călătoria italienilor. Dar, când s-au deschis ușile vagoanelor, Hubert se ridică odată cu ceilalți pasageri. Împins de spiritul gregar al turmei, de datoria față de clientul meu sau de cine știe ce sumbră curiozitate, l-am urmat, la fel ca Federico și frații Motta.

Liège nu-și revenise încă de pe urma războiului. Pe străzi, clădiri desfigurate depuneau mărturie despre violența bombardamentelor. Uși și ferestre astupate cu scânduri sau cu bucăți mari de carton. Cartiere reconstruite în grabă. Hubert se simțea pierdut. În mijlocul ruinelor, abia de recunoștea locurile pe care le bătuse cu pasul cu zece ani în urmă.

Cu un gest al brațului, Federico ne indică locul ceremoniei – undeva, în susul străzii. Și el sufla greu după lungul marș care mai beneficiase și de câteva pante zdravene. Partea aceea a orașului fusese cruțată de lupte. Dar casele păreau că se agață unele de altele ca să nu se rostogolească pe coastă, la vale. Am procedat și noi la fel, ca să nu ne prăbușim. Clădirea sindicatelor era singura construcție modernă din împrejurimi. Un bloc din beton în care erau decupate doar câteva ferestre mici. Albul imaculat al pancartei care atârna sub balcon contrasta cu fațada înnegrită de praf. O mână furioasă, sau poate doar stângace, reprodusese o frază din Gramsci[16], urmată de numele lui Amati. În holul de la intrare, fotografii mari ale lui Matteo ne contemplau din lumea

morților. Era multă lume. O mulțime imensă, ciudat de tăcută, cu priviri întunecate. Femei învești mântate în negru, cu basmale pe cap și mătănii în mâini. Bărbați stingheriți în costumele lor de duminică, croite într-o vreme când erau mai puțin îndesați. Copii care se uitau la mine ca la un intrus. Încordarea era perceptibilă. Ar fi fost de ajuns o scânteie ca să se declanșeze o răzmeriță. Dar nu cumva era doar impresia foarte personală a unui mărunt detectiv parașutat din capitală, pierdut în mijlocul unor oameni dintr-o altă lume, care glăsuiau în dialecte de neînțeles, marcați de suferințe pe care el, unul, nu le cunoscuse, oameni ale căror mâini exprimau realitatea unei vieți de care nu avea habar?

Intrând în sala aceea mare, Hubert își șopti în barbă: „Ah! În sfârșit, mă regăsesc!”

I-am simțit răsuflarea în ceafă și am așteptat să se explice, dar rămase mut. Un bărbat, adevărată forță a naturii, mă îmbrânci ca să-l strângă la pieptu-i uriaș pe Federico, apoi pe frații Motta.

Pe estradă, un bărbat începu să vorbească. Pe dată, rumoarea se potoli. Costumul și cravata, ambele de culoare închisă, păreau a fi fost închiriate pentru această ocazie. Făcea mișcări ușoare din umeri ca și cum l-ar fi strâns haina. Gulerul întredeschis lăsa la vedere părul de pe piept des și negru. Sala era prost întreținută. Zugrăveala gălbuie se scorojea pe pereți. Ghemotoace de praf se adunau sub tălpile noastre și se ridicau în lumina reflectoarelor. Microfonul era prost reglat, iar megafoanele deformau atât de mult glasul vorbitorului că nici măcar nu deslușeam limba în care acesta vorbea: „Ben y a na go-tti”. M-am întors spre Federico. Acesta îmi făcu semn să tac. Asculta discursul cu aceeași religiozitate ca oamenii care se înghesuiau în jurul nostru, părea să-l înțeleagă și să-l găsească foarte frumos. „Come dua letalon” îi aduse o salvă de aplauze. Cu un aer mulțumit, vorbitorul de la

tribună aşteptă câteva clipe înainte de a continua. De data asta, am izbutit să pricep câteva frânturi de franceză, rostite cu un accent cântat pe care sistemul de amplificare îl întărea. Prăvăliți în niște fotolii în fundul scenei, în umbră, cinci-șase bărbați îl priveau cu nepăsare pe vorbitorul care se agita. M-am întrebat cine erau. Să fi fost următorii vorbitori? Comisarii poporului? Mulțimea întrerupse din nou discursul. Omul își frecă colțurile gurii înainte de a relua, cu un aer sever: *„Gori got*? mârâi el. Auzisem destul. Cu prețul câtorva lovituri cu coatele, am mers în sens invers cu asistența și am ajuns la ieșire.

La intrare, o cerșetoare care stătea pe jos se uită la mine cum înaintam fără a schița vreun gest. Anne îmi lipsea. Pe ea ar fi trebuit s-o iau cu mine. Mă ispiti gândul de a-i lăsa baltă pe însoțitorii mei și de a mă urca din nou în tren fără să-i mai aștept. Și Lisone? Până acum, oferta sa îmi adusese doar un cucui zdravăn în creștetul capului și o îngrozitoare scenă cu Anne. De altfel, ea mă prevenise că lumea lui Lisone va fi pentru mine la fel de misterioasă și închisă precum discursul ale cărui ecouri înăbușite îmi parveneau până la ușă. Anne avea dreptate. A ghici lumea imigranților italieni, gândurile lor, memoria lor, era ceva în afara sferei de acțiune a unui mărunt detectiv bruxellez, fie el și îmbibat de *gueuze grenadine.* Să nu mai vorbim de secretele lor. Ce se petrece în mintea unui miner care pur și simplu cade pe un scaun după o zi în care a spart pietre în fața porților Iadului? Mă simțeam încolțit în universul meu îngust de mărunt *ket*[17]. din Bruxelles. Da, dar nu cumva tocmai acest mister era ceea ce mă împingea de la spate ca să accept propunerea lui Lisone?

Am reînceput să mă gândesc la Anne, o altă impenetrabilă enigmă. Imaginea care îmi revenea în minte era de săptămâna trecută. După ce închisese salonul de coafură, ea urcase în chițimia

mea îmbrăcată doar cu halatul. Schițând gesturile unei dansatoare de striptease, își desfăcuse lent cingătoarea, își deschisese unul câte unul nasturii și lăsase să-i cadă neglijent pe jos veșmântul alb, pentru a apărea în fața ochilor mei nu goală ca în visul meu, ci îmbrăcată într-o somptuoasă rochie de un albastru electric – o surpriză cumpărată cu economii adunate preț de mai multe luni. Și ce râs avusese! Carnivor, sălbatic, sigură că face din mine tot ce voia. Albastrul rochiei îi punea în valoare tenul mat și ochii un pic îngustați în care strălucea o lumină aurie. Pe sub țesătura fină, Anne era goală în sfârșit! Sânii ei plini nu așteptau decât o mângâiere. Nerăbdătoare, se abandonase în brațele mele. Legea gravitației tocmai fusese suprimată. Atunci i-am murmurat: „Te iubesc”.

— Nu e nevoie de astfel de preliminarii, îmi spusese ea închizând ochii. Ia-mă odată, ce naiba!

Fotoliul din biroul meu era incomod, desfundat, iar brațele lui ne înghionteau în coaste. Dar nu l-aș fi schimbat pe un pat cu baldachin într-un castel de vis. Lăsase să-i scape un oftat ușor atunci când o pătrunsesem. În aceeași clipă, sunetul ascuțit al telefonului începuse să se audă la parter. De la distanță, îl auzisem vag pe Federico răspunzând și anunțând cu acel accent forțat care părea că imită vocea unui actor într-un film dublat: „Federrrico, arrrta coafurrrii, și Michel Van Loo, arrrta cercetării!” După o pauză, vocea tunătoare a proprietarului meu răsună pe scară: „E pentru tine, Mickele! *Urgente*! Coboară!”

Poate că greșisem atunci când părăsisem lumea șovăielnică a funcționarilor ca să devin detectiv particular. Cândva, nimeni nu ar fi răsărit brusc în biroul meu urlând: „Urgent!” în timp ce i-o trăgeam unei doamne. Firește că nu aș fi întâlnit-o în veci pe frumoasa Anne într-un birou de administrație și nici nu aș fi avut vreun prilej să mă ocup intim de o doamnă. Pe atunci lucram patru oameni înghesuiți într-un cotlon, fără a mai pune

la socoteală și planta verde, de mult uscată, dar pe care nimeni nu se gândea s-o evacueze, nici șeful biroului, nici madam Potachnick, bărbătoasa noastră sindicalistă de șoc. Un adevărat remediu pentru amor, concupiscență și alte plăceri ale vieții.

— Lisone! trântise o voce seacă în aparat.

— Ce dorești, Ignazio? Sunt un om foarte ocupat. De ce mă smulgi de la o muncă absorbantă în loc să lași un mesaj secretarului meu?

— Eu sunt sora lui, Lucia, mi-o retezase ea. Lasă-mă să-ți citesc scrisoarea pe care tocmai a primit-o fratele meu.

Vocea ei semăna până la confuzie cu aceea a fratelui ei. Același timbru grav, un pic răgușit. Trebuia într-adevăr să ciulesc bine urechile ca să ghicesc o imperceptibilă intonație feminină. Un fior mă străbătu când m-am întrebat, prostește, oare cu ce anume semăna goală. Conținutul misivei îmi alungă gândurile hidoase. Pentru prima oară corespondentul anonim făcea referire la moartea lui Amati: „DE LA AMATI PÂNĂ LA LISONE, CÂRNA NU TREBUIE SĂ FACĂ DECÂT UN PAS CA SĂ DOBOARE CU COASA. DUMNEZEU A VOIT-O!”. Aceiași stil îngrijit care caracteriza deja misivele precedente. O întrebare îmi trecu prin minte.

— Fratele dumitale este cel care l-a adus pe Amati în Belgia?

Pentru mine, era mai degrabă o afirmație decât o interogație. Îmi răspunse fără să ezite:

— Nu! pe un ton furios și închise telefonul.

Dacă ea era cea care administra veniturile menajului, aveam de ce să-mi fac griji în legătură cu viitoarele mele facturi. Abia de avusesem timp să-mi regret lamentabila prestație că mă sună însuși Lisone. După tonul vocii, părea sincer emoționat. Era cumva stingherit de limbajul pompos al călăului sau de aluzia acestuia la Amati?

— Nu am nimic de-a face cu moartea lui, spuse el cu voce surdă. Bagă-ți bine asta în scăfârlie, imbecilule!

— Atunci, de ce onorabilul dumitale corespondent face legătura între dumneata și…?

Aproape vehement, Lisone mă întrerupse:

— E absurd! Nu-l cunoșteam!

Era oare cu putință ca Lisone și Amati să nu se fi întâlnit niciodată, când liderul sindical apăra muncitori pe care negustorul meu de carne proaspătă îi aducea în Belgia?

— Sindicatele? Nicio treabă cu ele! rostise el sacadat. Crezi cumva că tipii recrutați care se îmbarcă în garnituri de tren la Bari sau la Pescara au carnet de membru de sindicat belgian în buzunar?

— Dar patronii minelor și ai furnalelor cu siguranță că l-au înfruntat adesea pe Amati. Or, ei sunt clienții dumitale.

Se lăsase tăcerea pe linie până să reînceapă să vorbească.

— Asta nu e problema mea. Eu recrutez, filtrez și livrez în perfectă stare, asta e tot. Dacă niște oameni pe care i-am transportat decid să se afilieze unui sindicat, asta se întâmplă după ce eu am ieșit din viața lor.

E de văzut. În locul lor, eu unul aș păstra o dușmănie tenace. Falsele făgăduieli de la început de sub soarele Pugliei, sosirea încadrați de jandarmi, locuințele în niște maghernițe infecte, iadul galeriilor subterane. Câți dintre ei ar fi putut uita numele celui care i-a făcut să ia cioara drept porumbel și i-a adus să semneze un petec de hârtie care îi întemnița în fundul minei?

— Și atunci, cum explici faptul că tocmai corespondentul dumitale îl pomenește pe Amati? am stăruit eu.

Aproape că l-am auzit cum dă din umeri sub privirea tot mai iritată a soră-sii.

— De aia te și plătesc, domnule Van Loo. Ca să pricep.

5.

Sânge, un glonț și calmante

De la intrare, am privit sala prin ușile cu geamuri. Zeci de admiratori ai lui Amati, care nu putuseră să pătrundă în sală, zăboveau în hol. M-aș fi putut amesteca printre ei și i-aș fi putut trage de limbă, sperând că vreunul îmi va mărturisi cu mândrie că este autorul scrisorilor pline de venin adresate lui Lisone.

Sunetul unui acordeon îmi întrerupse gândurile. Cineva începuse să interpreteze *Bella Ciao* pe care sala întreagă îl relua în cor și al cărui ecou înăbușit trecea prin ușile cu geamuri. Chiar fără să înțeleg cuvintele, cântecul ritmat și nostalgic, intonat de fervoarea spectatorilor la unison, te făcea să simți un nod în gât. În timp ce muzicianul continua cu alte arii populare, Hubert veni lângă mine.

— Ei bine, Michel! Nu prea pari în formă! Ce zici de un păhărel?

Eram atât de bulversat de sunetul acordeonului încât nici gândul la o *gueuze grenadine* nu-mi deșteptă papilele. Oricum, aveau ei habar de nectarul ăsta la Liège?

— Ne iei drept niște țărănoi? exclamă Hubert.

— *Ne*? Ai redevenit un cetățean al „cetății înflăcărate”, gata s-o aperi cu ghearele și cu dinții împotriva aroganților din capitală?

Luându-mă de braț, spițerul mă trase spre o piațetă nu departe de Casa Sindicatelor. În bistroul cenușiu de fum, am deslușit, scris cu litere albe pe oglinda care acoperea peretele din fața mea, numele băuturii mele favorite: „Moarte subită”. Mi-am înmuiat buzele în pahar cu o anume teamă. Prima înghițitură mi s-a părut răcoroasă, bine dozată. Cumva vreun refugiat bruxellez conducea localul?

Puțin mai apoi, mulțimea năvăli în bistrou. Comemorarea tocmai se terminase. Le-am făcut semn lui Federico și fraților Motta să se așeze la masa noastră.

— Dezertorule! strigă Federico ațintind asupra mea o privire asasină.

Cu mâinile ridicate în semn de penitență, i-am atras atenția că asistasem la cea mai mare parte a ședinței, când de fapt nu pricepusem boabă din discursuri.

Dădu din cap, dar am văzut bine că nu mă credea.

— Cu un pic de răbdare, zise el, ai fi auzit mărturia emoționantă a unor foști tovarăși ai lui Matteo, veniți să povestească despre primii lui pași în mină, despre ciocnirile lui cu patronii, despre lupta sa în sânul sindicatului pentru ca politicienii să înceapă în sfârșit să se aplece asupra condițiilor de viață ale imigranților.

O dată mai mult, umbra lui Lisone se încrucișă cu fantoma lui Amati.

— Lucia mi-a jurat că acesta nu a venit în Belgia pe filiera fratelui ei. Crezi că a mințit?

Federico se întoarse spre frații Motta.

— Matteo vine din Abruzzi, rosti unul dintre frați.

— În timp ce Lisone adună oameni din Puglia. Niciodată din altă parte, tranșă fratele acestuia.

Răspunsul lor îmi liniști conștiința. Doar Anne va regreta că Lucia mi-a spus adevărul. Ancheta mea s-ar fi oprit aici.

De la masa vecină, un glas gros îi interpelă pe Federico și pe frații Motta.

— Vă aud vorbind despre Lisone. Nu i-a venit încă nimeni de hac?

Era namila care îl strânsese pe Federico la piept la intrarea în sală.

— Îl cunoașteți? am intervenit eu.

Arătă spre cei doi Motta cu un gest al mâinii.

— Făceam parte din același convoi.

— Și l-am plătit pe același recrutor ca să fim declarați apți de muncă, zise unul dintre frați.

— Cu trecutul nostru la partizani, Siguranța belgiană ne-ar fi dat la o parte fără șovăială, adăugă fratele său.

— Eu aveam peste treizeci și cinci de ani. E vârsta limită. Recrutorul mi-a corectat actele și mi-a „îmbunătățit" data nașterii. Avea ștampila oficială, formularele administrației, dispunea de tot materialul pentru ca actele mele să pară mai adevărate decât cele adevărate…

— Ar trebui să-i mulțumești, Salvatore. Tot îți plac ție fetele foarte tinere; dacă ți-ar cunoaște data nașterii, și-ar recupera pe dată chiloțeii și ar șterge-o urlând!

Omul se ridică de pe scaun cu o iuțeală uimitoare pentru statura sa. Imediat, cei doi Motta se interpuseră.

— Ți-ai pierdut simțul umorului, Salvatore? întrebă unul dintre gemeni.

— S-a dus odată cu sănătatea, mormăi acesta lăsându-se să cadă greoi la loc pe scaun. Sunt numai bun pentru sanatoriu. De altfel, plec săptămâna viitoare.

— Câteva zile de vacanță? De ce te plângi?

Cu pumnul său uriaș, omul își lovi pieptul.

— Nu glumi cu așa ceva, frizer nenorocit! Eu am ieșit din cursă. Gazul și praful mi-au mâncat totul pe dinăuntru. Nici măcar nu mai sunt în stare să te fac knock-out.

Gustul încăierării părea să fi pus stăpânire pe cafenea. Un tip se ridică brusc în picioare, ținând un urcior în mână. Se aruncă asupra tovarășului de băutură și-l înșfăcă de guler zbierând: „Retrage ce-ai spus, animalule. Altfel îți sparg dovleacul!" Fără să mai aștepte, trânti vasul din lut peste căpățâna celuilalt băutor care se prăbuși într-un șiroi de sânge.

— Ei, poftim! oftă Salvatore. Patronii își umplu buzunarele făcându-ne praf sănătatea. Iar noi le

desăvârșim treaba dându-ne în cap cu lopețile sau cu sticlele.

Cugetarea asta îmi oferea prilejul de a raporta câteva frânturi de anchetă clientului meu.

— De ce anume a murit Amati, după părerea dumitale?

Am fost nevoit să ridic tonul din cauza rumorii care domnea în cafenea în jurul rănitului, al cărui sânge se amesteca cu rumegușul care acoperea podeaua cu dale.

— Autoritățile vorbesc de sinucidere, spuse Salvatore uitându-se la paharul de bere. Nemișcați, Federico și frații Motta se uitau la cele două chelnerițe îngenuncheate care ștergeau cu un burete sângele de pe capul rănitului, în vreme ce amicul acestuia, complet beat, turuia un discurs în dialect spre marea încântare a prietenilor săi. Mă străduiam de bine de rău să urmăresc firul anchetei mele.

— Nu le dați crezare?

— Autorităților?… Ridică din umeri. Astea își vând ștampilele și sumedenia de hârtii unui recrutor de-al lui Lisone. Și noi ar trebui să avem încredere în ele când explică moartea lui Amati? Versiunea sinuciderii le convine de minune, atât lor, cât și patronilor. Și chiar și unor tovarăși sindicaliști.

Hubert ieși din mutenie printr-o declarație care ne lăsă cu gura căscată.

— Faptul că moartea lui satisface o groază de oameni dovedește oare că a fost asasinat? Ce ziceți de asta? Corpul lui nu prezintă nicio urmă de lovitură. Doar amprentele lui au fost prelevate de pe revolverul cu care a fost ucis, iar urmele de pulbere de pe degete par să confirme că el a fost cel care a tras.

În ciuda tumultului, liniștea care se lăsase păru să izoleze masa noastră ca într-o sferă. Hubert ridică brațele în semn de împăciuire. Luminița care îi strălucea în ochi arăta că era destul de mândru de

numărul pe care-l oferise. Am surprins un dialog mut între Salvatore și Federico, doar din gesturi. Namila: poți avea încredere în tipul ăsta? Proprietarul meu: e sigur 100%. Cei doi Motta încuviințară dând din cap.

— Raportul de autopsie a fost întocmit de unul dintre foștii mei tovarăși de cursuri la Universitate, pe care l-am întâlnit în sală, reluă Hubert. Am încredere în el, adăugă farmacistul în fața aerului dubitativ al lui Federico și al prietenilor să-i E la fel de *kasher* ca mine.

Probabil că Salvatore ghici sensul termenului, deoarece întrebă:

— Să presupunem că cineva l-a forțat pe Amati să-și tragă un glonț în cap. Potrivit constatărilor prietenului dumitale, așa ceva este exclus?

Hubert clătină din cap.

— Dacă ar fi fost ținut în timp ce arma scuipa foc, mâinile sau încheieturile mâinilor ar purta urme de violență. Or, pielea lui e intactă. Singurul element nelalocul lui este că organismul său conținea calmante. O doză enormă. Nu e ceva nemaivăzut ca o persoană să înghită o cutie întreagă de pilule ca să-și ușureze sinuciderea. Pe de altă parte, desigur, se poate și să i se fi strecurat un drog în alimente ca să mascheze crima. Dar această ipoteza e cam trasă de păr, trebuie s-o recunoaștem.

— Trasă de păr? exclamă Salvatore, în timp ce niște infirmieri îl evacuau pe rănit, iar polițiștii îi luau la întrebări pe cei care nu izbutiseră s-o șteargă. Nu-i cunoașteți pe acești oameni. Nici măcar nu vă puteți închipui până unde merg cu cinismul și violența. Ia coborâți într-o zi într-o galerie, apropiați-vă de un furnal. Veți înțelege de ce sunt în stare cei care trimit oameni în infernul ăla.

Dar Lisone? Chiar dacă alimenta întreprinderile astea barbare, chiar dacă se îmbogățea fără rușine

vânzând ființe umane, ce interes ar fi avut să-l elimine pe Amati?

6.

O eroare legată de litera R

Când m-a văzut trecând prin fața ferestrei salonului de coafură, Anne o așeză sub cască pe clienta căreia tocmai îi vopsise părul în mov și veni să mă întâlnească la piciorul scării ce ducea la bârlogul meu. Mi-am scos batista și am șters delicat picătura de vopsea care îi împodobea creasta nasului cu o a doua aluniță, înainte de a o săruta pe colțișorul cel mai dulce al pielii – chiar dacă buzele mele aveau în privința asta alte preferințe. În acel moment se ivi, cu un aer furios, Federico.

— O împiedici pe femeia asta tânără să-și câștige existența cu sudoarea frunții! Ia dă-i pace!

Un țipăt dinspre salon întrerupse această fermecătoare regăsire. Federico se năpusti spre doamna pe care Anne o uitase sub cască. Chipul ei stacojiu dădea în sfârșit farmec culorii părului.

— *Porca mizeria*! Ai lăsat-o pe madam Delporte să se frigă precum un pui la rotisor! bombăni Federico în timp ce întindea pe chipul clientei un strat gros de cremă.

Reîntors în birou, mi-am notat cu scrupulozitate detaliile călătoriei noastre la Liège, deoarece Lisone voia un raport regulat privind investigațiile mele. Asta m-a făcut să mă gândesc că ar fi bine să-i cer ceva parale. Negustorul care vindea cărbuni venise din nou să sune la ușă, iar băcanul amenința că-mi suprimă contul. Am decis să sărbătoresc în avans reîntoarcerea mea la noroc în compania lui Hubert. Băutura mea preferată – *gueuze grenadine* – avea gust de apă sărată în dimineața asta, la terasa din Piața Binefăcătorilor.

— Fă ca mine, Michel! Bea o cafea.

— Mai bine mor!

Încurajat de soarele deja promițător al acestui sfârșit de primăvară, care ilumina castanii cu o lumină de-a dreptul electrică, am sorbit o înghițitură de bere. Și am fost pe punctul să vomit.

— Ar fi trebuit să vă previn, zise chelnerul văzându-mi strâmbătura, de azi dimineață niște muncitori lucrează la canalizare.

— Ei, și? Doar nu amesteci berea cu apă?

— Nu. Dar până ce se termină reparațiile, spălăm paharele în cada din baie.

Mi-am contemplat halba înainte de a o da la o parte pe masă.

— A! Domnu' Michel, că tot veni vorba… E pe aici un micuț mâncător de spaghete care vrea neapărat să vă întâlnească, continuă chelnerul.

L-am privit stupefiat.

— Vrei să zici un tânăr italian, Gustave? suflă Hubert iritat. De la sfârșitul războiului, îi tot repeta necontenit chelnerului că *jidan, cioroi, macaronar* și *mâncători de spaghete* dispăruseră din dicționar odată cu *Ausweis* și *Kommandantur.*

Chelnerul îl privi politicos, cu un vag zâmbet pe buze. O fi el clientul rege, dar nu chiar într-atât încât să-i dea lecții de morală.

— Un puștiulică doar atâta, precizează el cu un gest cu latul mâinii. Poftim, iată-l că vine!

Un băiețel slăbuț cu pielea mată înainta spre noi cu mersul șovăielnic al celui care se așteaptă să capete o scatoalcă fără motiv. Puloverul prea mare pentru el și pantalonul de golf prea scurt contrastau cu expresia ochilor săi. Niște ochi care păstrau amintirea loviturilor căpătate și a unor lucruri pe care nu ar fi trebuit să le vadă la vârsta lui.

— Musiu Van Loo? mă întrebă el într-un savuros amestec de valonă și italiană.

În loc să se așeze, rămase la distanța, gata s-o ia la fugă. Un puișor la pândă.

— Îți place ciocolata caldă?

Ochii lui își regăsiră strălucirea ochilor de copil.

— O Banania, Gustave!

— Ba Kwatta, domnu' Michel, mă corectă chelnerul. Dacă nu vă supărați. Preferăm produsele de la noi de acasă.

Când Gustave aduse ceașca aburindă, puștiul o contemplă stând în picioare, ca și cum un geam din sticlă groasă o despărțea de gura lui. Încetul cu încetul se apropie de masă, se așeză într-o dungă pe scaun, fascinat de aromă.

— Ei bine, băiete! Se poate spune că ești neîncrezător! am oftat eu dându-mi pălăria pe ceafă.

Mânuța lui, neagră de jeg, se așeză peste ceașcă, în timp ce ochișorii lui neliniștiți supravegheau împrejurimile. Nevăzând niciun dușman la orizont, începu să-și lipăie ciocolata.

— Hai, dă-i drumul!

Mâna sa strânse febril ceașca, temându-se să nu i-o iau înapoi.

— Cum te cheamă? întrebă Hubert cu glas blând.

— Fausto, îngăimă copilul.

Niște părinți care avuseseră flerul să-i dea fiului lor numele lui *campionissimo* care avea să câștige anul acela, rând pe rând, Turul Italiei și Turul Franței sub nasul protejatului lui Dumnezeu, al Papei și al Bisericii italiene, nu puteau fi decât niște brute.

— Unde sunt părinții tăi? l-am întrebat la rândul meu.

Copilul începu să urle.

— Bingo! mormăi Hubert.

Tocmai pusesem degetul pe rană.

— Știu, ești specialist la criminali, nu la copii, zise Hubert aruncându-mi o privire urâtă și încercând să-l împace pe micul Fausto.

— Păi, tot aia e, nu e așa? Și unii și ceilalți habar n-au de granița între bine și rău.

— Depinde de cine le face educația, exclamă Hubert, ajutând puștiul să-și sufle nasul. Ar trebui

să li se interzică anumitor indivizi dreptul de a avea copii.

— Tu care ești atât de isteț, am spus eu, fă-l pe puștiul ăsta să vorbească. Ce vrea de la mine?

Hubert lăsă capul în jos.

— Și dacă am chema-o pe Rebeka? Reușește să negocieze până și cu propriul meu fiu!

•

Rebeka aduse castronul de supă la masă. Culcat pe covor, fiul ei se juca cu Fausto stivuind cuburi de lemn. Renunțând să-i mai facă să se așeze lângă noi, Rebeka le puse farfuriile pe jos, își înșfăcă odrasla și îi vârî cu de-a sila lingura în gură. Imediat, Fausto își goli farfuria, la fel de iute ca și cum ar fi sorbit-o cu paiul.

— E un ocean de la mână pân' la gură, comentă Hubert.

Rebeka se așeză lângă noi înfuriată pe soțul ei.

— Nu pot să sufăr când vorbești în zicale și ghicitori. Tot îți mai place să faci pe grozavul că ești cel mai deștept?

O ținu tot așa în poloneză, semn că cearta risca să degenereze. Anne interveni cu mult bun-simț.

— Ai dreptate, Rebeka. Dar hai să încercăm să obținem mai întâi de la bărbații ăștia bunăvoința de a le dezvălui bietelor femei care suntem noi ce anume știu.

Am arătat spre Fausto. Marele detectiv dăduse chix. Dar poate că unei femei puștiul îi va dezvălui de ce avea treabă cu mine. Rebeka nu avu nevoie de mai mult de câteva clipe ca să-l facă să-și dea drumul la limbă, în timp ce tot alinia cuburile, șopti că mătușa lui îi ceruse să mă aducă urgent, în timp ce ea încerca să-l rețină pe un domn foarte rău care voia să-i ia jucăriile. Și noi care ne pierdeam vremea înghițind supă! Am fost nevoit să-i făgăduiesc lui Fausto pe cuvânt de onoare, cu mâna pe inimă, că-l voi aduce înapoi acasă la Hubert de îndată ce voi fi vorbit cu mătușa lui, doar ca să accepte să abandoneze provizoriu

cuburile și să mă ducă la el acasă, ținându-mă strâns de mână cu mânuța lui. Noroc că locuia la doi pași, pe bulevardul General Eisenhower.

Bărbatul pe care trebuia să-l înfrunt purta o uniformă la fel de frumoasă precum comandantul suprem al forțelor aliate. Dar nu era decât un simplu polițai care forța ușa locuinței micului Fausto pentru a-i permite unui portărel să-i fure cele câteva jucării în perfectă legalitate.

Când mătușa lui mă văzu că apar, mă agăță de o mânecă, îmi vârî sub nas o hârtie întocmită în acel stil înflorit care făcea din justiție cea mai detestată dintre puteri, după care se avântă într-o vorbărie pe jumătate în franceză, pe jumătate în italiană, pigmentată cu câteva invective la adresa mea. După un telefon la compania de asigurări pentru care lucram, am izbutit în cele din urmă să mă dumiresc. Eu eram cel răspunzător de nenorocirile lui Fausto și ale familiei sale. În urma unei stupide încurcături, confundasem Torretto (cu doi de R) cu Toretto (cu un singur R). Cel cu un singur „R” era debitorul unui împrumut neplătit și sporit cu uimitoare dobânzi de întârziere, fără a mai pune la socoteală monstruoasele cheltuieli de judecată și de sechestru. Întâmplarea făcea că ambele familii locuiau, la vremea când „Un R” semnase contractul, în același oraș, Marcinelle, pe lângă Charleroi. Pe deasupra, cei doi bărbați, care veneau din același sat din regiunea Puglia, San Vito dei Normanni, munceau în aceeași mină. De atunci, drumurile lor se despărțiseră. „Doi R” venise la Bruxelles ca să se instaleze aici cu micul Fausto, nepotul său, pe bulevardul General Eisenhower, pe când „Un R” intrase în clandestinitate cu achiziția sau cu banii de la împrumut. Alegând, cum prea adesea o făceam, soluția facilă, mă rătăcisem pe pista lui Torretto fără să-mi bat capul de numărul de „R” din nume, azvârlindu-i pe acei oameni cumsecade în brațele

unui portărel și ale unui polițai, în văzul și în urechile vecinilor.

De cum mi-am înțeles confuzia, l-am tras pe portărelul recalcitrant într-o cabină telefonică. A fost nevoie de intervenția șefului serviciului juridic al companiei de asigurări ca să cedeze. Polițaiul o luă din loc la fel de nemulțumit. Un străin e un străin, proclamă el cu siguranța cretină a unui bătrân înțelept.

Reîntors în casa celor doi Torretto, am nimerit peste soț, revenit între timp acasă. Prevenit de nevastă-sa, își părăsise slujba ca să vină s-o salveze. De îndată ce mă zări, începu să mă înjure. Văzând că eram gata să plec, Fausto se agăță de pantalonul meu. Am încercat să-i explic lui Torretto, din ce în ce mai furios, făgăduiala pe care o făcusem nepotului său: jocul de cuburi care îl aștepta pe covorul din salonul farmacistului.

Vorbiți cumva de Hubert? Atmosfera se destinse pe dată ca prin farmec. Spițerul meu favorit îi dăduse nevesti-sii un praf miraculos care o salvase. Și mai potolise și bronșita lui cronică, bronșită care îl silise să părăsească mina. De la Hubert am ajuns firește la a-l aminti pe vecinul meu Federico. Tot un amic al lui Torretto, cu care activase în rândurile partizanilor cu câțiva ani în urmă, mai înainte de a părăsi și el Italia „căzută din nou în mâinile reacționarilor”. Fausto trăia alături de ei de la moartea părinților săi. Foarte iute m-am trezit așezat la masă în fața unui pahar de grappa „artizanală” contemplând fotografiile de tinerețe în care un Federico mai zvelt, mai seducător, dar deja musculos, își lua aere de dur în vreme ce Torretto, lângă el, purtând o beretă pe cap, afișa un zâmbet timid de copil pe un obraz ca o lună, în care războiul, mizeria și mina săpaseră de-atunci nenumărate riduri.

Regiunea Puglia, mina. Întrebarea mea veni cât se poate de firesc:

— Lisone este cel care v-a îmbarcat spre Belgia?

Corpul îi încremeni brusc.

— Cum de știți?

— Frații Motta mi-au povestit peripețiile lor, călătoria cu trenul până în Belgia, contractul din care nu pricepeau nicio boabă. Închisoarea pentru că nu-l respectaseră. Cum locuiați în aceeași regiune, mă întrebam dacă…

Pumnul lui se abătu peste masă răsturnându-ne paharele. Înălțându-și privirea spre crucifixul care atârna deasupra ușii, alături de un portret al lui Padre Pio[18], mârâi:

— M-am jurat că numele ăsta nu va mai fi niciodată rostit în fața mea.

După ce îmi cerusem tot soiul de scuze, m-am ridicat, zorit de către Fausto. Am mai avut totuși răgaz cât să-l întreb dacă îl cunoscuse pe Amati.

— Pe Matteo? întrebă soția sa care ieșea din bucătărie frecându-se pe mâini cu o cârpă.

Bărbatul ei îi aruncă o privire supărată. În ciuda referirii la Federico și la Hubert, eu rămâneam, totuși, un belgian, un soi de polițist capabil să trimită portăreii la el acasă. O dată în plus, i-am invocat pe frații Motta și pe frizerul meu favorit, sfinții mei patroni. Am mai adăugat că îi însoțisem la Liège la ceremonia de omagiere a lui Amati. Până la urmă dădu din umeri.

— Oricum… Pentru mine, s-a sfârșit cu mina. La Marcinelle, eram membru de sindicat. Ba chiar, cu ajutorul lui Matteo, am organizat o grevă care a fost cât pe ce să ia o întorsătură urâtă. Patronii au trimis jandarmii călare, cu căști și pușți. Cu mirosul de balegă, colb și praf de pușcă, printre țipete și zgomotul produs de animale, te puteai crede la război. Singurele noastre arme erau pietrele și bucățile de cărbuni. Cu toate astea, avantajul a rămas multă vreme de partea noastră! Până la șarja finală a polițiștilor, cu sabia scoasă! Fără cruțare! La Marcinelle trebuia să domnească

ordinea, cu orice preț. Și să știți că a curs sânge, credeți-mă! La sfârșit, m-am pomenit în temniță alături de încă vreo zece tovarăși când, de fapt, având în vedere starea noastră, locul ne era la spital. O parte din grup a fost expediată înapoi în Italia chiar în seara aia. Eu am izbutit să scap. Un pic din întâmplare. Avusesem bafta să fiu ultimul din celulă, iar ăia se săturaseră să tot completeze hârțoagele. Așa că mi-au dat drumul, iar patronul chiar m-a primit înapoi la mină.

— Acolo te-au nenorocit de tot, interveni nevastă-sa. Se întoarse spre mine. L-au expediat în echipa care trebuia să sape la noile galerii, cea mai primejdioasă muncă, în mijlocul prafului și al explozivilor. Iar sistemul de răcire era mereu stricat.

— Amati m-a scos de acolo.

— Cu ajutorul lui Don Bruno, i-o tăie nevastă-sa.

Torretto îi aruncă o privire jenată. Să vorbești despre un preot fără să scuipi și să înjuri era ceva prost văzut. Mai cu seamă în fața unui prieten al lui Federico și al fraților Motta.

— Unii sunt devotați cu adevărat, murmură el. Chiar și Matteo lucra cu ei. Don Bruno i-a făcut rost de certificatele medicale care m-au ajutat să găsesc un loc la sanatoriu. Lucrez acum în garajul unuia dintre verii mei, de partea cealaltă a canalului.

— Matteo era un om bun, zise nevastă-sa, cu lacrimi în ochi. Un sfânt.

Bărbatul ei încuviință din cap.

— Un adevărat lider, care voia să schimbe condițiile sociale de muncă ale minerilor.

Tăcu o clipă, după care adăugă:

— De aia i-au făcut de petrecanie.

— Cine l-a ucis, după părerea dumitale?

Fausto se smiorcăia ca să-mi amintească de făgăduială. Unchiul lui ridică din umeri.

— Dacă aș ști, vă jur că persoana respectivă ar trece prin clipe extrem de neplăcute, mârâi el în timp ce redutabilii săi pumni se încleștau.

Nu era momentul să evoc o legătură între Amati și Lisone. În niciun caz după criza de furie pe care o provocase doar menționarea numelui clientului meu. Unui proletar italian gata să sacrifice o sticlă de grappa abia începută îi respecți convingerile.

Când Federico află de pățaniile în care îl atrăsesem pe vechiul său amic Torretto, aproape că mă strânse de beregată.

— *Dio buono!* Nu crezi că omu' ăsta a suferit destul? Ai merita să te dau afară din casa mea!

Mai înainte ca Federico să-mi azvârle catrafusele pe fereastră, Anne se ivi ca o furie, cu părul în dezordine.

7.

Simeone asasinat

— S-a întâmplat vreun accident?

— Simeone… s-a întors, șopti ea, ținându-și mâna la piept. Vino!

Am urmat-o în goană până la apartamentul ei.

Nu visase. Porumbelul-vedetă al lui Lisone era acolo. Frumos și pretențios. Dar nu într-atât încât să-mi dea un autograf. De cum mă văzu, îmi aruncă o privire piezișă umblând de colo-colo pe masa scundă din salonaș, aidoma unui patron care își așteaptă cam nerăbdător staff-ul.

— Ce l-o fi apucat? întrebă Anne.

— Nu mă crezi niciodată atunci când îți laud *sex-appeal*-ul. E cumva nevoie ca un animal, unul adevărat, să ți-o confirme?

Îi aduse puțină pâine admiratorului, precum și un castronel cu apă pe care acesta îl bău cu eleganță.

— Ce facem, Michel? Îl suni pe Lisone?

— A, nu!

— Ai o idee mai bună?

Porumbelul bătu din aripi.

— Atenție, o să-și ia zborul!

Dejucându-mi previziunile, în loc să se îndrepte glonț spre fereastra deschisă, Simeone veni să se așeze delicat pe brațul lui Anne. Ea întinse degetul, fără ca el să se arate speriat, și îi mângâie penele făcându-mi semn să-i dau de veste stăpânului. Lipsit de argumente, am coborât la vecina de jos care îmi dădu voie să-i folosesc telefonul.

Lisone răspunse după ce telefonul sună de două ori.

— Lucia la telefon, rectifică vocea.

După ce mă puse să-i repet întâmplarea de parcă aș fi fost un răpitor ce trebuia reținut la telefon până ce îl localizează polițaii, mă anunță că fratele

ei va veni neîntârziat. Era „în capitală” – n-ar fi rostit „într-un bordel” cu mai mult dispreț.

Când am revenit în salonaș, Simeone trona deasupra divanului ca un zeu în templu gata să primească omagiul fidelilor. Nu-mi plăcea decât pe jumătate pasărea aia! Lisone nu zăbovi. Nu avu nevoie de mai mult de douăzeci de minute ca să apară, ținând sub braț o colivie din lemn.

— Făceam cafea la bucătărie când am auzit zgomot de aripi în salonaș, explică Anne cu un pic de vinovăție. Luați o ceașcă?

Lisone clătină din cap.

— E de neînțeles! Simeone a fost eliberat în dimineața asta. E vorba de antrenamentul pentru o cursă importantă de săptămâna viitoare. Așteptam telefonul unui prieten columbofil din Reims ca să-mi anunțe sosirea lui și, poftim, mă suni dumneata! Aproape că nu mi-a venit s-o cred pe Lucia.

În fața privirii sale bănuitoare, i-am atras atenția că noi nu aveam nicio vină pentru gusturile porumbelului. Prefera Bruxelles mai degrabă decât Reims? *Gueuze grenadine* în loc de șampanie? Cum să socotești vinovată o pasăre atât de rafinată în gusturi?

Fără alte comentarii, Lisone își luă campionul. Nu fără probleme. Lui Simeone începuse să-i placă sofaua lui Anne. De fiecare dată când stăpânul lui se apropia, i se strecura printre degete și sărea pe o altă mobilă. Tot circul ăsta ținu cam jumătate de oră până ce Lisone izbuti să-l încolțească și să-i vâre în colivie. Cărămiziu la chip, șiroind de sudoare, ne părăsi fără o vorbă de mulțumire.

Câteva zile mai târziu, pe când intram în salonul lui Federico pentru a ridica un pachet pe care îl primise în numele meu, telefonul începu să sune.

— „Federico, arta coafurii și Michel Van Loo, arta cercetării!” zise el înainte de a-mi întinde receptorul după care se reîntoarse la fixativele și la vopselurile lui.

— Dumneata ești Van Loo? întrebă o voce aspră pe care nu o cunoșteam, o voce de fumător lipsit de oxigen, o voce de namilă păroasă a cărei cravată îi strângea gâtul gros prea tare. O voce ca de ucigaș din caricaturi.

— Sunt secretarul, am zis eu. Doriți să-i lăsați un mesaj domnului Van Loo?

— Ei bine, spune-i patronului dumitale că al meu îl așteaptă peste o jumătate de ceas la terasa cafenelei de la Bursă. Fuguța!

Întârziat de manevrele unui camion, tramvaiul mă lăsă în centrul orașului o oră mai târziu. Lisone mă aștepta în fața unui pahar cu Fernet-Branca, înțolit într-un costum verde deschis la culoare și foarte bine croit, împodobit cu o batistuță mov în buzunarul de la piept. Când mă zări apropiindu-mă, se uită ostentativ la ceasul de aur de la încheietura mâinii, făcând un gest papal în semn de iertare și îmi arătă cu un aer îngrijorat scaunul din fața lui. Am aruncat o privire în jur, încercând să identific bruta care mă convocase. Să fi fost cumva bătrânelul care citea un ziar hipic la masa vecină? Doamna grasă care devora o javaneză[19] înecată în cremă de unt? Micuțul chelner cu veston prea alb și epoleți de general? Sau poate Madama de la toaletă? M-am ferit să-l întreb pe clientul meu. Așa că am comandat o *gueuze grenadine.* Lisone aștepta până ce aceasta îmi fu servită ca să-mi murmure cu un hohot de plâns în glas: „Simeone a fost asasinat”.

Pe moment, vestea mi se păru ceva de neînțeles. Aveam în minte moartea lui Amati. Ceremonia de la casa sindicatelor de la Liège. Și manifestația spontană și sălbatică de la Grâce-Berleur. Reamintindu-mi duminica aceea sinistră din micul oraș minier am înțeles. Simeone nu se va mai bucura niciodată de favorurile tovarășei sale de viață la sfârșitul unei curse victorioase.

— A murit porumbelul dumitale? am întrebat eu prostește.

Privirea sa încărcată de dispreț era binemeritată. Dacă voiam să-mi păstrez clientul, trebuia să mă străduiesc mai mult.

— Vreau să zic, am îngăimat, că în apartamentul lui Anne părea în plină formă…

— A fost otrăvit în colivie, gemu el cu glas stins, întinzându-mi o hârtie împăturită.

„DE PREA MULTE ORI AI DAT IAMA ÎN CUIBURILE LINIȘTITE ALE ALTOR ZBURĂTOARE CARE NU ÎȚI CEREAU DECÂT SĂ TRĂIASCĂ ÎN PACE. DUPĂ FAPTĂ ȘI RĂSPLATĂ. CA UN PORUMBEL NEPRIHĂNIT, SIMEONE ÎȘI JOACĂ ACUM PENTRU ULTIMA OARĂ ROLUL DE MESAGER. ULTIMUL AVERTISMENT. LASĂ-NE SĂ ZBURĂM CU PROPRIILE NOASTRE ARIPI IAR TURMA LUI DUMNEZEU ÎN BISERICA SA. ȘI MULȚUMEȘTE-TE CU CE ȚI-A DAT DOMNUL DACĂ NU VREI SĂ DEVINĂ CAVOUL SĂU ȘI AL TĂU”.

După ce am citit de vreo cinci-șase ori misiva fără să izbutesc să-i descifrez misterele, am surprins chipul lui Lisone strâmbându-se. Cei care îi uciseseră bietul porumbel nu se înșelaseră. Stăpânul lui suferea cu adevărat pentru dispariția acestuia. Mult mai mult, de pildă, decât pentru deraierea unui tren cu muncitori italieni în drum spre infernul valon. Mi-am golit dezgustat paharul de bere. Tot șovăind, m-am pomenit într-o situație primejdioasă. În pofida turpitudinilor lui Lisone, care mă rodeau, continuam să lucrez pentru el. Să ascult de ordinele lui. Și să încasez bani de la el. Când Simeone fugise din paradisul acestuia ca să se refugieze în brațele noastre, nu cumva voise să ne dea de veste că era gata să depună mărturie împotriva stăpânului? Trebuia o dată pentru totdeauna să fac o alegere. Gândurile contradictorii îmi paralizau munca, împiedicându-mă să descurc

ițele acestei afaceri. Îmi veni în minte o remarcă făcută de Anne. Oare de ce alesese Lisone un investigator bruxellez, cu totul străin de lumea muncitorească, de imigranții italieni, de subtilitățile vieții de provincie, pentru a dejuca amenințările care îl vizau? Se slujea de mine? Și atunci, în ce scop?

— Încă o bere? întrebă Lisone, cu chipul întunecat.

I-am respins propunerea cu un gest al mâinii.

— Soră-mea, Lucia, e cea care mi-a sugerat să fac apel la dumneata, continuă Lisone de parcă mă citise. Te admiră mult. Când Anne mi l-a adus înapoi pe Simeone și am aflat că ești prietenul ei, am primit coincidența asta ca pe un semn al Providenței.

Își făcu semnul crucii, spre uimirea vecinilor noștri, așezați la mese în jurul nostru la terasa care se află în fața pretențioasei clădiri din pietre mari, albăstrii, a Bursei, ale cărei coloane aminteau de măreția templelor grecești, dar ai cărei lei uriași la picioarele treptelor încarnau puterea micuței Belgii.

— Nu-mi amintesc să o fi întâlnit vreodată pe sora dumitale. Iertare.

Un zâmbet palid se contură pe chipul său.

— O mică lucrătoare italiancă nu e niciodată băgată în seamă.

Venind de la el, remarca asta nu era lipsită de picanterie.

— Îți mai amintești de doamnele Beigelbrot? întrebă el. La vremea aceea, sora mea era în slujba lor, muncea ca menajeră.

Cu doi ani în urmă, Madeleine Beigelbrot mă însărcinase să dau de urma fratelui ei dispărut. Pe atunci, locuia cu mama ei într-o vilă luxoasă la Uccle, în partea sudică a Bruxelles-ului. Afacerea avusese parte de un rezultat tragic. Tânărul fusese asasinat cu câteva ore mai înainte ca eu să-i descopăr ascunzătoarea. La ordinul maică-sii.[20]

Apărându-se de o critică pe care eu nu o formulam, Lisone preciză:

— Voisem atât de mult ca Lucia să rămână lângă mine, numai că ea și-a revendicat mereu independența, mai ales financiară. Pe scurt, a auzit vorbindu-se de dumneata când făceai ancheta în legătură cu dispariția lui Yann Beigelbrot. Te-a întâlnit în vila părinților acestuia. După arestarea mamei, Lucia s-a trezit fără slujbă. Or, eu aveam neapărat nevoie de ajutorul ei. (Știam motivul.) Când am căutat un investigator care să nu fie contaminat de zvonurile legate de persoana mea și nici de familiile din împrejurimi care trag cu ochiul la afacerile mele, ea s-a gândit la dumneata. Aveam nevoie de un detectiv. Un bruxellez insensibil la bârfele compatrioților mei. Asta te lămurește, domnule Van Loo?

În mod evident, își regăsise postura de om de afaceri șiret. Explicația lui stătea în picioare. Am fluturat scrisoarea anonimă.

— În legătură cu cei care îți râvnesc locul, unul dintre ei ar putea fi autorul acestor amenințări și al uciderii lui Simeone? Pe cine împiedici dumneata „să zboare cu propriile aripi”? Și ce e cu referința asta la turma lui Dumnezeu? Ce vrea să spună?

Văzându-l pe chelnerul care trecea prin dreptul mesei noastre, Lisone comandă o ceașcă de cafea, iar pentru mine o *gueuze grenadine* – dovadă că îmi refăceam prestigiul în fața lui, chiar dacă amestecul de zahăr cu bere era prost dozat în acel local pentru oameni de afaceri și agenți de bursă, băutori mediocri lipsiți de gust.

— Înainte de a face apel la dumneata, reluă Lisone firul, îți dai seama că am făcut propria mea anchetă. Cum nu ajungeam nicăieri, adăugă el cu o expresie feroce, câțiva amici au preluat ștafeta. Au cercetat anturajul principalilor mei concurenți. Am încredere în metodele lor. (Aici m-am abținut de la orice comentariu.) Dacă ei afirmă că nu l-au găsit pe niciunul suspect, mă încred în ei. Cei care mă

amenință nu sunt dușmanii mei obișnuiți. După părerea mea, nu sunt nici măcar italieni. Vin mai curând din lumea dumitale, domnule Van Loo. E rândul dumitale să acționezi. Explicația asta era cam subțire.

— Ți se întâmplă, totuși, să ieși din mediul dumitale, domnule Lisone? Îi frecventezi pe șefii de personal ai minelor, cărora le livrezi muncitori, pe patronii care te însărcinează cu recrutarea, pe polițiștii care protejează garniturile de tren, pe politicienii care încurajează business-ul dumitale. Nu se află cumva vreun trădător în toată masa asta de bravi cetățeni, vreun agent al concurenților, un tip înăcrit pentru că nu a încasat atât cât spera? Sau vreun idealist care vrea să denunțe condițiile de viață ale imigranților? Unul dintre slujbașii dumitale care a decis să îți saboteze întreprinderea și să se alăture sindicatului socialist?

Ce așteptam oare de la acest discurs vehement? Ca Lisone să se ridice și să dispară de pe lista firavei mele clientele? În acest caz, m-am ostenit în zadar. Zăbovind cât era necesar ca să-și termine calm cafeaua, Lisone își îndreptă spre mine arătătorul ca pe un revolver.

— Tot mai încerci să faci legătura între Amati și mine, domnule Van Loo? Te afli pe un drum greșit. Moartea lui Simeone dovedește că ticăloșii care mă pândesc sunt gata de orice, se apropie și încep să-și piardă sângele rece.

În clipa aceea, o ploaie bruscă și violentă – numită la Bruxelles *drache* – ne alungă de pe terasă. Ploaia asta este aproape singurul serviciu de salubritate a orașului, numai că ea nu se oprește la amănunte și mătură totul în trecere. Refugiați în interiorul localului, cu hainele și pălăria șiroind de apă, semănăm cu două rațe rătăcite. Surprins de violența aversei, un stol de porumbei care ciugulea firimiturile de pe terasă își luă zborul cu mare zgomot de aripi fâlfâinde, în vreme ce tunetul zgâlțâia ferestrele mari ale cafenelei. Moartea lui

Simeone, pe care până atunci o înregistrasem ca pe un incident nu cu mult mai serios decât sosirea unei scrisori anonime sau pierderea unui obiect, mă făcu să mă simt emoționat. Nu era decât o zburătoare proastă, dar moartea asta nedreaptă mă mișca la fel de mult ca aceea a unei ființe umane. Ghiceam și mâhnirea lui Anne. Fără șovăielile mele, reticențele mele de a face în mod serios cercetări, poate că Simeone nu ar fi fost eliminat. În orice caz, lipsa mea de inițiativă risca acum să-mi ucidă clientul. Tonul manierat al scrisorilor de amenințare nu prea lăsa loc de îndoială. Ele dezvăluiau o ființă cultivată, rafinată, civilizată – adică cinică și nemiloasă.

8.

Robert, un om influent

Mi-a trebuit ceva timp până să mă deprind cu *be-bop*-ul[21]. Cam cât a fost necesar ca femeile să uite de farmecul soldaților americani, tipii ăia bine făcuți, cu trupuri la fel de elastice ca un chewing-gum, cu mușchi turnați parcă într-un furnal, și care au făcut atâtea pagube tinerilor de pe la noi. Am încercat, la un moment dat, să imit mersul legănat al lui John Garfield, sau înfățișarea simplă și zeflemitoare a lui Robert Montgomery, atât de desăvârșit în rolul lui Philip Marlowe, detectiv particular. Fără să fac mare scofală. În ciuda unei tunsori cu părul dat pe spate pe care Anne o crease special pentru mine, continuam să semăn cu un *ket* din Bruxelles. Un ștrengar înțolit festiv, firește, dar totuși un *ket,* fără nimic ce ar fi putut aduce cu un *play-boy* american.

Rezistența mea la *be-bop* a durat mult timp, având în vedere ascuțitul meu simț al ridicolului. În seara aceea, rezistența mea a cedat ca întotdeauna în fața stăruințelor lui Anne care mă trase după ea la una dintre marile săli de bal din centrul orașului.

Orchestra interpreta – chiar binișor – bucăți de-ale lui Artie Shaw și Tommy Dorsey. Din când în când, o cântăreață de culoare cânta *scat*[22] cu mult antren în maniera Ellei[23], susținută de alămurile dezlănțuite, acompaniată de muzicanți negri, soldați americani rămași la noi după demobilizare. Atmosfera era saturată de fum și de alcool. După ce mi-am croit drum până la bar, depășind greutăți mai mari decât au întâmpinat pușcașii marini când au cucerit Anzio[24], m-am înapoiat țanțoș la masa noastră cu prada, o bere și un porto. Acolo mi-am găsit micuța în mare conversație cu un tip înțolit ca un actor de cinema, cu haină strânsă pe talie și cu

batistuță la piept, țigară din foiță de porumb[25] în colțul gurii, buze răsfrânte, păr lipit cu briantină și o mână albicioasă cam prea îndrăzneață după gustul meu. Dispoziția mea deveni ucigătoare în clipa în care o lucire iscată de globul cu fațete din tavan se proiectă peste șevaliera[26] ce îi împodobea degetul mic. Două soiuri de tipi mă aduc la exasperare: cei care o agață pe logodnica mea și cei care poartă șevalieră. De data asta, eram răsfățat. Cu ăsta de acum, aveam parte de experiența totală. Așezându-mă lângă Anne, i-am strecurat paharul în mâini, mângâindu-le ostentativ. Dar Anne se desprinse din strânsoarea mea și mi-l prezentă pe pomădat cu tot atâtea sclifoseli de parcă acesta ar fi fost cel mai recent răsfățat al Hollywood-ului.

— Michel, ți-l mai amintești pe Carmello Casane?

Îmi pare rău, deloc! Mutra tipului nu-mi spunea nimic. Poate că șevaliera îmi luase ochii!

— Carmello lucrează pentru Lisone, stărui ea. L-am întâlnit cu ocazia lansării de porumbei la Grâce-Berleur.

M-am uitat cu atenție la el. Țărănușul cu șapcă, cel care îl ajuta pe Lisone să așeze colivia lui Simeone și să pregătească zborul, ăsta să fi fost? Cum naiba îl recunoscuse Anne?

— Carmello a sărit în ajutorul meu când m-a văzut singură, pândită de vreo câteva huidume.

Evident. Marile spirite se întâlnesc, un Casanova de provincie care se crede irezistibil, și o magnifică făptură cu siluetă de zână.

— Prietenul nostru Carmello este disperat. Simeone era protejatul său. Lui îi încredințase Lisone antrenamentul. Acum nu izbutește să-și revină, mai adăugă prințesa mea lansându-mi una dintre acele priviri profunde, irezistibile, al căror secret doar ea îl deținea.

Casane ridică mândru capul, aidoma unui cocoș care se pregătește să dea iama în coteț, dar, dacă se

bizuia cumva că frumoasa mea va fi cea care îl va consola, se înșela amarnic. Astăzi, cu regret o spun, era reținută pentru vreo zece, douăzeci, cincizeci de *be-bop*-uri îndrăcite. Toată noaptea, dacă era nevoie!

Tocmai voiam să mă scol și s-o trag pe Anne spre pistă, când Casane începu să vorbească, cu privirea în gol.

— Eu i-am descoperit trupușorul în dimineața trecută, zise el cu glas răgușit și accent aspru. Când a văzut acea biată grămăjoară de pene distruse zăcând pe jos în colivie printre grăunțe, patronul a fost pe punctul să-și piardă mințile. L-a înșfăcat pe băiatul care avea sarcina de a distribui grăunțele în colivii și l-a scuturat de să-i sară creierii. Cum ăsta nu mărturisea nimic, patronul și-a scos cuțitul și i l-a plimbat peste carotidă (după felul în care Carmello mima scena, am început să devin livid). Când Lisone a priceput că bietul tip nu avea nicio vină, i-a aruncat valiza pe fereastră și l-a dat afară cu picioare-n fund.

— Niciun alt porumbel nu este bolnav?

— Niciunul, toți primesc aceleași grăunțe distribuite de același băiat. Mă așteptam să fiu dat afară la rândul meu, când soră-sa m-a chemat din ușa porumbarului fluturând o scrisoare. Am profitat ca s-o șterg și mi-am luat ziua liberă ca să-mi revin, rugându-mă ca patronul să se potolească între timp.

Se făcu un moment de liniște, apoi orchestra reîncepu cu o melodie de Glenn Miller pe ritmul căreia repetasem zdravăn. Hai! Era momentul să pun în aplicare lecțiile învățate și să-i sfidez pe eliberatorii noștri! Iar dacă asta nu seamănă decât de departe cu ce dansează ei pe partea cealaltă a Atlanticului, atâta pagubă, am impune aici o nouă modă, *be-bop*-ul belgian, B.B.B! Trăgând-o pe Anne pe ring, am izbutit – cred – să fiu la înălțime. Oricum, ea a continuat să se fâțâie cu mine preț de jumătate de ceas.

Până să revenim la masa noastră, Casane dispăruse. Nu eu eram cel care să o regret! Cu un suspin de satisfacție, i-am propus lui Anne o a doua repriză. Dar s-a împotrivit. Nici vorbă! Cu ancheta ce faci? De ce crezi că l-am reținut pe Casane? Pare-se că un profesionist, unul adevărat, nu se odihnește niciodată. Când îi cade-n brațe un martor, detectivul trebuie să lase baltă totul, inclusiv logodnica. Detectiv? Ce mai muncă, mai afurisită decât cea a unui miner!

— Mai întâi, am făcut eu remarca atunci când apărarea căpătă în sfârșit drept de exprimare, nu în brațele mele se pregătea el să cadă și să-mi istorisească viața. Pe deasupra, nu are ce să-mi spună, altminteri Lisone nu l-ar fi ținut mai departe în slujbă. În sfârșit, când îi văd șevaliera, mă apucă greața.

— Trei puncte pentru tine, conchise Anne, lăsându-se trasă spre ring.

În tramvaiul nouăzeci care ne aducea la noi acasă, Anne moțăi pe umărul meu. Pletele ei mătăsoase îmi mângâiau obrazul la fiecare oprire.

— În adâncul sufletului, vreau să mă descotorosesc de Lisone, am murmurat eu. Mirosul banilor lui mă îmbolnăvește.

— Știu. I-ai povestit balivernele astea lui Hubert. Adu-ți aminte răspunsul lui. Oamenii nu sunt nici negri, nici albi, nici măcar cei mai răi.

— În afară de mustăcioși, a precizat el, mereu obsedat de Hitler.

— Întocmai. Lisone e la fel de imberb ca Mussolini.

Anne adormise în vreme ce tramvaiul nouăzeci urca Bulevardul Rogier înainte de a face un larg viraj și a opri în Piața Binefăcătorilor, taman în fața farmaciei lui Hubert. Am fost nevoit s-o zgâlțâi ca să se trezească. În întuneric, marile statui din piatră albă care dominau bazinul și fântânile din centrul pieței, sub castanii uriași, păreau că asigură paza Belgiei eterne, acea țară imaginară în

care nu se întâmpla niciodată nimic. Ele garantau tuturor cetățenilor un somn liniștit și zile viitoare lipsite de neprevăzut. Parcă special spre a mă dezminți, un porumbel, trecând peste capetele noastre în zbor planat, dădu drumul unui micuț cadou de care am scăpat la mustață.

— Crezi că dacă i-aș fi dat drumul lui Simeone în loc să-l aduc înapoi la Lisone ar mai fi acum în viață? întrebă Anne, în timp ce eu deschideam ușa. Am cuprins-o pe după umeri și i-am șoptit câteva cuvinte liniștitoare. Dar eram cu mintea în altă parte. La locul crimei. Unde ar fi trebuit să mă duc încă de a doua zi. Zăbovisem deja cam mult.

•

Cum să descriu vila lui Lisone? O construcție pretențioasă din beton de o albeață prea imaculată ca să fie cinstită, flancată de aripi multiple (opt, ca să fiu mai precis) în care putea locui un corp de armată, înconjurată de un gazon pe care un regiment de grădinari îl tundea probabil în fiecare dimineață cu forfecuța de unghii. Dacă la Bruxelles se mulțumea cu o locuință temporară, puterea i se etala în schimb în ochii tuturor la periferia Liège-ului, datorită acestui palat al cărui nume – și ambiție – *Castel del Monte,* era afișate pe o placă din gresie pe unul dintre porticurile de la intrare.

O scurtă cercetare printr-un ghid turistic mă informă că un alt *Castel del Monte,* cel autentic, se înalță nu departe de Bari, pe o colină pustie în regiunea din care provenea Lisone. Un castel cu arhitectură stranie, fără pod mobil și fără fortificații, menit mai degrabă să-l sfideze pe Dumnezeu decât oameni și armate. Construit în formă de octogon, cu opt turnuri unite prin ziduri oarbe din piatră cenușie, el are reputația, potrivit autorului ghidului, de a fi de o frumusețe care „îți taie respirația”. Împăratul Frederic, care l-a construit la întoarcerea dintr-o călătorie în Orient, ceruse arhitecților săi ca acel castel să reprezinte

numărul de aur, un mod de a-i asigura imortalitatea. Perfecțiunea curbelor și a spațiilor explică, pare-se, fascinația tuturor celor care îl vizitează și respectul aproape mistic pe care îl inspiră multor călători, filosofi și pictori.

Oare trebuia să înțelegem din acea grosolană imitație un omagiu adus minunii din Puglia, o sete de revanșă socială sau o metaforă cinică a jefuirii Pugliei, a bogățiilor și a locuitorilor ei în folosul Valoniei?

Mi-am pus această întrebare când am sunat la ușa Castelului unde aveam întâlnire cu Lucia, redutabila *sorella a* lui Lisone, contabila-consiliera-scriitoarea în serviciul fratelui ei neștiutor de carte. Singura care avea acces la secretele acestuia și la corespondența sa confidențială.

Paznicul care veni să-mi deschidă era însoțit de două namile de dulăi, aproape la fel de terifianți și de păroși ca el. Mi se adresă în italiană. Văzând că nu pricepeam nimic, îmi luă cartea de vizită și, închizând poarta, mă lăsă să aștept în prag. Colegul lui care veni să se holbeze la mine era la fel de monstruos, dar măcar vorbea franceza, în orice caz știa două vorbe: „Urmați-mă”, singurele pe care le-am auzit rostite de el.

Lucia mă aștepta într-un salon încărcat de bibelouri, șervețele de masă și covoare, cu pereții tapetați cu obiecte religioase de prost gust și cu false tablouri ale unor maeștri. Așezată într-un fotoliu, mă pofti cu un gest al mâinii să mă așez și mă întrebă ce doream să beau. O *gueuze grenadine*? Nu nimerisem la adresa potrivită. O grappa? Era necuviincios.

— O cafea ar fi ceva perfect, am răspuns cu regret.

— Fratele meu ni se va alătura mai târziu, zise ea. Să fi fost cumva un mod de a mă preveni că, dacă mă așteptam la o partidă de sex, nu aveam mult timp la dispoziție?

Am observat-o cu mare atenție. Când o auzisem la telefon, mi-o închipuisem ca pe o solidă matroană mustăcioasă, sora geamănă a lui Lisone. Dar nu îmi imaginasem o astfel de doamnă mărunțică, fără vârstă, învești mântată doar în negru, cu chip palid și nas florentin, purtând o pereche de ochelari cu montură metalică, modelul preferat al tinerilor bolșevici.

De data asta, Federico refuzase să mă însoțească. În fața Luciei, înțelegeam mai bine de ce. Trebuia să înfrunt de unul singur familia Lisone. Și mă simțeam redevenit un băiețel în fața unei învățătoare ursuze și temute.

O servitoare, îmbrăcată ca în benzile desenate, cu bonețică albă, șorț imaculat și rochie de culoare închisă, așeză delicat pe o masă din marmură verde un mic vas cu lapte și o cafetieră aburindă, după care se prelinse afară la fel de discret cum venise. Castelul impunător, decorațiunile stridente, porumbeii de competiție, servitoarea, un detectiv particular venit din capitală: cei doi frați Lisone își luau din plin revanșa asupra tinereții lor nefericite. Însă revanșa asta era finanțată cu bani care miroseau a sudoare, a sânge și a truda miilor de alți nefericiți.

Lucia îmi întinse un dosar cartonat care conținea cele patru scrisori de amenințare primite de fratele ei. Toate dactilografiate la o veche mașină de scris cu panglica uzată și cu litere tremurânde ca dinții de la o proteză veche.

— Ați comparat cumva felul în care sunt bătute la mașină aceste mesaje cu alte documente, facturi, scrisori?

Clătină din cap cu un aer furios, ca și cum aș fi încercat s-o prind pe picior greșit. Când i-am sugerat să-mi arate colivia lui Simeone, își scoase ghearele.

— Ăsta e domeniul rezervat fratelui meu, zise ea îndărătnică.

Am fost nevoit să stărui, să-i explic de ce aveam nevoie să cercetez locurile, ca să cedeze în cele din urmă. Cu pași târșiți, mă conduse la volieră și se trase imediat îndărăt de îndată ce am deschis ușa, de parcă un monstru avea să se ivească s-o înfulece. Lucia și fratele ei aveau aceeași voce, aceeași determinare, locuiau și lucrau împreună, afișau aceeași duritate, dar, în privința porumbeilor, erau tot atât de diferiți ca Bartali și Coppi.

Grilajul care proteja imensa volieră se deschidea spre câmp, de care era despărțit de un gard de vegetație înalt. În jurul volierei, mici pavilioane din lemn cu colivii în vârf îi adăposteau pe campioni – cu siguranță că aici erau întâmpinați de perechile lor când se întorceau învingători. Pavilioanele pentru șefi, volieră pentru stol. Parcă eram la Turul Italiei.

Cuibul lui Simeone fusese curățat, debarasat de micul cadavru (îl bănuiam pe Lisone că îi oferise un mausoleu din marmură). Lucia îmi precizează că fratele ei trimisese grăunțele pentru analiză la un laborator.

— Raportul este la dispoziția dumitale. Nu există urme pe pereții recipientului și nu sunt amprente.

Am trecut în revistă celelalte colivii. Indiferenți la moartea colegului lor, porumbeii păreau în plină formă. Aripile lor fâlfâiau cu un zgomot aristocratic – evident, acolo se afla tot ce era mai nobil…

Lucia nu binevoi să zâmbească. Am încercat să dreg lucrurile întrebând-o de palmaresul păsărilor. Proprietarii sunt întotdeauna mândri și gata să se împăuneze. Numai că iar am dat cu bâta-n baltă.

— Dacă te interesează atât de mult, întreabă-l pe Lisone. Moare de bucurie să se împăuneze cu campionii lui.

Unul dintre porumbei mă privi cruciș. Era cumva o chemare în ajutor sau un avertisment?

Când ne plimbam prin Parcul Josaphat, Anne mă bombarda cu biluțe din pâine. O distra să mă vadă năpădit de porumbei. Îi aveam peste tot, pe pălărie, agățați de impermeabil. Iar eu trebuia să zâmbesc deoarece Anne era fericită, rugându-mă totodată lui Dumnezeu să mă păzească de efecte colaterale. Dar nu observasem niciodată până atunci o asemenea zburătoare precum cea care mă pironea cu privirea, un *campionissimo* cu aerul distant al unui star. Nu avea nimic de-a face cu proletarii din Parcul Josaphat. Privirea sa ciudat de fixă te ducea cu gândul mai degrabă la o creatură extraterestră decât la un animal de companie.

Văzând că nu mă clintesc din loc, Lucia își puse mâna osoasă pe brațul meu și făcu un semn cu bărbia. Cu prețul unui uriaș efort pentru a rezista vrăjii exercitate de porumbel, m-am întors cu ea în salon. Înainte de a pune capăt vizitei, voiam să-i întâlnesc pe oamenii care aveau sarcina să se ocupe de porumbei. Lucia dădu din umeri:

— Sunt trei. Îți dai seama că Lisone i-a luat la întrebări înainte de a face apel la dumneata.

Tot ce făceam eu părea inutil. Atunci de ce îi sugerase fratelui ei numele meu pentru ca mai apoi să mă trateze ca pe o toană prostească? Un lucru anume îmi atrase atenția în fraza ei. Pentru a doua oară îl desemna pe fratele ei cu numele de familie. Un fel de a se distanța oarecum de el atunci când nu îi împărtășea deciziile? Am fost întrerupt din cugetările mele de intrarea a doi bărbați pe care, cu un gest al mâinii, îi pofti să înainteze spre mine.

Îmbrăcat cu o haină veche din catifea, un pulover murdar și o salopetă de lucru, încălțat cu niște cizme mânjite de noroi, cu părul ciufulit, Carmello Casane nu mai semăna deloc cu acel dandy cu șevalieră. Până și expresia ochilor i se schimbase. Unde era fantele arogant întâlnit săptămâna trecută într-un salon de dans la modă din capitală? Umil și supus, adoptase întocmai înfățișarea pe care Lisone o aștepta de la el.

Izbutise oare să-l inducă în eroare atunci când Lisone îl perpelise la foc mic după ce descoperise corpul lui Simeone? Problema asta merita să fie adâncită, dar nu în prezența redutabililor să-i patroni.

Dacă totuși Carmello m-a recunoscut, nicio urmă de schimbare nu se văzu pe chipul său. L-am salutat ca pe un străin așa cum devenise pentru mine și l-am privit cu atenție pe cel de-al doilea dintre cei doi domni, un anume Ugo. Îmbrăcat aidoma lui Casane, era de două ori mai zdravăn, mai îndesat și mult mai bătrân ca el. Ochii lui bulbucați, injectați de sânge, vădeau un insomniac sau un alcoolic. A treia persoană care îngrijea porumbeii, o femeie, era absentă, plecată după hrană pentru porumbei. E o verișoară, insistă Lucia, o femeie de încredere, care îl înlocuia pe omul pe care Lisone îl dăduse afară.

I-am pus pe cei doi să-mi relateze felul în care erau organizate zilele, să-mi povestească despre modul de antrenament, despre hrană, odihnă, care era sarcina fiecăruia și să-mi facă descrierea amănunțită a zilei de dinaintea morții lui Simeone. Chiar dacă Lisone îi perpelise deja, țineam și eu să le aud mărturia prin viu grai, încercând să obțin o precizare pe care clientul meu nu s-ar fi gândit să le-o ceară, sau un detaliu care nu i-ar fi atras atenția. La urma urmei, eu eram profesionistul, nu-i așa? Am trecut în revistă cele mai mărunte incidente din săptămânile trecute, comportamentul vecinilor, înfățișarea concurenților de la ultimele competiții. Remarcaseră cumva vreun străin prin cartier? Nu am aflat nimic nou. Din cauza prezenței Luciei, oamenii se arătau plini de deferență, dar ardeau de nerăbdare să mă trimită cât mai iute la gară. Tot ce îi întrebam eu îi repetaseră deja de sute de ori patronului. Totuși, se străduiau să-mi răspundă politicos, afișând o expresie dezolată în fața inutilelor mele strădanii. Foaia din carnetul meu rămase imaculată. Nici

măcar un singur element nu merita să fie notat. Ca și cum Simeone murise de bătrânețe sau de vreo criză cardiacă într-un mediu în care toți se iubeau și îl iubeau. *Să ne îmbrățișăm, Folleville!*[27] Cu toate astea, raportul analizelor de laborator era categoric: pasărea fusese într-adevăr asasinată. Iar scrisoarea primită chiar în dimineața morții sale, când nimeni nu era încă la curent cu cele întâmplate, demonstra, fără nicio îndoială, că un nemernic îl eliminase, iar Lisone era în pericol.

Chiar atunci stăpânul locului își făcu intrarea în salon. Îmbrăcat într-un costum închis la culoare ieșit din mâinile unui croitor iscusit, era însoțit de un omuleț burtos cu ochi bulbucați, pe jumătate ascunși de pleoapele căzute, cu un zâmbet cumsecade care îi tăia în două ca un cuțit chipul roșcovan. Aveam impresia că îl mai văzusem.

— Iartă-mă pentru întârziere, zise Lisone întinzându-mi mâna-i uriașă. Am avut afaceri de pus la punct. Doar știi ce înseamnă.

Clătinatul meu ipocrit din cap ascundea prost starea propriilor mele afaceri.

— Oricum, era mai bine ca băieții să te vadă fără mine, adăugă el știind că soră-sa nu pierduse nicio frântură din discuție. Ai scos ceva de la ei?

Am negat clătinând din cap. Își luă un aer complice. După ce îi trecuseră prin mâini, ajutoarele lui nu i-ar mai fi putut ascunde nici cel mai mic secret. Cel puțin așa credea el. Eu eram mai puțin sigur de treaba asta. Mai ales după ce îl văzusem pe Casane transformându-se cu totul dintr-un loc în altul, un adevărat Fregoli[28].

— Răul s-a abătut asupra noastră, mormăi Lucia. De un preot ai tu nevoie, nu de un detectiv.

Omulețul, care stătuse până atunci tăcut, scoase un uguit care îl imita la perfecție pe acela al porumbeilor.

— Dumnezeu știe tot, vede tot, aude tot, rosti el ridicând un deget, dar tehnica sa de a traduce pe

înțelesul oamenilor rămâne deficitară. În locul dumitale, Lucia, nu aș conta prea mult pe El.

Lucia își făcu semnul crucii, șuieră printre dinți și ieși în grabă, fugind de diavolul care se strecurase în frumosul ei salon.

— Prietenul meu Robert nu rezistă niciodată ispitei de a-și arăta anticlericalismul în fața Luciei. Știe bine cât o enervează asta pe soră-mea. O, dar n-am făcut prezentările. Robert Van Vaerenbergh, deputat socialist, anunță el ca un majordom la intrarea la balul debutantelor. Cei pe care soră-mea îl numește „proasta mea relație". Robert, iată-l pe Michel Van Loo, faimosul detectiv particular despre care ți-am vorbit.

Omulețul îmi strânse mâna făcându-mi inexplicabil cu ochiul. Mă recunoscuse cumva? Dacă mutra lui îmi era vag familiară (cu siguranță îl zărisem prin vreo gazetă), nu ne încrucișasem totuși pașii niciodată. Și atunci, ce însemna clipirea aceea? Am aflat mai târziu că atât de mult le plăcea alegătorilor săi chestia asta că devenise la el un adevărat tic.

— Dacă ai nevoie de o mână de ajutor din partea poliției locale sau de orice altceva, nu ezita să faci apel la mine, spuse el.

Și îmi făcu iarăși cu ochiul. Apoi scoase o carte de vizită din portofel.

— Ai aici numărul de telefon de la biroul meu și pe cel de la serviciul meu de permanență de la Casa Poporului. Ți-l dau și pe cel de la bistroul meu favorit. Uneori e mai ușor să dai de mine acolo. În meseria mea, trebuie să rămâi lângă popor (și făcu din nou cu ochiul).

— Mai ales să nu eziți, Michel, repetă Lisone. Robert are multă influență în zonă. Și chiar și în capitală.

— Voi face tot ce îmi stă în puteri ca să-l ajut pe prietenul meu Lisone, proclamă deputatul întinzându-mi cartea de vizită cu același accent de

sinceritate cu care ar fi rostit: „de mâine, gata cu taxele!”

— Asta cam provoacă ceva sete, nu crezi? spuse Lisone agitându-se în spatele unui mic bar.

Cu el nu am mai rezistat.

— O *gueuze grenadine*?

— Ce amestec straniu împotriva naturii! exclamă deputatul, rostogolindu-și ochii în cap.

Nu mai mult decât business-ul lui Lisone și prietenia unui deputat socialist, am gândit eu. În lipsă de *gueuze,* m-am mulțumit cu o bere făcută la mănăstire, pe când ceilalți doi își serveau câte un gin tonic.

Sună telefonul când Lisone tocmai scotea gheața. Cu paharul în mână deschise ceva ce luasem drept o cutie mare cu biscuiți și îi răspunse corespondentului său în italiană. Câteva cuvinte cu accent cântat rostite cu glas furios, după care închise violent.

— Vești proaste? întrebă deputatul pe care zâmbetul nu îl părăsea niciodată.

Lisone negă dând din cap și puse gheața în pahare cu un aer preocupat.

9.

O plajă mică, atât de frumoasă…

Dacă Lisone a fost cumva surprins că am refuzat să fiu conclus de șoferul său la Gara Guillemins, nu a lăsat, totuși, să se observe nimic. Poate că simțea că aveam nevoie să-mi curăț plămânii de aerul viciat din falsul său *Castel del Monte* înainte de a mă lăsa înecat de fum în trenul de întoarcere.

Prima cafenea se găsea la mai puțin de un kilometru de oraș, în mijlocul unui ținut rural pe care orașul îl devora încetul cu încetul. Un local vechi, fără etaj, cu fațadă din piatră dată cu var, strivită sub un lung acoperiș inform, cu siguranță un fost hambar.

În interior, trei bărbați în vârstă discutau într-un ungher, cu țigara-n colțul gurii. Un fumător de pipă citea un ziar la o masă lângă una dintre minusculele ferestre. Când chelnerița grasă și ostenită veni după comandă, m-am ferit să mă fac remarcat și m-am mulțumit cu o bere la dozator. Văzând o farfurie goală în care zăcea o coajă de pâine printre urme de sos închis la culoare, mi-am dat seama că stomacul meu își cerea drepturile. Era trecut de orele două și nu înghițisem nimic din ajun. Rasolul pe care mi-l aduse chelnerița răspândea un apetisant miros de slănină și ceapă, care se dovedi la fel de bun ca berea locală. După o *djatte de café*[29], m-am simțit revigorat. Sunetul înăbușit al unui radio difuza o arie de swing gen bal popular. Django Reinhardt îl acompania pe Jo Privat la acordeon. Văzându-mă visător în fața ceștii din faianță pictată, acum goală, fumătorul de pipă îmi întinse ziarul:

— Luați-l! Eu îl știu pe de rost. Până și reclamele.

Era un cotidian local care anunța pe prima pagină inaugurarea unui înalt furnal „ultimul

răcnet” de către firma Cockerill, ceva ce putea asigura locuri de muncă în regiune pentru cel puțin cincizeci de ani, afirma un om politic – un grăsan îmbuibat și impertinent cu o lavalieră la gât – în momentul tăierii panglicii. În fotografie, patronul uzinei arunca o privire piezișă spre politician, ferindu-se totuși să-i confirme făgăduielile.

O notiță inserată în paginile din mijloc îmi atrase atenția. Deputatul Van Vaerenbergh adresase o interpelare Guvernului în legătură cu „trenul italienilor”. În stilul pompos al unui tribun de sat, denunța de-a valma trenurile dubioase, așteptarea interminabilă în subsolurile umede ale gării din Milano, falsele promisiuni ale acordului belgo-italian din 1946. Am recitit articolul ca să fiu sigur că pricepusem bine. Fie cel mai bun prieten al lui Lisone îi înfigea acestuia cuțitul în spate, fie îmi scăpa mie ceva. Maică-mea repeta mereu că nu trebuie să crezi tot ce scrie în ziare.

Fumătorul de pipă mă întrerupse din cugetări.

— Sunteți ziarist?

— Îmi citiți gândurile?

Înșelându-se în legătură cu replica mea, îmi răspunse că el colabora la gazeta pe care o țineam în mână. Această frumoasă profesiune meritând îmbărbătare din partea mea, i-am făcut semn chelneriței să-i mai aducă un rând și m-am dus la masa lui.

— Fac ăștia de aici un excelent *pékèt*[30] zise el, înghițind dintr-o sorbitură ce-i mai rămăsese în pahar înainte de a-l întinde chelneriței.

Mi-am gustat și eu otrava. Uf! Un adevărat aruncător de flăcări. Cu gura deschisă, cu obrajii stacojii, mă simțeam transformat în omulețul *Thermogène*[31] care urla de durere pe plăcile emailate de la intrarea în farmacii.

— Grozav, așa e? întrebă el reaprinzându-și pipa.

— Și foarte picant! am precizat eu cu glas răgușit.

Mirosul înțepător al tutunului Semois umplu cârciuma în câteva clipe.

— Văzând interesul dumitale pentru inițiativele deputatului nostru local, te-am luat drept un coleg din capitală. Încântat! Mă numesc Louis Lumeur. Nu căuta mai departe. Semnez *L'Allumeur,* Instigatorul[32]. Chiar dacă ziarul meu nu a instigat niciodată pe nimeni, ca să fiu cinstit. În provincie nu îmbătrânești în jurnalismul de investigație, mai adaugă el pe un ton amar. Dar nici n-aș renunța din pricina asta. Deci, nu mă înșel, nu-i așa? Te interesează Van Vaerenbergh?

— Simplă coincidență. L-am cunoscut azi dimineață.

Lumeur replică imitând impecabil personajul în chestiune, cu zâmbetul lui cumsecade, ochii rostogoliți în orbite și fără să uite de faimosul făcut cu ochiul.

— La fel ca mulți *Flamins*[33], tatăl său a venit să lucreze la uzină în Valonia ca să fugă de foametea care făcea ravagii în Flandra după Primul Război Mondial. Pentru ca nimeni să nu pună la îndoială perfecta sa integrare, Van Vaerenbergh junior se fălește că nu rostește niciodată un cuvânt în flamandă de când face politică. Nu există oponent mai înverșunat la proiectul impunerii bilingvismului în această țară. Și asta nu e tot! Se dă în vânt să defileze, cu cocoșul valon la butonieră, cerând abolirea monarhiei și transferul puterilor către regiune. În ziua în care alipirea Regiunii Liège la Franța va fi la modă, el va fi primul la Paris, în fața Palatului Elysée, cu un drapel francez într-o mână și cu stindardul valon în cealaltă. Reține că nu e lipsit de calități.

— Nu le ghicești de la bun început.

— Posedă o intuiție de netăgăduit în a simți dincotro bate vântul și a se orienta în consecință, ceea ce îi permite să-și schimbe părerile la fel de ușor precum cravatele.

— Și ce e cu solicitudinea sa manifestată față de muncitorii italieni? am spus eu bătând ușor cu mâna peste ziar.

Lumeur dădu din umeri.

— Cu mai puțin de șase luni în urmă, era scandalizat că minerii străini îndrăznesc să facă grevă. De când opinia publică a descoperit că îi primim la fel cum îi tratau germanii pe prizonierii de război, Van Vaerenbergh a devenit purtătorul lor de cuvânt.

— Și totuși mi s-a povestit că ar fi în cârdășie cu traficanții de carne proaspătă!

Lumeur aruncă o ocheadă prin sală. Cei trei bătrânei somnolenți jucau table. Un șofer de autobuz, care făcuse o oprire cât să dea pe gât o bere la tejghea, tocmai se urca fără grabă înapoi în vehicul. Cei vreo zece călători îl așteptau cuminți.

— Știi, zvonurile…

— Ei, haide! Dușmanii săi politici cu siguranță îți strecoară din când în când câte o informație. Nu așa funcționează democrația, să-l calomniezi pe cel ales cu ajutorul presei ca să-i iei locul înainte de a fi calomniat la rândul tău?

Lumeur scoase o exclamație de surpriză.

— Ia spune, războiul s-a terminat de mai puțin de cinci ani și dumneata te-ai săturat deja de libertate? Crezi cumva că era mai bine la Berlin? Sau poate că preferi la Moscova?

Am ridicat împăciuitor mâna. Mersesem prea departe.

Amicul meu de bistrou trase adânc din pipă înainte de a continua.

— Se vede că nu înțelegi nimic din meseria de ziarist. Când aud vorbindu-se de soiul ăsta de afaceri, urechile mi se astupă. Să scriu un articol pe tema asta? Mai bine aleg între sinucidere și concediere pe motiv grav. La vârsta mea și în perioada asta în care vacile sunt slabe, nu conta pe mine ca să-l joc pe Rouletabille[34].

Am mai luat eu o bere, el un *pékèt.* Și am schimbat subiectul.

— Închipuiește-ți că mă aflam din întâmplare la Grâce-Berleur în ziua morții lui Matteo Amati. Am descoperit ce fervoare trezea omul ăsta în regiune.

Privirea lui Lumeur se întunecă. Părea șocat că numele lui Amati se ciocnește cu acela al lui Van Vaerenbergh, care încă mai plutea în aer.

— Îl cunoșteam pe Matteo, imaginează-ți.

Se întrerupse cât să-și golească paharul.

— Sora mea e măritată cu un fost miner care îi datorează viața lui Amati. Nimeni nu știa că acest cumnat al meu murea de silicoză. Își ascundea boala pentru că salariul său era indispensabil îngrijirii surorii mele handicapate. Când Amati a aflat de problemele lor de la un amic comun, căruia fratele meu îi povestise în cele din urmă totul într-o seară de beție, s-a luptat ca să-l trimită la sanatoriu, iar la întoarcere s-a zbătut să-i facă rost de o muncă la suprafață. Între timp, găsise o combinație prin care sora mea să fie luată în îngrijire de către un organism ce depindea de sindicat. Omul ăsta era un adevărat erou, un pur. Rezultatul: a murit, *nom di djosse*[35], în vreme ce Van Vaerenbergh crapă de sănătate și ne va trage pe sfoară până la sfârșitul veacurilor!

Cum am ajuns la Bruxelles, când am ieșit din gară m-am aruncat în primul bistrou. După două *gueuze grenadine,* servite aproape la temperatura cuvenită, am început să mă destind. Savurând agale o a treia *gueuze,* am încercat să fac bilanțul privind starea anchetei mele. Concluzia era simplă: cu mine pe pistă, cel care îl amenința pe Lisone cu moartea putea să doarmă liniștit. Semănăm cu un pește în borcanul cu apă care se izbește de peretele lui la fiecare mișcare din înotătoare. Era din vina mea? După spusele clientului meu, dușmanii săi nu se ascundeau nici printre concurenți, nici în cercurile sindicaliste și nici măcar în comunitatea italiană. Și atunci unde să anchetez? Peste tot și

nicăieri. Practic, întreaga Belgie voia să-l vadă lipsit de posibilitatea de a mai face rău! Și, ca să fie și mai confuz, redutabila lui soră, inima vie a întreprinderii sale, se ferea de mine. S-ar fi descotorosit cu dragă inimă de împovărătoarea – și costisitoarea – mea colaborare, de n-ar fi fost stăruința fratelui ei. Și atunci de ce mă angajase Lisone, când în fapt refuza să mă documenteze și să-mi încredințeze bănuielile lui? Și unde anume îl puteam plasa în tot acest puzzle în dezordine pe marele său amic Van Vaerenbergh? Politicianul socialist îi consuma alcoolul, se plimba prin salonul lui la fel de degajat ca în propriul salon, dar îl trata drept negustor de sclavi la tribuna Camerei și în ziare, fără a tulbura astfel complicitatea relațiilor dintre ei. Oricum am fi privit evenimentele, erau doi morți în anturajul său, un sindicalist și un porumbel. Dar nimic, absolut nimic, nu îi lega pe unul de celălalt.

Prea obosit ca să mai urc la biroul meu, m-am lăsat să cad într-unul dintre confortabilele fotolii de la Cinéac, un cinematograf care proiecta în reluare actualitățile cinematografice, intercalate de desene animate. Puteam să moțăi fără să pierd firul celor ce se petreceau pe ecran. Victoria Uniunii din Saint-Gilles asupra echipei Racing, cea a socio-creștinilor asupra socialiștilor și comuniștilor la alegerile legislative, cea a lui Jerry asupra lui Tom, rezumatul încăierărilor care marcaseră înfruntarea Coppi Bartali în cursul primei săptămâni din Giro fără să-i fi departajat, anunțul unei consultări populare pentru a decide reîntoarcerea Regelui Leopold al III-lea în Belgia, împotriva opoziției stângii, niciunul dintre aceste evenimente nu m-a scos din letargie. Până la reportajul asupra manifestației de omagiere a lui Amati la casa sindicatelor din Liège, la care asistasem împreună cu frații Motta, Federico și Hubert. Cel mai adesea fixată pe chipurile oratorilor care se succedau la tribună, camera explora la răstimpuri sala. Printre

bărbații care se aflau pe scenă l-am zărit pe Robert Van Vaerenbergh. Iată de ce figura deputatului mi se păruse în mod vag familiară atunci când mi-l prezentase Lisone. Când imaginea i-a arătat din nou pe spectatori, am încercat să-mi reperez chipul precum și pe cele ale prietenilor mei, dar fără succes. În schimb, mi s-a părut că-l zăresc pe Carmello Casane! Ce naiba făcea omul-bun-la-toate al lui Lisone în mijlocul acelei mulțimi de sindicaliști și de militanți de stânga? Era el cu adevărat? Camera trecuse peste el atât de rapid încât s-ar fi putut să-l confund cu cineva care-i semăna. Mai ales că pomădatul avea mii de fețe. La sfârșitul spectacolului, am rămas așezat, de data asta foarte treaz, ca să scrutez o nouă proiecție a reportajului. Acesta se deschidea cu aducerea sicriului, urmându-l apoi până la catafalc. În timpul discursurilor, camera se întoarse spre mulțime. Cu mâinile încleștate pe brațele fotoliului, am examinat atent toate chipurile, pândind apariția foarte scurtă a lui Casane sau a sosiei lui. Dar am rămas cu buzele umflate. Cu neputință să jur că el era. Doar Anne mai putea face lumină în această chestiune. Puteți conta pe ea atunci când e vorba de a recunoaște un bărbat care a făcut pe păunul în fața ei!

Când a ieșit de la serviciu, am tras-o după mine la Cinéac. N-a fost ușor. Actualitățile o plictiseau mai mult chiar decât desenele animate. În schimbul sacrificiului ei, a trebuit să-i făgăduiesc că ne vom termina seara la un „film adevărat”, *O plajă mică atât de frumoasă*[36]. Era nebună după Gerard Philipe de când îl descoperise în *Diavolul în corp*[37].

Încă de la începutul actualităților, a făcut mutre plângându-se că a fost nevoită „ca de obicei” să cedeze în fața capriciilor mele. Regele Leopold al III-lea m-a privit și el posac din pragul vilei sale din Elveția. Dar, când crainicul a anunțat retransmiterea manifestației organizate în onoarea

lui Amati, mi-a făcut semn cu cotul. Nu ți-am promis eu că programul are să te intereseze? Și iat-o că strigă:

— Uită-te! E Casane! Așadar îl cunoșteai atunci când l-am întâlnit?

I-am explicat că nu descoperisem prezența sa decât la spectacolul precedent. Apoi am dus-o într-o cafenea ca să-i povestesc, în fața unei farfurii cu *boding*[38], călătoria mea din ajun la Liège, vizita făcută la *Castel del Monte,* sosirea lui Lisone și a lui Van Vaerenbergh precum și conversația cu Lumeur zis și Instigatorul. Cu un gest al mâinii îmi respinse speculațiile.

— Dacă într-adevăr Casane s-a dus la funeraliile lui Amati, când Lisone pretinde că nu-l cunoștea pe acesta, fie clientul te minte, fie Casane își minte patronul.

Am încuviințat din cap, cu gura plină. Farfuria era aproape goală, deși Anne abia ciugulise ceva.

— Să presupunem că s-a strecurat în sală fără știrea patronului…

— Întreabă-l. Îți va spune totul de teamă să nu-i povestești lui Lisone că l-ai văzut înclinându-se în fața sicriului lui Amati în compania principalilor sindicaliști din regiune.

— Da, dar dacă Lisone l-a trimis acolo, Casane va rămâne mai departe mut. La ce bun?

— Atunci ai să știi că Lisone are un motiv serios ca să-ți ascundă faptul că îl cunoștea pe Amati.

— E adevărat, dar ce contează, din moment ce Matteo s-a sinucis?

Anne făcu o strâmbătură. Aerul ei bosumflat, buzele ușor răsfrânte îmi provocau gânduri deșucheate. Dacă l-am lăsa pe Gerard Philipe pentru o altă seară? Fără să dea nicio atenție sugestiilor mele lubrice, continuă nemiloasă:

— După părerea lui Hubert, Matteo a putut fi suprimat cu abilitate. Autopsia a scos la iveală prezența unei doze masive de calmante.

— Ipoteză trăsnită, îți amintesc, ca să citez chiar termenii farmacistului nostru preferat.

— Deci nu imposibilă, insistă ea.

— Dar care mă deranjează…

Frumoasele ei sprâncene se înălțară cu câțiva milimetri.

— A-l bănui pe Lisone de amestec în moartea lui Amati mi se pare absurd, am continuat eu. De ce ar finanța o anchetă ca să demonstreze că este un criminal, când dosarul morții lui Matteo este clasat fără urmări?

— Știi perfect ce anume a convins justiția să închidă atât de repede dosarul! Dispariția unui mărunt agitator italian le convine tuturor celor care sunt în dificultate.

Explozia ei de mânie mă făcu să-mi răstorn berea.

— Ia spune, Anne, nu știam că te-ai alăturat taberei Pasionariei[39]. Acum fluturi drapelul roșu pe baricadă?

Fără să se enerveze, îmi aruncă o privire șăgalnică.

— Mă sâcâi doar ca să scapi de Gerard Philipe?

Cu un gest de mare senior, i-am făcut semn chelnerului să-mi aducă nota.

— Dacă vrei să-ți clătești ochii, avem tot interesul să ne mișcăm și să nu ne mai ciorovăim prostește.

— Nu cumva planul tău era tocmai să pierdem spectacolul?

— Depinde. Cine e adorabila parteneră feminină a idolului tău?

— Madeleine Robinson.

De data asta, m-am strâmbat.

— N-am noroc. Pentru mine, Madeleine cea tristă. Pentru tine, cel mai frumos amant din cinema și din Partidul Comunist Francez! Măcar e amuzant filmul tău? am întrebat când am ajuns la casa de bilete.

— Nu, e sinistru. Este povestea unui orfan care își ucide metresa și vine să-și găsească refugiul în pensiunea de familie din orășelul normand unde îl plasase cândva Asistența Publică.

— Exact genul de film după care mă dau în vânt. Am să mă consolez cu imaginile de la plajă și cu frumoasele vilegiaturiste în bikini lâncezind languroase la soare, am oftat eu lăsându-mă în fotoliu.

— Sst! mârâiră în spatele meu patru marinari, în timp ce se stingea lumina, provocând chicotelile a patru fete roșcovane care îi însoțeau, îmbrăcate toate în bluze din bumbac verde în carouri.

Soare, bikini? Pe „mica plajă frumoasă” plouă tot timpul filmului! O ploaie fină, neîntreruptă. La fel de descurajantă ca și scenariul. Și ca biletul care mă aștepta acasă: „LISONE LA SPITALUL BAVARIA. ÎNTRE VIAȚĂ ȘI MOARTE”.

M-am uitat la ceas. La ora asta, nu mai puteam prinde trenul spre Liège.

— Noaptea are să fie scurtă, am spus întorcându-mă spre Anne. Vrei s-o petreci cu mine? Mă tem că Gerard Philipe e indisponibil în seara asta.

Anne dădu din umeri și urcă în apartamentul meu.

— Bună și turta când lipsește pâinea…

— Bun e orice, numai porumbel să nu fie.

10.

Înfrângerea lui Gino Piosul

Anne zăbovi puțin cu mâna pe fruntea mea. Avea niște degete de zână. Adevărată mătase fierbinte care îmi dădea frisoane. Trăgându-mă ușurel de păr, începu să-l tundă cu o grație coregrafică. Ritmul foarfecii îl amintea pe cel de *be-bop.* Simțindu-mă încordat, Anne îmi masă cu blândețe gâtul înainte de a reporni baletul, de data asta cu peria și pieptenul. Lucru care îmi aduse aminte de prima noastră seară. Un restaurant în aer liber, râsul ei, vinul alb. Iar la desert, cu un gest extrem de languros, brațul ei gol urcând spre păr și degetele-i lungi desfăcând una câte una clamele care îi țineau coama. Pletele» căzuseră ca o cascadă pe umeri, semnalul primului nostru sărut. Închizând ochii, încă mai simțeam căldura buzelor ei peste buzele mele. Am oftat adânc atunci când glasul furios al lui Federico mă smulse din beatitudine.

— Ei, turtureilor! Proastele năravuri ale unor derbedei în timpul războiului nu au făcut să dispară printre oamenii de bine regulile decenței! Vă interzic să vă dedați în fața clientelor mele la exerciții pe care morala le dezaprobă!

— Dar asta e arta coafurii, șefule! protestă Anne.

— Coafură? Aia modernă poate! exclamă Federico. Nu aici! Poate că vouă vi se pare demodat, dar în salonul meu se respectă convenințele!

Două bătrâne doamne, cu capul acoperit de bigudiuri sub câte o cască ce făcea zgomot, ne fixau cu o privire placidă. Era timpul s-o iau din loc. Cu un gest de prestidigitator, Anne desfăcu prosopul pe care mi-l petrecuse în jurul gâtului, l-am contemplat în oglindă rezultatul muncii. O

adevărată operă de artă. Când mi-am pus din nou pălăria și impermeabilul, în afară de câteva pete pe materialul pânzat, oglinda mă asigură că domnul Michel Van Loo arăta grozav. Nu chiar ca Gerard Philipe. Dar nici prea departe.

— Vechitura asta de pălărie îmi ascunde capodopera, se lamentă Anne.

Cu trei degete, mi-am săltat delicat pălăria.

— Să nu mai spui nimănui, dar asta nu e pălărie. E creierul meu!

Federico uitase deja de noi. Fredonând *Brindisi,* aria toastului din *Traviata* lui Verdi, își plimba peria printre firele de păr mov ale uneia dintre scumpele sale cliente, cu gesturile unui lansator de cuțite.

Revenit la birou, situat cu un șir de trepte mai sus de salon, mi-am pregătit o ceașcă de *Nescafé* înainte de a trece în revistă toate elementele acelui puzzle. Elemente fragmentare. Lucia telefonase dimineața devreme. Era inutil să mă duc la Liège, îmi spusese ea. Lisone urma să fie operat în cursul dimineții și nimeni nu putea sta de vorbă cu el decât peste două zile. Fusesem nevoit să insist ca să-mi dea ceva amănunte.

Când ieșise din vilă în compania deputatului Van Vaerenbergh – cei doi cumetri chiar că nu se mai despărțeau – Lisone fusese secerat de un automobil în momentul în care traversa strada ca să meargă la mașină, ținând în brațe o colivie mare din lemn cu un porumbel bolnav.

— Fără Van Vaerenbergh, Ignazio ar fi acum mort, murmură ea pe un ton înțepat – simțisem bine încă de la prima întrevedere că nu îl înghițea. Medalia de merit nu îi sporise acestuia cota. Chiar înainte de trecerea bolidului, deputatul reușise să-l împingă pe Lisone care căzuse pe taluz, în timp ce colivia se zdrobea de sol. Șoferul se oprise câțiva metri mai încolo și făcuse cale-ntoarsă. Crezând că se oprise ca să-și ceară scuze, Lisone înaintase pe șosea. Imediat, mașina demarase din nou și se

năpustise spre el, aruncându-l în aer, după care se îndepărtase în mare viteză.

Lisone era schilodit peste tot – brațe, picioare. Existau temeri în legătură cu coloana sa vertebrală și cu craniul. Examinările medicale erau în curs.

— Și pasărea?

— Porumbelul? A zburat.

Era, evident, ușurată.

— A notat cineva numărul de înmatriculare al mașinii?

— Praful pe care l-a ridicat mașina în trecere l-a împiedicat pe domnul Van Vaerenbergh să-l descifreze, mormăi ea cu dispreț. Poliția crede că plăcuța de înmatriculare fusese murdărită cu bună știință.

— Aveți bănuieli, doamnă Lisone?

— Credeam că ăsta e domeniul dumitale, zise ea înainte de a trânti receptorul în furcă.

Doamnei ăsteia nu-i plăcea să-și piardă vremea cu amatorii. Cum s-o blamez pentru așa ceva? Ancheta mea nu progresase nici măcar cu un milimetru, iar fratele ei contribuise la treaba asta eliminându-i din start pe principalii suspecți. Cine mai rămânea în afară de vreun muncitor furios care, arătând precum frații Motta, era gata să-i facă de petrecanie? Or, Lisone transporta mii de imigranți în fiecare săptămână. Aveam tot atâta noroc să-l dibui în furnicarul ăla pe cel pe care furia îl împingea la crimă cât să câștig lozul cel mare la Loteria colonială.

Când am coborât ca să-i povestesc lui Federico ultimele necazuri ale lui Lisone (și să-i smulg în treacăt un nou răgaz la plata întârzierilor la chirie), acesta mă strânse în brațe.

— A, Mickele! Asta e cea mai frumoasă zi din viața mea… (Și, după o pauză)… De la execuția lui *il Duce*[40]!

Eram de acord că avea motive serioase ca să-l deteste pe Lisone. Dar de aici până la a țopăi de bucurie la vestea accidentului acestuia, era cu

adevărat șocant pentru mine. Omul suferea de o fractură a craniului, poate chiar ceva mai rău.

— *Madonna*! Da' cine se gândește astăzi la nemernicul de Lisone? Eu ți-am vorbit de Fausto Coppi!

— A! am oftat eu. Nu mi-ai povestit tu acum șase zile că acest *campionissimo* al tău își luase zborul spre victorie la Bolzano? Credeam că *il Giro* s-a încheiat!

— Ăla era doar apetitivul, Mickele! Etapa a șaisprezecea, felul principal, va intra în istoria omenirii!

Am încercat s-o șterg. Dar tipul mă ținea de haină. Nu aveam cum să-l opresc.

— Am avut emoții! Începutul etapei nu prevestea nimic bun. La trecerea prin Pasul Rolle, Fausto s-a dat la o parte din fața lui Gino.

— Vrei să spui că Bartali l-a bătut pe Coppi ajungând primul în vârf?

— Ce vrei să zici cu „l-a bătut"? Nu mă asculți. Fausto s-a purtat ca un gentleman. I-a *oferit* trecerea lui Gino Piosul… Da' odată ce a trecut de Pasul Pordoi în frunte, a băgat cărbuni. *Porco Dio!* Ce mai festival! A trecut ca fulgerul prin Pasul Gardena înainte de a ajunge la Pinerolo, singur, în plină formă, zâmbitor, cu mâinile ridicate, cu șapte minute avans asupra lui Bartali. Șapte minute! Și cu tricoul roz solid instalat pe umeri. Uite, îți dau sfat: povestește-i asta clientului tău, are să-l consoleze de toate necazurile. Și să nu zici că nu-s băiat bun!

•

A doua zi m-am dus la spital. Un pansament mare îi acoperea capul lui Lisone până la urechi, avea un braț în ghips, un picior ridicat și imobilizat, pansamente pe întreg corpul, pete urâte vineții și roșii pe obraz. Scăpase ca prin urechile acului. Doar brațul stâng era rupt. Dacă gamba îi fusese zdrelită, osul în schimb rezistase. În rest, suferea de multiple contuzii, niciuna cu adevărat

serioasă, și de o ușoară comoție. În ciuda acestor vești liniștitoare, nu arăta bine. Pentru prima oară îndoiala și frica i se citeau în privirea încețoșată – probabil un efect al medicamentelor? Contrar ideilor frizerului meu, am simțit că vestea înfrângerii lui Gino Piosul nu avea să-i amelioreze starea.

Alături de el, Lucia, învești mântată în negru, stătea pe un scaun la fel de dreapta ca o madonă din ipsos, tot răsucind între degetele îngălbenite un șirag de mătănii. Când mă văzu intrând, îmi aruncă o privire rece, cu buzele strânse, fără să scoată nici măcar un mormăit în chip de salut. Nu mă puteam aștepta la un comentariu asupra frumoasei mele tunsori! De partea cealaltă a patului, stând drept cu picioarele îndepărtate, un *castar*[41] zdravăn dădea impresia că îmbrăcase un costum pentru prima oară în viață. Parcă era fratele lui Tarzan tocmai ieșit din junglă supraveghind camera Cheetei… Între labele enorme și păroase, ținea discret un box american.

Când m-am apropiat de el, Lisone și-a ridicat mâna validă. Namila de calibru mare întoarse capul. Vederea unui coleg atât de firav îi dădea cu siguranță dureri de măsele.

— Ți-a povestit Lucia că tipul ăla a încercat să mă omoare? întrebă Lisone trecându-și mâna prin fața ochilor. Am vederea tulbure. Începând din clipa când m-am ridicat, nu-mi mai aduc aminte de nimic.

— Mașina? N-ai mai văzut-o niciodată? Nu-ți amintește de nimic?

Clătină din cap.

— Știi, nu le cunosc decât pe alea americane și italiene.

Pentru prima oară, Lucia deschise gura.

— După spusele domnului Van Vaerenbergh, e una franțuzească de dinainte de război. Citroën sau Peugeot.

— V-a precizat cumva modelul? 202? 402?

Lucia își privi mătăniile. Probabil că Iisus nu era mare cunoscător de mașini ca să-i sufle răspunsul. Am să-l întreb pe deputat.

— Limuzine negre de felul ăsta sunt greu de identificat, remarcă Lisone. Sunt multe în regiune.

— Evident, o Studebaker Champion galben-canar ar fi fost mai lesne de reperat. N-avem noi norocul să nimerim peste un banal amator de mașini franțuzești. Cine mai știa că urma să ieșiți tocmai atunci?

— Nici măcar eu nu știam, oftă Lisone.

Lucia dădu din umeri aruncându-mi o privire disprețuitoare.

— Îl aștepta pe fratele meu pe stradă. Doar de atâta timp tot amenință că-l dau gata… Nimeni nu l-a luat pe fratele meu în serios.

Am trecut ușor peste aluzia ce îmi era destinată și am făcut observația că locuiau într-un cartier pașnic și discret. Dacă omul ar fi așteptat ore întregi la volan, unul dintre vecini sau dintre angajații lor l-ar fi luat la ochi în mod sigur.

Trăsăturile lui Lisone se înăspriră, aducând oarecum a chip omenesc. Marcasem un punct. Fizionomia lui amintea din nou de furnizorul de carne proaspătă care era mai înainte de a fi fost strivit ca o clătită. Mai bine mă făceam doctor decât detectiv particular.

— Cine v-a văzut ieșind? am stăruit eu.

— Cei trei muncitori care lucrau la porumbar, veterinarul la care urma să mă duc, secretara sa. După o pauză, mai adăugă: Și Harpo, șoferul meu.

Nimic nu indica faptul că bruta enormă și placidă își auzise patronul. Când ne-am întors privirile spre el, acesta contempla starea proastă a fațadei din spate a spitalului.

— Și eu l-am văzut, adăugă Lucia.

Lisone îi puse mâna pe braț cu o blândețe uimitoare.

— Dar și deputatul Robert Van Vaerenbergh, am observat eu.

— L-am uitat pe furnizorul de grăunțe, reluă Lisone. Locuiește în zonă. Îl prevenisem că voi trece pe la el.

Ușa camerei se deschise, întrerupându-ne conversația. Și intră un preot. Lucia se grăbi să-l întâmpine. De parcă însăși Madonna și-ar fi făcut apariția miraculoasă. Lisone zâmbi.

— Nu vă deranjați pentru mine, spuse preotul cu glas mieros, abia mișcându-și buzele la fel de subțiri ca lama unui brici.

— Domnul Van Loo tocmai își lua rămas bun, zise Lisone.

Cu o reticență cu neputință de ascuns, se decise să facă prezentările.

— Părintele Keykebisch. Un vechi prieten. Și duhovnicul nostru, mai adăugă el înainte de a mă da afară.

Oare înfrângerea lui Gino Piosul să fi fost explicația pentru înfățișarea crispată și privirea dușmănoasă pe care mi-o aruncă părintele Keykebisch?

11.

Commedia dell'arte

O oră mai târziu, m-am dus la vila lui Lisone ca să pun niște întrebări ajutoarelor lui și personalului casei. De data asta, am reușit s-o îndepărtez pe Lucia – dar nu fără dificultăți. Instalat într-un mic birou pus la dispoziția mea, o auzeam cum se plimba în sus și-n jos pe culoar. Din când în când, bătea la ușă ca să-mi propună să beau ceva. Fereastra dădea spre hulubăria regală în care se agitau nevestele starurilor, copiii lor și curtenii, indiferenți la evenimente și chiar la dispariția lui Simeone. Strălucirea orbitoare a soarelui în acea lună iulie ilumina colivia. Când cădea câteva o rază oblică peste micul inel pe care păsările îl purtau la picior, ai fi zis că este diamant.

Bucătăreasa și micuța fată în casă mi se părură lipsite de mister. La fel și majordomul și un bărbat bătrân care avea în sarcină treburile mărunte. Niciunul nu era italian. Spre deosebire de oamenii care munceau în hulubărie. Când intră în birou, Casane semăna din nou cu bărbatul arogant și îngâmfat care o curta pe Anne în sala de bal. În ciuda hainelor de lucru pătate și lipsite de formă, își abandonase aerul supus pe care îl arborase în fața Luciei la prima mea vizită.

— Gata să mergi la dans, Carmello?

Își privi ostentativ ceasul.

— Ziua mea de muncă se termină peste șapte minute. Nu vă bizuiți pe mine să fac ore suplimentare.

— Fastul capitalei, balul, băutura, o șevalieră frumoasă, te distrezi, Carmello. Leafa dumitale de salahor îți ajunge ca să-ți plătești datoriile sau poate că găsești în altă parte un mic supliment?

Cu mâinile în buzunare, mă privi țintă în ochi, cu un zâmbet plin de morgă.

— E vorba de cursele de ogari, domnule Van Loo. La Palais du Midi în fiecare sâmbătă. Nu departe de sala de bal unde am făcut cunoștință. Să zicem că am fler. Iar când câștig, îmi place să-mi cheltuiesc banii. Sunt un domn! Frumoasa coafeză care vă însoțea în seara aceea a simțit asta. Tocmai aveam de gând să-i propun o mică ieșire. Nu vă deranjează, sper?

— Nu în seara aceea am făcut cunoștință, Carmello. Ne-am întâlnit deja mai înainte. La Liège. Nu-ți mai amintești?

Câteva riduri îi brăzdară fruntea. Poate că era mai în vârstă decât lăsa să se vadă.

— La Casa Sindicatelor. La înmormântarea lui Amati, am zis eu apăsat văzându-i expresia perplexă. Eram și eu acolo. Nu m-ai văzut?

Preț de o clipă, trăsăturile i se descompuseră, privirea îi deveni mai tulbure. Pierduse ceva din trufie.

— Domnul Lisone este la curent, bâigui el în cele din urmă.

Văzând că nu-l credeam, stărui:

— Nu aveți decât să-l întrebați.

Brusc, am înțeles motivul prezenței lui în sală.

— Pe cine urmăreai în ziua aia?

— Patronul are să vă răspundă dacă socotește că asta e treaba dumneavoastră, conchise el îndreptându-se spre ușă.

— Știe și că joci la curse?

Casane se răsuci pe călcâie. Veni lângă masa în spatele căreia stăteam, atât de aproape că parfumul fad al uleiului în care își scăldase părul îmi înțepă nările, și își flutură arătătorul pe sub nasul meu.

— Dacă îi vorbiți despre asta, sunteți un om mort.

— Dacă îndrăznești să te apropii de logodnica mea, și dumneata vei fi la fel.

Un zâmbet neplăcut îi lumină fața. Își îndepărtă brațele.

— Așadar, suntem chit?

Culese mucul de țigară pe care îl ținea după ureche și îl strecură între buze.

— Pe cine urmăreai? am repetat.

Dădu din umeri.

— La urma urmei, de ce să facem din țânțar armăsar? Dar eu nu v-am spus nimic, de acord? Domnul Lisone m-a însărcinat să mai arunc, din când în când, un ochi la domnul Van Vaerenbergh.

— Normal. Un om de afaceri trebuie să-și supravegheze investițiile.

Casane dădu din cap și continuă.

— În ziua aia, după apetitivul de la bistroul său obișnuit și după o scurtă trecere pe la biroul de permanență, domnul Van Vaerenbergh a dat o fugă până la birourile unei bănci, a vizitat un șantier cu unul dintre prietenii săi antreprenori, unde și-a lăsat mașina, după care s-a dus pe jos la Casa Sindicatelor. Am șovăit dacă să intru și eu dar, fiind mută lume, nu prea erau riscuri să mă dibuie. Am fost totuși mirat când l-am văzut că a urcat la tribună.

— Cum a reacționat Lisone? Era furios?

— Deloc.

— Nici măcar din pricina discursului?

— Patronul a ridicat din umeri și a făcut comentariul ăsta: „Nu te necăji, Carmello, politica în Belgia e la fel ca la noi. *Commedia dell'arte! Commedia, solamente commedia!"*

Bătrânul păsărar pe care îl chema Ugo nu avea nimic special să-mi spună. În câteva fraze laconice, rostite într-o franceză amestecată cu un dialect din Abruzzi, am aflat că trăia acolo la vilă, ieșea rar și nu avea familie. Se jură că înainte de mine, niciun străin nu-l luase la întrebări despre patronul său. E adevărat că aerul lui morocănos l-ar fi descurajat până și pe cel mai întreprinzător asasin.

Verișoara lui Lisone era o femeie înaltă, de vreo patruzeci de ani. Ținuta ei, forma corpului lăsau să se ghicească făptura trupeșă care fusese în tinerețe,

dar pe care dezamăgirile vieții o uscaseră. O cută severă îi lăsa în jos conturul buzelor. De unde îi venea amărăciunea? De la singurătate, de la absența familiei, a copiilor? De la faptul că rămăsese o sclavă în slujba fraților Lisone? Deducțiile mele se dovediră toate false. În fiecare seară după lucru, Loretta se întorcea la ea acasă, o fermă din sat de care se ocupa bărbatul ei cu ajutorul celor trei copii. Mi-a vorbit cu o blândă seninătate – ceea ce în mod evident nu excludea o viață de decepții. Nici ea nu înțelegea prin ce magie ghicise șoferul accidentului momentul anume în care Lisone urma să părăsească vila. Trebuia cumva să conchidem că avusese noroc?

Anne mi se alătură seara. Un weekend la Liège, de ce nu? La o oră distanță de capitală, „orașul aprins" părea la fel de exotic precum o regiune îndepărtată. După o plimbare prin veselul cartier *Pot d'or* – cu muzicieni în cafenele, oameni dansând pe străzi, melodii de jazz răsunând din pivnițe și chiar de la ferestrele unei farmacii unde un grup de muzicanți repetau printre poțiuni, siropuri și pilule – am condus-o spre Meuse, crezând că vom da acolo de farmecul romantic al cheiurilor Senei la Paris. Mi-am pierdut rapid entuziasmul. Uzine, hangare și antrepozite ocupau malurile pe distanțe de kilometri. Structuri negre, cam neliniștitoare, într-o noapte abia străpunsă de lumina lividă a câtorva biete felinare.

Prea obosiți ca să mai facem cale-ntoarsă și să ajungem din nou în centrul orașului, am nimerit într-un mic bistrou prost luminat, dar încă deschis. Un fum dens, negru ne învălui, o adevărată ceață – era cumva locul de întâlnire al fumătorilor de pipă?

Puiul gătit cu sos vânătoresc, specialitatea casei, asigura o digestie liniștită vreme de trei zile. Untură, ceapă, sirop de Liège[42], bere, miez de pâine.

— Doriți și un submarin alături de acest fel? întrebă chelnerița.

— Un submarin?

— O bere cu un pahar de *pékèt.* Nimic mai bun ca să lansați torpile toată noaptea.

M-am prefăcut că zâmbesc. Nu, mulțumesc. Doar o *gueuze* mi-ar ajuta să supraviețuiesc unui asemenea festin. În vreme ce sporovăiam împărțind desertul, o tartă cu ciocolată acoperită cu frișcă, Anne îmi spuse din senin:

— Te plângi adesea că bârlogul meu seamănă cu o cușcă de câine.

— Deloc, am protestat eu. Ba chiar cred că dezordinea ta e poetică. După chipul și asemănarea ta.

— Ei bine, ai să fii dezamăgit! Ieri, când m-am întors de la salon, m-a apucat un soi de frenezie de curățenie.

Sprâncenele mele se înălțară ușor.

— Urmată de o poftă de căpșuni?

Izbucni în râs.

— E panică la bord, dom' detectiv?

— Pentru ce bem? am întrebat cu un nod în gât, comandând o nouă *gueuze grenadine* și un pahar de vin pentru Anne.

Scotoci prin poșetă.

— Uite ce am găsit sub covor, zise ea întinzându-mi un minuscul petec de hârtie. „Cinci sute pe 15. Ora nouă. Năzurosul G".

Am fluturat hârtia.

— Ce înseamnă ghicitoarea asta?

— De multă vreme nimeni nu-mi mai adresează mesaje misterioase. Și nu am primit vreun alt vizitator în afară de un detectiv care nu și-ar lua aerul ăsta perplex dacă hârtia i-ar fi căzut lui din buzunar.

— De cât timp zace hârtia asta sub covorul tău?

— Știam eu bine că până la urmă tot ai să-mi critici talentele mele de gospodină. În loc să te învârți în jurul carpetei mele, mai bine gândește-te

cine altcineva decât tine a putut pierde documentul ăla în salonul meu?

— Federico?

— Nu pune niciodată piciorul la mine acasă.

— Sora ta?

— De la ultima ei vizită, am făcut cel puțin de două ori curățenie generală.

— Un alt admirator?

— Bănuiești că îi caut întotdeauna prin buzunare înainte de a le da drumul în bârlogul meu? Doar tu poți veni lângă mine gratis *pro deo.* Așa că mai gândește-te. Cu un dram de judecată, ai să ghicești.

Am ridicat brațele la cer. Ea zâmbi, satisfăcută de demonstrație.

— Chiar că nu ai darul ghicitului, așa e?

— Mă dau bătut.

— E porumbelul.

— Cum așa?

— Simeone! El a fost ultimul meu vizitator!

Mi-am amintit brusc de imaginea soarelui care se reflecta pe inelele de pe piciorușele porumbeilor în timp ce îi contemplam de la fereastra biroului lui Lisone.

— Hârtia a căzut din inelul de la piciorul rănit.

Anne înălță paharul în sănătatea mea.

— Ce mai fler, domnule Van Loo!

— Tu care ești atât de șireată, știi ce e un năzuros?

— Unul care face nazuri?

Chelnerița care trecea prin fața masei noastre interveni:

— Nu face nazuri, ci e ursuz.

Așezat la masa vecină, un moșulică purtând ochelari cu lentile groase se aplecă spre mine și îmi șopti la ureche, având mare grijă ca nimeni să nu-laudă:

— Nu mâncați aici. Să nu aveți încredere. Chelnerița suferă de pecingine cronică.

Nevastă-sa, o băbuță fără dinți, râgâi:

— Ce v-a zis? Pun prinsoare că v-a pus în gardă împotriva microbilor. Nu-i dați ascultare. De când porumbeii i-au fost decimați de o epidemie, asta e obsesia lui. Vede peste tot microbi.

— Sunteți columbofil?

Bătrânul își îndreptă ținuta și, scoțându-și portofelul, dădu la iveală o bucată de ziar îngălbenit. Bătrâna oftă și își goli paharul.

— Tir-de-porumbei. Era numele campionului său. Câștigase vreo zece medalii. Și nu din alea de ciocolată, să știți.

Am parcurs articolul extras din pagina sportivă a unui ziar local de dinainte de război.

— În timpul războiului, continuă bătrâna, a trebuit să halim o parte din colecție. Aveam impresia că devoram carnea copiilor noștri.

Bătrânul își flutură mâna pe sub nasul soției.

— Dar nu pe Tir-de-porumbei. Nu am lăsat-o pe cumătră asta să se atingă nici măcar de o pană! Mai degrabă muream de foame!

— Mai bine l-am fi înfulecat, *pôv biesse*[43], înainte să moară prostește de boală. Mare păcat!

— Acum, nu mai e la fel, se tângui bătrânul scuturându-și cracul pantalonului. Pe linia de Vest, lansare la ora șapte, îngăimă el urcându-și pe nas ochelarii care alunecau mereu.

— Concursurile sunt aranjate, explică bătrâna. Își frecă degetul mare de arătător făcând cu ochiul. Sunt prea mulți bani la mijloc. Rezultatele sunt aranjate, iar păsările sunt drogate.

Nu m-am putut împiedica să mă gândesc la călătoria la Grâce-Berleur cu Hubert și la valijoara sa de doctor-magician.

— Îl cunoașteți pe Ignazio Lisone? întrebă Anne. Se pare că ar fi cel mai important crescător de porumbei din regiune.

Cu un gest nervos, omul își urcă ochelarii pe nas. Obrazul îi lucea de sudoare.

— L-am frecventat într-o vreme, zise el cu glas dogit.

Cu un gest de neașteptată grație, soția sa își îndreptă pălăria care îi acoperea părul cărunt și ciufulit.

— Am fost invitați într-o duminică după-amiază la vila sa, spuse ea cu mândrie, provocând un rânjet soțului ei.

— Un fel de a ne îmbrobodi ca să ne fure campionii.

Soția sa ripostă printr-un mârâit disprețuitor.

— *Téche-tu*[44]! Am fost foarte mulțumiți să revindem restul porumbeilor. Eu una nu mai voiam circul ăsta; ne consuma paralele, nu aducea niciun câștig și mai și mirosea urât. Și apoi, nu mai eram la vârsta la care să ne lansăm în combinații dubioase.

— Vorbește în numele tău! mormăi bătrânul. I-ai oferit pe campionii noștri pe tavă. Și asta doar pentru că te-a primit în Castelul Pompos oferindu-ți prăjiturele. Te-ai lăsat trasă pe sfoară!

— Minți! se sufocă nevastă-sa, dând așa de tare din cap că pălăria îi căzu pe o ureche. Datorită mie, am căpătat de două ori mai mulți bani decât voiai! Și a trebuit să-i risipești în…

Ridicându-se pe jumătate, cu o energie de care nu l-am fi crezut în stare, bătrânul întinse brațul peste masă, gata-gata să-și strângă de gât nevasta care icni uluită, după care o trase spre soba veche până ce îi despărți chelnerița. Părea obișnuită cu scena.

În cămăruța pensiunii familiale de lângă gară unde am nimerit după ce scăpaserăm de cei doi bătrâni, Anne se strecură lângă mine întorcându-se de la baia din fundul culoarului.

— Ai văzut vreo fantomă?

Îmi dădu o sărutare languroasă pe gât. Pletele-i lungi îmi dezmierdau obrazul.

— Făgăduiește-mi că nici măcar atunci când vom fi senili, n-ai să-i vinzi porumbeii noștri lui Lisone!

I-am jurat strângând-o tare în brațe, în timp ce făceam să-i alunece cămașa de noapte care se făcu nevăzută într-un chip la fel de magic precum cortina de la cinematograf în momentul începerii filmului.

12.

Să-ți alegi clienții în funcție de bine și de rău

Revenit la Bruxelles, mare consiliu de război! Cu Anne, Federico și frații Motta. Dar și cu Hubert, Rebeka și până și cu fiul lor. Valoarea nu așteaptă numărul anilor[45]. Așezat în fruntea mesei, Hubert făcu observația că el personal nu înțelesese niciodată meseria de detectiv.

— Romanele polițiste americane sunt înșelătoare. Văzându-te pe tine la treabă, pricep mai bine. Așadar e vorba de un tip care îi pune la muncă pe amicii săi pentru a rezolva o enigmă, în timp ce el o sărută pe fata frumoasă din poveste.

— Care îi pune la muncă pe amicii săi pe gratis, completă Federico.

— Rețineți că eu ofer băuturile!

Hubert comandă o cafea pentru el și un ceai cu lămâie pentru soția sa.

— Didine! țipă fiul lui care fusese uitat, atât de anormal de liniștit stătea.

— *Grenadine* și pentru mine, zise Anne. Cu un pic de *gueuze.*

— Ce ți-a venit?

— Curiozitate științifică. Aș vrea să testez efectul pe care îl are această *gueuze grenadine* asupra funcțiilor creierului. Să pricep dacă alcoolul e cel care îți distruge facultatea de a gândi, sau dacă nu cumva cauza e mai profundă.

După ce frații Motta și Federico își aleseră berea, am încercat să pun lucrurile cap la cap.

— Ceva îl leagă pe Matteo de Lisone. Dar ce anume? Prezența sa la Grâce-Berleur în ziua morții lui Amati poate fi o coincidență, după cum pretinde. Porumbelul lui era înscris în cursă de mai multe zile, am verificat. Atunci de ce șantajistul face referire la moartea lui Amati în prima

scrisoare? „DE LA AMATI PÂNĂ LA LISONE, CÂRNA NU TREBUIE SĂ FACĂ DECÂT UN PAS CA SĂ DOBOARE CU COASA”.

— Decesul acestuia a provocat un asemenea șoc în comunitatea italiană, interveni Hubert, încât evocarea dispariției sale brutale înspăimântă pe toată lumea.

— Cu toate astea, Lisone repetă mereu că ei doi nu se cunoșteau.

— *Que vergogna! Ce* rușine! Matteo lupta împotriva lui Lisone.

— Nu numai. Îi denunța pe toți cei care îi tratau pe italieni ca pe niște animale! Pe patronii belgieni la fel ca pe intermediarii lor italieni. Lisone, din păcate, nu e singurul care face treaba asta murdară. E vorba de atât de mulți bani că recrutorii se înghesuie: Donatis, Contorni și atâția alții…

— Și nu uita de Garibaldi, zise unul dintre cei doi Motta încruntându-se.

— Protejatul popilor! mârâi Federico făcându-și semnul crucii.

— Dar prezența lui Casane la ceremonia de omagiere a lui Amati îl indică pe Lisone. Sau poate că e tot o coincidență? interveni Anne ștergându-și grațios cu limba spuma roșie de pe buze.

— După spusele lui, îl urmărea pe domnul deputat socialist.

— Prietenul care pui să fie urmărit nu e chiar atât de prieten…

— Asta e versiunea lui asupra problemei, reluă Anne.

Toată lumea dădu din cap. Cu un gest furios, Federico lovi cu pumnul în masă îndreptând apoi spre mine un deget acuzator.

— Te-am prevenit, Mickele, să nu accepți un client care îți cade ca prin minune din cer! Să nu ai încredere în ce se petrece acolo sus!

— Sunt minuni care mă ajută să-mi plătesc chiria, Federico.

— Că tot veni vorba…

L-am întrerupt înainte ca el să se lanseze într-un calcul neplăcut pentru mine.

— Lisone e cu siguranță un nemernic. Dar chiar merită ce i se întâmplă? Amenințări cu moartea, tentativă de asasinat, braț rupt, comoție, frumosul lui porumbel otrăvit?

— Și cum rămâne cu amicul politician pe care îl mituiește de ani buni, devenit acum cel mai virulent acuzator al său? adăugă Anne cu un zâmbet.

— Drum bun și cale bătută! exclamă Federico. Doar nu vrei să plâng de mila nemernicului ăsta? Crezi că eu m-am apucat să recitesc declarația drepturilor omului atunci când l-au pus la frigare pe Mussolini ca pe un stârv nenorocit?

— Diferența, interveni Anne pe care *gueuze grenadina* o făcea să fie în vervă, este că regimul lui *il Duce* dispărea odată cu el. După Lisone, are să vină un altul de aceeași teapă. Apoi, încă unul.

Federico se întoarse către mine după o privire spre cei doi Motta.

— Nu înțeleg prea bine ce aștepți de la noi, Mickele. Să-l protejezi pe Lisone? (Am clătinat din cap.) Să anchetezi pe lângă prietenii noștri ca să afli dacă vreunul e autorul scrisorilor de amenințare? Le-aș fi scris chiar eu dacă aș fi știut că asta îl va speria atât de tare. Cât despre scumpii săi porumbei, iartă-mă, Anne, dar mă doare-n cot. Un om care își îngrijește cu atâta *amore* păsările, dar îi tratează *come schiavi* pe oamenii pe care îi vinde industriașilor belgieni, știi la ce mă duce cu gândul?

— Știu, dar n-ai s-o spui ca să nu-l enervezi pe soțul meu, interveni Rebeka.

Laba mare a lui Federico se așeză pe coapsa lui Hubert pe care o strânse afectuos.

— Concluzia la toate astea, Mickele, iat-o: îți cerem în mod colectiv să-l lași baltă pe Lisone. Mai înainte să fii tras odată cu el spre un accident fatal.

— Un accident?

— Cineva vrea să-i pună pielea-n băț. Dacă te afli pe drumul lui, riști să te alegi cu vreun glonț.

L-am privit fix pe Federico care clocotea de mânie. Era o amenințare? Sau doar un sfat prudent din partea unui prieten? Cu tot sucul de rodie, berea mea căpătă un gust amar.

— Federico nu îți dorește decât binele, interveni Hubert. Ascultă-l. Vorbește ca un înțelept.

Intervenția lui nu a detensionat atmosfera.

— Ești și tu de acord cu patronul tău? am întrebat-o pe Anne, pe un ton mai provocator decât doream.

În loc să-mi răspundă, ea întoarse capul. După o lungă tăcere, articulă:

— O, voi bărbații! M-am săturat de tâmpeniile voastre!

Rebeka își drese vocea.

— Didine, mai vreau! conchise fiul ei spre ușurarea generală.

Am făcut un efort ca să pun pe toată lumea de acord.

— Și Fausto, Federico? Încă se mai agață de tricoul roz?

Pe dată, trăsăturile acestuia se destinseră. Un zâmbet larg îi lumină fața. Uf! Nimerisem bine! Gino Piosul nu izbutise să se răzbune. *Grazie, Santa Rita*!

— Ce mai etapă, *amici*! Vars, Izoard, Madeleine, Mont Genèvre și Sestrières.

De data asta, Federico pedala în draci. Continuă:

— Dacă Gino spera cumva că Fausto dăduse în brânci ieri ca să pună mâna pe tricoul roz, se înșelase cumplit.

— Iar și-a luat Coppi zborul?

— Nu imediat. La începutul etapei, Volpi a încercat să scape. *Intrepido! Innocentissimo!*

Își închipuia cumva că Fausto are să-i cedeze primul loc? Din câteva pedalări, îl ajunge din urmă, îl depășește, îl lasă acolo și dispare la

cotitură, în spate, debandadă! Singur, Gino mai încearcă să se agațe, cu o mână în cea a îngerului care îl trage, dar Bartali e greu, atât de greu, iar cel cu aripi este Coppi! Unduindu-se spre culmi, el nu dansează. Zboară. În vârf la Madeleine, îl devansează pe Volpi cu 1’20 minute; 2’40 față de Bartali. La coborâre, își asumă riscuri nebunești, dar pietrele din caldarâm se fac mici sub roțile sale. La Izoard, Fausto mărește și mai mult diferența: șapte minute avans față de Gino! La urcușul de la Pinerolo, e apoteoza. Trece linia la mare distanță. Și, triumfând, ne oferă Paradisul din care îi alungă pe cei care pretindeau că-l reprezintă pe Dumnezeu pe Pământ! În clasamentul general, Gino se află în dimineața asta la douăzeci și trei de minute distanță. Dumnezeu l-a lăsat pe Bartali să cadă. După sfârșitul lui *il Duce,* proclamarea republicii și acum tricoul roz al lui Coppi, am dat pagina mai departe. Papa se poate reînnoi. Italia modernă a triumfat.

— Mai stăm mult? întrebă unul din cei doi Motta. Fratele lui îl privi oarecum surprins în timp ce își rula o țigară.

Tocmai se lăsase noaptea. O frumoasă lumină purpurie acoperea cerul, stimulându-te să te plimbi cu capul pe spate. Am apucat-o pe Anne de braț și am dus-o să dăm o raită de-a lungul Parcului Josaphat. Aerul atât de plăcut de sub bolta castanilor îmi estompă treptat iritarea. Victoria lui Coppi nu șterse declarațiile neliniștitoare ale lui Federico. După un timp, am început să fluier. În penumbră, casele de pe cealaltă parte a străzii se profilau ca umbrele chinezești, la fel de ireale ca într-un desen animat. Minusculul corn al lunii ne ocrotea intimitatea. Încrucișându-ne cu doi-trei trecători care își plimbau câinii, mi-am ridicat gulerul impermeabilului și mi-am tras pălăria peste ochi. Una dintre fostele mele cliente, madam Delporte, locuia ceva mai departe cu potaia ei.

Văzând că arunc o privire îngrijorată în direcția casei, Anne izbucni în râs.

— Întreții relații ciudate cu clientela ta, bietul meu Michel! Madam Delporte, Lisone. Nu accepți să lucrezi decât pentru oameni pe care îi detești?

— Ai nimerit-o! Presupun că este un mod de a-mi testa rezistența în fața dușmanului, ceea ce îmi va fi de mare folos în viitorul război. În timpul celui precedent, n-am izbutit decât să mă refugiez în fundul unui birou de administrație și să stau resemnat în așteptare.

— Mă tem că încă n-ai învățat mare lucru. După turul de orizont asupra afacerii Lisone din seara asta, îmi pari la fel de orb atât față de prietenii tăi cât și față de dușmani.

— Ce vrei să spui?

Muzica unui tonomat răsunând dintr-o cafenea, a cărei vitrină era acoperită de un abur violaceu în culoarea neonului, ne învălui în treacăt după care ne abandonă liniștii nocturne.

— Avertismentul lui Federico nu ți se pare limpede?

Probabil că enervarea se citea pe fața mea, căci adăugă imediat, cu glas blând, luându-mă de mână.

— Ține la tine, să știi. Chiar dacă nu înțelege de ce te-ai pus în slujba unuia dintre cei mai răi șobolani din comunitatea lor.

— Atunci explică-i tu motivele mele. Nu mă înțelege când încerc să-i explic.

Mă luă pe după gât și își puse buzele senzuale peste ale mele. Am închis ochii. Nimic altceva nu mai avea importanță.

— Nici eu nu sunt sigură că te înțeleg. Dar nu contează!

În loc să-i trimit la plimbare pe Lisone, Federico și tot circul ca să mă pierd în brațele lui Anne, m-am simțit obligat să mă disculp.

— Nu-mi aleg clienții în funcție de bine și de rău. Nu am mijloacele de a o face. Sunt detectiv. Nu sunt nici popă, nici militant politic. În lumea în

care trăim, cine este atât de abil încât să decidă care e drumul drept? Ceea ce era just ieri, pare odios astăzi. Iar adevărul din Piața Brouckère devine minciună după ce ai trecut dincolo de cortina de fier.

Apucându-mă strâns de braț, Anne mă sili să ne reluăm plimbarea. În starea mea de exasperare, eram gata să perorez toată noaptea în fața statuilor din Parcul Josaphat și a castanilor centenari, ca să-i conving de buna mea credință.

— Nu ești avocat, Michel. Nu e nevoie să-ți pledezi neîncetat cauza.

Neținând seama de strădaniile ei menite să mă liniștească, am continuat să stigmatizez comportamentul lui Federico.

— De ce face risipă de atâta energie doar ca să-l las baltă pe Lisone?

Anne îmi dădu brusc drumul la braț.

— La naiba, Michel! N-ai decât să fii căpos, dar nu fi idiot! Lisone e un ticălos! Nu-ți ajunge?

— Întrevăd o altă explicație: dacă ar ști cine îl amenință pe Lisone și ar dori să-l protejeze, Federico nu s-ar purta altfel.

— Federico să-i fi trimis scrisori lui Lisone? Ți-l imaginezi scriind în stilul pompos al Anonimului? Sau șoptindu-i lui madam Delporte în timp ce-i vopsește părul în mov: „Cârna nu trebuie să facă decât un pas ca să doboare cu coasa”? Și, cu bigudiurile în mână, murmurându-i baroanei”, portăreasa de la clădirea din față care vorbește o asemenea păsărească bruxelleză că mai departe de trei străzi n-o mai înțelege nimeni: „CRIMELE TALE ÎȚI VOR ADUCE CURÂND PEDEAPSA CAPITALĂ PE CARE INTRIGILE ȘI ABUZURILE TALE AR FI TREBUIT SĂ ȚI-O ADUCĂ DE MULTĂ VREME”.

Nu m-am putut reține să nu râd. Anne avea dreptate. Afacerea asta mă obseda în asemenea hal că mă făcea s-o iau razna. Dar m-am abținut să adaug că uneori coșmarul devine realitate. De aici

până la a ancheta în legătură cu vecinul meu care îmi este și proprietar, dar și patronul logodnicei mele, nu era decât un pas, iar eu nu mă simțeam în stare să-l fac.

În seara aceea, Anne nu a vrut să doarmă la mine. Singur în pat, cu brațele încrucișate sub cap, nu am izbutit să-mi găsesc somnul. Prea multe idei contradictorii mă făceau să fiu descumpănit. Acceptam banii lui Lisone, dar făceam anchetă de-a-ndărătelea. S-o recunoaștem sincer: mi-era teamă să găsesc cheia enigmei. De ce mă temeam de fapt? De criticile pe care mi le aducea Anne, fără îndoială, dar mai ales mă temeam să nu-l descopăr pe Federico amestecat în afacerea asta. Prea mulți tovarăși de-ai frizerului meu se agitau în jurul lui Lisone. Și, de asemenea, prea mulți tovarăși de-ai lui Matteo, pe care toată lumea îl venera ca pe un sfânt. Era pentru prima oară când începeam să mă îndoiesc de prietenii mei cei mai apropiați, până și de logodnica mea. Iar sentimentul ăsta îmi dădea amețeală. Lucrul cel mai simplu ar fi fost să-i înapoiez lui Lisone banii de avans și să-i pun dosarul la arhivă. Și, totodată, să-mi sărbătoresc libertatea recâștigată alături de Federico, de Anne și de frații Motta în jurul unui platou cu paste aburinde însoțite de o sticlă de Chianti. *Basta cosi!* Dar am rezistat în fața ispitei. Parcă poți să știi de ce! Nevoia de bani nu explica totul. Să fi fost pofta de a dezlega misterul? De a-mi dovedi că eram în stare să rezolv afacerea asta? Să fi fost vorba de orgoliu? De amor-propriu? De spirit de contradicție? Am adormit în cele din urmă înainte de a găsi răspuns la întrebare.

•

Lisone îmi telefonă a doua zi. L-am întâlnit la terasa Metropole, cu un braț în eșarfă, cu un baston în mână, dar cu tenul proaspăt. În tramvaiul care mă ducea în Piața Brouckere, repetasem termenii abdicării mele. „Regret, domnule Lisone, mă

retrag! Iată banii dumneavoastră de avans!” A, da, avansul…

Când Lisone îmi întinse mâna, i-am strâns-o în timp ce cu mâna cealaltă îmi mângâiam portofelul, mai subțire decât o foiță de țigară.

— Aș vrea să-ți cer un serviciu, spuse el după care chemă chelnerul. *Gueuze grenadine,* așa e? (Am făcut din cap semn că da). Pentru mine, încă o cafea, te rog.

Mă privi îndelung, exact timpul necesar ca eu să-mi debitez declarația de adio. Dar am rămas cu buzele încleștate.

— Casane trebuie să însoțească pe unul dintre porumbeii mei până la Chiasso unde Testa Bianca, unul dintre cei mai frumoși masculi ai mei, este înscris într-o cursă de fond. Contez pe victoria lui.

— Îl crezi în stare să zboare din Italia până în Belgia?

Lisone arboră zâmbetul trufaș al antrenorului care a câștigat lozul cel mare.

— Aproximativ o mie de kilometri de la Chiasso până la Liège. Pun prinsoare cu dumneata că peste două zile va fi înapoi în porumbar.

— Ăsta da campion!

— De aceea trebuie să-mi asigur securitatea lui. După uciderea lui Simeone, ar fi primejdios pentru Casane să călătorească singur. Trebuie să fie doi ca să aibă în permanență ochii pe vedeta mea. Ceilalți columbofili ai mei sunt prea ocupați cu voliera ca să absenteze, iar eu am nevoie de șofer ca să vegheze asupra mea. Am încredere în dumneata, domnule Van Loo. Însoțește-l și te voi despăgubi cu mărinimie, adăugă el pe un ton la fel de sec precum un revolver care se descarcă.

Contrariu celor pretinse de Anne, *gueuze grenadina* posedă calitatea de a activa celulele cenușii ale creierului meu și de a le accelera funcționarea.

— Am să mă uit pe agendă, dar cred că-mi pot face niței timp.

— Plecarea mâine dimineață. Uite biletul dumitale.

Cu mâna validă, scoase un plic lung din buzunarul interior al hainei, pe care îl puse pe masă. Și dacă aș fi zis nu? Inutil să-mi mai pun întrebarea. Omul ăsta nu miza decât pe ceva sigur. Porumbei, dar și detectivi particulari.

13.

Călătorie în Italia

— Te duci în Italia fără să treci prin Brindisi?

— Chiasso se află în Puglia?

Federico își aținti contemplativ privirea în tavan.

— Păi, nu chiar. Vezi cum arată harta cizmei? Chiasso e sus în stânga. Iar Brindisi jos în dreapta.

— La câți kilometri?

Federico își înălță brațele.

— De ce atâtea întrebări? Când iubești, nu stai să numeri!

— Spune-mi de ce ții atât de mult să mă trimiți la Brindisi?

— De ce? De ce? Pentru că e cel mai frumos loc din peninsulă, de aia! strigă Federico cu o privire vicleană.

— Și totuși?

Glasul îi coborî simțitor.

— În dulapul meu zac de ceva vreme vreo două-trei pachete, tot așteptând pe cineva să le ducă…

— Bine, dar tu?

— Nu e încă momentul pentru mine să pun din nou piciorul acolo… N-am mai stăruit. După toate decepțiile pe care i le provocaseră proastele mele relații, mai aveam și o datorie față de frizerul meu.

— În schimb, uiți de banii pe care am să ți-i dau?

După modul în care se uită fix la mine, ai fi zis că țînteam cu arma spre inima lui.

— Are dreptate Anne. Mickele, tu n-ai suflet.

Apoi își frecă mâinile.

— *Perfectto*! Atunci mă duc să-ți pregătesc micul bagaj și să anunț familia că treci pe acolo. O să fii primit ca un prinț. Regește, cu pastele cele mai grozave. Că tot veni vorba, *cucina* fratelui meu e cea mai *famosa* din toată Puglia…

Mâna i se înălță din nou evocând aroma *straordinaria* ce se ridica din cratițele acestuia.

După cum îmi povestise într-una din zile, familia sa, cea adevărată, fusese decimată sub Mussolini. Bolile regiunilor mlăștinoase le veniseră de hac mamei și mătușii lui, războiul le venise de hac fratelui și verilor lui, iar închisoarea – tatălui și celor doi unchi. Și atunci, la ce familie înviată ca prin minune făcea el aluzie?

Reacția lui Anne se dovedi la fel de veselă. Cânta la acordeon în apartamentul ei.

— *Bodyguard* pentru un porumbel! Bravo! Gama talentelor tale se extinde neîncetat, Michel! Dar ai dreptate! Școlile de comerț cele mai moderne îi învață pe studenți să se deosebească de concurenții lor găsind o nișă. Deci, o colivie…

— Deocamdată, nu e vorba decât de un porumbel…

— Tocmai. Și nu uita să-i verifici inelul. Pun capul că ai să descoperi material de lectură în timpul călătoriei.

— Nu-ți mai pune capul, frumoaso! Nu când lucrezi pentru un frizer din Puglia!

•

Casane mă aștepta în sala pașilor pierduți din Gara de Nord, cu cascheta bine trasă pe cap. Făcu o mutră ciudată când o văzu pe Anne alături de mine.

— Voia să se asigure că nu ai plete blonde și tocuri cui! am zis eu înainte de a primi un ghiont în coaste.

Federico stăruise ca ea să ducă „micile pachete” până la peron: două genți zdravene de culoare roșie, legate cu sfoară, pe care i le înmânase cu atâtea precauții în clipa în care ne urcasem în tramvai în Piața Binefăcătorilor că nu m-am putut împiedica să întreb: „E nitroglicerină sau grappa?”

Frizerul meu mă salută cu un aer îngrijorat. Părea că deja regretă că îmi încredințase prețioasa încărcătură.

Când am ajuns în Piața Rogier, chiar la intrarea în gară, aș fi vrut ca Anne să rămână în tramvai, dar ea a stăruit să mă însoțească până la tren. Ce urma, un rămas bun sfâșietor? O lungă sărutare languroasă? Din păcate, schimb de pupici de soiul ăsta nu se vede decât pe ecrane. Anne nu agrea „să se dea în spectacol", potrivit propriilor ei cuvinte. Mă respinse când am încercat să mai zăbovesc pe frumoasele ei buze și se îndepărtă strângându-și cordonul impermeabilului când am vrut s-o mai strâng o dată în brațe.

— Păstrează-ți forțele pentru drum! zise ea pe un ton sarcastic pe care nu l-am apreciat deloc.

•

Casane și cu mine formam o pereche de milioane. El căra o colivie acoperită de murdărie de la muște, în care se zbătea un porumbel la fel de neliniștit ca un bou dus la abatorul din Anderlecht; eu căram o valiză și cele două genți roșii-sângerii ale lui Federico.

Patru călători erau deja instalați în compartimentul nostru. La vederea coliviei, o doamnă îngrijit îmbrăcată strânse din buze și își trase fiul lângă ea ca să-l ferească de psittacoză[46].

Când a venit controlorul, îl întrebă dacă era autorizat de către compania căilor ferate transportul animalelor în afara vagonului special pentru ele. Pentru ea, noi eram invizibili și surzi. Fiul ei ne zâmbi viclean.

— Nu se atașează vagon pentru animale între Belgia și Italia, răspunse controlorul, examinând biletul acoperit de multiple ștampile pe care i-l întindea Casane.

— De la sfârșitul războiului e numai haos și anarhie, șuieră doamna privindu-mă cu un aer răutăcios. Cine știe ce ne mai așteaptă? mormăi ea la urechea fiului ei, care, de data asta, ne aruncă o privire speriată. I-am răspuns făcându-i cu ochiul, ceea ce avu efectul de a-l înspăimânta.

— N-ați mai auzit până acum de porumbelul păcii? am stăruit eu.

— E un simbol comunist, remarcă pe un ton scăzut un mustăcios țeapăn care citea fără să râdă rubrica religioasă a ziarului *La Libre Belgique.*

Din fericire Casane, cu siguranță mult mai diplomat decât mine, interveni explicând de ce îl duceam pe Testa Bianca în Italia. Băiețelul îl ascultă cu gura căscată. În cele din urmă, toți din compartiment îmbrățișară cauza porumbelului când Casane povesti că, lansată la Chiasso, pasărea avea să se reîntoarcă foarte cuminte la porumbarul ei de la Liège, la o mie de kilometri distanță, fără să se rătăcească. Puțin a lipsit ca să nu-i ceară și autograf.

În tot acest timp, eu mă uitam țintă la piciorușul porumbelului tot chinuindu-mă să găsesc un mijloc de a-i cerceta inelul fără să-și dea seama Casane. Din păcate, acesta stătea lipit de colivia vedetei. Credea cumva că Lisone mă însărcinase să-l supraveghez și la înapoiere să-i raportez toate faptele și gesturile lui? Chiar și la ora mesei refuză cu îndărătnicie să plece din compartiment. Îmi ceru mie să aduc sandviciuri și ceva de băut de pe peron la diverse opriri. A trebuit să aștept să apună soarele ca să se ducă să facă pipi. Oare cum izbutise să se țină atâta timp de la plecare? După ce Casane plecă, am încercat să-mi strecor mâna printre zăbrele. Degeaba! Spațiul era prea îngust. Ar fi fost nevoie de mânuța puștiului care mă observa cu atenție cum mă chinuiam cu colivia, în care pasărea se zbătea de parcă o pisică se pregătea s-o mănânce. Scârbă de zburătoare care se uitase prea mult la Tom și Jerry! Un lacăt închidea zăvorul. Am scotocit prin haina lui Casane fără să dibui cheia. Când tocmai îi dădeam jos rucsacul din plasa pentru bagaje, ușa compartimentului se deschise.

— S-a jucat cu porumbelul tău! strigă mucosul, care o trezi astfel pe maică-sa.

— Da’ tu ce te bagi? zise ea ciupindu-l de obraz.

— E adevărat! Încerca să-l prindă! se smiorcăi puștiul frecându-și obrazul.

— Căutam grăunțele. Am uitat să-i dăm bietei păsări să mănânce.

— *Porca Madonna*! spuse Casane scoțând o cutie din rucsac. Păsările astea trebuie să înfulece la ore fixe. Să nu cumva să-i spui patronului!

Scăpasem ca prin urechile acului. Când își ridică brațele ca să pună la loc rucsacul în plasă, am zărit cheița lacătului atârnând de un lănțug din jurul gâtului alături de o cruciuliță din argint.

N-am mai avut prilejul până la Milano să pipăi picioruşele ușoare ale lui Testa Bianca. Amicul Casane moțăi un ceas-două, apoi îmi veni mie rândul. Abia ațipisem când am fost trezit de vizita vameșilor. Cu un aer dezgustat, cei doi bărbați cercetară atenți porumbelul cu o lanternă, după care examinară actele lui și pe ale noastre, recitind de mai multe ori asigurările date de veterinar de parcă ar fi fost scrise în rusește. „Le luați înapoi de la biroul vămii din gară”, spuseră ei vârând în buzunar hârtiile. Cu privirea fixă, Testa Bianca privea cum gesticulează uniformele în spațiul strâmt al compartimentului cu aerul unui senior contemplându-i pe barbarii care îi jefuiesc castelul.

Fum de locomotivă, scârțâit de frâne, zgomot metalic al mașinăriilor și vagoanelor în mișcare în spațiul ocupat de o mulțime enormă sub o cupolă gigantică și arcade din marmură acoperite de funingine. De cum am pus piciorul pe peron, m-a pocnit durerea de cap. Gara din Milano semăna cu un templu babilonian bântuit de niște zei furioși. Ișstar în Infern.

Vama se afla într-o sală întunecoasă și prăfuită, străbătută de curenți. Fuseserăm abandonați printre cufere, genți de voiaj și valize, făcându-ne să pierdem legătura cu Chiasso. De fiecare dată când se izbea ușa din sticlă, noi întorceam capul. Dar nu se arăta nimeni. O fantomă pusă pe farse se distra

trântind ușa doar ca să-și bată joc de noi. Singurul lucru care se schimbase în încăpere de la căderea lui *il Duce* și a regelui era o fotografie a lui Coppi salutându-l pe Bartali.

Când, în cele din urmă, apăru un vameș, păru uluit să ne vadă acolo. Arătând spre străvechiul ceas de pe perete, ne explică faptul că programul birourilor respecta cu scrupulozitate siesta. Fără să se dea bătut, Casane scoase un plic din buzunar. Și ce să vezi, abracadabra! Foaia noastră de drum fu rapid ștampilată, atestarea veterinarului validată și, un ceas mai târziu, ne îmbarcam în sfârșit spre Chiasso. Ce băiat plin de resurse era Casane ăsta!

•

De la fereastra trenului, nu deosebeam periferia orașului Milano de Borinage. Aceleași triste locuințe despărțite între ele prin kilometri de barăci construite la întâmplare, ale căror acoperișuri din șindrilă prost pusă lăsau să pătrundă ploaia. Numai Providența le mai ținea în picioare. Ogoare părăsite. Uzine care scuipau un fum cenușiu și dens. Mici fabrici artizanale cu ziduri coșcovite. Drumuri prost pavate pe care umblau pe jos sau cu bicicleta oameni purtând poveri imense, animale murdare de glod care trăgeau umile în ham. La trecerea trenului, copii soioși ne salutau țipând și făcând semne cu mânuțele. Din când în când, un zid ocru la culoare sau roșu închis, câțiva ulmi în zare, un pâlc de palmieri, dezvăluiau adevăratul chip al Italiei. Într-un compartiment vecin, un grup de militari tineri și cu ținută neglijentă începu să cânte cançonete pe un ritm vesel și nostalgic totodată. Controlorul se alătură corului lansând cu o frumoasă voce de bariton câteva note din *Tosca.* Vederea câmpiei a fost o adevărată ușurare. Când, brusc, se ivi soarele, am zărit în sfârșit Italia cromolitografiilor, aceea pe care o celebra Federico atunci când era cherchelit și cu lacrimi în glas.

În fața gării din Chiasso ne așteptau doi țărani, așezați într-o brișcă, nemișcați sub pălăriile lor cu boruri mari. La fel de solizi și spătoși ca Federico, emanau o senzație de putere eternă. Simțeai că era mai bine să nu te împiedici de stufoasele lor mustăți cărunte. De îndată ce-l zăriră pe Casane, îl strigară și-l puseră să urce pe bancă lângă ei. Eu m-am ales doar cu o scurtă mișcare cu capul și un loc pe platformă împreună cu colivia. Testa Bianca îmi aruncă o căutătură disprețuitoare. Vezi s-o ții tot așa, porumbelule, și ai să te trezești fript în farfuria mea alături de sos cu ciuperci! Când calul o porni la drum, omul care ținea hățurile făcu să circule o sticlă cu vin. Inutil s-o fac pe pretențiosul. Alcoolul era aspru, tare, dar mai buvabil decât uleiul de ricin sau detergentul pentru desfundat toaleta. Ceva mai buvabil, cu condiția să bei doar o înghițitură. Din fericire, când își recăpătă sticla, omul îi puse dopul după care o strecură într-un coș plin de cârpe de sub bancă.

După vreo câțiva kilometri, am ajuns în preajma unei ferme mari. Avea o volieră în partea din spate, la fel ca la Lisone, însă asemănarea cu pretențiosul *Castel del Monte* se oprea aici.

Lansarea avu loc a doua zi în zori, în prezența unei „oficialități” pe care toată lumea o saluta cu deferență, un tip mustăcios peste al cărui pântece enorm trecea un lanț gros din aur la capătul căruia atârna un ceas pe care îl scotea des din buzunar. Trecu în revistă zburătoarele ținând în mână o planșetă cu clamă, cercetă inelele porumbeilor (căuta cumva prețiosul mesaj pe care eu nu izbutisem să-l dibui?) și își notă constatările cu un aer solemn înainte de a da semnalul. Pe dată, o sută de porumbei își luară zborul într-un zgomot ca de sfârșit de lume. Contemplându-l pe Testa Bianca avântându-se în văzduhul azuriu și făcându-se apoi nevăzut din câteva fâlfâieli din aripi, am dat uitării misiunea, suspiciunile, morții, îndoielile și stările mele sufletești. Era o asemenea

libertate în mișcările lui că zborul alunga cenușiul greoi al vieții noastre. Privindu-l, părea că era atât de simplu să scapi de gravitație! Numai că, gândindu-mă mai bine, libertatea asta era doar aparență, iluzie, căci ce făcea acest porumbel, aparent liber să cucerească cerul și spațiile sale infinite? Se ducea drept spre colivie.

— Ei, mai sunteți hotărât să coborâți până la Brindisi?

Așezat la masa din bucătăria fermei, în fața unei farfurii cu cârnați și brânză, Casane îmi turnă un pahar de vin, același ca vinul din brișcă.

— Am făgăduit asta unui prieten care nu a avut prilejul să-și vadă familia de la sfârșitul războiului și căreia îi trimite niște cadouri.

— Atunci am să vă aștept la Chiasso. Anunțați-mă că ați venit la adresa pe care am să vi-o dau.

Scrise pe un petec de hârtie un nume și un telefon.

— Ne întoarcem cu trenul pentru imigranți? am întrebat eu nu fără viclenie.

Nu ar fi avut un aer mai furios nici dacă l-aș fi jignit.

— Mai bine călătoresc cu porcii și cu boii!

— De unde știi?

Se opri o clipă din mestecat. Ochii lui aruncau scântei. Nu se grăbi să înghită ce avea în gură ca să-mi răspundă.

— M-am jurat să nu mai pun niciodată piciorul acolo, domnule Van Loo.

Evident, ar fi trebuit să ghicesc.

— Era garnitura de tren din septembrie 1946, continuă ei. Una dintre primele organizate de domnul Lisone.

— Și ce-a urmat? Direct spre mină?

Își tăie cârnatul și brânza. Foamea lui părea de nepotolit. Am reușit să apuc o bucată de pâine și una de brânză mai înainte ca el să înfulece tot ce se găsea pe masă.

— Da, asta mi-era destinația. Însă am avut noroc și am scăpat. La sosirea la Vivegnis, ne așteptau niște parlamentari împreună cu sindicaliști, nerăbdători să fie fotografiați alături de primii muncitori veniți în cadrul acordului belgo-italian semnat cu câteva săptămâni mai înainte.

— Erau mândri?

— Ei, trebuia să-i vezi cum se împăunau în fața jurnaliștilor. Datorită lor, belgienii aveau să se poată încălzi în iarna aia. Voiau ca asta să se știe.

— Probabil că ai fost foarte surprins să fiți întâmpinați la Liège ca niște vedete de la Hollywood!

— Unul dintre fotografi m-a găsit foarte fotogenic. Cu hainele mele de *cafone*[47], șapca, mustața, credea că făcusem parte din Cămășile roșii[48] ale lui Garibaldi. M-a pus să-i pozez strângând mâna unui deputat la coborârea din tren. Pozele lui au avut mare succes. Am să vi le arăt când voi avea ocazia. Jurnalistului care m-a întrebat despre experiența mea, i-am mărturisit că în Italia mă ocupam de porumbei, dar că războiul îl ruinase pe patronul meu și pe toți ceilalți columbofili din regiune, iată de ce devenisem miner.

— Și cum a ajuns povestea ta la urechile lui Lisone?

— Datorită deputatului alături de care pozasem.

Mi-am izbit palmele una de cealaltă.

— Prietenul Van Vaerenbergh! Ei bine, Casane, îi datorezi recunoștință! Dar asta nu te-a împiedicat să tragi o fugă până la Casa Sindicatelor în ziua cu omagiul adus lui Amati?

Mâna i se însufleți – cea care ținea cuțitul. Instinctiv mi-am tras îndărăt scaunul, dar, dacă trebuia să scap de el, nu puteam ajunge prea departe. Ușa bucătăriei era închisă.

— V-am zis deja, mârâi el, că o făceam la ordinul patronului. Cum puteam să ghicesc că asta

mă va duce la Matteo?

Întrebarea țâșni în mod firesc.

— Îl mai văzuseși deja pe deputat în compania lui Matteo…

Rostisem fraza în mod afirmativ. Asta înțelese și el.

— De două-trei ori. Presupun că se vedeau des.

Își înălță capul și mă privi în ochi.

— E anormal ca un deputat socialist să stea de vorbă cu un sindicalist?

Am clătinat din cap. Într-adevăr, ce era anormal, în afară de faptul că Van Vaerenbergh era cel mai fidel susținător politic al lui Lisone, stăpânul de sclavi, iar Matteo, unul din dușmanii săi?

— Regreți că ai plecat din Italia?

Dacă crezusem cumva că îi străpung carapacea groasă, mă înșelam. Se închise în sine ca o scoică.

— Trebuia să rămân țăran toată viața? *No, grazie.* Am alte ambiții!

— Să devii domn, să urmezi exemplul lui Lisone?

Indexul lui se frecă de degetul mare într-un gest obscen.

— Da, să câștig bani. Și nu în Italia puteam să fac asta. E o țară de *cafoni,* adăuga el, făcând un gest amplu cu brațul care arătă bucătăria, vatra mare și rustică, vechea mașină de gătit cu cărbuni, un dulap care stătea să cadă, șuncile care atârnau de grinzile roase de insecte, toate acele lucruri de care scăpase.

— Cursele de ogari? Cu asta vrei să faci avere?

Izbucni într-un râs scrâșnit, apoi înghiți o gură de vin ca să facă să alunece cârnatul pe care îl mesteca îndelung.

— Și atunci, la ce business visezi?

— Dumneavoastră sunteți belgian, domnule Van Loo. Nu vă măsurați îndeajuns norocul.

Mă privea cu dispreț, în ochii lui, detectiv particular era o treabă demnă poate de un amărât de *cafone.*

— În Belgia, banii sunt peste tot. E suficient să zgârii un pic ca să dai de ei. Orice e sursă de parale, repetă el, sătul să tot fie nevoit să țină o lecție unei loaze atât de încăpățânate ca mine. Domeniul imobiliar, politica, femeile, activitățile sindicale, filantropice, cursele, orice! Ar trebui să vizitați casa lui Van Vaerenbergh. Socialiștii nu sunt ultimii care să-și umple buzunarele. Poate chiar mai mult decât alții!

— Chiar și Matteo?

De data asta, a tăcut. Am insistat.

— Nu știu, mărturisi el în cele din urmă. Despre el, nu știu.

— Pun prinsoare că era un om la fel ca mine! Un netot, care trecea pe lângă adevărata viață!

De data asta, izbucni într-un hohot de râs sănătos și mă răsplăti cu un pahar de vin.

— Nu fiți supărat pe mine, domnule Van Loo. De ce credeți că am fugit din Abruzzi? Acolo e încă epoca de piatră. Dar eu mă simt un om modern.

— Un adevărat discipol al patronului dumitale, la urma urmei.

Clătină din cap.

— Domnul Lisone vine din Mezzogiorno – eu la fel. Din Puglia la Bruxelles. Imaginativă câtă forță, câtă tenacitate i-au trebuit ca să devină omul care este acum: proprietar, businessman, cetățean de onoare al comunei sale, discutând de la egal la egal cu oamenii politici, cu patronii. El, ștrengarul de pe străzile din Bari, va sfârși prin a deveni baron în Belgia!

— Dacă nu cumva ajunge la cimitir mai înainte…

Instinctiv, Casane scoase din cămașă cruciulița pe care o avea atârnată la gât și o sărută.

— Dumnezeu să-l ocrotească! Soarta noastră e în mâinile Sale.

— Mda… numai că se întâmplă ca unele dintre creaturile Sale să se distreze accelerând mersul

istoriei. Cineva vrea să-i vină de hac patronului dumitale, oricât de onorabil ar fi. Nu ți s-au cerut cumva informații în legătură cu el? Nu ți s-a propus o slujbă mai bună? O mână de ajutor ca să mai urci câteva trepte și să-ți accelerezi prestigioasă carieră?

Clătină din cap.

— *Basta*! Se știe că îi sunt fidel domnului Lisone. A făcut totul pentru mine. Mă tratează ca pe un membru al familiei.

— Totuși, rămâne moartea lui Simeone. Recunoaște că aduce a răzbunare, dar și a avertisment.

Cu un oftat adânc, își lăsă mâinile pe masă și își îngropă obrazul în căușul lor.

— Simeone era răsfățatul meu, porumbelul meu. În mine avea încredere.

După o pauză, continuă murmurând:

— Mă simt răspunzător de moartea lui.

Am așteptat urmarea, care veni încetul cu încetul, dar după un ciudat ocol.

14.

Unchiul Tony

— O chema Suzanne. Am cunoscut-o la un bal la Bruxelles. Cel la care v-am întâlnit într-o seară împreună cu frumoasa dumneavoastră, începu el.

Mai exact, cel la care îl surprinsesem încercând s-o agațe pe Anne, deghizat în tip spilcuit. Dar m-am ferit să-i întrerup.

— Știți ce anume i-a plăcut la mine?

Să fi fost cumva batistuța roz? Șevaliera? Nu, cursele de ogari.

— Suzanne era înnebunită după cursele astea. Cunoștea numele campionilor la fel de bine ca mine. Tatăl ei fusese cândva crescător, după câte mi-a povestit. De atunci, o duceam în fiecare duminică la Palais du Midi. Îmi purta noroc. Câștigam de fiecare dată când pariam pe câinii pe care mă sfătuia s-o fac. După aia, sărbătoream cu șampanie. Avea o slăbiciune pentru șampanie și bijuterii. Ceea ce era în mod clar peste posibilitățile mele, chiar și atunci când pariam pe câștigător. Banii! exclamă el brusc cu un ton plin de furie. Nu aveam nici măcar răgazul să pipăi bancnotele că deja se evaporaseră. Într-o zi, când eram cu adevărat fără o lăscaie – datoram o groază de parale cămătarilor și niciun *bookmaker*[49] nu-mi mai accepta pariurile – Suzanne mi l-a prezentat pe „unchiul” ei. Îl chema micul Tony. Gata să-mi dea o mână de ajutor. Și în schimbul generozității lui? Nimic. O făcea doar pentru că nepoata lui mă iubea mult. Și pentru că și el iubea animalele.

— Porumbeii?

Casane dădu din cap că da.

— Păsările pentru concursuri. Simeone, Testa Bianca. Ar fi dat oricât ca să le recupereze. Și să se răzbune pe Lisone.

— Cum ai spus?

— Păsările aparținuseră mai înainte unui cuplu de columbofili din Liège ruinați de război.

Cei doi bătrâni pe care îi întâlnisem din întâmplare când eram cu Anne într-un bistrou lângă Meuse. Așadar nu mințiseră.

— Știu. Lisone le-a cumpărat crescătoria. Și mai departe?

— Tony plătise deja porumbeii. Dar când patronul le-a oferit de trei ori mai mult, bătrânii n-au stat pe gânduri și i-au dat lui păsările. Patronul a luat întreaga volieră chiar în ziua respectivă înainte ca ăia să-i vândă pentru a treia oară.

— Și Tony ce-a făcut?

— Și-a luat banii înapoi. Dar ce voia el erau porumbeii. Porumbeii lui. Numai că nimerise prost cu domnul Lisone.

Am înțeles mai bine furia bătrânului împotriva nevestei când ea lăsase să-i scape vorbele în fața noastră: „Datorită mie, am căpătat de două ori mai mulți bani”. Senilitate, crezusem eu atunci. Dar nu, fusese pur și simplu escrocherie!

— Prima dată când l-ai întâlnit pe micul Tony, a fost desigur foarte fericit să te cunoască, nu e așa, Carmello? Dar nu și foarte surprins, presupun?

Casane lăsă capul în jos, ba chiar roși.

— Ce ți-a promis în schimbul păsărilor, lăsând de-o parte ochii frumoși ai Suzannei? Bani? am întrebat eu.

— M-am prefăcut că accept. În schimb, Suzanne s-a dovedit mai pisicoasă ca niciodată.

— …și-ai dat fuga să te spovedești lui Lisone?

O strâmbătură îi deformă gura.

— N-am cutezat. Mi-era teamă că mă omoară. Am vorbit cu Doamna Lucia. „Carmello, lasă-mă pe mine să acționez”, mi-a zis după ce mi-am golit sacul. Și-a adus crucifixul și m-a pus să jur, cu gura lipită de trupul lui Cristos, că nu mă voi mai apropia niciodată de Suzanne și nici de micul Tony. Avea să se ocupe ea de rest. Am avut o mică ezitare în legătură cu Suzanne dar, auzind mașina

patronului care oprea în fața casei, i-am sărutat tivul fustei și picioarele. Ea mi-a salvat viața.

— Să nu-mi spui că micul Tony a dispărut ca prin farmec? Că nu a încercat din nou, folosindu-se de brațele lui puternice, să te silească să-ți îndeplinești partea ta de contract?

— Niciodată. Carmello avu o clipă de șovăială. Ba l-am mai revăzut o singură dată. Vă mai amintiți de lansarea de porumbei de la Grâce-Berleur? Micul Tony era și el acolo în ziua cu pricina, dimpreună cu porumbeii lui. Când l-am întâlnit, nu s-a uitat la mine, n-a scos o vorbă, nici măcar o înjurătură. S-a dus țintă la coliviile lui de parcă nici nu mă cunoștea.

— Era ziua morții lui Matteo, am murmurat eu.

Dădu din cap, fără să pară la fel de zguduit ca mine de coincidența respectivă. Eram cumva singurul care își imagina o legătură între Lisone și Amati? Ceva îmi șoptea că povestirea lui Carmello, chiar dacă suna corect, fusese întrucâtva aranjată. Fusese pe punctul să cedeze farmecelor unei aventuriere, dar își revenise la timp, fusese gata să-și trădeze patronul înainte de a renunța să-i fure porumbeii vedete. Ce tărie de caracter! Nu mi-l închipuiam pe spilcuitul ăsta briantinat renunțând atât de ușor la favorurile frumoasei Suzanne și la șantajul „unchiului” acesteia pentru a veni să se târască la picioarele Luciei și să-i mărturisească impardonabilele lui prostii pentru care merita să fie dat afară cu un picior în fund. De ce îl păstraseră cei doi Lisone în slujba lor în loc să-l expedieze în fundul minei? Să fi fost povestea asta curată minciună? Sau poate că zisul Carmello ascundea un as în mânecă, as care-l proteja de patronul lui, orice ar fi făcut?

15.

Când Lisone le dădea garanții Cămășilor negre[{50}]

Am plecat după-amiază spre Brindisi via Milano. O interminabilă călătorie pe banchete din lemn, înconjurat de militari lăudăroși cu chipuri bucălate, abia ieșiți din copilărie, de câțiva comis-voiajori cu mustăți îngrijit tunse și de țărani stingheri, nerăbdători să-și regăsească satul. Alături de ei, femei învești mântate în negru până în vârful pantofilor, cu capetele acoperite de basmale. Stând cu tâmpla rezemată de geam, moțăiam, legănat în mirosul de tutun prost și de sudoare, dar și de vorbăria vecinilor mei. Brusc se ivi marea.

Pentru mine, care nu cunoscusem decât Marea Nordului și valurile ei furioase sub cerul cenușiu mohorât, descoperirea oglinzii de un albastru metalic a Mediteranei în strălucirea orbitoare a soarelui a fost un șoc. Locomotiva părea că simte aceeași emoție ca și mine. De cum se apropie de apă, accelera vijelios. Părea un animal sălbatic, lansând enorme volute de fum spre cerul imaculat. În vreme ce trenul avansa de-a lungul coastei Adriaticei, am rămas cu fruntea lipită de geam fără să mă satur de spectacol.

Ajuns la Brindisi, abia mă mai țineam pe picioare, hipnotizat de strălucirea luminii, de oboseală și de căldură. De cum am ieșit din gară, un stol de vânzători volubili se agață de mine, și tot astfel cerșetorii, precum și un ghid care se oferi să mă conducă în port după o scurtă vizită prin oraș, crezând că, aidoma majorității călătorilor, veneam ca să iau vaporul. „Nu vă îngrijorați, n-o să pierdeți îmbarcarea. Îi cunosc eu pe toți căpitanii!”

Cu gențile de voiaj ale lui Federico în mâini, stăteam încremenit în mijlocul mulțimii sub

palmierii uriași. La un chioșc se vindea înghețată viu colorată în boluri transparente. În celălalt capăt al pieții, niște porți cu grilaje din fier forjat se deschideau spre o grădină luxuriantă, o adevărată junglă. O inscripție din neon, toată numai volute, anunța *„cinema universal”*. Aerul era transparent. Respirându-l adânc, aveam impresia că mă curăț de toate impuritățile, că-mi purific sufletul. Am început să înaintez agale, la întâmplare, urmat de haită, când m-am pomenit înșfăcat de niște brațe groase și musculoase, deposedat de bagaje și vârât într-o mașină care a demarat imediat.

Când mi-am venit în simțiri, mașina mergea de-a lungul cheiurilor. Omul care o conducea purta o haină la fel de ponosită ca întreaga sa înfățișare. Avea părul cărunt ciufulit, tenul galben, chipul năpădit de o barbă prost rasă. Cu dezinvoltura unui pușcaș marin, ținea volanul cu vârful degetului în timp ce mâna cealaltă îi atârna peste geamul deschis, în partea din spate, alături de mine, o namilă moleșită, cu siguranță un fost boxer care acceptase un meci în plus.

Mașina se opri la capătul cheiului, la umbra unui vapor militar în curs de încărcare. Omul care ne condusese până aici cu un deget nepăsător îmi ținu portiera în timp ce își aprindea o țigară. Namila îmi dădu un ghiont pentru a-mi semnala sfârșitul călătoriei. Cu mâna îmi făcu semn spre intrarea într-o *trattoria* unde am fost silit să intru urmat de lugubrul nostru șofer care îmi căra valiza și genții lui Federico.

La acel ceas al după-amiezii, sala era goală. Bucătarul, ajutoarele lui și restul personalului, așezați la masa comună, devorau farfurii cu paste aburinde care răspândeau o aromă suculentă. Când am intrat, toată acea lume modestă se întoarse spre noi.

— Mickele? exclamă bucătarul cu glas răgușit înaintând către mine. Slavă Domnului, ai ajuns teafăr și nevătămat!

Mai înainte ca eu să-mi fi revenit din surpriză (mă credeam răpit de mafie), șoferul meu se lansă într-o lungă litanie. Se pare că fusesem foarte imprudent, ieșind din gară fără să-mi fi așteptat protectorii. Cei doi bărbați fuseseră nevoiți să intervină ca să împiedice o hoardă de derbedei să mă facă să trec prin momente neplăcute și mai cu seamă să-mi înhațe cadourile lui Federico. M-am abținut de la orice comentariu.

Bucătarul, Tonino, se dovedi și patronul restaurantului și, puteam să jur, „fratele de sânge" al frizerului meu, cu care luase parte la lupte în timpul războiului. Evocându-și amintirile, se lamentă:

— Din grupul nostru de partizani, numai eu am mai rămas la Brindisi.

— Federico n-a uitat nimic din epoca aceea, credeți-mă. Când vorbește despre asta (lucru care i se întâmplă des!), ne pomenim că trăim alături de el prin simpla magie a vorbelor lui, cu arma în mâini, gata de luptă împotriva milițiilor lui Mussolini și împotriva nemților!

Cunoștințele mele despre subiect au fost răsplătite cu o farfurie din acele magnifice spaghetti care mă făcuseră să salivez de cum intrasem în restaurant. Asta m-a făcut să dau uitării zecile de sandviciuri pe care le tot înghițisem de la plecarea din Bruxelles. În timp ce înfulecam pastele, am băgat de seamă că șoferul și namila trăseseră afară din gențile lui Federico două cutii mari din carton, Tonino venind în ajutorul lor la desfăcut sforile. Siluetele lor solide îmi ascundeau conținutul cutiilor. Bomboane de ciocolată, gofre din Bruxelles, șampon, loțiune pentru păr gras sau muniție și explozibil? Ei, nu era treaba mea. M-am concentrat pe ce aveam în farfurie și pe vin. Era *Primitivo,* vinul regiunii, îmi prețiză ajutorul de bucătar. *Mamma mia!* Își merita numele.

După ce am mâncat, am fost condus la o cameră de la etajul doi. Fereastra dădea spre portul militar

într-o parte și spre bazinul aflat de-a lungul cheiului în partea cealaltă. În față, pe malul opus, zăream un sătuc de pescari. La intrarea în port, o sculptură monumentală înfățișând o monstruoasă ancoră stilizată în stil mussolinian era singura urmă de prost gust. În rest, priveliștea era minunată, numai că eu eram prea ostenit ca să mai profit de ea. Abuz de emoții, de soarele Pugliei și de vinul *Primitivo* din Salento. Nici nu m-am culcat bine că am și adormit.

Când am deschis iarăși ochii, se lăsase noaptea. Lăsând bucătăria în seama nevestei, Tonino mă trase spre chei. După câțiva pași, i-am zărit pe cei doi care mă răpiseră și care ne urmăreau discret. Cheiul forfotea de negustori cu mărfurile etalate pe mese improvizate din lemn, abia luminate de niște fețtile de calitate proastă. Mutrele celor două gărzi de corp nu-mi inspirau încredere. Erau genul care ne puteau vinde celor pe care Tonino îi numea „concurenții" săi. Pe cine desemna el astfel? Să fi fost o amintire urâtă din vremea războiului? Sau reprezentantul unui partid dușman? Sau poate un patron de restaurant rival care descoperise că prețioasa geantă a lui Federico cuprindea rețeta pentru *gueuze grenadine,* miraculoasa poțiune ce avea să-i asigure lui Tonino glorie și avere în portul Brindisi?

Tonino mă pofti să cobor pe o scăriță din piatră până la o mică barcă cu motor care ne purtă până la malul celălalt, în continuare escortați îndeaproape de șofer și namilă. În spatele pontonului din lemn pe care debarcaserăm, nu zăream decât o masă informă de case, micuțe, strâmte și mizere, printre care trecea o ulicioară din pământ bătătorit. Însă cârciuma la care mă conduse Tonino se dovedi mai primitoare decât lăsa fațada jupuită să se creadă.

— Casa natală a lui Federico, anunță Tonino așezându-se lângă fereastră. Ar trebui să punem o placă în cinstea lui!

— În cafeneaua asta?

Își răsuci o țigară pe care o aprinse de la cea a vecinului.

— Era casa tatălui său. Pescar, la fel ca al meu. Când tatăl lui a murit, Federico a vândut-o înainte să plece în Belgia unor oameni din Bari care au transformat-o în cafenea. Ți-a spus Federico despre tatăl lui că era un mare opozant al lui Mussolini?

Vestea nu mă surprindea, căci îmi cunoșteam șnapanul, dar și câteva din faptele lui de arme.

— Formase un grup împreună cu tatăl meu și alți câțiva prieteni care se adunau aici, continuă gazda mea. Îți vorbesc de anii treizeci. De la etaj, era ușor să supraveghezi împrejurimile.

O chelneriță durdulie așează pe masă o carafă cu vin roșu dens. Tonino o salută și mă prezentă ca pe un prieten al lui Federico, ceea ce îmi aduse un zâmbet frumos din partea doamnei. Hotărât lucru, frizerul meu lăsase în zonă numai amintiri plăcute, pe care le întreținea, e drept, cu somptuoase cadouri.

— Tatăl lui Federico și al meu distribuiau în regiune ziarele rezistenței italiene, tipărite în Franța. Soseau cu cargourile de la Marsilia sau de la Toulon. Înainte de a intra în portul Brindisi, simpatizanți antifasciști, marinari, uneori ofițeri, le azvârleau pescarilor care le aduceau în acest sat, ascunse printre lăzile cu pește.

— La noi, oamenii preferă să uite istoriile de război, să dea pagina mai departe ca să nu rămână prinși în mrejele răzbunărilor care riscă să strice reconstrucția.

— Federico a pus și o scrisoare lângă frumoasele lui daruri.

Îmi făcu cu ochiul.

— Zice acolo că să-ți vorbesc despre Lisone.

Își înălță paharul în sănătatea proprietarului meu, scoțând un suspin de satisfacție.

— Ia gustă aici! Familia ei, explică el arătând cu degetul spre chelneriță, e proprietara celor mai bune vii din împrejurimi. Printre cele mai faimoase din Salento.

Încă nu-mi revenisem după neașteptatul ajutor al frizerului meu că Tonino își reluă deja firul.

Diverși recrutori bat Puglia în lung și-n lat dând asigurări că Belgia e țara unde curg lapte și miere. Și când te gândești că de două mii de ani își dispută oamenii din Orientul Mijlociu amplasarea exactă a Grădinii Edenului, când de fapt ea se găsește, pur și simplu, în Valonia, pe undeva între Liège și Charleroi! Și nimeni n-o știa!

L-am întrerupt ca să evit noi digresiuni.

— Spui că agenții lui Lisone povestesc bazaconii doar ca să-și asigure cota de muncitori. Numai că ei acționează cu binecuvântarea guvernului belgian și a guvernului vostru… Și chiar și a sindicatelor.

Mâinile mari ale lui Tonino se încleștară în jurul paharului. Văzând cum îi jucau mușchii, mă temeam să nu explodeze.

— Că ademenesc cu această *dolce vita* valonă mii de țărani săraci ruinați de război, asta se mai poate discuta. Dar că vând acte false ca să permită unor tipi nu foarte curați să intre în Belgia, certificate medicale false unor bieți oameni pe care mina îi va da gata, că le fură amărâtele de economii, că ăsta e prețul ce trebuie plătit ca nu fie trimiși înapoi în Italia, că îi silesc să-și vândă pământurile pe mai nimic unor veri de-ai lor, asta nu! *Basta cosi!* se înecă el într-un acces de tuse pe care îl curmă cu ajutorul vinului. Și asta nu e tot! Maria! strigă el.

Chelnerița ni se alătură.

— Vorbește-i despre Lisone.

Ea îi aruncă o privire. El încuviință.

— Din cauza lui Lisone familia mea a plecat din Bari, spuse ea instalându-se la masă. Înainte de război, Lisone lucra cu huliganii lui Mussolini.

— Din cauza lui Lisone sau datorită lui, interveni Tonino.

Nu mai ascultam, iată de ce mă silise Federico să fac ocolul prin Brindisi: voia ca eu să aud mărturia victimelor sale. Bravo! Anne va fi încântată să audă asta…

— Da, reluă chelnerița, Lisone ne-a salvat viața.

Acum deja nu mai puteam urmări firul. Scăpasem cumva vreun episod? Chipul reflecta probabil totala mea confuzie. Punându-mi mâna pe umăr, Tonino îmi întinse un pahar de vin.

— Lisone făcea afaceri. Vindea metale, făcea trafic de tutun cu Serbia și Albania, avea ceva prin domeniul imobiliar, totul cu ajutorul mafiei. Dar cea mai mare parte din timp o consacra porumbeilor.

— Asta a rămas pasiunea lui. Deține una dintre cele mai mari crescătorii din regiunea Liège.

— La vremea aceea, ca să fii columbofil trebuia să dai garanții. Regimul se temea că porumbeii călători vor fi folosiți de opozanții politici ca să facă schimb de mesaje instigatoare. Ca să poți crește porumbei și să participi la concursuri, nu puteai evita să legi prietenie cu fasciștii.

— Ignazio era mereu vârât în tot soiul de afaceri cu oamenii prefecturii, reluă Maria. Prieten cu *podestà.* Așa a aflat că indivizii din Cămășile negre pregăteau uleiul de ricin ca să-l curețe pe tatăl meu. De cum a aflat, a venit să ne prevină. Toată familia a fugit la Brindisi chiar în seara aceea. Asta ne-a salvat.

Eram năucit.

— Vrei să spui că tatăl dumitale era militant antifascist și Lisone l-a scos din labele Cămășilor negre?

— Lisone ținea la tatăl meu. Copii ministranți în aceeași parohie (dădu din cap cu un zâmbet ironic), colegi de clasă înainte de a-și face de cap împreună. Într-adevăr, Lisone îl lua în derâdere pe Mussolini și politica. Dacă totuși frecventa

autoritățile locale, o făcea pentru ca ele să închidă ochii la unele dintre micile lui afaceri și să-l lase să se joace cu porumbeii.

— Asistase totuși la mitingul lui Mussolini atunci când *il Duce* a venit la Bari în 1934! interveni Tonino.

— Tot orașul era acolo, replică Maria agitându-și brațele. Până și maică-mea, care era totuși o franțuzoaică comunistă! Îmi amintesc că s-a întors cu ochii strălucind. Uitaserăm violența cu care Mussolini îl denunțase pe Hitler, disprețul său față de naziștii care tocmai luaseră puterea la Berlin!

— „Treizeci de secole de istorie ne permit să privim cu o milă suverană anumite doctrine de dincolo de Alpi”… Ah! Îmi aduc aminte de fiecare cuvânt din acel discurs! oftă Tonino ciocnindu-și paharul de al meu.

— În țara voastră e un adevărat chin să-i separi pe cei buni de cei răi! De ce pare totul mult mai încurcat în Italia decât prin alte părți?

— Și asta cutează s-o spună un belgian?

Am izbucnit în râs.

— Iată de ce imigrează la noi atâția italieni. Se simt ca acasă! *Salute!*

— *Salute!* replicară în cor Tonino și Maria înălțând paharele în onoarea prieteniei între popoare.

Mai aveam o întrebare de pus. Lisone părăsise Italia de prea mult timp ca să mai pot eu nădăjdui să găsesc răspunsul la Brindisi. Dar ce aveam de pierdut?

— De câteva săptămâni, Lisone primește amenințări cu moartea. Poate fi amestecat în afacerea asta cineva de pe aici?

Tonino făcu semn din cap că nu. Nu, nu-și dădea seama.

— Poate că am eu o idee, murmură Maria.

16.

Un cumnat fermecător

Intrarea a doi bărbați în cârciumă o întrerupse pe Maria care aduse pahare cu alcool alb, măsline și niște brânză. Un omuleț cumsecade care arbora mândru o mustață răsucită ca un ghidon de bicicletă, atrase atenția că era ora operei la radio.

— Gastone pescuiește zbierând ariile cele mai cunoscute ale lui Verdi pe deasupra valurilor, îmi explică Tonino. Afirmă că glasul lui atrage peștii la fel de mult cum Rudolf Valentino atrăgea femeile și că și-a ratat vocația.

— Da' peștii ce zic?

— Cert este că Gastone se întoarce cu plasele mai pline decât toți ceilalți pescari de pe coastă!

Programul se deschise cu aria „Brindisi" din *Traviata,* refrenul favorit al lui Federico. Și el își fermeca clientela grație frumoasei sale voci de bariton.

— Lisone avea un cumnat, reluă Maria când reveni la masa noastră, aducând un urcior de vin alb la care se repezi Tonino.

— Massimo! Da! Îmi aduc aminte de ticălosul ăla! exclamă el în timp ce ne umplea paharele. De fiecare dată când descindea la Brindisi, venea să mănânce la mine. Ar fi trebuit să pun niște șoricioaică în pesto. Numai că eu am prea mult respect pentru pesto[{51}].

— Un sinistru conțopist care lucra în birourile prefectului.

— Mereu gata să lingă cizmele superiorilor.

— Din cauza unei vagi asemănări cu *il Duce,* grozav se mai străduia să-l maimuțărească. Folosea aceleași expresii grandilocvente, se îmbrăca în același mod, îi imita gesturile ridicole.

— I se spunea Pollicino, Degețelul, se băgă în vorbă un tip de la masa vecină. Era un *capetto,* un

șefuleț care se dădea drept șeful cel mare, *il capo.*

— Un tip grotesc.

— Grotesc, ba chiar periculos. Pollicino ăsta a denunțat zeci de oameni Cămășilor negre. Familii întregi au ajuns la închisoare din pricina lui.

Le-am întrerupt dialogul căruia îi pierdusem firul.

— Stați așa! Ce legătură este între Massimo ăsta și Lisone?

— Păi Polllicino e cumnatul lui. Bărbatul surăsii!

— Soțul Luciei?

— Cine altcineva? Lisone n-are decât o soră.

Nu-mi venea să cred. Lucia fusese căsătorită? Eram convins că rămăsese fată bătrână ca să-și slujească fratele. Să trăiască alături de el, să-i citească corespondența, să-i scrie scrisorile și să aibă grijă de casa lui mai bine decât o nevastă.

— Când s-au despărțit?

— După ce *il Duce* a căzut, partizanii au venit să le ceară socoteală celor care ne chinuiseră atât de mult. Unii s-au legat de Lisone. Federico i-a luat apărarea, dar știi că la vremea aceea nimeni nu se sinchisea de detalii…

Am dat din cap. Și la noi în țară, răfuielile nu îi loviseră întotdeauna pe cei răspunzători de nelegiuiri.

— Mărturia lui Federico a fost egală cu zero, a continuat Maria. La Bari, oamenii nu dau crezare spuselor celor din Brindisi. Ca să-și pună pielea la adăpost, Lisone a făcut ceva destul de urât: l-a dat pe cumnatul lui pe mâna partizanilor. Datorită Luciei, știa unde se ascunde.

— Pe vremea fasciștilor, Massimo nu i-a făcut prea multe daruri lui Lisone…

Tonino își frecă degetul mare de arătător făcându-mi totodată cu ochiul.

— Mdaaa. Massimo își comercializa protecția, până și pe cea a familiei.

— L-au împușcat partizanii?

Maria își frecă mâinile de șorț. I se murdăriseră la contactul cu acele amintiri nesănătoase.

— A petrecut un moment dificil când protectorii i s-au evaporat, dar, după câte știu, a izbutit să scape.

— Cu bani… se strâmbă Tonino.

— Și mai cu seamă cu prieteni, adăugă Maria.

Tonino o întrerupse cu voce tăioasă.

— Avusese prudența să păstreze la cald, în vederea noului regim, dosarele câtorva personalități care preferau să fie uitat faptul că se dăduseră-n bărci cu vechiul regim.

— Pe scurt, a făcut ceva închisoare, apoi a dispărut. În orice caz, nu s-a întors în regiune. Cine știe? Poate că a fugit în Belgia, pierdut printre miile de emigranți?

Massimo în Belgia? Departe de Lucia, mai izolată în fundul Castelului del Monte decât o călugăriță la mănăstire? După istorisirea Mariei, nu-l prea vedeam venind să-i sune la ușă! Dar, oare îl ura Massimo pe Lisone atât de mult încât să angajeze niște brațe tari ca să se răzbune? Pista merita să fie explorată.

— Și Lucia ce reacție a avut la arestarea bărbatului ei?

Maria își flutură mâna.

— Potrivit zvonurilor, nu s-a omorât cu plânsul. Nu-l mai înghițea pe Massimo de ani buni!

— *Figlio di merda!* Cine ar fi putut trăi cu el? exclamă Tonino în timp ce în sală răsuna marea arie din *Nabucco,* reluată ca un ecou de vocea redutabilă a pescarului Gastone. Toate farfuriile din cârciumă începură să zăngăne.

— Femeile sunt deprinse să trăiască cu bărbatul lor, Tonino, oricare ar fi acesta, observă Maria cu un zâmbet trist. Au fost învățate să se supună. Până și tu ți-ai găsit o nevastă!

— Atunci, de ce îi purta pică Lucia bărbatului ei? Din pricina modului în care s-a purtat cu fratele ei sub regimul fascist?

Maria clătină din cap.

— Ce nu îi ierta Lucia lui Massimo era faptul că nu-i dăruise copii. În Italia, unde nu există divorț, există un singur mijloc să te descotorosești de soț…

Tonino, care în mod evident nu cunoștea acest aspect al istoriei, se întoarse spre Maria.

— Ce spui? Îl bănuiești pe Lisone că l-a vândut partizanilor la cererea Luciei?

Maria ne expedie un zâmbet crud.

— Nu cred că ar fi făcut o criză de nervi dacă partizanii l-ar fi ucis ca pe un câine!

— Din păcate pentru ea, s-au mulțumit să-l vâre la închisoare! Biata Lucia!

A doua zi, Tonino îmi oferi un tur prin Brindisi în magnificul său Topolino, model A, din 1938, cu caroserie cenușie și forme frumos rotunjite, pe care în mod evident îl dichisea ca un maniac. În vreme ce micul bolid se năpustea, cu geamurile deschise, pe caldarâmul străduțelor animate, ferindu-se cu iscusință de nenumăratele denivelări, Tonino nu conteni să-mi sporovăiască despre performanțele automobilului său, împăunându-se că îl cumpărase la sfârșitul războiului de la un comerciant foarte zorit s-o cotească spre nord.

În ciuda importantei activități a portului, orașul era sărac și prăfuit, dar îmbătat cum eram de plimbare, lumină, mirosurile picante de bucătărie și căldură, mi s-a părut superb și poetic. Era greu să nu te dai bătut în fața magiei sale, a amestecului imposibil de separat de influențe orientale și occidentale, de măreție trecută și decăderea din zilele noastre. O coloană, având în vârf un impresionant capitel din marmură albă, marca începutul acelei *via Appia* care ducea la Roma din secolul al II-lea de dinainte de Iisus Cristos. Alături, o stelă amintea că în chiar locul unde stăteam murise Virgiliu, la întoarcerea din Grecia. O *loggia, palazzi* și biserici baroce depuneau mărturie despre opulența epocii spaniole, înainte

ca Puglia să se topească în Regatul Celor Două Sicilii. Ne-am oprit la baza coloanei, cât să bem un espresso în locul unde doar Dumnezeu știe câți împărați înaintea noastră se opriseră să-și potolească setea în timp ce contemplau marea. Rezemat în coate la tejghea alături de noi, un omuleț mult prea bine hrănit îi înmână un teanc de formulare patronului cafenelei care le luă fără să le mai verifice și le puse pe masa de zinc de lângă chiuvetă.

— Un recrutor, murmură Tonino. Iată cum arată tipii care vin să bată frumoasele pământuri din Puglia pentru a-i trimite pe oamenii noștri în frig, ploaie și bezna minelor din țara dumitale.

— Crezi că lucrează pentru Lisone?

Când ieși din bar, omul urcă într-un vehicul lung, de culoare închisă, care îl aștepta pe partea cealaltă a străzii și care demară imediat. Tonino nu-mi răspunse. Era livid de parcă tocmai îl atinsese lințoliul unei fantome.

— La volanul mașinii ăleia…

— Ei bine?

— Mi s-a părut că-l văd pe Massimo.

— Cumnatul lui Lisone?

Tonino clătină din cap.

— Cu neputință. *Stronzo* ăsta n-ar mai fi cutezat niciodată să mai pună piciorul în Brindisi. Doar nu crede că avem o memorie chiar atât de scurtă?

— Ai fi mirat. În Belgia, colaboraționiștii se plimbă din nou cu fruntea sus. Nici nu știi câți oameni preferă să închidă ochii.

— Nu, nu. Dacă s-ar întoarce în Puglia, Massimo ar fi ucis. Și ce învârte el cu recrutorul?

— O fi mână-n mână cu Lisone? Poate au reluat afacerea de familie, cine știe…

Tonino izbucni în râs.

— Imposibil! Am avut un coșmar. Din pricina vinișorului pe care ni l-a servit Maria seara trecută.

Eu unul de-abia zărisem la volan silueta unui bărbat îndesat, cu pălărie pe cap.

Tonino mai comandă un rând de *espresso* și puse mâna pe una dintre hârtiile lăsate de recrutorul cel gras.

— Nu citi asta, Tonino, spuse patronul cafenelei. Când mă întorc acasă, pun pe foc tot teancul.

Pliantul, care se adresa MUNCITORILOR ITALIENI, lăuda condițiile: *condizioni particolarmente vantaggiose vi sono offerte per* IL LAVORO SOTTERRANEO *nelle* MINIERE BELGHE: salarii mirobolante, locuințe elegante, hrană din belșug, facilități pentru a trimite bani familiei, rată de schimb privilegiată, prime de natalitate, furnizare gratuită de cărbuni, legislație socială de avangardă, zile de sărbătoare libere belgiene și italiene! Un preot recomanda călătoria. Iar un ministru italian garanta seriozitatea societății de recrutare, care avea frumosul nume de „Societatea pentru Ameliorarea relațiilor belgo-italiene".

— Ce ofertă! i-am spus lui Tonino. Trebuie să fii chiar nebun ca să mai pierzi vremea pe aici!

— Politicienii ăștia corupți! Ce bine-ar fi dacă ar reconstrui Mezzogiorno[52] în loc să-și umple buzunarele vânzându-i pe cei mai buni dintre oamenii noștri în străinătate! O, iartă-mă!

— Nu te scuza, Tonino! Ai dreptate!

— Pentru ei, aici e Africa. Și, cu siguranță, preferă să ignore faptul că Belgia înseamnă Infernul!

Micul Topolino mai făcu un ocol prin zona rurală din împrejurimi, cât să admirăm viile și măslinii centenari cu crengi răsucite de vreme. Arborii aceia cu forme extravagante, care văzuseră succedându-se civilizații dispărute, se înălțau la fel de mândri ca pe vremea când fuseseră plantați de niște necunoscuți. Coroanele lor de un verde argintiu se răsfirau deasupra unui pământ roșu închis, ca sângele.

După vizita asta, înțelegeam mai bine de ce, în acel oraș de negustori și de aventurieri, de călători și de cerșetori, deschis Orientului, nu era cu putință să deosebești adevărul de fals, realitatea de ficțiune. Dar nu se aștepta nimeni ca un detectiv particular să se lase fascinat de mistere. Venise vremea să mă întorc sub cerul plumburiu și rece al țării rațiunii.

Înainte de a pleca îndărăt spre Milano, Tonino ținu să-mi ofere o magnifică masă care se încheie cu *grappa di limoncello.* Când am pus mâna pe valiză, mi se învârtea capul. Ieșind să iau aer pe peron, mi s-a părut că-l zăresc pe Phileas Fogg, îmbarcat odinioară de aici pentru ocolul lumii în optzeci de zile. Cred că aș fi urcat odată cu el ca să luăm drumul spre India dacă Tonino, ivindu-se la țanc, nu m-ar fi înșfăcat de haină. „Oprește-te, amice! Vrei să faci o baie în bazin înainte să iei trenul?”

Ținându-mă pe după umeri, făcu câțiva pași cu mine până în preajma unei fântâni, sub care o gigantică inscripție în piatră celebra în latină numele lui Mussolini, mai mult sau mai puțin acoperit cu straturi de vopsea în chip de răzbunare. Mi-a explicat că municipalitatea nu găsise bani ca s-o distrugă. Dar nici ca s-o curețe, adăugă el făcându-mi cu ochiul. Boxerul ni se alăturase aducând mașina la poalele fântânii. Mă însoțiseră până la gară pe corso Garibaldi. Aveam timp de o cafea înainte să urc în trenul spre Milano.

Ciudat paradox: într-o Italie în ruine, populată de vagabonzi și cerșetori, simpaticul Tonino, simplu patron de restaurant, izbutea să-și ofere două mașini și două gărzi de corp. Am tras concluzia că probabil câștigase la loto sau la curse. Oricum, puțin îmi păsa, ca să dezleg misterul ăsta nu mă plătea nimeni.

Revenit la Bruxelles duminică dimineața, am petrecut restul zilei în pat alături de Anne. Nu a crezut decât pe jumătate povestea șederii mele în

Puglia, pe care a pus-o pe socoteala acelor limoncello și grappa amestecate cu *Primitivo.* Renunțând foarte ușor s-o mai conving, am preferat să tac pentru a sărbători regăsirea cu aceeași înfierbântare precum cuceritorii de odinioară la întoarcerea din îndepărtate misiuni.

Federico se ivi în apartamentul meu spre sfârșitul zilei, furios că nu dădusem pe la el de cum descinsesem din tren. După ce dădu perdelele la o parte cu un gest autoritar, mă puse să jur pe toți sfinții că gențile lui ajunseseră intacte în mâinile prietenului său. Apoi, ușurat că darul lui scăpase de vameși, de *guarda* civilă, de *guarda de finanzia* și de *carabinieri,* dar și de „rivalii" lui Tonino, nu se putu împiedica să-și șteargă o lacrimă când află că petrecusem o seară în fosta locuință a părinților săi.

— Maria, ce fată bună! Nu regret că i-am lăsat casa!

Când am făcut aluzie la opulența lui Tonino, a rămas brusc tăcut.

— Succesul lui Tonino nu te face să regreți că ai părăsit cheiul din Bindisi, Federico?

Îmi aruncă o privire urâtă înainte de a se eschiva.

— Crezi că îmi pot oferi protecție cu banii pe care îi aduce un salon de coafură?

Am preferat să nu insist și m-am întors la revelațiile pe care le-am avut la Brindisi, la descoperirea că Lucia a fost căsătorită și la soarta îngrozitorului ei soț.

— Ai mai auzit vorbindu-se vreodată de Massimo după sfârșitul războiului?

Clătină din cap.

— Despre tipii din Bari știi ce cred… Oricum, nu cunosc numele tuturor italienilor care au emigrat în Belgia, mai ales nu-i știu pe oamenii din partea aia. Dacă vrei să-ți spun părerea mea, mă îndoiesc că Pollicino s-a aventurat pe teritoriul cumnatului său unde nu cunoaște pe nimeni, în

vreme ce Ignazio e acolo atotputernic. După ce a ieșit din închisoare, s-o fi ascuns pe undeva într-un oraș mare, Roma sau Milano, și și-o fi refăcut viața în administrație. Un conțopist rămâne mereu un conțopist.

— Mi-ar conveni totuși să dau peste el în împrejurimile *Castelului del Monte.* Ce suspect ideal ar fi!

Anne se întoarse aducând cafeaua.

— Întreabă-te mai bine de ce Lisone nu i-a pomenit niciodată numele în lista dușmanilor săi?

Remarca ei era atât de judicioasă că m-am decis să merg să-i pun întrebarea clientului meu chiar a doua zi.

•

Când Lucia îmi deschise ușa, nu păru grozav de încântată să mă vadă. L-ar fi primit mai bine pe un vânzător de perii sau de cărți poștale. Făcând un efort considerabil, consimți totuși să mă lase să intru.

— La ce oră aveți întâlnire cu fratele meu? întrebă ea instalându-mă în birou.

Am pretins că venisem să-i dau raportul asupra călătoriei mele în Italia.

— N-are să întârzie, adăugă ea.

După o scurtă ezitare, m-am ferit să-i vorbesc despre bărbatul ei. Era mai bine să abordez acest subiect delicat cu Lisone. De când cu șederea mea la Brindisi, Lucia nu îmi mai apărea doar sub forma unei umbre aplecate peste umărul fratelui ei. Era o femeie nefericită și singuratică. Prizonieră a unui soț de care legea îi interzicea să se despartă, se mai pomenise și țintuită la stâlpul infamiei orașului încă de la sfârșitul perioadei fasciste din cauza proastelor relații ale fratelui și ale bărbatului ei. Astăzi, Lucia trăia izolată în castelul ăla de prost-gust, într-o țară necunoscută, alături de niște porumbei pe care îi detesta. Lisone își făcu apariția un sfert de ceas mai târziu.

— Ce se aude, Van Loo? După spusele lui Carmello, călătoria a decurs bine!

— Porumbelul dumitale s-a întors deja la cuib?

Un zâmbet larg îi luminã chipul, reflex al pasiunii adevărate pe care o avea pentru zburătoarele sale. Ridică trei degete de la mâna dreaptă.

— Testa Bianca a ajuns al treilea. O foarte frumoasă performanță. Aveam dreptate să-l dresez pentru cursele de fond. Data viitoare, va fi învingător.

Ardeam să-i vorbesc despre Massimo.

— Înainte de a mă întoarce în Belgia, am făcut un mic ocol prin Puglia.

Zâmbi cu un aer disprețuitor.

— Într-un local din Brindisi, cineva mi-a vorbit din întâmplare de cumnatul dumitale.

Încremeni. Dintr-odată, bravul crescător de porumbei se transformă într-un derbedeu gata să lovească în ciuda brațului imobilizat. Mersesem prea departe? Prea repede?

— Ce cumnat, ce tot spui? bubui el cu glas tăios, agitându-și ghipsul într-un mod neliniștitor.

— Păi, eu nu știam că sora dumitale e căsătorită.

— Și ce te privește pe dumneata?

— Ca să pot pune mâna pe autorul scrisorilor anonime, am zis recăpătând un pic de siguranță, e mai bine să știu care sunt dușmanii dumitale cei mai apropiați.

Izbucni într-un râs răutăcios.

— Omul ăsta e șters de pe listă de mult timp, zise el pe un ton alarmant, privindu-mă drept în ochi ca să mă descurajeze să mai dezgrop morții.

De data asta, am refuzat să mă mai mulțumesc cu subterfugii.

— Să ne imaginăm că ar vrea să se răzbune.

— Pentru ce? zbieră Lisone. Aveam relații reci, dar corecte. Te plătesc cumva ca să dezgropi vechile bârfe din sat? După câte mi s-a spus, Massimo a dat de o muncă onorabilă în Italia. De

ce m-ar amenința pe mine aici, la Liège? Vârâ-ți aiurelile în fundul unui sertar. Și ocupă-te să pui mâna pe cei care îmi vor pielea.

Chipul i se crispă când adăugă:

— Lucia a avut nevoie de timp ca să-și revină după despărțire. Nicio vorbă în fața ei, nici cea mai mică aluzie. Nu ți-aș ierta-o.

După felul sălbatic în care îi străluceau ochii, am priceput că aveam tot interesul să îi iau vorbele în serios și m-am felicitat că nu avusesem curajul să-mi exprim îndoielile în fața Luciei.

Să renunți să-l iei la întrebări pe martor principal nu e chiar ce te învață în școlile de detectivi. Dar nici nu te învață cum să nu mori de foame. Trebuia, așadar, să abandonez pista asta după ce deja o lăsasem baltă pe aceea a sindicaliștilor, concurenților, clienților, patronilor de mină și patronilor din siderurgie. Aveam tot mai mult impresia că acest client al meu își bătea joc de mine. De ce dracu' mă angajase? De ce mă plătea? S-ar fi spus că își oferea un detectiv particular din capitală, așa cum alții angajează un valet suplimentar pentru a întreține o curte inutilă, dar plină de animație. Nu-mi plăcea ideea de a fi remunerat pentru o misiune al cărei sens adevărat îmi scăpa. Voiam parale, desigur, dar și cheia misterului. Nu mai voiam să fiu manipulat. Detestam să mă ia Lisone drept una dintre zburătoarele lui mult-iubite. Poate că ar fi trebuit să mă mulțumesc să încasez banii fără să-mi pun întrebări, dar mă credeam în stare să joc pe ambele planuri. Gravă eroare, pe care am plătit-o foarte scump. Iar Anne, încă și mai mult.

17.

Cine pe cine păcălește?

De la ultima mea vizită, Casa Sindicatelor din Liège părea abandonată. Holul era întunecos, sala mare era cufundată în întuneric. Oare Casa Poporului nu mai era populată decât de fantome? Tocmai mă pregăteam să mă întorc pe călcâie când ecoul îndepărtat al unor voci coborând parcă din cer mă împinse spre scară. La etaj, am luat-o la întâmplare pe un culoar pavat cu dale negre și albe, întreținute impecabil. În timp ce stăteam să descifrez o plăcuță agățată lângă intrarea într-un birou, ușa se deschise brusc, iar eu m-am pomenit în patru labe pe podea. Întinzându-mi mâna cu un aer încurcat, bărbatul mă ajută să mă ridic pierzându-se în scuze. L-am recunoscut pe dată. „Salvatore, nu e așa?”

Namila care îl strânsese pe Federico la piept când fusese omagiat Amati a fost atât de fericit că îmi amintisem numele lui că mă lovi ușor pe umăr și mă pofti în biroul său unde se grăbi să-mi servească o *djatte de café* – mai degrabă de cicoare – dar cu atâtea fițe de parcă ar fi fost o cupă de șampanie. Protecția fraților Motta însemna că făceam parte din familie.

— Fac o anchetă printre intermediarii care lucrează cu patronii minelor, am spus întinzându-i cartea de vizită de detectiv particular. Datorită excelentelor mele recomandări, nu stărui să afle numele clientului (secret profesional, înțelegea bine). Ce părere avea despre Lisone?

Ridică din umeri. Sindicatul se ocupa, la modul general, de condițiile de viață ale imigranților și de nesiguranța muncii în mină. Nu în mod special de întreprinderea clientului meu. Am insistat. Lisone nu se afla și el în colimator?

— Toți cei care, ca mine și ca frații Motta, au trecut prin ghearele lui de răpitor au chef să-i ia gâtul! recunoscu el, mușcând dintr-o tabletă de ciocolată. Dar la ce bun? Doar ca unul dintre amicii lui să pună mâna pe organizație și să ne facă la rândul lui zile fripte?

Câteva picături de salivă cu ciocolată i se scurseră pe bărbie.

— Italienii au deja destule greutăți să fie acceptați de bunii belgieni de baștină. Imaginați-vă străzile din Liège transformându-se în *little Chicago!*

Numele lui Robert Van Vaerenbergh îl făcu să râdă batjocoritor. Nici el nu-și făcea prea mari iluzii în privința idealurilor deputatului socialist. Văzându-mi aerul surprins, izbucni în râs.

— Credeți că avem nevoie de un detectiv particular ca să aflăm ce se ascunde îndărătul fațadei cetățeanului Robert?

— Atunci de ce l-ați invitat să troneze pe scenă la omagierea lui Matteo? De ce l-ați lăsat să iasă în evidență în fața tovarășilor alegători?

Trupul voinic al lui Salvatore își dădu drumul în fotoliul care scârțâi sinistru.

— În materie de politică, sunteți cu adevărat un zero, domnule Van Loo! Mai rău ca Federico! (Remarca asta să fi fost cumva un compliment?) Câteva noțiuni elementare de marxism v-ar permite să înțelegeți utilitatea, pentru sindicatul nostru, de a practica o strategie de entrism[53], de a se sluji de aliați obiectivi pentru a face să triumfe cauza noastră și a pune capăt divergențelor circumstanțiale, ca să nu oferim dușmanului de clasă un front divizat.

Uau! Am dat din mână în chip de refuz. Nu, mulțumesc! Creierul meu a pierdut destule ore pe băncile școlii, stând lipit de sobă, pentru a mai fi în stare să decortichez frazeologia politică. Cu un gest împăciuitor, continuă încet: „Să zicem că ne slujim de el așa cum și el se slujește de noi”.

Salvatore îmi confirma această impresie fără să mă lămurească. Van Vaerenbergh mi se părea capabil să-l doboare pe Lisone fără mustrări de conștiință în caz de necesitate. Pe de altă parte, îi salvase viața atunci când un misterios șofer încercase să-l strivească. O intervenție de altfel foarte oportună în momentul în care declarațiile sale publice cu siguranță îl făceau pe scumpul lui Ignazio să scrâșnească din dinți.

Simțeam că Salvatore nu-mi spusese chiar totul. Privirea lui alunecoasă și ezitările m-au determinat să revin la atac.

— După câte văd eu, tovarășul Van Vaerenbergh cochetează cu Lisone atacându-i totodată întreprinderea și metodele de la tribuna Camerei. Are Karl Marx vreo explicație și pentru acest paradox? Sau trebuie să ne întoarcem mai degrabă spre Groucho[54]?

Salvatore zăbovi cât să soarbă o înghițitură de cicoare înainte de a-mi răspunde.

— În săptămânile care i-au precedat moartea, Matteo a făcut mai multe vizite cetățeanului Van Vaerenbergh…

— În calitate de aliat obiectiv? Ca să învingă împreună dușmanul de clasă?

— Bravo! Ați învățat rapid! Nu. Matteo, care cunoștea legăturile cetățeanului deputat cu Lisone, voia să obțină bani pentru fondul de ajutorare al minerilor italieni pe care l-a creat. Un dar substanțial!

— Și în schimb?

Salvatore șovăi.

— Îți înțeleg încurcătura, am reluat văzându-l că se închide în sine. Nu mă cunoști. Am să le pun întrebarea asta fraților Motta.

Numele gemenilor avu efect o dată în plus.

— Sindicatul se gândea să suspende atacurile împotriva lui.

— A, pricep. Impozit revoluționar, întrucâtva? Un *pizzo,* o taxă de protecție pentru onorabila

societate?

Am crezut că Salvatore era pe punctul să mă lovească. Își împinse bustul atât de brutal spre mine încât instinctiv m-am tras înapoi, răsturnând în trecere ceașca cu cafea.

— Doar patronii și fasciștii ne mai compară cu mafia! Ce fel de tip ești dumneata, Van Loo?

— Recunoaște că târgul ăsta pare de neînțeles, am stăruit eu. Nu e mai simplu ca unul dintre tovarășii dumitale deputați să intervină pe lângă administrație sau guvern ca să amelioreze condițiile de viață ale muncitorilor imigranți?

— Ești cu adevărat naiv, Van Loo. Crezi că e alegerea personală a lui Lisone să-i vâre pe muncitori în trenurile cele mai dezgustătoare, să-i pună să locuiască în barăcile cele mai infecte? El nu e decât o rotiță a mașinăriei. Guvernul, patronii, toată lumea e complice în acest infern și nimeni nu este cu adevărat responsabil…

Am rezistat dorinței de a adăuga că și sindicatele erau prinse în hora asta. Și că, vărsând fonduri pentru a-i ajuta pe minerii imigranți, au căpătat rolul pozitiv, devenind parteneri indispensabili.

— Lisone a acceptat târgul?

De data asta, Salvatore se ridică în picioare. Întrebările mele îi provocau furnicături.

— Matteo a murit mai înainte. Cu o zi mai devreme, ca să fiu precis. Avea o întâlnire stabilită pentru a doua zi la Grâce-Berleur cu Van Vaerenbergh.

Am tras adânc aer în piept. Pusesem cumva degetul pe veriga lipsă dintre Lisone și Amati, după care alergasem încă de la începutul anchetei?

— Detectivul particular se agită… mă luă Salvatore peste picior. Ne vei propune, cumva, serviciile dumitale? Ca să dovedești că Matteo a fost asasinat de Lisone? Îți imaginezi că am întors deja problema pe toate fețele. Dar, oricât de absurd ar părea, Matteo s-a sinucis. Tocmai aflase că nu

mai avea decât câteva săptămâni de trăit. În suferință. Avea cancer la creier. Confirmat de medicul însărcinat de familie să verifice concluziile poliției și raportul medicului legist. Dacă acest lucru te poate liniști, cetățeanul Van Vaerenbergh ne-a mărturisit că nu-i transmisese lui Lisone propunerea de a participa la fondul nostru. Asta avea de gând să-i spună lui Matteo. După spusele lui, tranzacția asta risca „să aducă prejudicii partidului". Și propriei sale cariere, dacă cineva afla într-o bună zi despre ea. Or, rar se întâmplă ca genul ăsta de secrete să nu fie până la urmă descoperit și publicat în presă.

— Cu alte cuvinte, tovarășul se temea să vă dea o armă împotriva sa, să dea cândva prilejul unui mic șantaj?

— Putem vedea și astfel lucrurile, dacă suntem lipsiți de încredere în idealul sindical și metodele sale…

Salvatore îmi făcu cu ochiul. Bănuia el identitatea clientului meu? Sau se bucura să mă vadă ieșind din biroul lui mai perplex decât înainte?

Când m-am înapoiat de la Liège, Anne tocmai îl ajuta pe Federico să coboare storul din fier în fața vitrinei salonului. Era o recentă achiziție a frizerului meu, pentru care evident îl luasem peste picior…

— Te temi de bandiții italieni sau te protejezi în eventualitatea că rușii vor debarca la Bruxelles?

— Anti-comunist primitiv, rosti el sec, cu ochii mânioși. Storul e o problemă de modă. Clientelei mele îi place să fie în pas cu moda.

Federico odată plecat, Anne voi să afle rezultatele călătoriei mele la Liège. Însă elementele acestui puzzle mi se păreau atât de împrăștiate că m-am simțit incapabil să le pun cap la cap.

— Hai mai bine la cinema.

Simțind-o reticentă, am insistat:

— Hai odată! Noul film al lui Cary Grant! Se numește *Du-te să te culci în altă parte*[55].

— Mă înclin. Iată două bune motive ca să mergem. Dar să nu te plângi că ai să-ți termini noaptea singur în pat!

O excelentă comedie semnată Howard Hawks urmată de o *gueuze grenadine* la temperatura pivniței boltite a cafenelei *La moartea subită* mi-au reașezat gândurile în ordine, în pofida aglomerației care ne-a silit să împărțim masa cu o altă pereche.

— Bați câmpii, bietul meu Michel, exclamă Anne. Să-l bănuiești pe deputatul Van Vaerenbergh de crimă pentru că se teme să-și pună în pericol cariera politică negociind cu Lisone? Haida-de, e stupid!

Mi-am golit paharul cu bere. Criticile pe care mi le aducea Anne mă făceau să-mi simt limba uscată. Încercând să atrag atenția chelneriței, i-am văzut pe Hubert și Rebeka instalați chiar în spatele nostru. Ne-am înghesuit un pic, ceea ce a avut efectul de a-i goni pe vecinii noștri. Și, de asemenea, de a ne oferi spațiul necesar pentru a pune pe masă toate elementele afacerii. În vreme ce eu peroram, Anne îi desenă sub formă de animale pe diverșii protagoniști pe cartonașele de sub paharele cu bere. Înălțând rând pe rând cartonașele care îi înfățișau pe Lisone (porumbel) și muncitorii lui, pe deputat (hienă), pe clienții săi, pe directorii minelor și furnalelor (struți), pe sindicaliști (viespi), fără a o uita pe sora Lucia (liliac), am încercat să stabilesc relațiile subterane sau aparente între personaje. În cele din urmă, am dat drumul pe masă tuturor cartonașelor în cea mai mare dezordine.

— Un lucru anume mă frapează: de-a lungul anchetei, ticăloșii apar mai complecși decât par să fie, în timp ce eroii dezvăluie treptat câteva pete întunecate.

— Ticălosul? Vorbești de clientul tău?

— Nu el a smuls din ghearele fasciștilor familia care a preluat cafeneaua lui Federico, o familie de comuniști, riscându-și viața?

Anne dădu din cap.

— Iar Matteo, ale cărui virtuți sunt ridicate în slăvi de toată lumea, nu a luat el în calcul o negociere sordidă cu deputatul Van Vaerenbergh?

De data asta, Anne reacționă vehement.

— Nu-l pune pe Amati în aceeași oală cu scumpul tău Lisone și cu marele prieten al acestuia, Van Vaerenbergh. Amintește-ți tot ce a făcut pentru tatăl micului Fausto, pentru Salvatore. Și mai ales lupta sa.

— Anne are dreptate, interveni Hubert. Ai greșit reprezentându-i pe sindicaliști sub formă de viespi. Membrii lor trebuie să se protejeze ca să nu fie striviți.

— Unui străin, adăugă Rebeka, nu i se cere doar să fie un erou, dragă Michel. Se dorește ca el să fie și un sfânt. E prea mult!

De ajuns! Am decis să-mi apăr punctul de vedere. Dar Rebeka nu se lasă.

— Oi fi eu mai sentimental decât voi toți? am oftat. Nu-mi place ideea că Amati a fost complice la combinația asta murdară. Nu corespunde cu imaginea pe care mi-am făcut-o despre el.

— Nu ești mai sentimental decât noi, atacă din nou Rebeka. Nici măcar nu-ți închipui de ce forță a avut nevoie un țăran lipsit de pământ, venit din îndepărtata lui provincie, ca să muncească în țara asta misterioasă, înghețată și sinistră. Sunt de acord cu tine asupra acestui punct. Matteo a salvat atâtea vieți și destine, și-a asumat atâtea riscuri încât nu izbutesc să cred că moartea lui nu e suspectă.

— Michel, Rebeka, nu fiți mai paranoici decât sindicatul! reacționă Hubert. Iar tu, zise el îndreptând un deget spre mine, în loc să-ți pierzi vremea căutând un asasin imaginar, amestecându-te în politică, din care oricum nu pricepi nimic, fă

ce ți-a cerut clientul, în numele portofelului tău! Și al lui Anne…

Care protestă pe dată:

— Femeile nu mai depind de bărbați ca să supraviețuiască, mic-burghezule!

Rebeka izbucni în râs bătând din palme. Hubert făcu o mutră lungă.

— Ofer eu de băut! am intervenit. *Gueuze grenadine* la toată lumea!

Un strigăt de dezgust îmi întâmpină generosul gest.

— Bine, bine, am înțeles. Băiete, o *pintje*[56] pentru mine! Și *Spa bleu*[57] pentru invitații mei!

— Pentru mine, nu! spuse Anne uitându-se la ceas. I-am promis domnului Karaboudjan că trec pe la *Le Démineur.* Cântă în seara asta cu un trio de jazz. (îi datora lui Karaboudjan pasiunea pentru acordeon și progresele ei fulgerătoare.)

Braț la braț, am părăsit localul *La moartea subită,* direcția *Le Démineur,* pe marile bulevarde, aproape de Piața Brouckère.

Decorul vechii cafenele nu se schimbase de la începutul veacului. Mese și bănci lungi din lemn de culoare închisă de-a lungul pereților murdari, cuiere metalice minuțios lucrate, vase din cositor tern conținând plante verzi, urâte de să-ți vină să plângi. Pe perete, rame cu fotografii îngălbenite ale unor celebrități uitate care frecventaseră localul și afișe ale unor spectacole, mai ales ale unor reviste jucate în dialect bruxellez, cu Marcel Roels, Gustave Libeau sau Simone Max ca vedete. Pe un panou, societatea columbofilă locală expunea fotografiile campionilor săi. În spate, o sală mare de biliard cufundată în întuneric, ale cărei mese erau luminate de lămpi cu abajur metalic negru, înecate într-un fum dens de tutun. Înălțând paharul, am avut o strângere de inimă amintindu-mi de bietul Simeone. În loc să-i caut asasinul, mă consolam pentru dispariția sa în cafenelele capitalei. Muzicanții cântau pe o mică

estradă, în colțul tejghelei mari metalice. Acordeonistul o salută pe Anne cu o mișcare din cap înainte de a se lansa în bucata *Norii* a lui Django Reinhardt, acompaniat de un pianist, un clarinetist și un violonist. Un ansamblu straniu și minunat care producea o muzică ritmată și totodată un pic tristă. Anne urmărea muzica ținându-și ochii închiși. Mâna ei dreaptă, fără să-și dea seama, reproducea mișcările degetelor acordeonistului. În fața entuziasmului clienților, muzicanții acceptară să mai dea câteva bis-uri. Spre marea ei jenă, Karaboudjan o obligă pe Anne să li se alăture, în timp ce sala, văzând-o reticentă, îi scanda numele tot mai tare. La început, ea cântă cu oarecare ezitare, după care se lăsă antrenată de muzică. Roșie la față, se concentra asupra acordeonului. Simțind că aplauzele erau sincere, salută publicul în cele din urmă cu un zâmbet larg, după care veni lângă noi, urmată de domnul Karaboudjan. În acel moment, l-am zărit pe Lisone.

Probabil că se uita fix la mine de ceva vreme căci, de cum i-am prins privirea, își împreună mâinile în semn de aplauze, ceea ce îmi îngădui să remarc că nu mai avea ghipsul. Doi oameni îl urmau, unul dintre ei fiind șoferul. Niște namile îmbrăcate țipător, cu mușchii strânși în vestoanele ce plesneau pe ei. Toți trei se îndreptară spre masa de biliard. În treacăt, Lisone îmi făcu semn să vin după el. Anne, care nu pierduse nimic din scenă, își puse mâna pe brațul meu.

— Am treabă doar două minute, am murmurat eu cam stânjenit, ridicându-mă.

Lisone mă luă pe după umeri.

— Logodnica dumitale e o muziciană minunată!

Părea sincer.

— Vă place muzica? am întrebat eu prostește, încercând să mă aflu în treabă.

— Acordeonul. Din cauza Luciei, e pasiunea ei. Cântă la el de când era copil.

Se apropie de masa pe care unul dintre prietenii săi așeza bilele. Șoferul îl ajută să-și scoată haina.

— Sună-mă. Trebuie să vorbim despre asta.

Să vorbim despre muzică populară? Harpo, șoferul, se plasă între noi. Discuția se terminase. Uitând că mai eram și eu pe-acolo, Lisone se aplecă peste postavul verde, cu tacul îndreptat spre bila albă și chipul puternic luminat de lampă, în timp ce restul trupului îi dispărea în întuneric, formând o masă neliniștitoare.

18.

Năzurosul

Trezindu-mă în toiul nopții, îmi reveniră în minte frânturi din conversația cu Casane în trenul spre Chiasso. Eram așezați de ore bune în compartimentul supra-încălzit. Înghesuit printre alți șase călători, renunțasem la speranța de a mai culege vreo mărunță informație de la Carmello și de a mai verifica inelul porumbelului. Testa Bianca se tot învârtea în colivie. În fața noastră, copilul adormise în sfârșit pe genunchii mamei. Cuprins de toropeală, moțăiam la rândul meu, legănat de sporovăială lui Casane care nu contenea să dea din gură. Mai degrabă monologa. Voia cumva să-mi transmită un mesaj sau visa cu glas tare?

— Îl vedeți pe patron ca pe un om de afaceri modern, domnule Van Loo. Nimic mai fals. Nu-i place epoca noastră. Are nostalgia vremurilor când se circula călare pe catâr sau într-o șaretă și când bărbații își reglau problemele cu pumnii. Nu știe să conducă mașina, nu scrie niciodată, detestă telefonul. Să nu cumva să încercați să-l faceți să urce într-un avion. Șovăie și să ia trenul. Și nu pentru că ar fi un tip care stă numai în casă. Pur și simplu nu înțelege bulversările societății noastre. Tot ce e nou îl sperie. Puterea sindicatelor, succesul comuniștilor, voința femeilor de a deveni egale cu bărbații. Crede că oamenii erau mai fericiți când un șef conducea comunitatea, iar afacerile se tratau între bărbați.

Fraza se încheiase cu un căscat. Căldura jilavă, scârțâitul roților, rit mul monoton al trenului făceau atmosfera înăbușitoare. Cu un mare efort m-am străduit să-mi țin ochii deschiși. Era prea obosit ca să mintă. Iar eu eram prea obosit ca să înțeleg ce povestea.

— E nostim că un tip care detestă trenurile aduce vagoane întregi cu muncitori imigranți din Italia…

Casane făcu o mișcare cu brațul. Încăpățânarea mea de a nu pricepe îl descuraja.

— Dacă ar ține doar de el, țăranii din Puglia și din Abruzzi ar sta acasă să-și cultive lotul de pământ și pe cel al latifundiarului. Dar războiul a răscolit pământul, a împrăștiat porumbeii, a distrus ființele umane. Și a făcut uitate certitudinile de până acum. Deoarece lumea s-a întors cu fundu-n sus și totul s-a năruit, el încearcă să rămână în joc. Să supraviețuiască văzându-și de treaba lui. Eu, unul, sunt sortit să rămân muncitor. El, om de afaceri. La fel ca mine, nici el nu posedă mijloacele de a schimba lumea. Sora sa i-a spus să-i transporte pe imigranți. Așa că transportă imigranți.

— Lucia?

— Ea e cea care asigură legătura lui Lisone cu epoca noastră.

Mai mult decât credea el. Casane habar n-avea desigur că patronul lui nu știa să citească.

— Doamna Lucia conduce totul. Domnul Lisone execută. Grădina lui secretă este voliera. Lumea porumbeilor este în afara timpului, conchise el.

A doua zi dimineață, i-am povestit episodul ăsta lui Anne, pregătind cafeaua în timp ce ea se pieptăna.

— Te gândești la mesajul din inelul lui Simeone? mă întrebă ea.

— Cine altcineva decât Lisone ar mai fi putut folosi această metodă din alte vremuri?

— Numai că e analfabet. Cineva care cunoaște bine sistemul său de comunicație cu siguranță că l-a scris în locul său. Și s-a folosit de asta fără ca el s-o știe.

— Casane?

— Sau cei doi colegi al lui. De ce nu Lucia, „scriitorul” lui oficial?

— Adorata sa soră? Mira-m-aș! Pe deasupra, are oroare să se apropie de o pasăre.

— Dar tovarășul Van Vaerenbergh? Îi frecventează cu asiduitate casa. Îmi îngădui o reflecție banală care n-o să-ți placă?

Am înălțat ochii la cer.

— Cu cât cugeți mai mult în pat, cu atât mai proastă e cafeaua pe care o faci!

Își goii ceașca în chiuvetă și puse din nou apă la fiert. În privința asta, nu greșea prea tare.

Programul de audiență al deputatului era afișat la Casa Poporului din Liège. Primea lumea într-un birou pe care îl împărțea cu o asociație de ajutorare a săracilor și a celor fără adăpost. Sala de așteptare semăna cu coridorul unei școli. Pereți acoperiți cu cartoane murdare, plini cu desene făcute de copii amestecate cu sfaturi înțelepte despre igienă și despre binefacerile aduse de practicarea sportului. Câteva fotografii ale unor persoane dispărute în timpul războiului continuau să se decoloreze, acoperite parțial de un afiș ridicând în slăvi echipa de fotbal Standard. În fața mea, un omuleț bătrân se juca cu proteza. Din când în când o punea în buzunar, apoi o scotea, o freca cu batista și o vâra la loc în gură. Ca să scap de acest spectacol, m-am întors spre vecinul ce stătea aplecat peste niște formulare pe care se chinuia să le descifreze.

— Șomaj?

— Nu știu, zise el cu fruntea încruntată. Nu știu să citesc. Deputatul se ocupă în fiecare lună de toate formalitățile. Fără să-mi ceară un ban.

Am dat din cap ca să nu mă compromit.

— Trebuie să spun că-s militant socialist de când eram în scutece, continuă el. La paișpe ani, eram ucenic suflător de sticlă, tovarășii m-au dus pentru prima oară la manifestație. Alaiul s-a pus în mișcare și au pornit toți să strige „Su-fra-giu-u-ni-ver-sal!” Cum nimeni nu-mi explicase despre ce

era vorba, am început și eu să zbier „su-flat-u-ni-ver-sal!”[58]. Tovarășii și-au bătut joc de mine. Dar ce mai contează? Din moment ce am câștigat! Chiar am devenit suflător de sticlă! Iar tovarășii mei, deputați și miniștri!

Ușa biroului se deschise. Van Vaerenbergh scoase capul pe ușă și chemă o doamnă. Zărindu-mă în sală, chipul îi încremeni preț de câteva secunde. Își veni rapid în fire, îmi făcu cu ochiul, își strâmbă buzele – cu siguranță era cel mai frumos zâmbet pe care îl avea în arsenal – și îl chemă pe suflătorul de sticlă, care se grăbi să strângă mâna deputatului.

După ce acesta plecă, Van Vaerenbergh îmi făcu semn spre un fotoliu și se așeză pe marginea biroului ca să mă poată domina, după care își încrucișă brațele. O metodă cam primitivă față de un detectiv particular cu experiență…

— Domnul Lisone mi-a dat sarcina să-l identific pe autorul scrisorilor anonime cu care e bombardat de ceva vreme. V-a vorbit despre ele, nu-i așa?

Dădu din cap și mă încurajă să merg mai departe făcându-mi cu ochiul.

— Îmi închipui că și dumneavoastră ați reflectat la ele. Cine are interes să-l sperie? Îl cunoașteți bine pe Lisone. O idee, fie ea și absurdă, m-ar putea ajuta.

— Nu l-ai dibuit încă pe glumețul ăsta de prost-gust?

Am eschivat atacul fără să clipesc.

— Credeți cumva că amenințările astea au vreo legătură cu afacerile sale? Cineva care vrea să-l silească să renunțe la transportul imigranților, impresionat de discursurile dumneavoastră la tribuna Camerei?

Arboră un zâmbet plin de suficiență, în timp ce mâna i se asigura că niciun fir de păr de pe cap nu cutezase să se răzvrătească.

— Să nu te simți jignit de răspunsul meu.

I-am făcut semn că eram obișnuit cu loviturile sub centură, ceea ce păru să-l ușureze.

— De îndată ce Lisone mi-a arătat prima scrisoare, i-am sugerat să depună o plângere mai degrabă decât să apeleze la un detectiv particular, vag specializat în recuperarea creanțelor și în constatări de adulter.

— În locul dumitale, i-aș fi dat același sfat.

— Știi dumneata, italienii… Eu îi cunosc bine. În cultura acestor oameni, toți se feresc de poliție și de funcționari în general, și asta de secole.

Ridică din umeri. Aplecată peste umărul meu, Anne îmi murmură că interogatoriul pornise prost. Foarte prost.

— Credeți că viața lui Lisone este amenințată, domnule deputat?

Zâmbetul neplăcut îi reapăru pe buzele subțiri.

— Pe mine mă întrebi? (Și îmi făcu cu ochiul) Singurul lucru pentru care bag mâna în foc este că am văzut cum a scăpat de la moarte ca prin minune.

— Sora sa mi-a spus că vă datorează viața. Dar, de data asta, totuși au intervenit polițiștii?

Se uită ostentativ la ceas. Vizita mea depășise timpul rezervat fiecărui alegător. Se ridică în picioare, îmi făcu semn cu ochiul și se îndreptă spre ușă.

— Au intervenit, în aparență fără tragere de inimă… La insistența societății de asigurări, spuse el cu mâna pe clanță. Mă tem însă că ancheta nu va merge prea departe…

— Fugă de la locul accidentului și clasarea cazului.

Surprinzătoarea mea perspicacitate fu răsplătită cu un nou clipit din ochi și o strângere de mână. Alte întrebări, mai inteligente, mai pertinente, îmi asaltau mintea, dar m-am pomenit afară mai înainte de a fi avut timpul să le formulez. Trecusem pe lângă o ocazie unică, aceea de a lua prin surprindere un deputat. Cu un om atât de

viclean ca Van Vaerenbergh, nu te apuci să improvizezi bazându-te pe intuiția de moment. Nici măcar nu izbutisem să ghicesc de ce deputatul socialist, care îl defăima în public pe Lisone, se plimba prin casa acestuia cu atâta familiaritate. Văzându-i comportamentul în salonul de la *Castel del Monte,* mă îndoiam că relațiile lor sunt doar „strategice", cum pretindea Salvatore. Van Vaerebergh avea desigur o datorie față de Lisone. O datorie suficient de importantă astfel încât clientul meu să nu se preocupe prea tare de discursurile incendiare ale acestuia. Moartea lui Casane avea să-l neliniștească mult mai mult.

•

Am aflat despre asasinarea acestuia când am revenit la Bruxelles. Anne încercase să dea de mine la Casa Sindicatelor. Nu știa că, pe drumul spre gară, mă hotărâsem să fac un ocol pe la sediul lui Van Vaerenbergh.

Carmello fusese găsit înjunghiat într-o baracă de lemn din fundul grădinii de la vila lui Lisone, unde se țineau sculele pentru curățarea coliviilor. Murise de câteva ceasuri. Nevăzându-l înapoi la sfârșitul zilei, Lucia le ceruse colegilor lui să-l caute. Probabil că fusese ucis cu câteva ore mai înainte, conform primelor indicații ale agenților de la poliția judiciară – de data asta, Lisone nu-i mai putuse îndepărta de pe câmpul de bătălie.

Vestea mă lăsă năuc. Chiar dacă fusesem tentat să-l strâng de gât din prima seară când îl întâlnisem și o curtase pe Anne, individul se dovedise mai complex și mai patetic decât crezusem atunci când îmi povestise câteva episoade din viața sa. Numele meu putea fi șters de pe lista suspecților. Eram prea plin de regrete ca să fiu un bun ucigaș.

Am încercat să-mi amintesc tot ce îmi povestise în tren. Dăduse cumva de înțeles că se simțea în primejdie? Degeaba îmi spărgeam eu capul, nu mi-am amintit nimic.

Lovitura fusese dată în spate, fără îndoială în timp ce scormonea în fundul cabanei căutând o unealtă. Faptul că nu-l văzuse pe atacator venind nu însemna neapărat că îl cunoștea.

La urma urmei, să înfigi un cuțit în spate e în continuare modalitatea cea mai ușoară și mai tăcută de a elimina pe cineva care deranjează. Dar de ce deranja Carmello într-atât, încât să ajungă să fie eliminat? Și de unde venea atacul? Dinspre cel care îl otrăvise pe Simeone? Sau dinspre cel care îl amenința pe Lisone – asta dacă nu cumva o fi fost una și aceeași persoană?

— Îi uiți pe prietenii lui Amati, remarcă Anne în timp ce curăța masa lungă din marmură aflată în salon și rânduia foarfeci, lame, perii și alte instrumente de tortură. Amintește-ți că el asistase la funeraliile de la Casa Sindicatelor.

— Mi-a spus că îl urmărea pe Van Vaerenbergh.

Am scos din buzunar un carnețel și un creion.

— Ar trebui să mă asigur de asta întrebându-l pe Lisone.

— Carmello nu era un copil nevinovat! exclamă Federico umplând raftul de prezentare a produselor de înfrumusețare. Lovitura poate veni de la unul dintre dușmanii lui personali. O datorie de joc neplătită, un *padrone* care vrea să dea un exemplu tăindu-i gâtul.

— A fost înjunghiat, am rectificat eu.

— Tot aia! zise Federico rânjind, cu mâinile ocupate de tuburi de șampon.

Am clătinat din cap.

— Poate că nu.

Mi-era ciudă că fusesem neglijent. Îmi parcurgeam supărat carnetul, înregistrasem declarații fără să le verific, notasem fapte fără să le aprofundez, ce mai încoace și-ncolo, rătăcisem doar pe la suprafața lucrurilor.

— Carmello era plin de datorii, stărui Federico. Pariuri, femei. Nu trebuie să te miri că îți arzi

aripile când vrei să trăiești pe picior mare, dar buzunarele ți-s găurite.

Am izbit în brațul fotoliului cu pumnul, furios pe neputința mea de a descâlci afacerea asta tot mai confuză.

— Casane ucis, patronul lui amenințat și abia scăpând de un ucigaș, porumbelul otrăvit, Matteo eliminat. Și eu? Nu-s bun decât să constat pagubele.

— Ești chiar mai lent decât Bartali! mormăi Federico.

Anne înălță arătătorul.

— De ce amesteci sinuciderea lui Matteo cu moartea celor care au legătură cu Lisone? Atât medicul legist cât și tovarășul Salvatore îți dau asigurări că nu l-a ucis nimeni.

Îmi venea să-mi smulg părul din cap.

— Fiecare chestie nouă complică și mai mult lucrurile.

Anne se strâmbă în timp ce freca de zor mai departe.

— Dimpotrivă! Moartea lui Casane face un pic de lumină. Avem un suspect mai puțin.

— Intuiesc că am trecut pe lângă o pistă a cărei umbră am ghicit-o, dar fără să o fi cercetat mai mult.

Mi-am răsfoit carnetul unde notasem totul la grămadă, de la călătoria la Grâce-Berleur până la întrebări, observații și reflecții. Pe o pagină la întâmplare am dat peste textul biletului căzut din inelul care strângea piciorușul lui Simeone. L-am citit cu glas tare: „Cinci sute pe 15 ora 9”. Mesaj cât se poate de anodin. De ce adăugase atunci o referire la prezența unui năzuros? De ce se făcuse uz de un cuvânt atât de puțin folosit?

Anne se opri din măturat.

— E la fel de pedant ca stilul scrisorilor de amenințare adresate lui Lisone.

— Năzuros? Ce înseamnă?

— Unul nemulțumit, pare-se.

Federico deschise un dicționar. Era pasiunea lui. Apoi încă unul, căci primul nu menționa cuvântul.

— Uite! Năzuros, cuvânt mai vechi, sinonim cu bombănitor, mofturos mai înseamnă și reclamagiu, libertin, protestatar.

Am dat din umeri.

— Bravo! Grozav pas înainte!

— Să-i aduci cinci sute unui protestatar nu are noimă. Toți belgienii sunt protestatari. Dar să-i aduci unui libertin începe să aibă ceva sens.

— Ce, crezi că Lisone își dădea întâlnire cu o prostituată cultivată prin intermediul unui porumbel călător? Foarte poetic, dar cam complicat!

Federico izbucni în râs.

— Pe deasupra, doamna nu e greu de găsit. Crezi că există multe cocote care întrețin o volieră pe acoperișul camerei?

— O rectificare: libertinul este numit G. Nu e Lisone. El este mai curând expeditorul biletului. Și pretinde cinci sute.

— Să admitem. Dar o face în schimbul a ce?

Anne zâmbi complice.

— O vizită la scumpul tău Ignazio ar trebui să te lămurească. Dacă vrei, am să-ți dau o scrisorică în care să se ateste că ești cel mai mare năzuros și că poate să-ți vorbească fără teamă că o să te sperie!

După ce grilajul de fier a fost coborât și l-am salutat pe Federico, am dus-o pe Anne direct la mine acasă. Refuzând, în numele moralității, să-mi dea o mărturie de pură complezență, țineam să-i dovedesc că eram într-adevăr tot atât de năzuros pe cât voia s-o recunoască. Ceea ce urmele de pe pielea ei a doua zi dimineață stabileau fără rușine.

În timp ce Anne pregătea cafeaua, am coborât la vecină ca să-i dau telefon lui Lisone.

19.

Două opțiuni posibile

Pentru prima dată Lisone îmi fixă o întâlnire la biroul său din Liège. M-am dus cu un vag sentiment de neliniște. „Te așteaptă un cec!” îmi susurase clientul meu înainte de a închide. Ăsta era morcovul. Dar eu ghiceam și umbra bățului.

Încă o dată, Anne stăruise să renunț la dosar.

— Omul ăsta te trage în lumea obscură în care trăiește. Crezi că o faci pe observatorul liber, dar, dacă îl frecventezi, ai să fii prins în jocul lui fără să mai poți scăpa.

Ridicasem din umeri și plecasem. Dar mă simțeam jenat. De ce rămâneam surd când Anne mă punea în gardă? După luni de zile încă mă mai întreb. Ideea de a mă reîntoarce la anchetele de rutină de la compania de asigurări nu era de ajuns ca să-mi explice încăpățânarea. Să fie din cauza lui Hubert? Poate. Și el continua să-l servească pe Lisone, și o făcea fără mustrări de conștiință. La fiecare cincisprezece zile, o pornea să-și viziteze pacienții cu pene, cu „mica trusă de prim ajutor” în mână. Într-o zi când Anne mă bătuse iarăși la cap, l-am întrebat pe Hubert de ce lucra pentru Lisone. Din solidaritate între imigranți? Replica mea care se voia ironică stârni o mânie puternică. Hubert mă tratată de rasist, nici mai mult, nici mai puțin.

— Lisone e belgian. Eu la fel, tranșă el rostogolind vocalele în chip amenințător. O fac pentru bani. Tu nu?

Apoi mai adăugă cu glas îmblânzit:

— Și pentru porumbei. Nu știu de ce, dar ador vietățile astea nesuferite. Sunt atât de perfecte încât cred că Dumnezeu, după ce a încercat să creeze tot soiul de făpturi, mai mult sau mai puțin izbutite, după chipul nostru, a fost cuprins de descurajare. Asta explică istoria omenirii. Apoi, ca

o ultimă încercare, Domnul s-a pus iar pe treabă. Și a creat porumbelul.

Drumul până la Liège s-a dovedit deosebit de neplăcut. Deși mergea cu viteză redusă, trenul era neîncetat zgâlțâit de hurducături. În compartimentul plin ochi, o tânără doamnă cu un chip îngrozit și părul în dezordine, încercă să-mi vorbească. Scârțâitul osiilor făcea orice tentativă imposibilă. Văzând că nu pricepeam ce voia să spună, se întoarse spre vecinul ei, un comis-voiajor solid și mustăcios, care abia de îi dădu atenție. Ca să scape de stăruințele ei, vecinul închise ochii.

Din când în când, trenul oprea în câmp deschis ca să-și recapete suflul înainte de a o porni din nou târâș-grăpiș. În timp ce ne apropiam în sfârșit de destinație, rămase nemișcat de-a lungul peroanelor părăsite ale unei gări minuscule, o simplă haltă. Pe dată se iviră muncitori în salopete de lucru care defilară cu pancarte și banderole, vociferând cu o ostilitate de neînțeles la adresa călătorilor. Geamurile s-ar fi spart sub tirul de ouă aruncate, de noroi și de pietre dacă trenul nu s-ar fi urnit. Debarcând în sfârșit în Gara Guillemins, aveam impresia că făcusem ocolul planetei aidoma lui Phileas Fogg.

În pofida indicațiilor lui Lisone, m-am pierdut într-un labirint de străzi ale căror nume nu mai erau indicate de nimic. Grupul de tineri cărora m-am adresat întrebând pe unde s-o iau îmi răspunse într-o limbă slavă, care semăna cu poloneza de care se foloseau între ei Hubert și Rebeka atunci când se certau. O doamnă îmi indică în cele din urmă direcția bună într-un dialect aproape de neînțeles…

Casa din cărămidă roșie – în fine ajunsesem – era strivită între două antrepozite cu geamuri înnegrite, în fața unui garaj pe jumătate părăsit. La trecerea mea, o femeie îmbrăcată în negru, așezată pe pragul ușii, făcu semnul crucii.

La primul țârâit al soneriei, ușa se deschise. Șoferul lui Lisone mă cercetă din creștet până-n tălpi, cu un aer dezgustat, lăsându-mă apoi să pătrund în sfânta sfintelor. Bârlogul nu arăta grozav. Abia mai puțin jalnic decât biroul meu – sau poate că decorația interioară a biroului meu era mai la modă decât credeam.

Pe pereți, sub inevitabilul portret al lui Padre Pio, erau atârnate fotografii mari cu porumbei. Dar nu oricare. Doar învingători ale căror cupe străluceau pe o mică etajeră din lemn. M-am lăsat să cad în fotoliul rezervat vizitatorilor. După călătoria cu trenul, mă simțeam prea sleit ca să-l mai scutur pe Lisone, să-i smulg adevărul despre ce îmi ascunsese și care făcea ca ancheta să bată pasul pe loc, despre ce însemna biletul căzut din inelul lui Simeone sau de ce se înhăitase cu Van Vaerenbergh. Văzând în ce stare mă aflam, îmi oferi un pahar de gin pe care l-am refuzat în schimbul unuia de apă, pe care îl umplu de la robinet. Apoi îmi întinse o cutie din carton bătând ușor în capacul ei.

— Efectele personale ale lui Casane. Conținutul buzunarelor costumului și al dulapului. În schimb, în hainele de lucru nu era nimic.

— Le-a golit asasinul?

— Doar Dumnezeu știe, oftă el, căutând din ochi sprijinul lui Padre Pio.

În timp ce eu scotoceam prin cutie, șoferul lui Lisone intră în încăpere cu suplețea creaturii lui Frankenstein și se opri chiar în spatele meu. Probabil că tipul avea măsura 56 la pantofi. Cu spatele țeapăn, i-am așteptat stoic lovitura de pumnal în timp ce examinam scrupulos portofelul lui Casane. Erau acolo o hartă a tramvaielor din Bruxelles, câteva tichete de pariuri, un portchei, un bilet la Loteria colonială, un tichet la cinema Eldorado și niște hârtii pe care o mână stângace mâzgălise câteva cuvinte ilizibile și niște cifre. Note pentru pariuri? Numele și cotele ogarilor?

— La ce se potrivesc cheile?

Lisone le identifică pe portchei pe cele de la volieră și de la lacătul coliviei lui Simeone, precum și cheia de la motocicletă. Nu știa ce broaște deschideau celelalte trei chei rămase.

— De la apartament? De la mama lui? De la o prietenă? am întrebat eu.

— Mira-m-aș! N-a avut niciodată o relație stabilă cu o fată, zise Lisone. Niciuna n-ar fi îndrăznit să-i încredințeze cheia!

Harpo schiță un soi de rânjet.

— Ia cu dumneata cutia, spuse Lisone. Prefer să nu zacă la mine.

Monstrul se duse să se posteze lângă fereastră.

— Polițaii v-au lăsat să luați toate astea?

— Ce te privește pe dumneata? se stropși el ridicând un braț amenințător.

— Dacă una dintre chei deschide ușa de la apartamentul lui Casane, nu mă văd aventurându-mă acolo fără riscul de a nimeri peste poliție.

Dădu drumul unui strigăt scrâșnit – geamăt sau hohot de râs?

— Ai să renunți la afacerea asta atunci când am să-ți ordon eu, mi-o tăie sec Lisone.

Șoferul lui se întoarse alene spre mine. Așezat *contre-jour,* era cu neputință să-i descifrez expresia chipului. Am încercat să nu mă las impresionat de toată acea punere în scenă.

— Dacă polițaii descoperă că merg pe terenul lor, am stăruit mai departe, o să avem parte de momente neplăcute, domnule Lisone. Amândoi. Eu mai cu seamă. E în joc licența mea de detectiv particular.

Lisone aruncă o privire spre garda sa de corp, stătu pe gânduri o clipă, apoi lăsă să-i scape un oftat care mă făcu să continui.

— Poliția știe că mi-ați încredințat o anchetă?

Lisone dădu din umeri.

— Afacerile mele nu privesc autoritățile. Mi le-am rezolvat mereu singur. Nu te sinchisi de polițai,

Van Loo, și atunci nici ei nu se vor sinchisi de dumneata. Lasă-i să se agite cu uciderea lui Casane. Concentrează-te pe scrisorile de amenințare și pe moartea lui Simeone.

Ușor de zis. Pentru mine, toate se legau.

— Ai încredere în mine, adăugă el. În mediul meu nimeni nu va cita numele dumitale în cursul investigației.

Sora sa, personalul său, paznicii săi, Lisone avea mijloacele de a-i face pe toți să tacă. Dar pe Van Vaerenbergh? Și acesta știa de existența mea.

Un soi de croncănit veni dinspre gâtul lui.

— Nu e nicio primejdie. Nu va fi luat la întrebări.

Oare ce anume îi dădea lui Lisone o asemenea siguranță?

— Deputatul dumneavoastră a fost totuși interogat atunci când șoferul ăla a încercat să vă facă piftie… La câțiva metri de locul unde a fost doborât Casane. Un judecător mai isteț ar putea să-și amintească și să unească cele două dosare.

— Care dosar? Mi-am retras plângerea după ce am aflat că șoferul era unul dintre prietenii mei, cam afumat în ziua cu pricina.

— Ați descoperit… Și mie nu mi-ați spus nimic?

Lisone închise ochii exasperat. De acord, eram cu adevărat tâmpit.

— Asta e versiunea oficială, Van Loo, *capito*?

Înainte de moartea lui Casane, eram în ceață. Acum, când trebuia să am grijă să nu mă încrucișez cu anchetatorii oficiali, marja mea de manevră era redusă la zero. Am sorbit o înghițitură de apă înainte de a aborda chestiunea care mă preocupa încă de la Bruxelles: prezența lui Casane la Casa Sindicatelor în ziua ceremoniei de omagiere a lui Amati.

— Ți-a povestit el asta?

După tonul lui Lisone, pielea mi s-a acoperit de o sudoare rece. Tocmai comisesem o eroare, de

genul „să dai ușor o palmă pe spatele lui Hitler spunându-i sub formă de glumă că evreii sunt mai tari decât arienii”. Dar, spre marea mea surpriză, Lisone izbucni în râs.

— Ești tare mucalit, domnule Van Loo! Cu aerul dumitale nevinovat și orbecăielile dumitale, ajunsesem să te cred un *biesse*[59]. Soră-mea mereu îmi spune că arunc banii pe fereastră. Dar dumneata ești mai viclean decât crede ea. (Nu prea înțelegeam bine ce anume făcusem ca să-i merit felicitările.) Robert Van Vaerenbergh este un amic sigur. Totuși, mulți dintre tovarășii lui mă socotesc un negustător de sclavi care „își câștigă paralele pe spatele muncitorilor”. Făcându-se că nu văd că o parte din paralele astea ajung în casa de bani a partidului. L-am trimis pe Casane ca să aflu ce anume povestesc tovarășii pe socoteala mea, altfel atât de fericiți să încaseze contribuțiile de la mine.

— Ei, haide! Știați deci?

— Nu intra la idei, amice. Eu l-am trimis la funeraliile lui Matteo.

Arătă cu degetul spre șofer:

— În mod normal, Harpo este cel care are sarcina acestui tip de lucruri.

Uriașul rămase impasibil.

— Numai că mutra lui e prea bine cunoscută lui Robert și acelor domni. Casane nu ar fi trebuit să-ți vorbească despre asta.

— Poate că tocmai asta l-a ucis? Cineva a considerat că omul dumneavoastră vorbea prea mult!

Spre marea mea surpriză, Harpo dădu ușor din cap. Lisone agită sticla de gin. Văzând că nu mă grăbeam să îmi întind paharul, se servi pe sine după care îi puse dopul.

— Ceva mă intrigă, reluă el, zăbovind ca să îngurgiteze o înghițitură din scârbosul lichid. Sunt amenințat cu moartea, dar cel ucis este Casane… La fel ca porumbelul meu preferat, adăugă el cu un suspin în voce.

— Cele două afaceri n-or fi atât de legate pe cât credeam?

Lisone nu păru convins de această nouă ipoteză, dar nu făcu niciun comentariu.

— Să ne întoarcem la tovarășul Van Vaerenbergh, am reluat eu. Dacă partidul vrea să vă agațe scalpul deasupra șemineului din Casa Poporului, el n-ar șovăi să aducă trofeul frumos ambalat. Știți asta. Atunci ce anume vă face atât de sigur de loialitatea sa?

Privirea lui Lisone mă străpunse de parcă ar fi vrut să-mi descifreze șirul gândurilor.

— Ai motive de îndoială? Dovezi?

M-am eschivat. Nimic precis nu indica faptul că domnul deputat ar fi încercat să-l trădeze. Nici cel mai mic indiciu. Doar bănuieli.

— Casane mi-a povestit că l-a cunoscut pe peron, când a coborât din trenul dinspre Chiasso.

— Te miră că deputatul muncitorilor îi întâmpină pe tovarășii veniți la muncă în Belgia?

— Dar dumneavoastră? L-ați întâlnit pe Van Vaerebergh atunci când ați venit din Italia?

Își strânse nodul cravatei într-un gest automat.

— Nu, mai târziu. La puțin timp după ce mi-am lansat afacerea, spuse el cu un gest larg care îi mătură biroul. Robert a venit la mine cu o propunere.

— În schimbul finanțării campaniei sale, el închide ochii la condițiile de transport și de locuit ale italienilor, am spus eu ca să-i arăt cât eram de deștept.

Izbucni în râs. Mă înșelasem o dată în plus.

— Vorbesc de porumbei, domnule Van Loo! Despre ce altceva? De ce crezi că am ales Belgia? În Puglia, debarcarea americană și bombardamentele au distrus activitățile columbofile, în timp ce în Valonia concursurile au reînceput de cum s-au încheiat ostilitățile.

L-am întrerupt înainte să deturneze iar discuția.

— Nu-mi spuneți că Van Vaerenbergh împărtășește pasiunea dumneavoastră pentru porumbei!

Mâna lui Lisone desenă rotocoale prin aer.

— Nu chiar. Vietățile astea sunt toată viața mea. Aș face orice ca să dobândesc un campion sau să ochesc un *outsider*. (Îmi amintesc modul în care pusese mâna pe porumbeii cuplului acela în vârstă din Liège pe sub nasul concurenților.) Mâinile lui arătară spre fotografii, spre cupele din argint care tronau pe etajeră. Robert nu se pricepe la toate astea. Dar e investitor.

Nu-mi credeam urechilor.

— Vreți să spuneți că a investit în crescătoria dumneavoastră? Vă este asociat?

— Un asociat foarte util: banii acumulați în timpul războiului, pe care trebuia neapărat să-i plaseze, răspunse Lisone făcând cu ochiul și amintind astfel de ticul politicianului, în schimbul relațiilor pentru a obține licențele necesare federației, permisul comunal pentru construcția crescătoriei de păsări, certificatul veterinar pentru porumbei, atâtea lucruri neprețuite. Degeaba am eu bani, poziție socială, o vilă frumoasă, degeaba îmi plătesc impozitele, dau de muncă la mii de oameni, în ochii compatrioților dumitale, domnule Van Loo, rămân un *spaghetti,* un macaronar. La fel de macaronar ca muncitorii pe care îi trimit la muncă în minele voastre, adăugă el pe un ton amar pe care nu i-l cunoșteam.

— Totuși, Van Vaerenbergh se afișează cu dumneavoastră, în timp ce în ochii partidului, ai alegătorilor, ai prietenilor săi sindicaliști, treceți drept un om dubios?

Lisone îi aruncă o privire lungă șoferului, luându-l drept martor al incomensurabilei mele idioțenii.

— Nu mă asculți, domnule Van Loo? Tocmai ți-am explicat că, de unul singur, micul imigrant din Bari care eram eu atunci – și care am rămas – nu

avea nici cea mai mică șansă de a dezvolta o afacere, oricare ar fi fost ea…

— Din nou Van Vaerenbergh și bagheta sa magică?

Mă fixă cu un aer trist. Detectivul său particular era încă și mai candid, mai lent și mai ignorant decât se temea.

— El a venit după mine!

— Riscând să-și urce sindicatul în cap?

— Cu binecuvântarea sindicatului! Când cele două țări ale noastre au semnat în 1946 pactul „Muncitori contra cărbune”, a trebuit să fie creată în scurt timp o enormă organizație care trebuia să transporte, să hrănească, să ofere locuințe la mii de imigranți care nu se mișcaseră niciodată în afara provinciei lor caniculare și care aveau să descopere frigul și ploaia Valoniei, întunericul umed al minei. Cine altul mai bine decât un italian, născut în aceeași regiune ca ei, le putea domoli temerile, le putea câștiga încrederea, putea să dea asigurări autorităților belgiene și patronilor împotriva oricărei tentative de revoltă și să risipească neînțelegerile în caz de conflict?

De data asta, chiar eram pierdut cu totul.

— Partidul vine să vă caute, iar apoi se dezlănțuie împotriva dumneavoastră?

Cu latul palmei, Lisone izbi în birou. Sunetul răsună la fel de tare ca o împușcătură de revolver. Până și Harpo tresări. Puțin gin se răspândi pe sugativă.

— Poftim, uită-te ce dezordine ai iscat! Oi fi dumneata un bun detectiv particular, Van Loo, dar în politică, să nu te superi, ești un zero! (De data asta, gândea la fel ca Federico.) Să spunem simplu că socialiștii au două opțiuni: pe de-o parte îi apără pe muncitori și chiar și pe imigranți atunci când soarta lor începe să-i emoționeze pe tovarășii. Pe de altă parte, ei vor puterea, ceea ce îi silește să asigure furnizarea cărbunelui către populație și să-i menajeze pe patroni.

— În fond, toate discursurile alea care vă fac albie de porci, nu prea vă răscolesc, așa e?

Dădu din cap cu un mic zâmbet cinic. În timp ce mă ridicam de pe scaun, Lisone se apropie de mine și îmi întinse mâna. Dar, în loc să mă salute, îmi expedie un pumn în față. Violența loviturii m-ar fi trântit pe jos dacă Harpo, care cunoștea repertoriul, nu m-ar fi ținut de umeri. M-am agățat de masă. Nasul îmi sângera, o durere ascuțită în maxilar mă făcea să mă tem pentru cei treizeci și doi de dinți ai mei. Harpo îmi întinse un prosop umed, în vreme ce Lisone mă contempla visător frecându-și mâna. Mi-am trecut prosopul peste față tremurând din toate încheieturile. Încăierarea nu a fost niciodată o predilecție pentru mine.

— Asta a fost ca să-ți aduc aminte că atunci când răscolești rahatul e mai bine să ții gura închisă.

Mi-am frecat bărbia care mă durea îngrozitor.

— N-am s-o mai deschid decât la dentist, am mormăit.

— Nu-ți face griji că ți-am stricat frumusețea, zise el zâmbind din nou. Vizez bine.

Harpo aprobă din cap. Regăsindu-mi de bine, de rău echilibrul, am vrut să ies, dar Lisone încă nu isprăvise cu mine.

— Coafeza dumitale cântă bine. Cu adevărat bine.

Aștepta cumva o reacție „virilă” din partea mea ca să-mi administreze o nouă chelfăneală? La ce bun? Onoarea lui Anne ar fi mai bine apărată dacă eu eram făcut terci? Plecându-mi bietul cap dureros, am scuturat din umeri la ultima injurie și am fugit spre ieșire, roșu de rușine. Dar Lisone se interpuse, mă bătu ușor pe spate și, spre marea mea surpriză, își ceru scuze făcându-mi o uimitoare propunere.

20.

Suspecții lui Lisone

— Refuz s-o fac pe păpușa pentru babe neurastenice! strigă Anne. Michel, dacă ai nevoie de o acordeonistă ca să-ți păstrezi clienții, e momentul să-ți schimbi meseria!

Anne nu era niciodată mai frumoasă ca atunci când se supăra. I se umezeau ușor buzele, ochii îi deveneau scânteietori iar pielea ei frumoasă și transparentă se înroșea ușor. Aș fi vrut să-i posed trupul, care tremura de mânie, chiar atunci pe sofa. Dar experiența mă învățase că a o aborda în starea asta era ceva la fel de periculos ca agitarea unui flacon cu nitroglicerină.

— De când trăiește în Belgia, Lucia nu a avut niciodată prilejul să se măsoare cu un alt muzicant. Lisone vrea ca sora lui să fie fericită. Doar n-o să-l mâhnești tocmai acum când dă dovadă de o reacție umană! (Anne se strâmbă. Pledoaria mea n-o convinsese.) E ceva atât de degradant s-o acompaniezi pe Lucia? Te va învăța cântece din țara ei. Imaginează-ți mutra lui Federico atunci când te vei porni să-i cânți un vechi refren din Puglia!

De data asta, argumentul păru să aibă efect. Dar tot nu se dădu bătută.

— Și-așa petrecem atât de puțin timp împreună. Să pierdem un sfârșit de săptămână în vila aia de noi îmbogățiți, plină de găinați de porumbel, să-i facem plecăciuni lui Lisone și zbirilor săi, chiar nu mă entuziasmează. Pe tine da?

Lisone descoperise talentele pe care le avea Anne pe mica scenă a cafenelei unde juca el biliard. Îi vorbise surorii lui care stăruise s-o întâlnească. În fața lipsei mele de entuziasm (ghiceam cum va reacționa Anne), își sprijinise invitația strecurându-mi în mână câteva bancnote

pe care le împărțisem în mod egal cu Anne. Ea lăsase bancnotele ostentativ pe sofa, ca o sabie așezată între noi, vârându-le mai apoi în poșetă fără să scoată o vorbă. Văzând drumul liber, mi-am apropiat buzele de gâtul ei. Iar urmarea se desfășură după cum visasem. Cu o elegantă mișcare a brațului, stinse lumina. Era o prințesă care își chema valetul cu un gest indolent. Ochii ei negri străluceau în întuneric. Negru pe negru. Pete de argint în beznă. Un nou filon de cărbune sub lampa minerului. Făgăduiala unei bogății necunoscute. Mâna ei îmi căută coapsa. Gura ei îmi căută pielea. Mâna mea se plimbă de-a lungul acelui ținut îndepărtat, dorit, copleșitor prin dorință și energie. Buzele mele gustau din acea incredibilă demonstrație de viață. Cu inima tremurând, coboram tot mai adânc spre fundul minei, explorând galerii, mergând prin centrul pământului. Învins, învingător. Mă sufocam de plăcere. În ciuda neliniștii care îmi tortura pântecele, înaintam tot mai departe, smulgând comorile pe care le ascundea cu o forță de care nu mă știam în stare. Cu respirația tăiată, m-am simțit brusc împins cu o viteză amețitoare, călare pe un vagonet care cobora în goană panta, urcând apoi din nou la suprafață. Brațul ei mi se așeză pe spate. Se agăța de mine, furată de uragan, tremurând din toate încheieturile. În pofida amețelii care făcea să mi se învârtă capul, am înșfăcat-o și am urcat-o la suprafață regăsind aerul proaspăt. A fost nevoie ca un lung moment să se scurgă după ce ieșisem din valurile plăcerii pentru ca ea să-mi atragă atenția că discul de 78 de turații care se învârtea pe pick-up era zgâriat. M-am extras de pe sofa cu mare trudă și bombănind.

— E greu, știu. M-aș fi dus eu dacă n-ai fi stat în calea mea; cântărești cam mult, știi? zise ea, punându-mi o sărutare umedă pe vârful urechii când mi-am dat din nou drumul să cad pe perne alături de ea.

Harpo a venit să ne ia cu limuzina. În ciuda uniformei strălucitoare roșu-aprins și a frumoasei caschete, semăna cu un animal deghizat în șofer. Pe lângă aerul îmbufnat (nu scoase o vorbă până la Liège), călătoria a fost perfectă. Anne, care nu cunoștea bârlogul lui Lisone decât din descrierile mele, a fost uluită de opulența vilei. Ce mai încoace și-ncolo: era Hollywood-pe-Meuse!

Lucia ne aștepta în prag alături de fratele ei. Îmbrăcat cu o haină de interior verde și pantaloni sport, parcă era un *gentleman-farmer* primindu-și amicii de vânătoare la sfârșitul partidei. După apetitiv, Lisone mă luă de braț și mă conduse la porumbar, lăsându-le pe cele două femei singure. Anne luase cu ea frumosul acordeon primit de la domnul Karaboudjan. Instrumentul Luciei trona pe o măsuță joasă. Un instrument foarte simplu care distona cu locuința aceea de carnaval. Adevăratul pian al săracului, cu burduful ros, cu pielea ruptă la colțuri. Fără doar și poate singura amintire, sau aproape singura, pe care Lucia o luase cu sine din orașul natal.

În volieră, nu se schimbase nimic. Un porumbel cu o pată de un gri-argintiu în jurul ochilor se plimba prin palatul lui Simeone cu aere de proprietar blazat. Nicio urmă nu mai rămăsese de la fostul senior, nici din gloria, nici din isprăvile sale. Regele a murit. Trăiască Regele!

Lisone își continuă inspecția. Gângurituri vesele ne însoțeau plimbarea. Două ajutoare curățau coliviile și hrăneau zburătoarele. Nimic nu se schimbase. Aici moartea nu exista. În timp ce le supraveghea munca, închiderea coliviilor, starea păsărilor, împrospătarea cu apă, Lisone îmi descrise modul în care își stimula campionii, cum îi selecționa, cum le dezvolta calitățile. Când tocmai îmi explica delicatul echilibru între porumbel și femela sa după ouat, fu întrerupt de sunetul înfundat al unui refren melancolic, frumos și trist.

— Nu a mai cântat melodia asta de când am plecat din Bari, murmură el.

Anne încerca să țină ritmul valsului vechi. După câteva acorduri stângace, reluă în cele din urmă refrenul fără greșeală. Din când în când se întrerupea și se auzea glasul Luciei, blând, de nerecunoscut, dând indicații și sfaturi. Un zâmbet de copil se ivi pe buzele lui Lisone. Am profitat ca să-i pun o întrebare delicată:

— Era capabil Casane să descifreze sensul mesajelor agățate de piciorul lui Simeone?

— Poftim?

Dacă m-aș fi preschimbat în dansatoare de mambo nu ar fi părut mai uluit.

— Harpo! zbieră el.

Imediat Frankenstein intră în încăpere. S-ar fi zis că aștepta în spatele ușii salivând. Parchetul trosnea la fiecare pas. Oare căra, cumva, niște tălpi din beton în care se pregătea să-mi vâre picioarele? Lisone îi întinse o hârtie minusculă, întru totul asemănătoare cu aceea peste care dăduse Anne pe covorul ei.

— Citește cu voce tare.

— „LS. 6V. Li O. PETIT P”.

— Tradu pentru prietenul nostru din capitală!

— Lansare la ora 6, pe linia de vest. Expeditorii Lisone și Petitpré așteaptă.

Lisone mă privi hâtru, cu mâinile în șolduri.

— Mesajul la care mă gândesc eu este la fel de misterios, numai textul e un pic diferit: „Cinci sute pe 15. Ora 9. Năzurosul G”.

— Pentru porumbelul Năzurosul, recită Harpo pe același ton lipsit de intonație, cinci sute de franci. Veniți să-l luați…

Lisone îl întrerupse.

— Unde ai găsit asta? Biletul ăsta nu se găsea printre lucrurile lui Casane.

Am rânjit la rândul meu.

— Potrivit instrucțiunilor dumneavoastră, explorez și scotocesc, domnule Lisone. Permiteți-

mi să adaug că nu e ușor să lucrezi pentru un client care plătește bani gheață, dar care îmi pune bețe-n roate de fiecare dată când fac progrese.

— Prostii! Putem trece la lucruri serioase? În timp ce dumneata te irosești în fundături, eu stau să cuget.

Cu arătătorul său solid și păros, se bătu peste frunte.

— Otrava care l-a ucis pe Simeone i-a fost strecurată în hrană. Or, cine a avut acces la grăunțe? Am făcut socoteala. În afară de Casane și cei doi colegi ai lui, doar încă doi oameni, cel care le livrează și cel care le prelucrează.

Văzându-mă perplex, continuă:

— Vânzătorul meu de grăunțe se numește Mathieu De Koning. Locuiește într-un sat din împrejurimi. Poftim adresa lui. Pe cea a magicianului care le prelucrează o cunoști. E prietenul dumitale Hubert.

M-am întors spre el. Își bătea cumva joc de mine? Deloc. Îmi înșfăcă umărul cu mână fermă și exclamă pe un ton furios.

— Hai, Van Loo! Lasă sentimentele! Doar ești profesionist. Cine mai bine decât dumneata poate face cercetări în legătură cu spițerul?

Ar fi trebuit să dau curs primului meu reflex. S-o chem pe Anne, să-i spun să-și ia imediat acordeonul și să ne întoarcem fuguța la Bruxelles fără să privim în urmă. Dar la ce bun această retragere spectaculoasă? Succesorul meu, care nu va avea aceleași scrupule ca mine, risca să-l atragă pe scumpul meu farmacist într-o pânză de păianjen de nedescâlcit. Mai bine să fiu eu cel care îi va dovedi nevinovăția. Asocierea numelui lui Hubert cu moartea micului campion era rizibilă. Dar dacă Hubert era mai presus de orice bănuială, cine mai rămânea pe listă? Negustorul de grăunțe?

21.

Anne are o teorie

De Koning rânduia niște saci mari de iută în magazie când am debarcat acasă la el acasă însoțit de Anne. Două ore de mers pe jos peste câmpuri ne făcuseră bine, dar, când am ajuns în curte, enervarea mi-a revenit. Oare soluția era chiar la ferma asta?

Negustorul de grăunțe mă privi cu ochi bănuitori. Mă lua probabil drept polițai sau poate chiar mai rău, funcționar de la fisc. Se liniști când află că veneam din partea lui Lisone. Dar neîncrederea i se redeșteptă când Anne ceru să-i arate niște eșantioane de grăunțe din cele menite campionilor. Furios de această incursiune în afacerile sale, De Koning se lansă în explicații într-o franceză corcită cu dialect flamand. E dialect limburghez, mormăi el când l-am pus să repete pentru a treia oară numele fiecărui sortiment de grăunțe și proveniența respectivă. *„Spreek je vloms?* Dumneata vorbești flamanda?” Am dat din cap în semn că nu. Dialectul din zona de sud a Limbourg-ului este ceva de neînțeles pentru bruxellezul de mine! Deprins să nu fie înțeles de străini, omul ridică din umeri.

Și Hubert? Nu-l cunoștea. Toți proprietarii lucrează cu îngrijitori magicieni, spuse el, numai că nu știa numele vrăjitorului lui Lisone.

În acel moment, un adolescent solid de vreo cincisprezece ani băgă capul pe ușă. Părul roșcovan ciufulit îi cădea peste obrazul pistruiat.

— Magicianul lui Lisone e doamna Lucia!

Jap! Mâna negustorului flamand se abătu violent peste obrazul fiului său, care se făcu mai roșu ca părul. Pistruii începură să clipească mai ceva ca luminițele de Crăciun.

— E o vrăjitoare, adăugă el cu aer sfidător printre două suspine, ținându-și mâinile lipite de obraz.

De Koning se întoarce spre noi.

— Astea-s bârfe ale unor vecini geloși, repetate de copiii lor la școală.

Am refuzat să mă las abătut de la subiect.

— Am auzit că doamna Lucia detestă porumbeii.

— Ei și! Se pare că există și măcelari vegetarieni. Lumea trebuie să trăiască!

— Ea este cea care se ocupă de cumpărarea grăunțelor?

Lăsă să se scurgă o pauză lungă, după care mormăi:

— Înainte, se ocupa șoferul. Dar doamna Lucia îl bănuia că ia sacii fără să-i verifice. De atunci, Harpo doar duce încărcătura la camionetă.

— Și ea?

— Ea? Cântărește fiecare sac, ronțăie grăunțe și mai ales discută prețul. (Strâmbătura sa era elocventă.)

— Mai spuneți asta o dată: ronțăie grăunțe…

— Ăsta e obiceiul crescătorilor de păsări: să ronțăie câteva grăunțe ca să le verifice prospețimea și să aleagă la ce campioni să le distribuie. Dar ca să le testeze chiar la negustor acasă, e ceva rar! Vând eu hrană alterată? De atâta amar de vreme de când ne cunoaștem și tot nu are încredere în noi…

Se întrerupse brusc.

— Mai cu seamă să nu cumva să spuneți asta fratelui ei. M-ar ucide. Doar îi știți pe italieni… Sunt mai brutali ca animalele. L-am văzut într-o zi administrându-i o corecție lui Casane, Dumnezeu să-l ierte! (își făcu semnul crucii). Nu arăta deloc bine la sfârșit.

Să fi fost Lucia o otrăvitoare?

În taxiul pe care îl comandasem („în direcția Les Guillemins, amice”), am vorbit în șoaptă cu Anne,

sperând că zgomotul făcut de motorul vechii mașini va acoperi discuția:

— Ce interes ar avea Lucia să ucidă pasărea favorită a fratelui ei? Bijuteria porumbarului, care îi aducea cupe, premii și, indiscutabil, câștiguri din pariuri?

— Am eu o idee. Să presupunem că grăunțele nu îi erau destinate lui Simeone, spuse Anne.

Fraza ei mă lăsă pe gânduri, l-am propus să-și dezvolte restul teoriei în fața unei băuturi răcoritoare.

— L-ai auzit pe negustorul de grăunțe explicând cum crescătorii de porumbei ronțăie câteva boabe înainte de a distribui hrana păsărilor? (Mi-am înălțat paharul de *gueuze grenadine* ca să fac să circule combustibil în rotițele creierului meu.) Să presupunem că Lucia a otrăvit grăunțele că să-l omoare pe crescător, nu pasărea.

— Mă-ndoiesc. Casanova ăla al tău era în plină formă când a murit Simeone.

— Datorită neglijenței lui. Era mai preocupat de voiaje în capitală, de curse de ogari și de ieșiri la dancing decât de munca lui. Pun prinsoare că acest Casane nici nu mai zăbovea să selecționeze grăunțele și să le guste înainte de a le servi campionilor. În ziua respectivă, a umplut castronașul pentru mâncare al bietei zburătoare. Și *ciao*! Eu trebuie să prind trenul!

— Dar, totuși, a sfârșit înjunghiat!

— Dintr-un motiv pe care nu-l cunoaștem, Lucia îi purta sâmbetele. A scăpat Casane de otravă? Atunci i-a venit de hac în fundul grădinii. Îți amintești de cadavrul lui? Nu avea nicio rană, nici cel mai mic semn de rezistență. Ucis pe la spate fără ca măcar să se fi întors spre atacator. Nu-i asta dovada că a auzit pasul cuiva de care nu se temea?

Cum nici al doilea pahar de *gueuze grenadine* nu izbutise să-mi deblocheze facultățile intelectuale, i-am făcut semn chelnerului să-mi

servească încă un medicament, în pofida protestelor lui Anne.

— E în interes de serviciu, nu de plăcere.

Îmi aruncă o privire supărată. Aveam dreptate să insist. După două înghițituri, obiecțiile față de teoria ei confuză începură să iasă la iveală.

— În timpul necesar ca otrava să acționeze asupra organismului său, Casane l-ar fi hrănit pe Simeone. Iar pasărea ar fi murit. Or, în versiunea ta, Lucia nu voia să ucidă vietatea dragă a lui *fratello,* nu-i așa? Ea știe că Lisone n-ar șovăi să-l strângă de gât pe asasinul lui Simeone, chiar dacă ar fi fost vorba de soră-sa.

— Cum ar fi putut bruta ta de client s-o bănuiască pe Lucia?

— Urmând același raționament ca și mine!

— Cu neputință! E bărbat!

Am izbucnit în râs și i-am sărutat buzele.

— Puah! Duhnești a bere!

— Detectivul său nu s-a gândit, de acord. Dar Lisone e la fel de țicnit ca și tine.

Își privi ceașca. Supa concentrată Oxo se răcise. Pete gălbui ieșeau la suprafața lichidului. Cu toată imaginea oribilă, mai comandă încă una.

— Nu mai bea zeama asta! Cuburile de supă concentrată îți dau idei absurde!

— După părerea ta, Lucia e în afara oricărei suspiciuni?

— Îți pare rău? Cântă atât de prost la acordeon?

Anne clătină din cap, făcând să-i zboare pletele.

— Dimpotrivă. Doamna asta atât de firavă m-a făcut praf. Dă dovadă de o energie disperată când trage de acordeon. De parcă e vorba de propria ei respirație.

— Așadar, Lisone avea dreptate? I-ai redat plăcerea muzicii?

Anne își învârti lingurița în ceașca de supă înainte de a sorbi o înghițitură strâmbându-se nostim.

— Cred că femeia asta nu a cunoscut niciodată plăcerea. Acordeonul este singurul ei mijloc de exprimare. Când a isprăvit o bucată deosebit de melancolică, una care m-a făcut să plâng, a murmurat: „E bine să știi să plângi. Eu n-am izbutit niciodată”.

— Și asta e de ajuns ca s-o transforme în ucigașă?

— Nu, desigur că nu. Dar ce lumină stranie aruncă asupra vieții ei!

— Nepotrivit măritată în țara ei cu un fascist temut și detestat de toți, pusă în carantină după război, silită să-și urmeze fratele în Belgia și să trăiască alături de el, izolată într-o fortăreață, mereu singură, în mijlocul unor păsări respingătoare. Pune-te în locul ei. Dacă ar lăsa să-i scape o singură lacrimă, nu ar mai izbuti să-și zăgăzuiască suspinele.

— Silită să trăiască alături de fratele ei? Nu uita că și Lisone depinde cu totul de ea.

Anne își înălță capul și-și agită arătătorul.

— Ceea ce înseamnă că știe lucruri pe care nici măcar Lisone nu le cunoaște.

— Ce vrei să spui?

— Cine știe dacă îi citește în mod fidel toată corespondența? Imaginează-ți că ține pentru ea o bucățică bună?

— În ce scop?

Anne dădu din umeri.

— Lisone a recunoscut că îl folosea pe Simeone pentru a duce și a primi bilete.

— …al căror secret îl știe și Harpo.

— Doar dacă nu cumva Lucia nu a tradus toate mesajele. Sau dacă a agățat de piciorușul campionului un alt text decât cel dictat de fratele ei.

Visător, i-am urmărit raționamentul.

— Ceea ce el nu a putut verifica…

— Atunci, să ne imaginăm că acel Casane care știe să scrie și să socotească, a surprins o scrisoare

care i-a permis s-o șantajeze pe Lucia. Doar știi ce nevoie avea de bani…

Am izbucnit în râs.

— Hotărât lucru, ești mai încăpățânată decât femeile din Ardennes…

— Trebuie cumva să-ți aduc aminte că tocmai din Ardennes provin?

— …Tot te mai agăți de teoria ta încâlcită când eu tocmai ți-am demonstrat că nu stă în picioare?

— Eroarea ta este că prea vrei să le legi pe toate, reluă Anne nemiloasă: scrisorile de amenințare, otrăvirea lui Simeone și uciderea lui Casane. Pornești de la premiza că Lisone are un singur dușman. Separă cele trei afaceri și orizontul ți se va lumina.

— Ipoteza pare chiar trăsnită. Trei persoane diferite căutându-i râcă lui Lisone în același timp? Cine poate să creadă în astfel de coincidențe?

— Trei persoane diferite care au profitat una de cealaltă, de ce nu? Cel care l-a eliminat pe Simeone cât și asasinul lui Casane trec la acțiune profitând de sosirea scrisorilor anonime. Pariind că anchetatorii se vor porni în mod automat în căutarea autorului lor ca să-i pună în cârcă toate crimele. Dar e ceva fals. Între timp, pista adevăraților asasini s-a șters complet.

— Cum au putut asasinii să afle de existența scrisorilor de amenințare? Lisone nu a avertizat pe nimeni. Nici măcar poliția.

— Pe nimeni? A făcut cercetări în primul rând în anturajul său înainte de a face apel la tine.

Am socotit pe degete.

— Lucia, Harpo, cei trei crescători de păsări, personalul casei. Familiile lor și relațiile lor. Îți închipui că crescătorii de păsări, fata în casă, servitorul, gărzile de corp, cu toții au povestit în jurul lor că Lisone așteaptă în fiecare dimineață factorul poștal clănțănind din dinți. Prin sate, oamenilor le plac poveștile de spus la șezători.

— Mai adaugă-i și pe toți prietenii tăi, Michel.

— Cum ai spus?

— Și tu ai vorbit: cu mine, cu Hubert, cu Rebeka. Și cu Federico, frații Motta, care n-au scăpat prilejul să răspândească vestea bună pe la toți dușmanii lui Lisone!

Am ridicat brațele în semn de descurajare.

— N-am ieșit încă din necaz! Băiete, încă un rând!

— Eu nu mai iau Oxo, interveni Anne.

— În sfârșit, o vorbă înțeleaptă!

— Dacă tot vorbim de Federico, amintește-ți ce a spus despre Lucia: „o femeie cultivată care citește tot ce îi cade în mână”.

— Atunci, de ce naiba s-o fi distrat scriindu-i fratelui ei scrisori de amenințare?

— Ca să-și ascundă crima. Nimeni n-o poate crede vinovată că a scris și expediat scrisorile alea. Și nici că l-a înjunghiat pe Casane. Cine-ar face legătura?

— O vezi tu pe femeiușcă aia micuță aruncându-se peste adoratorul tău? De dragul discuției, să presupunem că ar fi adevărat. De ce ar fi vrut să-l elimine pe Casane?

Anne pocni din degete.

— Pentru că a fost un pic prea curios?

În fața aerului meu dubitativ, se încăpățână.

— Să presupunem că Lucia este autoarea scrisorilor și că l-a însărcinat pe Casane să le pună la poștă la Bruxelles. Dar că amicul nostru n-a rezistat tentației de a deschide plicul…

— Ne învârtim în cerc. De ce i-ar căuta Lucia râcă fratelui ei? Și încă într-un mod atât de absurd. Prin intermediul unor scrisori pe care el nu le poate citi! Dar cu moartea lui Simeone cum rămâne? Ce explicație propui? De moartea lui Matteo nici măcar nu-ți mai vorbesc…

— Nu mă asculți, pentru că vrei morțiș să stabilești o legătură între toate aceste evenimente.

— Contrariul ar fi cu neputință!

— A, da? Să luăm, de exemplu, moartea lui Matteo. La ce bun să te înverșunezi să dai de urma asasinului când Hubert și Salvatore, prietenul lui cel mai apropiat, jură că Matteo s-a sinucis?

— M-am încrezut întotdeauna în intuițiile mele.

— Flerul tău care explică imensele succese ale anchetelor tale…

— În loc să-ți bați joc de mine, încearcă mai degrabă să-ți justifici elucubrațiile.

— Ia-l la întrebări pe singurul suspect care ți-a rămas.

— O, nu! Nu pe Hubert!

Dădu din cap fără pic de indulgență. Femeia asta era la fel de dură ca Lisone!

22.

Spionul lui Matteo

În fiecare duminică, sunt trezit din somn de clopotele care cheamă la liturghie. De fiecare dată când ele mă fac să cad din cuibul meu călduț taman în ziua în care Domnul ne invită să ne odihnim, îmi revin din străfundul amintirii gustul grețos al cantinei colegiului, mirosul scârbos de tămâie și durerea loviturilor cu rigla pe care profesorul de religie mi le administra peste degete pentru că privisem cu un aer ironic, după spusele lui, negul respingător pe care firava sa mustață se chinuia să-l ascundă. Înțelesesem deja totul despre religie: era un lucru misterios, despre care ei te fac să crezi că esențialul este ascuns, dar din care descoperi, zgâriind un pic la suprafața lucrurilor, că nu ascunde decât câteva mărunțișuri puțin ispititoare. Aici să fi fost punctul de plecare al vocației mele de detectiv particular? Posibil. Însă, cu siguranță, de aici a început neîncrederea mea în sacru.

După o ceașcă de *Nescafé* suficient de tare ca să pot elimina aceste sinistre amintiri, am urcat la apartamentul lui Hubert, deasupra farmaciei. Rebeka mă primi încinsă cu șorț, cu basma pe cap și o perie în mână. Crezând că veneam în calitate de prieten, îmi zâmbi larg. Mai șiret, fiul ei îmi trânti un șut în tibie, după care o luă la goană spre camera lui.

Hubert își lua apetitivul în partea opusă a pieței, sub castani. Cu un nod în gât, m-am grăbit să-l întâlnesc pe vraciul meu favorit, de acum principalul meu suspect. Stătea la un joc de cărți în compania lui Federico și a fraților Motta.

— Ni te alături? întrebă proprietarul meu.

— La cum arată, nu poate juca decât mână moartă, observă Hubert, contemplându-și cărțile

cu aer preocupat.

— Păi, tot frecventându-l pe Lisone…

Gluma lui Federico smulse un rânjet fraților Motta.

— Lisone se întreabă dacă nu cumva l-ai otrăvit pe Simeone, Hubert. Poate din greșeală. O eroare de dozaj într-unul dintre produsele tale miraculoase?

Hubert își azvârli cărțile pe masă, se ridică la fel de iute ca un boxer la lovitura de gong și se năpusti spre mine cu o forță pe care nu i-o bănuiam. Cu un aer dezgustat, Federico și cei doi Motta își lăsară și ei cărțile.

— Spune-mi că ai făcut-o dinadins, Mickele. Era un truc pe care l-ai pus la cale cu Hubert, așa e? Când are cărți proaste, îți face semn să vii ca să întrerupi partida?

Aș fi vrut să-l potolesc pe Federico, numai că Hubert mă strângea de gât. Încercând să mă eliberez din strânsoare, cămașa mi s-a sfâșiat. Pumnul pe care i l-am expediat instinctiv în obraz nimeri în capul bietului chelner care încercase cu imprudență să se interpună.

— Ei bine, Mickele, ai arătat ce poți! exclamă Federico, în timp ce frații Motta îl duceau pe chelner la bucătărie și îi puneau un prosop cu gheață pe obraz. Ai să fii un recrut pe cinste pentru viitoarele înfruntări cu fasciștii! Chiar dacă ideile tale politice par nițeluș cam haotice. De ce te legi de un prieten imigrant și de un tovarăș muncitor care nu ți-au făcut nimic?

M-am lăsat să cad pe bancă.

— Exercit cea mai urâtă meserie din lume, Federico!

— Nu, lasă-i primul loc gunoiului de Lisone. Dar tu vii imediat după el.

Anne mă prevenise. Lisone mă intoxicase. Din pricina lui, nu mai vedeam latura cea mai sordidă a naturii umane. Să ajung să-mi bănuiesc cel mai bun prieten! Luându-l pe Federico de braț, l-am

tras spre terasă. Aer, vă rog! Micul Fausto alerga pe sub copaci râzând, gonind porumbeii care abandonau cu părere de rău solul acoperit de bucățele de pâine. După atâtea lucruri urâte, spectacolul ăsta mă mai liniști. L-am strigat pe Fausto să vină la o răcoritoare. Mătușă-sa, care îl supraveghea, așteptă ca Federico să-i facă semn să vină lângă noi. Și să se lase rugată înainte de a accepta un pahar de apă. Micul Fausto întrebă dacă nu putea chelnerul să-i toarne un strop de sirop de rodie. Era deja un rafinat, puștiul ăsta!

— Ce vrei tu să te faci mai târziu, Fausto?

— Vreau să muncesc cu unchiul meu, zise el, uitându-se cruciș la paiul cu care sorbea.

— Miner în fundul minei?

— Nu, crescător de porumbei călători!

M-am întors spre mătușa care roși.

— Când bărbatu-meu a debarcat aici din Puglia, Lisone l-a angajat la voliera lui. Fausto abia aștepta să-l însoțească. Îl ajuta să hrănească păsările, să curețe coliviile și coșurile de transport. De atunci numai de asta vorbește. Noroc că am venit să locuim la Bruxelles, altfel nepotul meu ar fi tot la Castello.

— Lansare pe linia de vest! strigă Fausto.

Mătușa lui îl bătu ușor cu palma peste cap.

— Duminică dimineața, Fausto se trezește din zori ca să asculte la radio mesajele columbofililor. Le notează pe un carnet împreună cu numele proprietarilor și lista celor mai buni porumbei. Nu pricep cum izbutește să descâlcească păsărească aia la fel de obscură precum comunicatele date de BBC în timpul războiului!

— Îl știi pe Năzuros?

— E o vedetă! exclamă Fausto. Proprietatea lui Léopold De Man, apoi a lui Tony Scopitone.

l-am ciufulit părul.

— Bravo! Da’ cu numele campionilor cicliști stai la fel de bine?

— Pui prinsoare pe numele alergătorilor din echipa Italiei la Turul Franței contra unui sirop cu grenadină?

— Fausto! strigă mătușă-sa, stacojie de rușine.

— Mai întâi Coppi și Bartali! zise el ridicând două degete.

— În aceeași echipă?

Federico se mohorî.

— Păi da! E tot una dintre acele *combinazioni* la care se pricepe Italia. Am să-ți explic…

— Mai bine nu! i-am retezat eu avântul. Hai, Fausto, continuă. Nu te lăsa întrerupt de ursuzul ăsta!

— Biagoni, Brignole, Corrieri, De Santi, Milano, Pasquini, Rossello, Sciardis, Ricci, declamă el pe un ritm îndrăcit, după care se opri brusc.

După o lungă tăcere, Federico șopti:

— Și Pezzi.

Fausto își întoarse spre mine ochii plini de lacrimi.

— Federico a trișat! Sunt sigur că știai, Fausto. Băiete! Încă un rând la toată lumea!

•

Cine ne-ar fi observat de departe, ar fi zis că suntem doi amici care se reîntorc de la bistrou braț la braț. Dar cine îl cunoștea pe Federico, ghicea fără greutate că realitatea era alta. Obrazul mare al frizerului era stacojiu. Fălcile încleștate. La intrarea în salon, se ivi madam Delporte. Sau mai exact potaia ei. Recunoscându-mă după miros, Mitzi se repezi la mine și își afundă falca în pulpa piciorului meu drept. „Bravo! strigă Federico. Ce fler are animalul ăsta!”

Din moment ce proprietarul meu prefera să facă glume răsuflate în loc să mă ajute să mă smulg din ghearele javrei, am încercat de unul singur să desprind animalul. Zadarnic. Degeaba agitam eu piciorul, trăgeam de zgardă urlând, dinții micului monstru îmblănit îmi sfâșiau pielea. Avea cumva o

proteză din oțel sau ce naiba era? Văzând că n-o scoteam la capăt, madam Delporte „se rugă” de câine să-mi dea drumul, dar cu atât de firavă energie că fiara își înfipse mai rău colții în piciorul meu însângerat. Cu brațele încrucișate pe piept, Federico stătea să contemple spectacolul cu un aer satisfăcut. A trebuit să dau câteva șuturi ca să mă descotorosesc de fiară, nu fără a suporta protestele vehemente ale bătrânei doamne și amenințarea că va face apel la poliție și la Societatea pentru Protecția Animalelor.

— Ai primit ce-ai meritat! conchise Federico după ce-mi dezinfectă rana.

Mă întrebam îngrijorat dacă eram la adăpost de tetanos. Oare unde-mi lăsasem carnetul de vaccinări?

— Nu ți-a fost rușine să smulgi secretele lui Torretto de la *suo figlio*? Nici măcar *la polizia* fascistă nu arăta atâta duplicitate, continuă proprietarul meu.

— Știai că Torretto a lucrat pentru Lisone?

— Ei și?

— De ce nu mi-ai zis?

Federico dădu din umeri punând la loc trusa de prim-ajutor.

— Spune-mi măcar de ce a renunțat?

— Știi și tu. Ca să se facă miner.

— Cine poate prefera mina unei voliere la țară?

— Nu cunosc detaliile, răspunse Federico în timp ce își scotea haina ca să-și pună un halat imaculat. Știu doar că s-au certat. Să nu crezi că e mai plăcut să lucrezi în grădina unui nemernic decât în fundul minei în compania tovarășilor.

Mi-am pus pălăria și impermeabilul, i-am mulțumit pentru îngrijiri și am plecat ca să-l iau la întrebări pe Torretto. Chiar înainte să plec, un amănunt îmi reveni în memorie.

— Tony Scopitone…

— Ce e cu el?

— O cunoști pe nepoata sa?

— Suzanne? O puștoaică frumoasă cam flușturatică…

— La fel de ușurică precum un porumbel, spunea Casane, care o găsea foarte seducătoare.

Când am intrat în bucătărie, Torretto tocmai servea paste soției și nepotului care își întindeau farfuriile, cu un aer pofticios.

— Se pare că-l învățați pe Fausto al nostru drumul spre bistrou?

Fără să-mi aștepte răspunsul, îmi oferi o farfurie plină în timp ce nevastă-sa împingea un scaun spre mine. Văzându-mă că șovăi, se arătă ofuscat. Dar nu era aroganță din partea mea. Pur și simplu mă simțeam stingherit să rostesc numele lui Lisone la masa lui. Ca să lămuresc neînțelegerea, mi-am înfipt furculița în mâncarea aburindă fără să scot o vorbă. Și mi-am golit farfuria fără urmă de rușine.

— *Orrechiette alla pugliese*[60] rosti el fluturându-și mâna, înainte de a se întrerupe într-un acces de tuse.

Luând cafeaua împreună cu el în pragul ușii, în vreme ce eu mă frământam cum să-l fac să vorbească despre perioada petrecută la Castel, luă inițiativa spre marea mea ușurare.

— Fausto mi-a povestit că ai încercat să-l tragi de limbă. Nu e frumos…

— Federico mi-a tras deja o praftură pe tema asta. Am venit să-mi cer scuze.

Era destul de șiret ca să nu se lase îmbrobodit de vorbele mele meșteșugite.

— *Che vergogna*[61]! De la atâtea *bugia*[62], nasul dumitale s-a lungit mai ceva decât nasul lui Pinocchio! Ai grijă dacă ai să cobori în mină! Riști să ți se agațe de pereți!

— M-a intrigat fascinația lui Fausto pentru porumbei. Nu regreți timpul când erai păsărar?

Degetele lui groase i se frecau de bărbie.

— Te înșeli, zise el cu privirea în gol.

— Totuși! În comparație cu mina…

— Mina mi-a dat gata sănătatea, dar mi-a curățat sufletul, domnule Van Loo. În fundul galeriilor, cu tot gazul grizu și cu praful, cu bezna și cu frica, descoperi ce e mai bun în ființa umană. Oamenii strâng rândurile mai mult decât oriunde în alte părți. Într-o galerie de cărbune, fiecare este gata să se sacrifice pentru tovarășul său fără să șovăie. De aceea minerul care trebuie să renunțe să mai coboare din pricina silicozei, păstrează o asemenea nostalgie, când ar trebui de fapt să blesteme infernul ăla.

— Prin comparație, totuși, voliera este Grădina Raiului.

— Un rai năpădit de trimișii diavolului. Porumbeii sunt minunați în ochii copiilor. Dar e ceva obositor. Și uneori mortal de periculos.

— Mai rău decât manevrarea unui ciocan-târnăcop?

— Îți amintești de Casane. Atât de mândru s-o facă pe păunul și să-i lustruiască pantofii lui Lisone. La ce i-a servit?

Fără să-mi lase timp de replică, se ridică brusc.

— *Djè m'va bware, va mi!*[63]

Și se făcu nevăzut în casă. Până să mă întreb eu dacă o ștersese cumva englezește, se întoarse cu o sticlă de alcool alb și două păhăruțe.

— În Belgia, reluă el discuția după ce își golise paharul, nimeni nu-i iubește pe italieni.

Mă întrerupse cu un semn din braț.

— Nimeni. Nu protesta. Știu ce o să-mi spui. Doamnele din cartier țin la coaforul lor, sau băcanul din colț le dă bomboane copiilor. Dino face cea mai bună pizza din Bruxelles. Dar ia întreabă-i ce cred despre macaronari în general. Niște hoți și niște trântori. Profitori care trăiesc pe spezele bunilor belgieni. (Am rămas mut.) Când am ajuns eu aici, am găsit de lucru într-o mină din Grâce-Berleur.

— Nu cumva la halda Corbeau, din întâmplare?

Dădu din cap că da. Luminița de surpriză din ochii lui mă răsplăti după atâtea dezamăgiri. Măcar ancheta mea nu fusese de tot inutilă pentru aprofundarea culturii mele generale… Și descoperirea lucrurilor esențiale din propria mea țară.

— M-am jurat că Fausto nu va cunoaște niciodată genul ăsta de viață, îl dădusem la o școală din Liège. Încă de a doua zi, a devenit calul de bătaie al clasei. Micul macaronar în care poți să lovești fără să pățești nimic. Dată fiind talia lui scundă, micii ticăloși plini de curaj nu riscau nimic. Numai că acolo era cu adevărat o școală bună, așa că i-am cerut lui Fausto să strângă din dinți. Seară de seară se întorcea cu ochii în lacrimi fără să îndrăznească să spună ce-i făcuseră. Mi-era mie rușine. Într-o zi, când venisem să asist la o lansare de porumbei la Grâce-Berleur, l-am întâlnit pe Lisone care participa la cursă cu campionii săi. Câteva persoane se înghesuiau în jurul său. Eu am rămas la distanță, respectuos, cu cascheta bine înfiptă pe cap, ca un bărbat. De ce să-l interpelez? Să-i spun că-mi scuipam plămânii în subsolurile mâzgoase de la periferia Liègeului din cauza lui și că nepotul meu era tratat drept venetic de copiii tuturor acelor oameni care trăiau din sudoarea mea? Spre marea mea surpriză, el a fost cel care m-a abordat.

— Torretto, am aflat despre problemele fiului tău.

Văzând că făceam ochii mari, a izbucnit în râs.

— Crezi că Lisone se mulțumește să transporte vite din Italia în Belgia? a zis. Te înșeli. Mă interesez de toți cei ce se află aici datorită mie. Mai ales de oamenii din regiunea mea. Veghez asupra lor de departe și în tăcere. Dar îi protejez. Vreau să fie bine tratați și să aibă chef într-o bună zi să-mi spună „Mulțumesc, m-ați scos din mizerie”.

Cum de mă ochise Lisone în mulțime? Cum de mă cunoștea, când el transporta mii de muncitori într-o singură săptămână? De ce se interesase tocmai de mine? Cine putea crede povestea că era cu ochii pe toți cei pe care îi smulsese frumosului pământ roșu din Puglia? Răspunsul era foarte simplu.

Am lucrat mai mulți ani cu un vânzător de păsări instalat în apropiere de Brindisi. Așa l-am cunoscut pe Lisone. Pe atunci, el participa deja la concursuri de porumbei. Mi-a propus de mai multe ori să-mi las baltă patronul și să vin alături de el. Am refuzat mereu. Lisone avea deja o reputație urâtă. Lumea zicea despre el că era în cârdășie cu fasciștii.

— Se pare că oaia neagră a familiei era cumnatul său, nu el.

Torretto dădu din cap și ne servi pe amândoi cu o nouă porție de grappa. În pofida dimensiunilor mici ale paharelor, sticla se golea în ritm susținut.

— Am auzit și eu asta după război. De aceea nu i-am refuzat oferta de a lucra la porumbarul lui. Ca să-mi mulțumească, unul dintre paznicii săi le-a făcut câte o vizită părinților celor mai afurisiți copii din clasa lui Fausto.

Am izbucnit în râs imaginându-mi intrarea lui Harpo în salonul unui notar sau al unui respectabil funcționar comunal!

— Încă de a doua zi, viața lui Fausto a devenit mult mai ușoară.

— Casane lucra deja la volieră?

— La fel ca și Ugo, un tip bătrâior din Abruzzi care trăia de multă vreme în Belgia.

— Și verișoara lui Lisone?

— Nu. La vremea aceea, își ajuta bărbatul la fermă.

Asta tot nu explica de ce Torretto plecase trântind ușa de la *Castel del Monte.*

— Ești un viclean, domnule Van Loo, rânji el. Și nu renunți cu una, cu două! Jurasem să nu răspund

vreodată la întrebarea asta!

Oftă înainte de a-și da drumul.

— Acum, că Matteo a murit, asta nu prea mai are importanță.

— Matteo?

Își ațintì asupra mea o privire arzătoare.

— Adevărul este mai complicat decât ceea ce v-am povestit mai adineaori. Sau mai degrabă am sărit eu peste o etapă. Atunci când Lisone m-a abordat la Grâce-Berleur, propunerea sa nu m-a entuziasmat. Familia sa era răspunzătoare de moartea mai multor tovarăși. În regiunea noastră, partizanii nu se amestecau cu cei care stăteau la masă cu Cămășile Negre.

— Parcă îl aud pe Federico.

— Așa că imaginează-ți mutra lui Federico în ziua în care ar fi aflat că intrasem în slujba unuia împotriva căruia luptase? Dar și reacția tovarășilor mei pe care Lisone îi trata ca pe niște obiecte. Reține că nevastă-mea, Carla, nu era de acord cu mine. În fiecare seară mă vedea cum mă întorc scuipându-mi plămânii, terminat de praf, cu spatele frânt. Mă toca la cap să dau uitării trecutul, să mă gândesc la sănătate, la familie: „Când mina are să te dea gata, la ce îți vor fi servit ideile tale frumoase? Și Italia, pentru care ți-ai riscat viața, seamănă ea, fie și un pic, cu țara pe care o visai?” Cine avea dreptate? Lisone revenea mereu cu propunerea, nevastă-mă mă îndemna să-i accept oferta. Federico și frații Motta amenințau că mă omoară dacă îndrăznesc să pun piciorul la *Castel de Monte.* Nu mai știam încotro s-o apuc. Văzând ce descumpănit eram, cei doi Motta m-au sfătuit să vorbesc cu Matteo. Din cauza lui am părăsit mina pentru porumbarul lui Lisone.

— Matteo te-a azvârlit în brațele unuia din cei mai mari dușmani ai sindicatului, un om ale cărui fărădelegi el le denunța?

Torretto își flutură mâna pe sub nasul meu ca să sublinieze ce puțină glagorie aveam.

— Sindicatul căuta de multă vreme să strecoare un om în locul cu pricina. Iată de ce ținea Matteo atât de mult ca eu să accept propunerea lui Lisone.

În fine, iată dovada legăturii între Matteo și Lisone! Lisone își oferise un deputat socialist, apropiat de sindicat, iar Amati un spion chiar în cuibul lui Lisone. Credeam brusc că înțeleg cine îl ucisese pe Matteo – dar, ca de obicei, mă înșelam.

— Domnule Torretto, cine i-a dezvăluit lui Lisone jocul dumitale dublu?

23.

Secretele intermediarului

Torretto mă trase după el spre Parcul Josaphat. Grappa se evaporase în chip misterios din sticlă. Nu aveam impresia că băusem mai mult de două păhărele – sau or fi fost trei sau chiar patru. Dar, dacă nu m-ar fi ținut Torretto de braț, m-aș fi culcat pe trotuar. Văzând în ce stare eram, îmi propuse să facem o oprire pe o bancă în fața volierei cu porumbei. Pe jumătate adormit, prăvălit pe umărul lui, l-am auzit pe fostul miner începând să le vorbească porumbeilor. Să fi fost încă un efect al deplorabilei băuturi italienești? Torretto emitea un soi de gângurit din gât iar buzele lui fluierau ușor. Chiar lor li se adresa, într-o limbă aspră și sălbatică, cu intonații variate. În doar câteva clipe, porumbarul se goli cu un zgomot care amintea de curentul de aer care se auzea înainte ca rachetele V1 germane să cadă peste oraș, iar Torretto fu năpădit de zburătoare – de asemenea și eu, dar asta fiindcă în ochii lor noi alcătuiam o singură făptură. Cu toată aversiunea mea, mi-era cu neputință să ridic brațul ca să le alung. Cu ochii închiși ca să scap de ghearele lor, cu nasul încrețit de dezgust, cu gura închisă, aveam să mor sufocat într-un lințoliu de pene? Într-un reflex de supraviețuire, am izbutit să-mi îndrept spatele, provocând împrăștierea brutală a monștrilor înaripați.

— Ce v-a venit, domnule Van Loo?

Cu inima bătându-mi ca un ciocan în piept, cu respirația tăiată, am încercat să reiau conducerea operațiunilor.

— Urma să-mi explici cum a descoperit Lisone rolul dumitale real în casa lui.

Torretto izbucni în râs. Nu se lăsase înșelat în privința panicii mele.

— Detectivul particular capabil să înfrunte pe cei mai răi rechini din țară tremură în fața câtorva păsări? Să fie asta cu adevărat o meserie pentru dumneata, domnule Van Loo?

— Să nu crezi tot ce povestește Humphrey Bogart, Torretto. Actorul ăsta nu a condus niciodată nici cea mai mică anchetă, poate doar ca să dibuiască locul unde nevastă-sa i-a ascuns sticla de whisky.

Cu o mână nervoasă, mi-am frecat impermeabilul ca să elimin cea mai mică urmă, cel mai mărunt fir de praf, ultimul atom al trecerii porumbeilor. Înțelegeam foarte bine starea de isterie a Luciei în fața volierei fratelui ei. Liniștit de acum că nu mai rămăseseră pe țesătură alte urme în afară de cele lăsate de cutia cu sos de roșii pe care cu stângăcie încercasem s-o deschid acum câteva zile, m-am ridicat curajos în picioare. Reluând plimbarea spre lac, m-am străduit să-i smulg lui Torretto continuarea secretelor sale.

— Unde rămăsesem? Sindicatul te-a trimis așadar într-o misiune secretă… Federico și frații Motta au fost probabil tare surprinși! Mi-ai spus că erau gata să te omoare dacă ai fi acceptat propunerile lui Lisone.

Torretto lăsă capul în jos.

— Am fost nevoit să le mărturisesc că o făceam cu binecuvântarea lui Matteo.

Mi-am continuat reflecția cu voce tare.

— Amati nu a putut să-și asume de unul singur responsabilitatea de a-ți încredința o misiune atât de primejdioasă, fără acceptul câtorva mahări ai sindicatului.

— Unde vrei să ajungi, domnule Van Loo?

— Cu atâția oameni vârâți în secretul ăsta, puteai la fel de bine să publici informația în *Il Sole d'Italia*![64]

Torretto înțepeni. Chipul îi deveni stacojiu.

— Credeți că tovarășii mei aveau să dea pe goarnă că-l spionam pe Lisone? Mai bine și-ar fi

tăiat limba. Doar sunt partizani, domnule Van Loo!

— Și atunci, ce s-a întâmplat? Van Vaerenbergh e cel care a descoperit combinația?

Torretto lăsă capul în jos.

— Nu. Eu am făcut-o de oaie.

Se lovi cu violență în piept, făcându-l să latre pe câinele vagabond care se ținea după noi de ceva vreme.

— Inutil să cauți altă explicație, trase el concluzia.

Ajunseserăm în fața Fântânii Dragostei. Frumosu-i ghizd din piatră azurie peste care țâșnea apa izvorului părea atât de romantic încât îmi dădea ghes să mă arunc cu capul înainte ca să mă spăl de toate misterele și de atmosfera dezgustătoare care le înconjura. Nu se spune oare că adevărul este pe fundul unei fântâni? Mai dezmeticit, am rezistat ispitei și am urcat alături de Torretto o mică potecă pietruită care ducea la terenul de tir cu arcul. Ros de sentimentul de vinovăție, Torretto mergea ca un automat.

— Ce ai descoperit?

Își îndreptă spatele când întâlni un grup de jucători care pritoceau cărțile pe o masă din beton și care bombăniră la trecerea lui, fără să ridice capul.

— La început, nu mare lucru, în afară de metoda de comunicare pe care o pusese la punct Lisone.

— Inelul porumbeilor?

Torretto păru impresionat, l-am explicat că Anne găsise în salonașul ei o hârtie căzută de la piciorușul lui Simeone.

— Harpo mi-a tradus fără șovăială conținutul misivei. La prima vedere, nimic scandalos. Cumpărarea Năzurosului pentru cinci sute de franci de plătit în ziua de 15 unui anume G. între noi fie zis, ce idee să folosești un sistem atât de complicat doar ca să anunți cumpărarea unei zburătoare!

Trei-patru arcași amatori se antrenau pe teren. Jocul consta în desprinderea penelor de toate culorile plasate în vârful unor imense catarge metalice. Un băiat foarte tânăr – nu avea mai mult de cincisprezece ani – veni în față. Cu un calm impresionant, încordă un arc și dădu brusc drumul corzii cu un aer hotărât. Săgeata țâșni spre cer, smulgând ținta care căzu într-o ploaie multicoloră. La câțiva metri distanță, spectatorii așezați la terasa unui mic bistrou de lângă localul clubului începură să-l aplaude frenetic. Fără să se întoarcă spre admiratorii săi, adolescentul, cu un ușor zâmbet pe buze, se duse liniștit să-și ia săgeata de pe jos. Niște vrăbii de pe gazon se uitară fără teamă la el cum înainta.

— Uiți că pentru Lisone columbofilia nu e meserie, ci pasiune. Munca lui e s-o facă pe intermediarul și să-și ia comisionul. Vinde și cumpără de toate – oameni, țigări, cărbune – pentru unii mai puternici ca el, mai bine plasați în societatea belgiană. Câțiva sunt oameni de vază, patronii minelor de cărbuni care îi tutuiesc pe miniștri, se căsătoresc cu fiicele lor și le întocmesc legile. Alții acționează în umbră, dar sub bună protecție. Uite, după părerea dumitale, câte baxuri de țigări americane poate transporta un tren care vine din Italia?

— Lisone se ocupă cu bursa neagră folosindu-se de trenul italienilor? Și vameșii ce fac? I-am văzut la treabă. Se aruncă pe vagoanele internaționale ca lăcustele. De când mafia și-a reluat activitățile, controalele sunt întărite, îndeosebi la garniturile venite din Italia.

Torretto începu să-și agite arătătorul. Parcă ar fi încercat să mătură ultimele pene care zburau în jurul nostru.

— În afară de trenurile speciale rezervate muncitorilor care participă la războiul cărbunelui atât de drag Primului vostru ministru.

— Evident, deoarece sunt înțesate de jandarmi și de agenți ai Siguranței…

— …care sunt prea ocupați să-i supravegheze și să-i controleze pe toți cei pe care recrutorii italieni i-au vârât în vagoane. Lucrurile sunt ușoare pentru Lisone, care este expeditor, transportator și destinatar al muncitorilor în același timp. Oamenii săi îmbarcă mărfurile la plecare și le recuperează la sosire.

— Și atunci, porumbeii la ce servesc?

— Știi că vedetele porumbarului său sunt în stare să zboare până în Italia și să se întoarcă de acolo, cu lista de cumpărături agățată de picior?

Am lăsat capul în jos, confuz.

— Eu însumi am însoțit unul dintre acești porumbei, în compania lui Casane.

— „Cinci sute pe 15, Ora 9 Năzurosul G". Înseamnă Cinci sute de baxuri de țigări americane pe 15 dacă Năzurosul ajunge la G. Scrisoarea desemnează numele unui oraș convenit cu expeditorul, care se află pe linia unei curse, în care porumbelul are obiceiul să se oprească.

— Fir-ar să fie! Deci ăsta e trucul? Mesajul este redactat în așa fel încât să fie descifrat diferit în funcție de cel care îl citește. Asta îmi amintește de lectura *Bibliei,* în care fiecare frază dă naștere la mii de interpretări!

— Nici nu știi ce bine grăiești. Consilierul lui Lisone este chiar un preot. Părintele Keykebisch.

Unde mai auzisem eu numele ăsta?

— A, da! Un tip palid, fără buze, cu un aer de broscoi? L-am zărit într-o zi la spital când am ieșit din camera lui Lisone, care tocmai fusese trântit de o mașină. Pare-se că e duhovnicul lui. Sora lui Lisone se uita la el ca la un sfânt.

— Spune mai degrabă eminența sa cenușie.

— Lisone a vârât un preot în comerțul lui?

Torretto clătină din cap.

— Nu. Bunul părinte ascultă de Biserică, nu de Lisone. Numai că, adesea, interesele lor converg.

Încă de la sosirea muncitorilor în Belgia, preoții se ocupă de ei. Biserica asigură ajutorul social, preoții îndeplinesc formalitățile administrative, traduc formularele în italienește, dau un impuls de fiecare dată când e nevoie. Pe scurt, devin indispensabili. Dumnezeu are de câștigat din chestia asta. Duminica toată lumea e la liturghie, copiii merg la școala catolică, muncitorii sunt înscriși în sindicatul creștin. Iar în ziua alegerilor, nu lipsește niciun vot pentru democrația creștină. Fără a mai pune la socoteală spovedania, care garantează controlul asupra sufletelor. Toată familia trece pe la confesional, inclusiv copiii, cei mai buni spioni din lume. Informațiile savuroase sunt comunicate discret preoților de rang superior, uneori patronilor minelor. Niciun moment din viața minerilor nu-i scapă Bisericii, domnule Van Loo. În afară de ce e în fundul minei. Acolo, nici măcar Dumnezeu nu îndrăznește să se aventureze. Dar de îndată ce muncitorii au revenit la suprafață, bunul părinte se asigură de fidelitatea lor față de credință și de impermeabilitatea lor la ideile diabolice ale comuniștilor. Până și un om atât de puternic precum Lisone depinde de duhovnicul său. Părintele Keykebisch nu se mulțumește să-i raporteze micile secrete utile întreprinderii sale, dar îl și ajută în viața de zi cu zi. Ba îi servește și de scrib atunci când Lucia este ocupată în altă parte.

— Lisone este analfabet, știu asta.

— În chip de recompensă, își percepe dijma, să zicem impozitul lui Dumnezeu asupra profiturilor sale.

— Ce parte se duce la operele de caritate?

— Dumnezeu îi va recunoaște pe ai săi…[65]

Am scos un oftat. Când va afla Anne de toată chestia asta, îmi va scoate ochii.

— Hotărât lucru, ne cam înghesuim destui ca să aflăm dedesubtul afacerilor lui Lisone.

— Crede-mă, răspunse Torretto jignit. Nu poți să compari mijloacele de care dispune Biserica și cele ale sindicatului. Matteo nu mă avea decât pe mine.

Mi-am aruncat undița la întâmplare.

— Și Van Vaerenbergh?

Clătină din cap.

— Nu-l văd livrând sindicatului secretele lui Lisone. Dacă dădeai crezare câtorva reflecții ale lui Matteo, acesta nu avea încredere nici în deputat, nici în părintele Keykebisch.

— Ce a făcut Matteo cu informațiile pe care le-ai cules pentru el? Denunțând bursa neagră cu care se ocupa Lisone, deținea un mijloc excelent de a-l elimina.

Torretto deschise gura și scoase vârful limbii.

— Astea toate produc sete, nu crezi?

Imaginea unei *gueuze grenadine* reci îmi blocă toate celelalte funcții ale creierului. De ce nu am profita de terasa clubului de tir cu arcul? În momentul în care Torretto, care mi-o luase cu câțiva pași înainte, vru să se așeze, o furtună de proteste se ridică din grupul care se înghesuia la celelalte mese și care îl susținuseră cu simpatie pe tânărul arcaș.

— Rezervat doar membrilor, spuse chelnerul, la fel de înțepat ca majordomul unui club londonez frecventat numai de lorzi.

Îmi sări mustarul.

— Putem lua un meniu pentru prânz? am întrebat eu cu un aer nevinovat.

Chelnerul mă fixă îndelung, încercând să-mi ghicească pedigree-ul, după care se întoarse spre Torretto.

— Casa nu este deschisă străinilor, lansă el întorcându-ne spatele.

•

Anne asculta rezumatul celor povestite de Torretto în timp ce curăța niște cartofi. De ce tăcea? Ar fi trebuit să mă ia la rost, să sublinieze

ricanând că ea mă prevenise ce ticălos era clientul meu. Dar mă lăsa să continui fără comentarii. Ajuns la acest punct al istoriei, un adevărat munte de cartofi se înălța între noi. Cât să hrănești o tabără de mineri cel puțin o săptămână. Dând la o parte cojile, înșfăcă cratița și o puse pe foc.

— Anne, tu te duceai la spovedanie?

— Da, și asta mă îngrozea.

— Prea multe păcate pe conștiință?

Anne își puse mâinile în șold și mă privi cu un aer sfidător.

— Înainte de a te cunoaște, nu făceam multe păcate. Aveam, totuși, emoții când mergeam la spovedanie. De teamă că bunul părinte nu mă va crede atât de inocentă pe cât eram și că va porunci teribile sancțiuni ca să mă pedepsească pentru că i-am ascuns fapte pe care nu le comisesem, sau gânduri care nu-mi trecuseră prin minte. Detestam expresia chipului său când îi povesteam neînsemnatele mele nelegiuiri. Expresia celui care știe că mint, dar care nu se supără din pricina asta. Era oribil. Am oprit mascarada de îndată ce am fost în stare. Mama, din fericire, nu se dădea în vânt după preoți. Dar tu, Michel?

Am izbucnit în râs

— Eu unul, mințeam. Era mai simplu. Greșim mereu că le vorbim preoților. Dovada: ce a pățit Torretto.

— Ce vrei să zici? întrebă ea ștergându-se pe mâini cu șorțul.

— Torretto a făcut o prostie. O mare prostie. Împins de la spate de nevastă-sa. Când au părăsit Italia împreună cu Fausto, nevastă-sa l-a pus să jure pe statuia lui San Vito, sfântul local al satului, că va rămâne fidel credinței. Fausto avea să meargă la colegiu, iar familia duminica la biserică, mai curând decât la bistrou sau la Casa Poporului. Dar, de când cu partizanii, el vedea lucrurile altfel. Sosit în Belgia, a făcut echilibristică trăind ca un catolic italian și ca militant totodată. Și-a respectat

angajamentul: colegiu, biserică și tot tacâmul. Dar, îndemnat de frații Motta, s-a înscris în sindicat. Această viață dublă era fără doar și poate prea complicată pentru el. Torretto e un om cinstit, simplu și direct. Un țăran deprins să sape o singură brazdă o dată. Într-o zi când se simțea deosebit de tulburat, și-a mărturisit păcatele la spovedanie, afilierea la sindicatul socialist, „deplorabilele" sale legături de prietenie cu frații Motta, cu Amati. Și, dintr-una într-alta, a povestit tot. Torretto avea încredere în preot. Monseniorul Van Klutera este unul dintre acei preoți tineri și dinamici care se amestecă printre muncitori și nu ezită să pună ei înșiși umărul la treabă. Datorită lui, Fausto a fost primit la colegiu. Iar van Klutera îl ajuta să-și facă temele și îi dădea lecții de franceză rapidă.

— Pe scurt, acest admirabil om al lui Dumnezeu s-a dus să-și golească sacul la Lisone? mi-o reteză Anne agitându-și cuțitul.

— Nu. A dat fuga la Keykebisch.

— Păi, e tot aia.

— Nu chiar. Pare-se că preotul n-a suflat o vorbă despre afacerea asta lui Lisone. S-a adresat direct lui Matteo care a fost silit să promită că sindicatul nu se va atinge nici măcar de un fir de păr de-al scumpului enoriaș. A doua zi, Torretto a demisionat, spre stupefacția lui Lisone, pentru a se întoarce la mină, atât cât era necesar pentru Matteo că să-i aranjeze plecarea la un sanatoriu.

— Lăsându-l pe Lisone să-și continue mai departe micul comerț?

— Nu pentru mult timp. Amati a murit, după cum știi, la puțin timp după aceea.

Anne ridică cuțitul spre cer.

— Sinucidere…

Cuvintele răsunară straniu în bucătărie, ca azvârlite pe fundul unei cratițe mari. Sau al unui mormânt.

Dar istoria nu se încheiase încă.

•

Întorcându-ne prin cealaltă parte a parcului, Torretto mă duse spre marginea unui mic lac, mai degrabă o mlaștină năpădită de o sumedenie de trestii ofilite. Niște lebede se apropiară de noi în căutare de hrană.

— Ferește-te, exclamă Torretto, sunt păsări nesuferite. N-au nimic în comun cu porumbeii. Sunt în stare să-ți smulgă degetul pentru o nimica toată.

— Cu siguranță văd pretutindeni doar semne neliniștitoare în ultima vreme, am mormăit eu.

În fața chioșcului fanfarei, ni s-a servit în sfârșit de băut.

— Nu mai lucrezi la Castel de când a primit Lisone prima scrisoare de amenințare, nu-i așa?

Torretto își înălță brațele, clătinând din cap.

— Spre marea mea ușurare, părăsisem familia Lisone. Plămânii mei bolnavi preferau să respire praf umed și aer rarefiat în fundul galeriilor de la mina Corbeau mai curând decât miasmele putrede ale porumbarului lui Lisone.

— Lucrurile au devenit mai apoi serioase. O mașină a încercat să-l facă piftie. Lisone a fost serios rănit. Simeone a fost otrăvit. Casane a fost asasinat.

— Nu aveam încredere în Casane, reluă Torretto după un moment de reflecție, plimbându-și mâna pe pahar. Era un jucător, un viclean, crezându-se mai șmecher decât toată lumea. Îl bănuiam că a trimis scrisorile anonime și că l-a eliminat pe Simeone până la lovitura de cuțit care mi-a dărâmat ipoteza.

— De ce și-ar fi otrăvit porumbelul favorit?

Torretto izbucni într-un râs scrâșnit.

— Singurul lui favorit era el însuși. Avea asemenea nevoie de bani încât era absolut capabil să-l șantajeze pe Lisone, apoi să-l ucidă pe Simeone pentru ca amenințările să-i fie luate în serios.

— Se poate ca Lisone să fi acționat împotriva comanditarilor săi?

— Ce vrei să spui?

— Dacă Lisone nu era decât un intermediar care livra muncitori italieni unora, și țigări și alcool celorlalți, cine era atunci patronul lui? Pentru cine lucra?

— Asta nu am de unde s-o știu. Matteo se interesa de mineri, nu de celălalt trafic al lui Lisone. Era deja destul de complicat să-l spionez făcându-mi treaba la porumbar, fără să mă mai lansez și într-o anchetă despre activitățile sale clandestine. Eu nu sunt detectiv, domnule Van Loo!

Am revenit la Casane.

— După părerea dumitale, era un băiat ahtiat de bani, gata de orice ca să-i obțină?

Torretto încuviință dând din cap.

— Imaginează-ți că descoperise traficul la care se deda Lisone. N-ar fi fost ispitit să-l șantajeze pe destinatarul mărfurilor atât de îndoielnice?

Torretto ridică din umeri. Iar Anne, căreia îi relatam fidel acea conversație, mă privi făcând o drăgălașă mutrișoară care îi făcea gura mai mult decât dezirabilă, iar ipoteza mea mai hazardată ca oricând.

— Casane asasinat de către comanditarul lui Lisone în fundul grădinii acestuia?

Dădu la o parte farfuria.

— Nu merg chiar până acolo. Scrisorile anonime nu au fost în mod evident întocmite de Carmello. În plus, Casane odată ucis, de ce ar fi insistat Lisone ca eu să-mi continui investigațiile?

— Ca să nu dea de gândit?

— Avea un excelent pretext să se debaraseze de mine. Afacerea era de acum în mâinile poliției.

— Regret că nu am renunțat la Lisone în ciuda „sfaturilor” tale, am mărturisit eu. Nu am să mai iau niciodată peste picior instinctul feminin!

Liniștește-te, de acum s-a terminat. Îl voi suna mâine.

O dată în plus, Anne mă surprinse. Dându-și la o parte farfuria, mă fixă cu ochi strălucitori.

— A, nu! exclamă ea. Acum vreau să știu care e miza afacerii!

În fața aerului meu uluit, puse punctul pe „i”, cu mutrița copilăroasă pe care o făcea atunci când îi refuzam vreo toană.

— După Torretto, Lisone nu e super-boss-ul pe care îl credeam, șeful mafiot care a compartimentat cinic regiunea, avându-i în buzunar pe polițiști și pe sindicaliști. Nu e decât un simplu pion într-un joc mult mai mare ale cărui sfori sunt trase de altcineva. Dacă Lisone a făcut apel la tine, înseamnă că n-o mai scoate la capăt, că e blocat între toate aceste combinații, prins ca o muscă într-o pânză de păianjen, moartă de frică și dând cu putere din aripioare ca să se smulgă din capcana care o ține prizonieră.

24.

Maledetto duce![66]

Federico nu putea suferi să mă vadă apărând în salonul lui în timp ce le transforma cu afecțiune pe doamnele din cartier în staruri de Hollywood. Între oglinzile cu colțuri pline de arabescuri și dulapurile înțesate de cosmeticale, pereții erau împodobiți cu fotografii ale unor vedete care pozau pentru Elizabeth Arden sau Helena Rubinstein, luminate din spate spre a scoate în evidență coafurile sofisticate, adevărate bezele acoperite cu fixativ. Singura poză care distona în decor era o fotografie a lui Coppi care era aplaudat pentru tricoul roz de învingător în Giro, cu un zâmbet distrat pe buze și chipul vag îngrijorat.

— Ce vrei, Mickele?

Anne îmi aruncă o privire de avertisment, de genul „șterge-o iute dacă nu vrei ca proprietarul tău să-ți expedieze o încărcătură de alice în fese”. (Zvonurile spuneau că Federico, fugind de clipa recâștigării puterii în țara lui de către democrația creștină, luase cu el întreg arsenalul grupului de partizani din care făcuse parte.)

Am fost nevoit să aștept sfârșitul după-amiezii pentru ca frizerul să ni se alăture la terasa noastră favorită. Un vânt ușor mângâia castanii înfloriți din piață, vestind vara. Niște copii se jucau cu mingea, alții cu bilele, dar niciunul nu semăna cu Fausto.

Federico se arătă mai surprins decât mă așteptam. Torretto îi povestise o parte din istorie, dar nu esențialul din ce descoperise el în cursul ședерii la *Castel del Monte,* adică folosirea de către Lisone a garniturilor de tren pentru trafic de alcool și țigări. În schimb, el nu dibuise nimic mai de soi. Nici dedesubturile secrete ale acordurilor cu patronii minelor, nici amănuntele combinațiilor

puse la cale cu politicienii, nici la cât se ridicau comisioanele. Matteo se dovedise naiv. Credea cumva că Lisone avea să discute amănuntele afacerilor sale cu angajatul lui sau că-și ascundea secretele în volieră?

— Singura soluție, conchise Federico, este să-l facem pe Lisone să vorbească. Clientul tău te-a dus de nas destul de multă vreme, așa e? Uite care e planul meu. După sosirea următorului tren cu italieni, urmărim garnitura, descoperim numele destinatarilor baxurilor cu *Lucky Strike* și *Johnnie Walker*. Și raportăm tovarășilor din sindicat.

Văzându-mi mutra, exclamă:

— Păi da, înțeleg, domnul nu e obișnuit să-și murdărească mâinile. În timpul războiului, ai așteptat cu răbdare ca nemții să părăsească Belgia înainte ca tu să ieși palid din ascunzătoare. Răbdarea e *certamente* o mare calitate pentru un detectiv. Numai că ăia doi Motta și cu mine am ales mai degrabă să tragem cu pușca alături de partizani ca să curățăm țara de fasciști.

— Rezultatul e că acum trăiți exilați în Belgia!

Fără să se sinchisească de sarcasmele mele, Federico merse mai departe.

— Sunt sigur că frații Motta vor fi încântați să dea o mână de ajutor. Au o socoteală de încheiat cu Lisone.

Îmi plăcea la nebunie să-l aud pe Federico cum pune țara la cale.

•

Gara din Vivegnis aducea mai curând cu un ansamblu cenușiu și murdar de hangare și clădiri industriale decât cu acele catedrale din sticlă și metal minuțios lucrate pe care arhitecții secolului trecut le-au clădit în semn de omagiu Zeului Progresului. Avantajul acestei babilonii de clădiri întunecoase pline de unghere era că puteai ușor trece neobservat. Cu atât mai mult cu cât era o mulțime de oameni care aștepta garnitura dinspre Chiasso. Nu erau familii în rochii înflorate și haine

de copii marinar, nici călători zoriți. Majoritatea bărbaților care forfoteau pe peron erau îmbrăcați în uniforme negre, cu pălării cu calotă înaltă și purtau arme la brâu. În mijlocul jandarmilor, erau vreo zece camionagii, trimiși de patronii minelor ca să conducă toată acea lume aleasă direct în tabere, precum și gărzi private având sarcina de a împiedica evadările și întoarcerea „cărnii proaspete" înapoi spre malurile Mediteranei.

Frații Motta făcuseră în așa fel încât luaseră locul a doi amici camionagii. Totuși, mai era nevoie și de un serios impuls al sorții pentru ca acele camioane să îmbarce chiar în fața noastră faimoasele mărfuri care trebuiau să ne conducă la comanditarii lui Lisone.

Federico nu era un companion foarte liniștitor. Mai cu seamă de când îl întrebasem ce ascundea umflătura de sub haina lui de om de la munte.

— O Beretta, răspunsese fără șovăială.

Crezând că îmi dă asigurări, mai adăugase:

— Poartă noroc și o iau cu mine de fiecare dată când plec în expediție. E cadoul unui colonel care, simțind că vântul și-a schimbat direcția, se alăturase partizanilor cu câteva zile înainte ca regele să-l destituie pe Mussolini. Nu m-am slujit prea des de ea.

— Nu prea des?

— Nu prea des înseamnă că nu socot necesar să mă folosesc de ea în seara asta.

— Nu e necesar?

— De ce cauți nod în papură? Ți s-a făcut frică?

Larma asurzitoare a sosirii locomotivei și zgomotul garniturii lungi de vagoane legănându-se pe șine ne-au întrerupt schimbul de replici. Un fum dens învălui o clipă totul, făcând să dispară gara, polițaii și orice altceva. O pagină albă, care ștergea mârșăvia evenimentelor și vestea un viitor nou și radios. Dar, când trenul opri în cele din urmă la peron cu sfâșietoare scârțâieli iar fumul se risipi,

totul redeveni încă și mai urât, supurând parcă și mai sinistru ca înainte.

De îndată ce garnitura de tren se opri, jandarmii se puseră în mișcare spre a împiedica să scape cineva. Îndărătul lor, preoți cu sutana fluturând, încercau să pună stăpânire pe orice suflet care trecea pe lângă ei. Se auzeau strigăte, dacă nu cumva erau ordine, pocnetul ușilor de la vagoane și exclamațiile pasagerilor speriați. Am văzut privirile pierdute ale italienilor, zăpăciți de primire și de urâțenia sumbră a locurilor. Tremurând de frig, își țineau strâns între degete valizele sărăcăcioase, înconjurați de preoți numai zâmbete care treceau de la unul la altul.

Federico îmi făcu semn cu cotul. Fascinat de spectacol, uitasem de misiune. Nu eram acolo pentru a face un reportaj despre sosirea minerilor, îmi aminti el.

În timp ce șoferii, printre care frații Motta, așteptau încărcăturile, cu țigara în colțul gurii și așezați pe scărița vehiculului, Federico și cu mine mergeam agale de-a lungul șirului de camioane, ținând în mâini o planșetă cu clamă care ținea la un loc niște foi pe care vântul le agita nervos. Păream niște funcționari desăvârșiți. Jandarmii ne lăsară să trecem în cea mai mare indiferență. Un funcționar trezește întotdeauna respectul altui funcționar. Mai ales când se face că muncește.

Un grup de ingineri care cobora dintr-un vagon făcu semn hamalilor să le dea jos bagajele. În urma lor coborâră și alți oficiali, desigur medicul și agenții Siguranței, dar și câțiva purtători de sutană. Cu o mișcare din cap, Federico îmi făcu semn să înaintez. Nu în cuferele însoțitorilor erau ascunse lăzile cu țigări și cu sticle de alcool anunțate de Torretto.

Chiar înainte de a ajunge la vagonul de bagaje, doi camionagii, iviți dintr-un local întunecos al gării, urcară într-un vagon care părea gol. Federico îmi adresă un semn cu ochiul. Ne-am strecurat în

umbra vagonului de bagaje ca să-i observăm. Câteva minute mai târziu, ei coborâră două lăzi din lemn, ajutați de un membru al personalului de bord care arunca în jurul lui priviri speriate, și le instalară pe un cărucior ale cărui roți scârțâiau îngrozitor. Continuându-și drumul, trecură prin fața clădirii principale fără să se oprească la biroul vămii unde se zăreau câțiva bărbați în uniforme, cu cravata desfăcută, cu chipiele pe marginea scaunelor, jucând domino, absolut indiferenți la mărfurile din tren. Camionagii ieșiră liniștiți din gară și își împinseră înainte marfa împărțind-o apoi în două vehicule. Cu ajutorul unui scârțâit de roți, urmărirea a fost o joacă de copii.

De îndată ce ne zăriră, frații Motta fluturară mâinile. Și ei remarcaseră manevra colegilor lor.

Îmbarcarea italienilor se făcea prea încet după părerea delegaților minelor. Mai mulți dintre noii sosiți, pierduți în decorul acela sordid, fără altcineva care să-i însoțească și să-i conducă în afară de niște polițiști înarmați, rămăseseră pironiți în gară. Însoțitorii, tot mai iritați, îi bruftuiau în valonă ca să urce pe platforme. Benele erau negre de *schlamm*[67]. Italienii erau transportați în aceleași vehicule care, în timpul zilei, evacuau reziduurile de cărbune. Nimeni nu se gândise să le spele. Tocmai voiam să mă apropii de camioanele pe care le reperasem când m-am oprit brusc. Poate că printre oamenii care se agitau la ieșirea din gară se găseau câteva cunoștințe pe care mai bine le evitam. Oameni de-ai lui Lisone care mă văzuseră pe proprietatea acestuia sau poate Van Vaerenbergh. Deputatul nu se deplasa decât ziua și însoțit de presă.

•

În ciuda întunecimii, am încercat să scrutez parcarea. La prima vedere, nimeni cunoscut… în afară de…

Capul lui Harpo, ivit o clipă în lumina felinarului, se iți din noapte pentru a se afunda din

nou în beznă. Cu neputință să mă fi înșelat. Silueta, mersul à la Frankenstein, acela era șoferul lui Lisone. După ce salută niște amici, făcu câțiva pași în direcția noastră înainte de a urca în cabina unui camion. Am rămas în spatele unei coloane și l-am trimis pe Federico în locul meu ca să noteze numerele de înmatriculare.

De îndată ce vehiculele în care se îngrămădiseră italienii se puseră în mișcare, m-am dus spre Fiat-ul pe care Federico îl împrumutase de la un prieten. Luasem hotărârea să ne ținem de convoiul în care se afla Harpo.

Federico șofa anapoda, însă, dat fiind modul în care rula camionul, lucrul nu avea importanță. Cât despre cei doi Motta, probabil că se țineau după o altă mașină suspectă. Căzuserăm de acord să ne întâlnim la un han care servea drept punct de oprire pentru șoferi. Cu puțin noroc, unul dintre noi va putea repera drumul lăzilor până la destinatar. Totul depindea de locul unde urma să se facă transbordarea. Pariam că atunci camionul se va opri câteva clipe la marginea drumului pentru a fi transferată încărcătura în alt vehicul. Dar, împotriva oricărei așteptări, camionul rulă cu viteză înainte fără nicio oprire până în tabăra unde aveau să fie aduși noii veniți.

Federico opri Fiat-ul la câțiva metri de poartă, care se închise în urma camionului la fel de brutal precum grilajul unui lagăr de muncă în timpul războiului. De altfel, aici era un fost lagăr de prizonieri, îmi explică frizerul, nici măcar transformat, abia golit de ultimii ocupanți, niște soldați germani trimiși acasă pentru a le permite italienilor să le ocupe mizerabilele priciuri.

O casă părăsită ne furniză un bun post de observație. Federico își luase precauția să aducă un binoclu, precum și un termos cu cafea.

De la primul etaj se vedea curtea lagărului. Cu motorul mergând, camionul se goli treptat de ocupanți. Avea să plece din nou? Nădăjduiam că

ne va duce drept la comanditarii lui Lisone. Nu era suficient să ne ținem după Harpo? Spre marea mea surpriză, de îndată ce coborî de pe platformă și ultimul om, în loc să vegheze asupra prețiosului colet, mâna dreaptă a lui Lisone părăsi cabina, cu un pachet sub braț, și intră într-o căbănuță din lemn, localul paznicilor, pare-se. După o oră, tot nu ieșise. Șoferul camionului, rămas la volan, oprise în cele din urmă motorul. Oare ce naiba făcea Harpo? L-am auzit pe Federico agitându-se. Când am pus jos binoclul, l-am văzut ațintind pistolul Beretta spre camion.

— Doamne sfinte, Federico, ai înnebunit?

— Dacă trag în motor, imaginează-ți ce *fiesta* se produce! Vor fi obligați să-și descarce în grabă scârboșeniile, iar asta ne va permite să vedem ce fac cu ele.

Am arătat cu degetul spre cablul care ieșea din cabană.

— Uită-te! Lagărul e conectat la telefon. Tot restul bandei se va năpusti peste noi mai iute decât crezi, cu jandarmii pe post de întăriri. Ne vezi tu pe noi doi susținând un asediu împotriva armatei belgiene?

— În Fiat sunt patru pușți, mormăi Federico. Și grenade. Și muniție la discreție.

Am văzut însă că îl contraria faptul că îi scăpase prezența unei linii telefonice. În acel moment, Harpo ieși din cabană – cu mâinile goale – și se urcă în camion care se puse pe dată în mișcare.

Până să ne părăsim noi postul de observație și să ajungem înapoi la Fiat, care era ascuns în spatele casei, din camion nu se mai zăreau decât două minuscule puncte roșii în zare. Era însă ușor de reperat, datorită mugetului deslușit al motorului în timp ce urca o colină scundă… Cu atât mai deslușit cu cât motorul nostru nu mai făcea niciun zgomot.

— *Maledetto duce!* urlă Federico. După ce în zadar scormonise sub capotă, se apucă să spargă

portiera cu lovituri de cizmă ca să facă mașina să pornească.

— Crezi că *il Duce* ne-a deocheat mașina din Infernul unde se prăjește?

După ce se înverșunase inutil asupra mormanului de fiare vechi, Federico îmi explică în cele din urmă responsabilitatea lui Mussolini în eșecul planului nostru. Fiat-ul fusese fabricat chiar înainte de război, potrivit spuselor lui, de muncitori siliți să presteze muncă forțată.

— *Certo* că au sabotat rabla asta așa cum făceau cu tot ce le trecea prin mâini!

— Poți fi adesea trădat chiar de ai tăi.

— Mickele, oftă el, agitându-și pumnii mari pe sub nasul meu, scutește-mă de filosofia ta de doi bani! Ești și așa destul de greu de suportat!

Frații Motta avuseseră însă mai mult noroc decât noi. Camionul lor făcea parte dintr-un convoi care ducea încărcătura (inclusiv, presupuneam noi, baxurile care ne interesau atât de mult) într-o altă tabără.

Când își făcură apariția în zori în fața hanului unde aveam întâlnirea, Federico îi îmbrățișă înainte de a le explica ce se întâmplase. Găsirea unui telefon, apoi a unui mecanic în colțul ăla pierdut unde nimerisem în toiul nopții nu fusese chiar o nimica toată. Până să se facă reparația, să demarăm și să plecăm mai departe, camionul se făcuse de mult nevăzut. Se crăpase de ziuă.

După un mic dejun zdravăn, cu ouă, slănină, pâine caldă încă și litri de cafea, cei doi Motta ne povestiră rezultatul urmăririi. Muncitorii odată debarcați la o cantină, camionul plecase mai departe… până la hanul unde ne aflam noi acum.

— Ei și? se sufocă Federico.

— Ei și ce?

— De acord, au stat la un pahar. *Mă,* unde s-au dus după aia?

— Nicăieri!

— *Come?*

Într-un frumos acord, frații Motta arătară cu degetul spre tavan.

— Ce?

— Dorm sus.

— Și baxurile?

— Nu s-au mișcat din loc.

Federico se ridică, cu Beretta în mână. Orice speranță de negociere cu el fiind timp pierdut, l-am apucat de braț și l-am silit să lase arma jos. Noroc că eram singuri în sală. Hangiul ne urmări manevrele dindărătul pleoapelor grele de alcoolic pe jumătate închise, în timp ce continua să șteargă paharele. Nimic nu-l mai surprindea.

— De-a ce te joci, Federico?

— Rata de reușită a metodelor tale diplomatice e de zero la sută, Mickele. Să încercăm acum să jucăm după cum cânt eu. Potrivit experienței mele la partizani, rata de reușită a unei lovituri de forță este cam de șaizeci la sută.

— Inutil, Federico. Dacă baxurile de țigări americane și de alcool s-ar găsi în fundul camionului, nu crezi totuși că tipii n-ar sta să sforăie liniștiți la etaj?

Raționamentul meu îl făcu să revină, nu fără bătaie de cap, la masă. Văzând că ne așezăm la loc, hangiul ne întrebă dacă aveam nevoie de ceva. În loc să-i răspund: „Nu, mulțumesc, Federico a luat cu el muniția necesară”, eu am comandat o sticlă de rachiu de ienupăr pentru cei doi Motta și pentru frizer, care își dădură zgomotos acordul, precum și o *gueuze grenadine* pentru mine. Conform ceasului de perete din bistrou, oferit de firma de bere Baf, era abia șapte dimineața, dar, cum trecuse atâta de când nu mai pusesem geană pe geană, pentru noi nu era mai mult de miezul nopții.

— Ei, *porco Dio!* Unde naiba au reușit să ascundă afurisitele alea de baxuri?

Am dat din umeri.

— Poate că am încurcat camionul!

Cei doi Motta protestară.

— Sau poate că au fost livrate fără să ne dăm seama.

Federico nu se dădea bătut, nu renunța de altfel niciodată. Mângâindu-și Beretta, se uită la cei doi Motta.

— Odată cu bagajele muncitorilor?

Cei doi frați clătinară cu putere din cap.

— Fiecare muncitor își ținea bocceaua proprie. Nimeni nu a dat jos vreun bax.

— Ar fi putut să le arunce într-un loc anume stabilit fără să oprească?

Cei doi Motta reacționară cu aceeași fermitate.

— Cu neputință! Îi urmăream îndeaproape. Am văzut absolut totul. Până și numărul de mucuri de țigări și hârtiile de ambalaje de mâncare pe care le-au aruncat pe geam.

Mi-am contemplat bolul de cafea gol.

— Mă dau bătut.

Unul din cei doi Motta se ridică.

— Mă duc să arunc o privire la camion. Doar ca să mă simt eu liniștit.

Se întoarse ceva mai târziu, cu mâinile date în lături a neputință.

— Eram sigur, spuse sumbru.

Doi muncitori intrară în spatele fraților Motta, apoi un cantonier, un bărbat cu aer obosit care își tot ștergea obrazul cu cravata (afară începuse să cadă o ploicică rece), urmat de un factor poștal și de un preot. Hanul se umplea treptat. Era timpul s-o luăm din loc. Nu mai aveam nimic de făcut acolo. Când mă îndreptam spre tejghea ca să plătesc, m-am încrucișat cu omul cu cravata.

— Ia te uită! exclamă el. Domnul Van Loo!

Nu l-am recunoscut chiar imediat.

— Din fericire, am memorie bună, spuse el cu un zâmbet pișicher, lovindu-și ușor capul cu pipa pe care tocmai o scosese din buzunarul impermeabilului. Absolut indispensabilă în meseria mea!

— L'Allumeur! Instigatorul!

Mi-am amintit de conversația noastră într-un bistrou de lângă *Castel del Monte.*

— Nu-i cumva prea devreme pentru dumneata? După cum știm din romanele ieftine, jurnaliștii nu lucrează decât noaptea, la ora la care se servește whisky foarte tare.

Înainte să-mi răspundă, Lumeur comandă o cafea cu un *pékèt.* Aduse totul la masa noastră.

— Dacă tot vorbim de romane ieftine, de tren, mă faci să mă gândesc la o coincidență amuzantă. În noaptea asta am fost plecat pentru un reportaj. La Vivegnis, pentru sosirea trenului cu italieni. Și dumneata la fel, nu-i așa?

Întrebarea (sau, mai curând, afirmația) pusă de Instigator mă lăsă consternat. Nu-i remarcasem prezența în mulțime dată fiind vremea oribilă și iluminatul public redus la câteva felinare cu lumină șovăielnică. Dar, mai important, pe cine mai ratasem oare… Cineva care m-ar fi putut recunoaște la fel de lesne ca jurnalistul?

25.

Stalin nu te vede, dar Dumnezeu te vede

— Iartă-mi curiozitatea, dragă domnule Van Loo, dar ce făceai cu tovarășii dumitale ieri seară la Vivegnis?

Se întoarse către cei trei complici ai mei, care se uitară la el cu priviri ucigașe.

— Deformație profesională, se grăbi să adauge cu un râs ușor stingherit. Nu-i dați atenție.

În starea de nervozitate în care se găsea, Federico nu căuta decât un pretext ca să-și demonstreze calitățile de pistolar pe care eu îl împiedicam să le utilizeze încă de la începutul expediției noastre. Iar jurnalistul tocmai îi furnizase un excelent pretext. Înainte ca Federico să-i trimită trei gloanțe în burtă, m-am grăbit să intervin și să subliniez elementele cele mai simpatice din *curriculum vitae* al lui Lumeur. Cumnatul său (Louis, amintește-mi numele lui) îi datora viața lui Matteo, care izbutise să-l scoată din mina în care își istovea zilele și să-l trimită la sanatoriu. Din fericire, unul dintre cei doi Motta îl cunoștea vag pe cumnatul cu pricina. Această fericită coincidență și numele lui Amati, care făcea cât toate talismanele din lume, îl ajutară pe Lumeur să treacă de la statutul de trădător-spion la acela de tovarăș. Mai ales când acesta avu inspirația de a face elogiul lui Coppi și al isprăvilor lui la ultimul Giro.

Când am revenit la masă după o tură la toaletă, Lumeur le explica fraților Motta și lui Federico, pe care alcoolul îl făcuse să-și recapete buna dispoziție, de ce se afla și el la Vivegnis.

— Am de făcut un reportaj despre condițiile în care sosesc și locuiesc italienii în Belgia.

— Nu mi-ai spus dumneata că redactorul-șef detestă subiectele supărătoare?

— De când opinia publică a descoperit condițiile de viață ale italienilor, iar câțiva deputați au început să bombăne, șeful meu și-a adus aminte că eu îi propusesem subiectul cu ceva timp în urmă. Cu condiția să nu acuz nici Biserica, nici guvernul, nici partidul, absolut nimic și pe nimeni, mi-a dat libertatea deplină să scriu ce vreau despre subiect.

— În sănătatea presei! exclamă Federico ridicând paharul.

— *Salute*! răspunseră la unison cei doi Motta.

— Să ne așteptăm la dezvăluiri?

— Fac cercetări asupra intermediarilor care bagă în buzunare o parte din banii care ar trebui să servească la cheltuielile de cazare și la echiparea decentă a structurilor de primire. I-am întâlnit pe câțiva ieri pe peron.

M-am abținut să strecor numele lui Harpo în conversație. Dar Lumeur era bine informat.

— Lisone, Stucchi și reprezentanții altor câtorva paraziți de acest gen dădeau târcoale pe acolo. Dar, după cum sună zvonurile, un italian e pe cale să pună mâna pe piața asta.

— Un italian?

Sprâncenele lui Federico se înălțară câțiva centimetri.

— Un milanez. Se spune că încearcă să-i elimine pe recrutorii veniți din Belgia. Oamenii săi străbat satele ca să furnizeze cei două mii de muncitori pe săptămână promiși de Italia Belgiei. Mai mult, le verifică oamenilor condiția fizică și cazierele judiciare și, mai cu seamă, orientările politice. Adunând în treacăt bugetele pentru sănătate și educație pe care guvernul italian le acordă minerilor.

— Strașnică știre! S-ar zice că economia tradițională a Italiei a repornit în sfârșit, scrâșni Federico.

— Și care este numele acestui brav întreprinzător?

Federico și cei doi Motta se uitară la mine cu milă. Există vorbe care nu se rostesc în public. Dar Lumeur clătină din cap.

— Tipul de care vă vorbesc n-are nicio legătură cu societatea la care vă gândiți, care a rămas specializată în meseriile de bază, țigări, fete, protecție. Se numește Garibaldi (nimic în comun cu eroul). Compania sa, Societatea pentru Ameliorarea relațiilor belgo-italiene, are firmă la stradă la Milano, sucursale la Charleroi, Liège și La Louvière. Iar misiunile sale beneficiază de subvenții oficiale.

Federico fluieră de admirație.

— Garibaldi ăsta are, fără doar și poate, un amic cu brațul tare lung!

— Da, Biserica.

— Numele societății ăsteia îmi spune vag câte ceva, am zis eu răsfoindu-mi carnetul. Am impresia că cineva deja mi-a vorbit despre ea.

— Sunt abia la începutul anchetei, continuă Louis. Și nu știu dacă redactorul-șef mă va lăsa să-mi continui cercetările asupra a ceea ce el numește „un amănunt” al istoriei.

— Vrea să spună astfel că nu are chef să te vadă mergând pe un teren cam prea bine protejat?

Pipa celui pe care-l numeam l’Allumeur, Instigatorul, mi se înfipse în piept.

— Corect!

— Dar ce treabă au popii cu javrele astea de recrutori? Au sarcina să-i trimită în mine, direcția spre Infern. Dar nu la seminarii unde să vândă călătorii spre Paradis.

— Iscusința acestui Garibaldi e că a băgat popi italieni în jocul său. Decât să-i formeze el însuși pe viitorii mineri, a încredințat sarcina asta Bisericii. Fără cheltuială pentru el.

Am intervenit brusc.

— A! Îmi amintesc. L-am întâlnit pe unul dintre recrutorii acestei societăți într-un bar de pe cheiul din Brindisi. Tocmai lăsase acolo niște pliante

pentru ca patronul cafenelei să le distribuie clienților. Erau ridicate în slăvi minunile care îi așteaptă pe muncitorii din Puglia în minele valone. Într-un chenar, un preot dădea garanții că Iisus vedea cu ochi buni Societatea pentru Ameliorarea relațiilor belgo-italiene.

— *Dio mio!* Dar ce interes au afurisitele astea de sutane să muncească pe gratis pentru negustorul ăsta de sclavi?

— Nu pricepi? Asumându-și recrutarea, formarea și însoțirea italienilor trimiși în Belgia, Biserica își asigură controlul asupra muncitorilor. Liturghii, rugăciuni, școli și mișcări ale tineretului catolic, familiile sunt astfel înrolate până la funeralii.

— *Mamma mia!* Sunt mai răi decât Onorabila societate!

Deschizându-și portofelul, Instigatorul scoase din el o foaie de ziar împăturită.

— Iată prima pagină a ultimului număr din aprilie trecut din *Sole d'Italia,* ziarul catolic al imigranților de la Liège.

Un desen înfățișa un bărbat așezat care își ținea capul în mâini, cu comentariul următor: *„Să nu ai nicio îndoială, muncitorule! În cabina de vot, Stalin nu te vede, dar Dumnezeu te vede!"*

I-am înapoiat lui Louis ziarul înainte ca Federico să-i dea foc.

— Așadar, toți preoții ăia care se înghesuiau ieri la Vivegnis sunt legați de Societatea pentru Ameliorarea relațiilor belgo-italiene?

— Nu, evident că nu, spuse Lumeur. Îi cunosc pe mulți care fac o muncă grea de sprijinire și ajutorare a imigranților. Unii se luptă pentru ei pe lângă autorități și pe lângă propriilor șefi.

— Rămâne să se facă trierea celor buni de cei răi! strigă Federico. Cu afurisitele lor de sutane, e cam greu! Toți popii ăia seamănă între ei…

— …la fel ca porumbeii, am adăugat eu.

Federico mă privi uluit. Se întoarse spre cei doi Motta luându-i drept martori. Unul dintre frați ridică mâna spre mine și se lansă în cea mai lungă frază pe care o rostise vreodată.

— Mickele pune degetul pe o ciudată contradicție, Federico. Dacă Lisone și-a pierdut imperiul, care mai e rolul porumbeilor săi călători și de ce continuă să-i trimită cu mesaje?

— Porumbei? Mesaje? Despre ce vorbiți? întrebă Lumeur.

Cum se numește chestia asta? A, da! Deontologie! De la începutul afacerii, îmi luasem multe libertăți față de reguli – cele ale meseriei mele. Dar, în pofida câtorva vagi încălcări ale uzanțelor mai mult sau mai puțin stabilite, nu îmi trădasem cu adevărat clientul… Nu încă. Ținând piept stăruințelor lui Federico, nu puteam fi acuzat că-l spionasem pe Lisone (spre deosebire de prietenul lui, Torretto, și de Amati, ireproșabilul său erou) sau că îi smulsesem informații care nu serveau anchetei mele – în sfârșit, anchetă e un cuvânt cam pompos pentru a califica vagabondarea care făcuse din mine un contabil al catastrofelor care căzuseră peste clientul meu. Expediția noastră la Vivegnis și discuția cu Instigatorul mă duceau spre o răscruce.

Anne, căreia îi rezumasem la telefon ceea ce aflasem, dăduse fuga la trenul de Liège ca să ni se alăture, spre marea satisfacție a lui Federico frizerul care vedea în ea o aliată în stare să mă facă să basculez în „tabăra” sa. Care va fi reacția ei la ultimele evenimente? Mă temeam de ce e mai rău, dar îi eram recunoscător că adusese cu ea un soare timid ce curăța orașul de ploaia sumbră – *la drache* – și de spectacolul penibil al sutelor de imigranți îmbarcați în dezgustătoare camioane spre a fi duși în lagăre lăsate moștenire de război. Eram în mod vag stingherit de reacția mea – aceeași pe care o avusesem în timpul războiului. Să accept resemnat ce mi se întâmplă, să închid ochii și să

calez motorul. Reluând în detaliu povestirea expediției noastre, mă simțeam ros de remușcări, rușinat că-mi ținusem gura, că mi-o țin în fiecare săptămână de când garnituri de tren debarcă imigranți în toate orașele Valoniei. Ce aș fi putut eu face? Asta ne întrebaserăm toți, stând fără să facem nimic, și atunci când i-am văzut pe nemți ridicând evrei, partizani sau ostateci. Dar ne întrebaserăm oare, cu adevărat? Ne puseserăm măcar problema? De data asta, singura consolare era că Lumeur avea să prezinte întâmplările pe scurt în ziar. Și asta dacă nu implica vreo responsabilitate și dacă patronul estima că articolul nu mirosea a erezie sau, dimpotrivă, a bigotism.

— Mickele, cine îți cere s-o faci pe eroul? oftă Federico. Tu nu ai fost educat printre partizani, iar eu nu sunt detectiv particular.

Anne izbucni în râs.

— Michel are din plin alte calități, Federico!

Pe aceea de ciclist, bunăoară. Un magazin de biciclete ne închiriase două solide vehicule de acest gen, atât de grele că păreau să fi fost făcute cu piese recuperate de la vreun tanc nazist. La fiecare mișcare din pedală, aveam impresia că deplasez turela, țeava și o ladă plină de obuze. Măcar dacă Anne ar fi ales un drum care să coboare, ca să ne obișnuim picioarele. Dar nici pomeneală! Nu găsise altceva mai bun pentru a porni călătoria decât să urcăm străzile tot mai abrupte din „Cetatea înflăcărată”. Iar dacă era vorba de urcat, urcam, nu glumă! „Trebuie să facem încălzirea”, exclamă ea lansându-se pe o stradă cu pietre inegale și dând dovadă de un talent pe care nu i-l cunoșteam. Dacă femeile vor fi într-o bună zi admise să participe la Turul Franței, Impanis, Robic și chiar Coppi ar face bine să dea tot ce pot! Se înălță în picioare pe pedale și mă încurajă fluturând brațul. Degeaba. Tot la coadă rămâneam, în ciuda imaginii sublimelor ei fese care se legănau cu eleganța unei dansatoare și de la

care ochii mei nu izbuteau să se desprindă. Am fost pe punctul să fiu făcut zob de un camion cu marfă, al cărui șofer se lăsase distrat, la fel ca mine, de același spectacol.

În fața pericolului la care îi expuneam pe locuitorii Liège-ului, Anne fu de acord să ne continuăm escapada în afara orașului. Mai mult sau mai puțin conștient, am luat-o spre *Castel del Monte.*

Văzându-mă că trec, o vacă își agită voioasă coada în semn de salut, iscând astfel un roi de muște care se năpustiră spre mine. În ziua când îi vizitasem pentru prima dată pe Lucia și pe Lisone, străbătusem pe jos drumul ăsta care șerpuia printre ogoare. La cotitură, am regăsit cu ușurare micuța cafenea unde făcusem cunoștință cu Instigatorul. Chiar la țanc pentru o pauză binevenită. Intrând în sală, mi s-a părut că deslușesc doi oameni așezați la masă, la un pahar. Lumina de afară era atât de puternică încât nu le distingeam trăsăturile. Până să ne așezăm noi și să dăm comanda, dispăruseră. Rămăseseră paharele pe jumătate pline și o țigară care se consuma singură în scrumieră.

— Tare grăbiți mai erau dubioșii ăștia!

Maniera lor de a reacționa mă intrigase. Am deschis ușa din spate prin care ieșiseră zoriți. Două mașini negre staționau în parcarea din spatele localului. Una din ele, o *Traction Avant* 11 B, demară chiar în clipa când scoteam capul pe ușă.

— Nu poți niciodată să te destinzi, Michel? exclamă Anne când am revenit la masă. Până și la plimbare ți se învârte o rotiță prin cap?

Am pus o lungă sărutare pe frumoasele ei buze. Ca răsplată, își trecu degetele prin părul meu și mă dezmierdă pe urechi. Ador gestul!

După o *gueuze grenadine* pentru mine și un pahar de limonadă pentru Anne, pedalatul meu se vădi mult mai sigur. Dragă Hubert, iată un leac miraculos și cu siguranță la fel de eficace precum faimoasa ta „trusă de prim ajutor”.

— Ei bine, s-ar zice că ți-ai revenit! exclamă cu voioșie Anne accelerând ritmul. E o adevărată plăcere!

Ca s-o prind din urmă, m-am ridicat pe pedale. O sclipire metalică mă făcu să clipesc din ochi. O rază de soare pe o suprafață metalică sau pe o oglindă? La următoarea curbă, am zărit la o anume distanță în urma noastră o mașină neagră care rula încet. Își căuta oare drumul? Continuând să pedalez energic, mă întorceam din când în când, dar nu o mai vedeam. O luase cumva pe un drum lateral? Se oprise pe undeva sau visasem eu? Mi se păruse, totuși, că semăna ciudat de mult cu acea *Traction Avant* care părăsise bistroul în mare viteză.

Când am ajuns în apropiere de *Castel del Monte,* am avut o ezitare: să ne continuăm drumul sau să batem la ușă fără să fi fost invitați? Aveam o groază de întrebări să-i pun lui Lisone de la întâlnirea mea cu Lumeur, dar nu aveam nimic nou să-i povestesc. Dacă îl sâcâiam cu întrebări despre afaceri și despre sosirea acelui Garibaldi, nu avea cumva să-și închipuie că voiam să schimb tabăra? Încă mai bâjbâiam când mașina pe care o văzusem în urma noastră se ivi chiar în față. Era chiar *Traction Avant*! Fără să mai șovăi, am trântit bicicleta și m-am repezit la sonerie, trăgând-o de braț pe Anne. Îndărătul nostru, am auzit mașina oprindu-se și portierele trântindu-se în clipa în care tocmai se deschidea ușa de la Castel.

Lucia în persoană veni să ne întâmpine, într-un fel mai degrabă surprinzător.

— A, părinte! Vă așteptam cu nerăbdare! Intrați, vă rog!

26.

Dreptul de a pedepsi îi aparține lui Dumnezeu

Părintele Keykebisch intră în urma mea. După dezvăluirile făcute de Instigator, tocmai mă întrebam dacă nu cumva duhovnicul lui Lisone lucra pe șest pentru Garibaldi. Lucia îl primi cu deferență, înclinând capul. Ca răspuns la atitudinea ei supusă, preotul binevoi să-i întindă mânuțele grăsuțe pe care ea le prinse cu avântul Silvanei Mangano când traversase orezăria ca să se arunce în brațele lui Vittorio Gassman{68}. Apoi, trecând prin fața lui Anne și a mea, înaintă în holul din marmură aidoma unui monarh în vizită la unul dintre supuși, și intră în salon fără să mai fie rugat. Puteai citi în zâmbetul lui șiret că știa totul în privința slăbiciunilor omenești și că era gata să le ierte, cel puțin în anumite condiții – oare ce le-o fi impus lui Lisone și surorii lui? Lucia merse cu pași mărunți în urma sa, imagine a câinelui fidel care abia așteaptă să-i dai zaharicale.

— A, domnule Van Loo, îl cunoașteți pe…?

— Desigur. Sunt încântat să vă revăd, părinte. Ne-am mai întâlnit în rezerva domnului Lisone, la spital.

— Da, așa e, Doamne sfinte!

Preotul dădu din cap închizând ochii.

— Că tot veni vorba, cum se mai simte fratele dumitale? o întrebă el pe Lucia cu un aer preocupat.

Lucia oftă. De câteva săptămâni, nimic nu mai mergea în familie. Avea o disperată nevoie de sfaturile și rugăciunile preotului. Din păcate pentru ea, ne aflam în calea ei.

— Știu că Ignazio voia să vă vadă, domnule Van Loo. Dar nu este aici. La ce oră v-a fixat întâlnirea?

Cu un aer candid, i-am arătat bicicletele.

— Trecând prin zonă, m-am gândit să mă opresc să vă salut. Dar vom trece altă dată dacă fratele dumitale este absent.

Bunul părinte își împreună mâinile și, întrerupând-o pe Lucia, exclamă:

— Rămâneți, domnule Van Loo, din moment ce dragul nostru Ignazio dorește să vă vorbească.

Incapabil să-și privească interlocutorii în față, contempla crucifixul de deasupra căminului.

— Lucia, dacă ai servi niște limonadă acestor curajoși sportivi? sugeră el admiratoarei sale, cam surprinsă. (Și eu eram surprins și mă întrebam care erau motivele invitației sale neașteptate.) Eu însumi încerc să pedalez din când în când, spuse el întorcându-se spre Anne. Este un sport creștin, care încurajează depășirea sinelui și domolește apucăturile rele, precizează el ridicându-și paharul.

I-am făcut cu ochiul înainte de a-l goli pe al meu.

— Un adevărat nectar, băutura dumitale, Lucia. Dezvăluie-mi secretul de fabricație. Ta! ta! ta! Las' că știu! N-am să izbutesc să ți-l smulg niciodată! Nici măcar la spovedanie!

Am râs cu toții. Lucia îl întrebă dacă mai dorea un pahar. Mulțumesc. Cu plăcere. Întocmai ce aștepta Keykebisch ca s-o facă să plece și să mă întrebe cu un aer la fel de degajat ca și cum ar fi vorbit de prețul pâinii sau de penuria de cărbune:

— Bănuiți că domnul Lisone nu are secrete față de mine. (Fără să i se lungească precum cel al lui Pinocchio, nasul îi fremătă făcând să-i iasă câteva fire de păr din nări.) Eu respect un străin care și-a făcut un loc sub soare aici, la noi, doar prin forța brațelor. Numai că are dușmani. În țara noastră, oamenilor nu le sunt pe plac cei care ies în evidență. El se bizuie pe dumneata. Și pe mine, ca să-l ajut. (Își strânse pumnii care erau destul de impresionanți.) Spune-mi, în ce stadiu te afli cu ancheta?

În fața tăcerii mele, adăugă perfid:

— A avansat *în sfârșit*? Poate că ai descoperit ceva neplăcut? În cazul ăsta, ai încredere în mine ca să amortizez șocul.

Mi-am strâns paharul în mâini ca să mă rețin să-i replic pe același ton (cuvintele *în sfârșit* nu fuseseră rostite la întâmplare. Dădea de înțeles că aveam interesul să colaborez cu el dacă nu voiam ca, de la înălțimea autorității sale morale, să-și sfătuiască enoriașul să renunțe la mine.)

— Aș vrea atât de mult să vă răspund, părinte! Din păcate, secretul profesional… (Și eu trecusem pe la iezuiți.)

O! Iată o noțiune pe care o înțelegea perfect și pe care o respecta. Degetul arătător i se opri pe buzele cărnoase.

— Ai de mii de ori dreptate. Nu da nimănui nici cea mai mică informație care i-ar putea face rău. În situația actuală, Ignazio descoperă cu spaimă numărul celor care încearcă să-l doboare. Dar eu cunosc muzica asta, spuse el într-un hohot de râs care se voia a fi complice. Secretul confesiunii seamănă mult cu secretul dumitale profesional. Un preot este deprins să tacă până la moarte.

Privirea i se întoarse spre bietul Iisus cioplit în lemn care îi trimise o chemare mută în ajutor.

— Ca să-l salvăm pe Lisone, insistă el, adevărații săi prieteni – care devin rari – trebuie să facă front comun.

Anne interveni, dovedind că și ea reținuse bine lecțiile duhovnicului ei.

— Dacă părintele îți pune o întrebare precisă, Michel, poți răspunde cu da sau nu, fără să aduci atingere eticii tale?

Afișând un zâmbet larg, Keykebisch își alătură de mai multe ori palmele, ca și cum ar fi aplaudat fără să facă vreun zgomot.

— Ce sugestie interesantă! Ai dreptate, domnișoară, nu trebuie să fim mai catolici decât Papa!

M-am străduit să râd, Anne de asemenea. Asta îl măgulea.

— Uite, Michel (pot să-ți spun Michel?), eu suspectez unele cercuri socialiste că vor capul lui Lisone al nostru. Te-ai gândit să faci cercetări în direcția asta?

— Da. Chiar m-am întrebat dacă moartea lui Amati nu era într-un anume fel legată de afacerea noastră. Dar Lisone nici nu vrea să audă.

Până acum bunul părinte era mulțumit de mine. Ba chiar mândru. Cu un gest aproape feminin își trase în sus sutana. (Avea cumva de gând să-mi arate gambele ca să mă ațâțe să continui?)

— Matteo Amati era un dușman al lui Dumnezeu. A fost pedepsit.

Sprâncenele-i negre parcă se făcuseră mai dese, formând un nor de furtună deasupra ochilor ce aruncau flăcări.

— Mă gândesc și la deputatul Van Vaerenbergh. Un om rău de a cărui influență pernicioasă asupra prietenului nostru mă tem. L-am pus în gardă de mai multe ori. Se simte însă îndeajuns de puternic ca să reziste.

După expresia lui, ghiceam că nici el nu credea asta.

— Cine vrea să se joace cu Diavolul, o sfârșește întotdeauna în frigarea acestuia.

Un extras desigur din vreuna dintre predicile sale favorite. Ar trebui să merg să-l ascult cum predică din amvon într-una dintre duminicile viitoare. Show-ul său promitea să fie amuzant.

— Te-ai interesat în privința lui?

— E deputat! Doar nu vă imaginați totuși că…

— Ferește-te de condeiul lui de temut! În anturajul lui Lisone, nu e prea multă lume în stare să scrie scrisori atât de sofisticate.

În privința asta, nu se înșela. Numai că la fel de bine ar fi putut scrie alți doi apropiați de-ai lui Lisone, Lucia și preotul însuși. Era suficient să-l asculți ce plăcere îi făcea să se audă vorbind.

— Cine vă aude, părinte, crede că Amati și Van Vaerenbergh s-au coalizat împotriva enoriașului dumneavoastră. Or, toată lumea pretinde că erau dușmani de moarte.

Keykebisch se uită la mine sever.

— Ei, haide, cârdășiile între acești indivizi sar în ochi! Doi socialiști, doi oameni „fără Dumnezeu”. Ce vrei mai mult?

Mă săturasem să-l văd cum se învârte în jurul cozii. Prilejul era prea frumos, iar informațiile primite de la Lumeur prea fierbinți.

— Nu credeți că amenințările la adresa domnului Lisone sunt legate de activitățile sale? Dă uneori impresia că se joacă cu dinamita.

— Porumbeii?

— Nu. Italienii.

Chiar atunci Lucia reveni în încăpere ducând o carafă cu faimosul ei elixir. Trebuie să recunosc că Keykebisch nu profită de ocazie ca să se fofileze.

— Domnul Lisone este om de afaceri. Import-export, asta e o activitate la modă de la sfârșitul războiului. Nu văd de ce doar Lisone ar fi victima a…

Spre marea mea surpriză. Lucia își întrerupse idolul. Înfrânându-și mânia, spuse cu voce surdă:

— În timp ce te amesteci în lucruri care nu te privesc, domnule Van Loo, adevărații responsabili își continuă liniștiți fărădelegile.

— A face import de oameni sau de cutii de mazăre nu e totuși același lucru! am explodat eu. Este rezonabil să presupunem că transportul muncitorilor italieni îi aduce dușmănii zdravene și chiar ură mortală din partea unora. De ce să lăsăm cu orice preț de-o parte pista asta?

— Pur și simplu pentru că fratele meu a decis să renunțe la genul ăsta de afaceri, domnule Van Loo!

Pentru mine, asta era o bombă. Dar Lucia lansă vestea fără urmă de emoție, ținându-și cuminte mâinile încrucișate în poală, cu ochii ațintiți asupra pantofilor, sigură de binecuvântarea lui Padre Pio,

care o privea de pe bordura șemineului, și de sprijinul Domnului a cărui cruce era acum nițeluș strâmbă – să fi fost vreun semn?

Am aruncat o privire spre Anne care și ea se uita fix la părintele Keykebisch. Preotul dădea cu gravitate din cap, cu un zâmbet satisfăcut și ochii strălucind de plăcere. M-am lămurit pe loc: dacă Lucia spunea adevărul, manevra părintelui izbutise perfect. Doar duhovnicul îl putuse convinge pe Lisone (cu sprijinul Luciei) să abandoneze piața profitabilă care îi adusese averea. Pentru a lăsa Bisericii controlul asupra sufletelor (și trupurilor) muncitorilor italieni. Informațiile Instigatorului deveneau de acum limpezi. Amati fiind eliminat, Lisone dat la o parte pe motivul amiciților lui îndoielnice cu anumiți socialiști, imigranții italieni erau pur și simplu dați pe mâna preoților. Lisone fusese cumva lăsat din mână de Keykebisch sau doar manipulat de acesta?

Încercam să formulez întrebarea când clientul meu își făcu brusc apariția ca împins de un resort, în costum de lucru, uimit să dea peste noi la el în salon și în compania preotului său favorit. Dar izbuti să se controleze pe dată și se apropie de mine cu un aer preocupat.

— Îmi pare bine că te văd, Van Loo. Tocmai aveam de gând să te sun, chiar așa. Trebuie să vorbim despre colaborarea noastră. Nu-ți face griji, adăugă el cu glas răsunător, vei fi despăgubit din plin. Vei căpăta o foarte frumoasă primă ca mulțumire pentru strădaniile dumitale. Și ca răsplată pentru, hm, fidelitate.

— Fidelitate?

— Gata? Ați pus mâna pe asasinul lui Simeone? întrebă Anne.

Lisone deschise larg brațele.

— Scumpă Anne, zise el cu suspine în glas, nu voi uita niciodată că dumneata l-ai salvat pe frumosul meu Simeone de două ori. Dar nu putem

trăi veșnic în trecut și nici să ne rumegăm mereu răzbunarea.

— E un păcat, interveni părintele Keykebisch. Dreptul de a pedepsi îi aparține lui Dumnezeu. Omului i se cuvine să ierte.

Avea cumva câte o formulă la îndemână pentru toate ocaziile.

— Dacă guvernul însuși abandonează urmărirea colaboraționiștilor, cine sunt eu să mă încăpățânez să-l condamn pe glumețul de prost-gust care mi-a adresat câteva scrisori anonime?

— …Și care și-a încetat de la sine detestabilele activități, susură Lucia.

— „Un glumeț de prost-gust" autorul scrisorilor? Fiind vorba de moartea lui Simeone și de aceea a lui Casane, împingeți iertarea cam departe, interveni Anne, a cărei obstinație cei doi Lisone nu o cunoșteau încă.

Ceilalți rămaseră fără grai, așteptând ca bunul părinte să dea o replică. Nu era el cel răspunzător de schimbarea totală de atitudine a lui Lisone?

— Poliția detestă să se umble pe terenul ei, domnișoară. Dacă află că domnul Lisone i-a încredințat o anchetă paralelă unui detectiv particular, acesta riscă să aibă necazuri. Multe necazuri. În situația sa, nu e bine să se expună la eventuale represalii din partea autorității.

— Ce represalii?

— Păi, este italian.

Începeam să ghicesc modul în care bunul părinte îl convinsese pe Lisone să cedeze piața societății lui Garibaldi, protejatul noilor stăpâni ai Italiei: dreptul de ședere în Belgia contra tăcerii asupra importului de țigări și alcool. Ceea ce explica de ce dădusem noi greș seara trecută când urmăriserăm garniturile cu mineri. Atâta timp cât activitățile sale de transport continuau, Lisone nu-și mai asuma niciun risc. Trebuia să se ferească de Biserică, nu de vameși. După cum atât de bine înțelesese Anne, Lisone era doar un pion pe o tablă

de șah, pe care se crezuse rege și regină în același timp. Văzându-l acum, cu ochii căutând în toate direcțiile și cu mâinile tremurându-i ușor, traficantul de carne vie și patronul arogant Lisone nu se simțea deloc în largul său. Că-l sileau să tragă obloanele, să-și lase muncitorii pe mâinile unor negustori de sclavi mai creștini decât el, asta puteam pricepe. Dar de ce să-l împiedice să ajungă la asasinul celui mai frumos porumbel al său?

În mod cât se poate de evident, nu în salonul de la *Castel del Monte,* în versiunea de Liège, aveam să aflu explicația. Mă săturasem de decorul de calitate proastă înțesat de bibelouri și invadat de părintele Keykebisch.

Luându-ne la revedere de la toată această „lume bună", Anne și cu mine am urcat din nou pe biciclete ca să înfruntăm coasta de pe care se ivise șoferul stângaci gata să curme viața singurului meu client. Fost client de acum încolo. Atunci o mașină mare neagră ne tăie calea. O *Traction Avant 11 B,* aidoma cu aceea a preotului! De-a ce se juca? De-a reconstituirea accidentului lui Lisone?

Mai iute ca mine, Anne se întoarse cu 180 de grade și o luă înapoi pedalând cât o țineau picioarele. Am vrut s-o urmez, dar era prea târziu. Unul dintre ocupanții mașinii, un necunoscut cu o mustăcioară tunsă, profită de șovăiala mea ca să-mi prindă roata. O mână îngrijită purtând o șevalieră. Vederea inelului din aur mă electriză. În loc să pun piciorul jos, am împins din toate puterile pe pedale ca să evit să fiu aruncat din șa și m-am repezit drept peste mașină, silindu-l pe atacatorul meu surprins să dea drumul roții – tare mi-ar fi plăcut să-i frâng degetele. În ultima clipă, fix înainte de a fi strivit de caroserie, am izbutit să mă strecor, cu prețul unei manevre acrobatice, între capotă și sârma ghimpată care închidea pajiștea de-a lungul drumului. Fără să privesc îndărăt, am accelerat și mai mult. Rik Van

Steenbergen nu sprintase mai iute la sosirea în etapa Luchon-Toulouse. În urma mea, respirația șuierătoare a doi sau trei urmăritori îmi dădu aripi. Dar, în fața vehiculului lor, nu aveam nicio șansă. Un drumeag pietruit se ivi la țanc și am luat-o pe acolo cu viteză maximă. Deși era prea îngust pentru mașina lor Citroën, m-am împins cu putere în pedale, gonit din urmă de frică. Am fost gata-gata să mă răstorn, am izbutit să mă redresez ca prin minune (ceea ce dovedea că Dumnezeu fugise odată cu mine de la Castel), după care m-am dat jos de pe bicicletă, continuându-mi drumul pe jos, cu respirația tăiată. Îndărătul meu, urmăritorii se evaporaseră.

Făcând un semicerc printre ogoare, drumul mă aduse în spate la *Castel del Monte.* Hotărât lucru, nu puteam scăpa de el! De cum am zărit zidul casei, m-am oprit. Dacă misterioșii mei agresori mă așteptau acasă la Lisone, mă aruncam direct în brațele lor. Cine îi trimisese? Cu siguranță nu Lisone, care habar n-avea de venirea mea. Nici preotul. Să fi fost Lucia? Avusese timp să avertizeze pe cineva de prezența mea acolo când se dusese să prepare limonada. Dar din ce motiv? Oricum, ce voiau tipii ăia de la mine?

Brusc, am înțeles de ce renunțaseră la urmărire. Când își dăduseră seama că nu vor reuși să mă ajungă pe drumeagul îngust, se lansaseră pe urmele lui Anne. Pe șosea, ea nu avea nicio posibilitate să le scape.

Anne! Anne! Anne!

27.

Forma șevalierei

După ce am ocolit interminabilul zid care apăra *Castel del Monte,* m-am trezit pe șosea. Care era pustie! Am luat-o îndărăt, pedalând din răsputeri pe drumul pe care îl urmasem până la ramificația în care izbutisem să scap fără să dau de nici cea mai mică urmă a lui Anne sau de urmăritori. Cu capul care parcă-mi luase foc, am refăcut traseul în sens invers, zburând peste pietrele mari, trecând fără să mă opresc pe dinaintea palatului fostului meu client. Îmi răsuceam capul în toate direcțiile. Nu vedeam decât vaci perplexe. În zare, silueta minusculă a unor țărani care munceau la câmp. Tot mai îngrijorat, m-am năpustit înainte, tot căutând urma unei *Traction Avant.* Până la micuța cafenea unde ne opriserăm cu câteva ceasuri mai devreme. Kilometri în jur, totul părea pustiu. Mașina care staționa în spatele bistroului când noi plecaserăm, nu se mișcase din loc. Înăuntru, un țăran bătrân își fuma pipa în fața unui pahar de alcool alb, numărându-și mărunțișul așezat în trei grămăjoare pe masa din lemn brun. Surprinsă să mă revadă, chelnerița mă asigură că nimeni nu mai trecuse pe acolo de la plecarea noastră, în afară de trei vechi obișnuiți ai locului. Am băut rapid o bere la tejghea, după care am luat bicicleta și am pornit din nou pregătit să bat recordul de viteză al momentului. Dar în ce direcție? Răsucind ghidonul când într-un sens, când în celălalt, cu inima strânsă, am privit în jurul meu. Nimic, cât vedeai cu ochii. Cineva o înhățase pe Anne, asta era în afara oricărei îndoieli. Dar cine? Și de ce? Cu capul golit de gânduri, am căutat febril cui să cer ajutor. Poliției, aveam altă alternativă? Eram gata să revin la cafenea ca să telefonez, când o idee subită m-a făcut să ezit. Lisone deținea cheia

răpirii lui Anne. Era evident. Cine altcineva putea să o fi provocat sau să fie cauza? Iar dacă nu era el, soră-sa ori preotul cu siguranță aveau o idee interesantă asupra chestiunii. De la *Castel del Monte* pornea pista care ducea la locul întemnițării ei. Dar, înainte de a o lua spre vilă, l-am avertizat pe Federico.

Frizerul izbucni în niște imprecații atât de cumplite încât chelnerița îmi aruncă o privire înspăimântată. Federico îmi anunță sosirea sa iminentă, după care închise cu brutalitate. Era nevoie de mai mult de două ore pentru a străbate drumul de la Bruxelles la Liège. Poate o oră și jumătate dacă ar fi condus nebunește. Puteam spera să-l văd pe Federico apărând cam peste o oră și mai bine. I-am explicat cum să ajungă la bistrou, apoi am luat-o spre vilă. Acolo am dat peste Lisone aflat în plină discuție cu soră-sa și cu părintele Keykebisch. Tustrei părură sincer uluiți să mă vadă năvălind în salon, ciufulit și asudat. În urma mea, paznicul care încercase să mă împiedice să intru făcea gesturi largi de neputință. Un ciobănesc german urla îndărătul lui. Eram prea enervat ca să mă lansez în explicații. Atât de enervat că am fost nevoit să reîncep de trei ori până să rezum cele întâmplate mai mult sau mai puțin coerent.

Preotul își frângea mâinile ridicându-și ochii la cer. Lucia își făcu de câteva ori semnul crucii. Lisone nu se pierdu în lamentații. Fără să facă vreun comentariu sau să se alăture semnelor de compasiune ale celorlalți, îl chemă pe Harpo și îi ordonă să pornească imediat la vânătoare. Cum dădeam de înțeles că voiam să-l urmez, mă reținu de braț. „E mai bine să stai aici ca să coordonezi căutările”.

— Vreun indiciu? mă întrebă Lisone.

Din păcate, abia îl zărisem pe bărbatul care încercase să-mi imobilizeze roata. O mustață și o șevalieră. Asta era tot. Cât despre tovarășul lui

rămas la volan, nu știam nimic, putea fi bărbat, femeie sau marțian.

Lisone făcu o strâmbătură. Trebuia interceptat automobilul înainte ca răpitorii să se topească în natură. Știam și eu asta, foarte mulțumesc. Și mă întrebam cu neliniște dacă decizia mea de a lăsa poliția în afara cercetărilor, bazându-mă pe Lisone și oamenii săi, nu avea s-o coste viața pe Anne.

Avea cineva vreo idee în privința identității lor? Lisone îmi afirmă că nu aștepta pe nimeni la Castel. Nu avea habar de oamenii care se învârteau în jurul vilei.

Fără a mai sta la discuții, ridică receptorul și dădu două telefoane, împărțind porunci într-o limbă italiană cântată. După ce închise, păru că-și mai recăpătase ceva siguranță. Era iarăși șeful de bandă în plină acțiune. M-am întors spre părintele Keykebisch fără să-mi stăpânesc mânia. El știa câte ceva, eram sigur. Ce anume ascundea în spatele sutanei și a zâmbetului mieros?

— Aveți vreo idee, părinte, în legătură cu cei care au îndrăznit s-o agreseze pe prietena mea? Doamne Sfinte, de ce tăceți?

Păru să se simtă jignit.

— Sunt la fel de surprins ca dumneata, fiule. Și la fel de șocat. Îți iert vehemența. Suferința dereglează mintea. Te pot invita să te rogi alături de mine? Rugăciunea poate fi de mare ajutor.

Ca să-mi dea exemplu, își împreună mâinile, se așeză în genunchi și se puse pe recitat ceva de neînțeles în latinește.

— Nu cadavrul ei vreau să-l găsesc părinte. Pentru a-l salva pe domnul Lisone, trebuie să facem front comun, așa mi-ați spus ceva mai devreme. Ei bine, a sosit momentul să punem în practică recomandările dumneavoastră.

Lisone explodă în spatele meu.

— Doar nu crezi că sunt amestecat în chestia asta?

— Habar n-am, am răspuns continuând să-l privesc pe Keykebisch. Ghicesc însă că dacă trebuie să avertizez poliția și apoi presa, voi fi obligat să vorbesc despre afaceri pe care nimeni din această încăpere nu are chef să le etaleze în piața publică.

Lisone dădu drumul la un pomelnic de înjurături, în timp ce bunul părinte devenea livid. Când se ridică în picioare, fu pe punctul să-și agațe sutana de masa scundă și se repezi la telefon. În vreme ce forma numărul, se întrerupse brusc și îi ceru Luciei să mă ducă la bucătărie ca să-mi ofere un pahar din acea limonadă care „îi place atât de mult domnului Van Loo”.

Nu am rezistat invitației. Mi-era totuna dacă îi ascultam sau nu conversația. Singurul lucru cu adevărat important era s-o regăsesc pe Anne teafără și nevătămată. Fără a mai pierde nicio clipă.

— Vă jur pe Madonna că nici fratele meu, nici eu nu am făcut nici cel mai mic rău fetei, murmură Lucia poftindu-mă pe un scaun la masa din bucătărie. Ridică o carafă pe jumătate plină și îmi turnă un pahar.

— Doamnă Lucia, trebuie să știu. Fiecare minut care trece pune în pericol viața lui Anne.

Pentru a evita să mă privească, începu să curețe puțina veselă ce se afla acolo, câteva pahare de pe tabla din inox.

— Nu știu nimic, te asigur.

Clătină de câteva ori din cap. Nu oferea privirii mele decât spatele. Hotărât lucru, castelul ăsta era plin de ignoranți inocenți.

— Ar fi trebuit mai degrabă să merg la poliție decât să mă întorc aici. Știi de ce n-am făcut-o?

Continua să frece cu energie paharele sub un jet de apă cu totul inutil.

— Din cauza acordeonului. Nu știi ce minunat cadou i-ai făcut lui Anne. Până ce ai invitat-o

dumneata, nu cuteza să cânte cu nimeni în afară de profesorul ei, domnul Karaboudjan.

Văzând că Lucia se agită, am stăruit. Nu prea conta ce anume povesteam. Minciunile mele nu aveau importanță. Pentru Anne, era o chestiune de viață sau de moarte. Și fiecare minut conta.

— Ceea ce ai învățat-o au transformat-o cu totul, au eliberat-o de frica ei de claviatură când tocmai era gata să renunțe la instrument.

Nimic. Lucia se ocupa mai departe de vesela ei, agățându-se de tăcerea în care se cufundase. De data asta, m-am ridicat.

— Nimeni nu are să-mi scoată din cap ideea că răpirea lui Anne se leagă într-un fel sau altul de dumneata și de fratele dumitale.

— Ignazio nu este omul rău pe care îl crezi, croncăni ea.

— Știu. De altfel, Anne a fost cea care a stăruit să nu îl las baltă pe fratele dumitale, când eu aveam îndoieli auzind tot ce se spunea pe socoteala sa. Din pricina ei, am avut scrupule și am revenit la Castel. Eroarea asta riscă s-o coste viața. Polițiștii ar putea deja s-o caute, am spus eu, de data asta sincer, cu un nod în gât.

Am deschis ușa. Înainte de a părăsi bucătăria, m-am întors o ultimă oară spre Lucia, lipită în continuare de chiuvetă.

— Vă pot folosi telefonul?

— Nu știi ce emoție mi-a oferit prietena dumitale, declară dintr-odată Lucia, întorcându-se spre mine, cu cârpa de vase în mână, cu ochii roșii, cu nasul încrețit a plâns. A fost pentru prima dată când cineva m-a acompaniat după plecarea noastră din Italia. Blestemată epocă!

Vorbea cumva de ce fusese *înainte* sau de acum? Stranie confidență pe care o continuă șușotind de parcă vorbea pentru sine:

— Când mă gândesc că Anne nu ar fi fugit de aici dacă Ignazio n-ar fi renunțat la serviciile dumitale! Nu trebuie să fii supărat pe el. Nu e

responsabil. E din vina mea, adăugă ea cu un suspin. Am făcut lucruri pe care le regret…

Brusc se întrerupse și se repezi în salon. Trebuia s-o urmez în groapa cu lei sau s-o las să se explice fără martori cu celelalte fiare sălbatice?

După un moment de șovăială, m-am dus după ei găsindu-i în plină ceartă. Lucia își invectiva fratele în dialectul ei șfichiuitor. Părintele Keykebisch își scutura în mod ciudat mânuțele. Gestul lui mi se păru amenințător. Nu este nimic mai practic decât o sutană pentru a ascunde o armă. Dacă o scotea cumva brusc, cum ar trebui să reacționez? Să-l strâng de braț ca să-l fac să scape pistolul, sau să-i trag un șut în boașe? Care o fi fost acel conciliu la care se discuta despre sexul preoților?

Soneria stridentă a telefonului întrerupse manevra. Lisone ridică receptorul și îl întinse preotului. Acesta se mulțumi să răspundă cu da sau nu.

— Ei?

Trebuia să mă rețin ca să nu-i trag una în mărul lui Adam proeminent.

— Nicio veste, regret.

— Nu? Ce vreți să spuneți?

— Am prevenit toate parohiile și toate bisericile din împrejurimi să mi se semnaleze imediat trecerea misteriosului automobil. Nimeni nu a văzut această *Traction Avant,* îmi pare rău. Fac tot ce pot, orice ai crede dumneata.

În depărtare se auzea un clopot bătând violent. Suna ora liturghiei sau adunarea enoriașilor pentru a o salva pe Anne? Keykebisch deschise brațele, gata să-l primească până și pe cel mai mare păcătos, Diavolul în persoană. Dar se mulțumi să-mi întindă telefonul.

— Poftim! Dă-i drumul! Înștiințează poliția. Nu te-am împiedicat niciodată s-o faci. Nu uita asta.

O! Iată că bunul părinte încerca să se retragă din joc. Auzind cum Keykebisch se pregătea să-l lase pradă câinilor, Lisone, stacojiu la față, îi puse o

mână grea pe umăr și îi susură la ureche câteva vorbe care cu siguranță erau grele dacă mă luam după fulgerele care ieșeau din ochii preotului și după aerul lui șocat. Eu nu aveam treabă cu certurile lor meschine. Fără să mai aștept sfârșitul tratativelor, am înșfăcat telefonul și i-am cerut operatoarei să-mi facă legătura cu biroul de poliție, blestemându-mă totodată că zăbovisem atât de mult. În acel moment, Lisone își lăsă mâna grea și păroasă peste a mea, ceea ce întrerupse comunicarea.

— Ai încredere în Harpo și în oamenii mei, domnule Van Loo. Până să ridice polițiștii baraje, va fi oricum prea târziu.

M-am uitat la ceas. Federico nu mai venea. Lăsasem un mesaj la cafenea pentru el ca să vină să mă întâlnească la *Castel del Monte.* Dar ce-ar fi putut el să facă? Răpirea asta era inexplicabilă. Ce anume căutau răpitorii? O răscumpărare? Lumea întreagă știa că eram nevoiaș. Și atunci? Găsisem fără să știu ceva la fel de prețios ca viața lui Anne? Lisone pusese capăt anchetei mele care se termina în coadă de pește. Nu descoperisem niciun indiciu, nu culesesem nicio mărturie susceptibilă să pună pe cineva într-o situație neplăcută. Nici pe autorul scrisorilor anonime, nici pe ucigașul lui Simeone, nici pe cel al lui Casane. Nici măcar pista traficului la care s-ar fi dedat Lisone. Agresiunea asta nu avea nicio noimă. O eroare cumva? Dacă agresorii noștri și-ar da până la urmă seama de confuzia lor, consecințele ar risca să fie tragice. Nu îi vedeam deloc eliberând-o pe Anne și oferindu-i o cutie de praline în chip de scuze, după ce ea le văzuse chipurile. Pentru a-i scoate din bârlog pe acei ticăloși, trebuia să înțeleg de ce se înșelaseră. Dar degeaba îmi frământam eu creierii, nu pricepeam ce anume îi făcuse să creadă că eu dețin un secret important pentru ei.

— În ce stadiu se află ancheta despre moartea lui Casane? l-am întrebat pe Lisone.

Acesta scoase un suspin de descurajare.

— Judecătorul și-a pus anchetatorii pe pista celor care țin pariurile și cărora Carmello le datora mulți bani. Ce mai *cretino*! Cine a mai văzut vreodată un *bookmaker* omorându-și debitorul?

Din nou telefonul. Harpo suna de la o cabină după ce rulase până în centrul Liege-ului fără să dea de nici cea mai mică urmă a agresorilor. Lisone îi ordonă să revină la vilă luând la cercetare, cu ajutorul celorlalți oameni, toate drumeagurile de țară din împrejurimi. Trebuia să recunosc că nu-și cruța eforturile. Poliția nu ar fi desfășurat mai multe mijloace. Dar pe unde zăbovea Federico? Îl înștiințasem cu aproape două ore în urmă. Am sunat din nou la cafenea. Nu trecuse pe acolo. Abia închisesem telefonul că un enorm vacarm răsună pe stradă.

În fața ușii vilei, un alai de camioane bloca strada, cu motoarele pornite într-o înspăimântătoare serie de pocnituri. Unele aveau prelată, altele erau deschise, majoritatea purtau numele unor firme precum La Piața bună, Soba Godin, Braseria Piedbœuf, Uniunea Cooperativă din Liège, Motociclete Sarolea, Pompe funebre Foret, FN Herstal, Auguste Francotte-Uniunea fabricanților de arme belgieni. Șirul camioanelor se întindea cât vedeai cu ochii, toate arborând un drapel roșu. În timp ce eu încercam să înțeleg ce se întâmplă, Federico țâșni, fluturând o hartă, din cabina unui camion pentru transportul animalelor, plin ochi cu porci care urlau de moarte.

— Michel! Vino să mă ajuți să împărțim perimetrul! ordonă el, înconjurat pe dată de ceilalți șoferi. Parcă era generalul Patton conducând armata a 3-a spre Bastogne pentru a elibera divizia 101 aeropurtată încercuită de nemți.

— Și nu te mai uita la mine cu ochii dați peste cap! Doar ai chemat ajutoare, nu? Ei bine, am venit!

De unde naiba ieșeau întăririle? Unul dintre cei doi Motta îmi făcu semn cu capul.

— Grație fraților Motta, toți tovarășii disponibili din secția sindicală a șoferilor din Liège au venit să ne dea o mână de ajutor. Tipul de le pompe funebre nici n-a avut vreme să-și descarce sicriul. Să sperăm că n-o să-și dea nimeni seama.

Lisone veni mai în față. Nu era mai bine să se reîntoarcă la vilă înainte de o înfruntare față-n față cu Federico și cei doi Motta, care risca să strice tot?

— Doar dumneata cunoști perfect regiunea, îi spuse Federico lui Lisone. Și mai cu seamă drumeagurile discrete.

Lisone se făcu a nu pricepe aluzia.

— Cum vom proceda ca să filtrăm toate drumurile fără să-i călcăm pe picioare pe oamenii dumitale?

Am priceput că Federico, cu prețul unui enorm efort, se pregătise pentru întâlnire, foarte hotărât să facă uitată ura profundă față de Lisone, pentru a o salva pe Anne. În schimb, însemna să le ceri totuși prea mult celor doi Motta, care urcară înapoi în cabinele camioanelor în timp ce șoferii ceilalți făceau cerc în jurul lui Lisone și al lui Federico pentru a organiza patrularea.

Părintele Keykebisch se apropie de mine, cu un aer preocupat.

— Crezi că e prudent să încredințezi soarta prietenei dumitale acestor oameni fără Dumnezeu? În locul dumitale, aș avertiza poliția, îmi șușoti el.

— În pofida drapelelor roșii care atârnă la geamuri, Lisone pare să se încreadă în ei. Asta ar trebui să ne liniștească, nu credeți?

Preotul își împreună mâinile închizând ochii.

— Lisone dă dovadă uneori de o detestabilă pornire spre relațiile dubioase.

Federico ne întrerupse propunându-mi să mă alătur unuia dintre frații Motta. El însuși urcă la loc în camionul cu animale în timp ce șoferii

ceilalți se întorceau la vehiculele lor, fiecare cu itinerariul în buzunar și cu numărul de telefon al lui Lisone care urma să centralizeze operațiunea de la *Castel del Monte.*

— Telefonați din jumătate în jumătate de oră ca să stabilim unde ne aflăm! strigă el înainte de a se întoarce la Castel.

— Lisone știe mai mult decât vrea să spună, murmură Motta. Cutia de viteze emise un geamăt de durere.

I-am descris ciudata atmosferă de la vilă și conversația avută.

— Lisone pare cu adevărat șocat de răpirea Annei. Cred că nu știe nimic.

— Omul care ți-a blocat drumul era italian?

Habar n-aveam. Tipul nu scosese o vorbă. Doar două amănunte mă frapaseră: mustața frizată și îngrijită, precum și șevaliera de la degetul unei mâini elegante și, la rândul ei, îngrijite.

Motta străbătu un sat cu viteză redusă, scrutând în trecere fiecare vehicul, rarele drumuri care se încrucișau cu șoseaua pe care rulam noi, curțile fermelor. După care continuă cu aceeași viteză în zona rurală inspectând fiecare clădire, chiar și în ruine. Din când în când, câte o mașină claxona în urma noastră. Mereu placid, Motta îi făcea semn automobilistului să-l depășească de îndată ce drumul era liber. După câteva clipe de mutism, își reluă întrebările.

— Cam ce formă avea șevaliera aia?

Nu zăbovisem s-o cercetez. Dar el stărui. Avea șevaliera ceva deosebit?

Cu ce putea să semene o șevalieră, dacă nu cu…? Stați așa! Îmi reveni în minte o imagine vagă. Eram atât de concentrat să îmi amintesc imaginea sau inițialele ce figurau pe inel că nu mă gândisem la formă. Văzându-mă că ezit, o luă iar cu întrebările.

— Pătrată? Dreptunghiulară?

Nu, avea o formă deosebită.

— Cred că partea de deasupra era…

— Hai, Michel!

Motta își însoți fraza cu un pumn peste volan.

— …ușor crenelată, ca și cum…

— Ca și cum ar înfățișa…

— …o cruce. Da! Acum mi-o amintesc! Desenul de pe inel evoca o cruce.

Motta acceleră, ceea ce făcu schimbătorul de viteze să scrâșnească.

— Ce faci? O să ratăm…

— Știu cine a răpit-o pe Anne! strigă Motta.

Camionul o luă la vale pe șosea cu viteză maximă în timp ce eu căutam din ochi o cabină telefonică.

28.

Cum să-ți eliberezi logodnica fără s-o scapi din brațe

Oprind camionul în mijlocul drumului, Motta se vârî în prima cabină telefonică de la intrarea în primul sat, dar, când să formeze numărul, agită receptorul și îmi făcu semn să vin alături.

— Regret, Michel. Trebuie să-i telefonez lui Lisone. Nu sunt în stare de asta.

Am înșfăcat aparatul într-un asemenea hal de enervare că l-am scăpat. Noroc că ebonită este solidă.

— Ce să-i spun? Că ai șofat ca un nebun de când ți-am descris inelul tipului, fără să-mi dai nicio lămurire?

— Spune-i pur și simplu să trimită pe toată lumea la SARBI!

Ce înseamnă asta?

— Societatea pentru Ameliorarea relațiilor belgo-italiene.

— Concurenții lui Lisone, amicii catolicilor?

Motta încuviință dând din cap.

— Nu cumva ai mintea intoxicată de sindicatul vostru și de obsesia sa de a-i distruge pe preoți?

Motta trase adânc aer în piept înainte de a-și face explicația cât mai de înțeles.

— Șevaliera aia atât de ciudată în formă de cruce…

— Ei bine?

— Reprezentații SARBI o poartă ca semn de recunoaștere.

— Precum membrii unei secte?

— Întocmai. Se pare că organizația lor este copiată după cea a Cavalerilor de Malta, cu jurământ de fidelitate față de șef, de ascultare față de Biserică, de respectarea secretului…

De ce să se fi legat smintiții ăștia de Anne? Și la ce bun să mai spioneze *Castel del Monte câ*nd Lisone le abandonase piața muncitorilor italieni? Cunoscând mutenia lui Motta, nu mi se părea chiar momentul potrivit să încerc să dezleg acele enigme. Important era doar s-o salvez pe Anne.

Lisone răspunse mai înainte chiar de sfârșitul primei sonerii. Mă ascultă fără să mă întrerupă, fără să se clintească și fără să chicotească. Cerându-mi doar să-i repet descrierea inelului. Aparent mai convins decât mine, ne îndemnă să o pornim imediat spre biroul din Liège al societății lui Garibaldi, făgăduind să-i prevină pe ceilalți șoferi pe măsură ce telefonau. Pe *Rue* du Boutte, în spatele căii ferate, la Grâce-Berleur.

— Știu unde e, spuse sobru Motta punând din nou motorul în mișcare.

— Grâce-Berleur, orașul unde a murit Matteo?

— La două străzi distanță, spuse el trecând atât de aproape de o șaretă cu fân că puțin a lipsit ca aceasta să nu se răstoarne în șanț.

Apropierea dintre SARBI și casa lui Amati avea cumva o semnificație? Nu știam ce să cred și, oricum, capul îmi fierbea prea tare ca să mai pot analiza ceva.

•

Strada Boutte era închisă de un camion cu logo-ul firmei de bere Piedbœuf, sosit chiar înaintea noastră. Nici nu parcasem bine camionul nostru că alți doi camionagii ni se alăturară.

O căsuță anodină cu ferestre dând spre o stradă liniștită: acesta era sediul general al temutei SARBI? Niciun semn de activitate nu atrăgea atenția. Prin geam, se întrezăreau două dactilografe ocupate să bată la mașină și un bărbat în vârstă, proaspăt ras, cu țeasta lucind ca o bilă, studiind acte, cu ochelarii ridicați pe frunte. Nimic în comun cu țanțoșul meu mustăcios. Lângă ușă, o placă discretă din alamă purta sigla societății fără vreo altă precizare. Părea greu de crezut că Anne

putea fi reținută în acel pașnic birou unde niște funcționari se ocupau liniștiți de treburile lor.

Descurajat, m-am întors la camion și m-am lăsat să cad pe o treaptă. Motta se înșelase cu totul. Greșisem că mă lăsasem atras de ura sa față de traficanții de carne vie. Tot chinuindu-mi memoria, ajungeam să mă îndoiesc de toate. Nu cumva îmi imaginasem eu forma ciudată a șevalierei agresorului? Oricum, acesta ar fi putut s-o fure unui membru SARBI! Între timp, mașina care o răpise pe Anne avusese tot răgazul să iasă din perimetrul vizat și să se piardă în natură.

Un zgomot îngrozitor mă scoase din amorțeală. Un concert de oameni supuși la tortură până la moarte nu ar fi fost mai înspăimântător. Degajând un miros teribil, camionul cu animale pe care-l conducea Federico rămase nemișcat fix în fața mea. Frizerul meu țâșni din cabină așa cum probabil o făcuse cu șapte-opt ani în urmă în fața unui detașament al armatei germane în Abruzzi. Eram chiar uimit că nu-l văd cu o pușcă într-o mână și o grenadă cu inelul tras în cealaltă.

— M-ați așteptat pentru atac?

L-am sfătuit să arunce un ochi la biroul SARBI. Spre marea mea surpriză, se întoarse mai pornit ca oricând.

— Ți-ai plasat oameni în spate ca să le taie retragerea?

— Federico, doar nu vrei să ataci niște bieți funcționari? Pun prinsoare pe un an de *gueuze grenadine* că Anne n-a călcat vreodată în casa asta. Dacă ne ținem de planul tău, în mai puțin de jumătate de ceas toată poliția din Liège vine peste noi. Pentru a da de urma celor care au răpit-o pe Anne, nu e cea mai bună soluție să ne trezim în celulă.

M-am ridicat, mi-am mișcat brațele și m-am îndreptat spre camioane. La ce bun să mai pierdem vremea pe aici?

Federico mă prinse de umăr.

— Gândește-te, Mickele. Apariția unui reprezentant al celui mai înverșunat dintre concurenții lui Lisone la câțiva metri de vila acestuia nu e o coincidență.

Se întoarse spre tovarășii săi.

— Oricum, ești prea tulburat ca să mai gândești.

Îi adună pe cei pe care nu-i expediase încă, să vină să ia poziții în jurul clădirii. Uluite de agitația atât de neobișnuită pe străduța lor, câteva femei aruncară discret priviri temătoare prin fereastra sau ușa casei, însă deprinderile căpătate în timpul războiului nu se pierduseră chiar de tot. Pe deasupra, vremurile tulburi pe care le trăiam de la eliberare și manifestațiile împotriva Regelui îi făcuseră prudenți pe oamenii cumsecade. Femeile nu se încumetară dincolo de pragul locuinței, mulțumindu-se să ne observe manevrele dindărătul perdelelor. În tot acest timp, porcii din camion, tot mai înfometați, guițau sfâșietor împrăștiind în tot cartierul duhoarea de groapă comună.

În timp ce Federico, înconjurat de câțiva șoferi după care m-am ținut și eu, înainta spre ușa celor din SARBI, chelul cu ochelari scoase capul. Pe dată oamenii noștri agitară niște bare din fier și ciocane.

În ciuda vârstei, tipul era mai musculos decât crezusem când îl văzusem cufundat în munca de birou. Spătos, ras în cap, semăna vag cu Mussolini. Cu mâinile proptite în șolduri într-un gest sfidător, nu părea deloc impresionat de grupul nostru.

— Ce v-a apucat, băieți? De ce ați venit să tulburați liniștea acestui pașnic oraș? Căutați rezerva noastră de grappa?

Atunci am deslușit alți doi oameni pitulați în spatele lui. Unul ținea ceva în mână.

— Atenție! am strigat.

Fără ezitare, un șofer, unul mic și nervos păros, își azvârli cuțitul care se înfipse cu o precizie perfectă în mâna tipului. Scoțând un țipăt, omul se trase înapoi pe culoar, dând drumul unui pistol

care se rostogoli de câteva ori pe trotuar. Zgomotul metalic răsună pe strada devenită brusc foarte liniștită. Cu un gest amplu cu brațul, Federico își trimise oamenii la asalt. Fanfaronul, care pricepuse că numărul lui dăduse chix, trânti grăbit ușa. În spatele meu, câțiva pompieri sprijiniră o scară lungă de fațadă și se cățărară pe ea cu viteza unei pisici. Ajunși la etaj, sparseră zgomotos geamurile cu topoarele pătrunzând apoi în interior. Dacă ar fi fost necesar, vreo zece martori aveau să afirme pe cuvânt de onoare că zăriseră fum ieșind din clădire.

Când am auzit un țipăt de femeie în partea din spate, m-am năpustit printr-un mic pasaj care ocolea clădirea. Oamenii plasați acolo de Federico le opriseră pe dactilografele care încercau să-și ia tălpășița.

În tot acest timp, șoferii sparseră ușa de la stradă făcând joncțiunea cu pompierii care coborau de la primul etaj. Federico mă strigă din subsol. M-am repezit în pivniță. Anne!

Anne îmi zâmbi. Doar pe ea o vedeam. Tremuram, cu un nod în gât, neîndrăznind încă să-mi cred ochilor.

Anne, lividă, legată fedeleș, culcată pe o canapea veche și șoptind: „*Mister Van Loo, I presume*? Da' știu că am așteptat!"

Efortul era prea mare. Până să mă apropii de ea, s-o ating, Anne leșină.

— *Ma! Che stai facendo, Mickele*?[69] O sufoci, *madre di Dio!*[70] Vrei s-o omori?

Mă dădu la o parte cu brutalitate în timp ce unul dintre cei doi Motta tăia legăturile care o strângeau înainte de a mi-o încredința și aruncând spre Federico priviri neliniștite.

— Crezi că ești în stare să-ți scoți logodnica de aici fără s-o scapi din brațe?

În timp ce eu urcam încet spre parter ținând-o pe Anne tot leșinată în brațe, mi-am zărit tovarășii care împingeau patru-cinci oameni spre pivnița din

care ieșisem. Regretam că nu aveam să asist la interogatoriul lor.

Pe trotuar, am fost întâmpinat de o melopee sfâșietoare care părea să cadă din cer. Porcii învățaseră cumva să cânte? Îl chemase Keykebisch pe Dumnezeu în ajutor?

Nu, era Lucia, care se apropia agale, cu acordeonul la piept, cu degetele mișcându-se pe clape. Mai departe, Lisone, nemișcat, ne contempla stând cu brațele încrucișate, cu Harpo alături de el.

Anne deschise încet ochii. Oricare ar fi fost responsabilitatea Luciei în răpirea lui Anne și, poate, și în celelalte evenimente, n-am să uit niciodată zâmbetul lor de complicitate. Când văzu că Anne o recunoscuse, Lucia începu să cânte bucata pe care o învățase pe Anne s-o interpreteze, iar Anne o acompanie fredonând.

Când m-a văzut cu Anne în brațe, Harpo m-a ajutat s-o duc la mașina lui Lisone. După un moment de ezitare, am așezat-o pe Anne pe perna banchetei și m-am strecurat lângă ea. Între timp, Lisone și șoferul său se făcură nevăzuți în clădirea SARBI. Profitau cumva ca să scotocească prin sertarele, carnetele și registrele lui Garibaldi?

Lucia termină minunata melodie italienească – Annei îi plăcea atât de mult – și se așeză la rândul ei în mașină. Îi întinse o sticlă cu apă ce păru să-i dea viață.

— Te-au maltratat monștrii ăia?

•

Mi-am dat seama că eram atât de bulversat că o regăsisem pe Anne încât nici măcar nu deschisesem gura, de parcă glasul meu ar fi putut face ca ea să dispară din nou.

Anne își drese vocea. Ne liniști cu glas răgușit. Nimeni nu-i făcuse vreun rău. După ce o ajunseseră din urmă pe drumul de la ieșirea din *Castel del Monte,* cei doi agresori o siliseră să urce în acea *Traction Avant.* Și o duseseră să dea

explicații direct în pivnița casei unde o regăsisem. Cel mai nervos părea să fie tipul cu mustața tunsă.

— Dar celălalt? întrebă blând Lucia. Cum arăta?

În clipa aceea, ne întrerupse zgomotul ce venea dinspre clădirea SARBI. Ieșeau Federico și tovarășii săi, împingându-l în față pe chelul care mergea târându-și un picior și cu brațele legate la spate. Pleoapele i se zbăteau ca aripile unui fluture.

— Detestă să circule fără ochelari, murmură Lucia.

— Îl cunoști?

Lucia rămase tăcută. Am stăruit, dar fără rezultat. Dar, când Anne o întrebă cu multă blândețe, Lucia izbucni în plâns.

— Este soțul meu.

Arme se întoarse spre mine.

— E Massimo. Era convins că tu l-ai recunoscut în micuța cafenea de pe drumul spre *Castel del Monte.*

— Dar nu l-am văzut în viața mea!

— Se pare că da. La Brindisi. În fața unui bar din port.

Am făcut ochii mari. Vorbea cumva de recrutorul care lăsase manifeste pe tejghea în timp ce eu luam cafeaua cu Tonino? Nu, era cel care așteptase afară, într-o mașină. Lui Tonino i se păruse că-l zărise pe Massimo la volan. Sau pe cineva care semăna cu el. Eu abia de îi întrezărisem umbră.

— Spune-mi, doamnă Lucia, știai ce s-a petrecut cu soțul dumitale după ce a scăpat de partizani?

— Vreme de ani buni, murmură Lucia, am vrut să uit. Să-mi fac o nouă viață în Belgia, departe de Puglia și de război. Am crezut că se terminase coșmarul. Dar nu fusese decât un răgaz.

Vocea ei deveni mai fermă.

— Într-o zi, Ignazio m-a înștiințat că noul său concurent, Garibaldi, cumpărase serviciile omului

care punea ștampila pe licențele pentru recrutarea și transportul muncitorilor. Un om-cheie.

— Așadar fratele dumitale l-a întâlnit deja pe Massimo ca să obțină și el autorizațiile?

Lucia dădu din cap.

— Mie nu mi-a spus nimic. Știa că mă va face mult să sufăr dacă aflam că afacerile lui depindeau din nou de Massimo.

— Și soțul dumitale accepta fără să clipească să vizeze documentele fratelui? Ale omului care îl denunțase autorităților?

Lucia zâmbi. Un zâmbet cinic care nu îi semăna.

— Era suficient un cuvânt al lui Ignazio către superiorii săi pentru ca Massimo să fie dat afară. Îl avea la mână, spuse ea cu o bucurie răutăcioasă. Vreme de ani buni, până la apariția lui Garibaldi. Dar, în doar câteva luni, totul s-a schimbat. Garibaldi a pus pe picioare o societate de recrutare care a devenit rapid îndeajuns de puternică pentru a asigura numai ea cota de muncitori pe care Italia trebuie s-o furnizeze minelor belgiene.

— Cum a reușit să-l alunge pe fratele dumitale?

— Datorită sprijinului câtorva funcționari și al politicienilor.

Degetul ei mare se frecă de arătător pentru a se asigura că pricepusem cum funcționa administrația italiană.

— Îmi imaginez că și fratele dumitale și-a dat obolul cui trebuia. Și atunci, cum a izbutit Garibaldi să-l detroneze atât de iute?

În loc să-mi răspundă, Lucia se închină înainte de a săruta cruciulița pe care o purta la gât.

Lăsă să-i scape un lung suspin înainte de a-mi răspunde.

— Avea sprijinul Bisericii. A! Dacă Ignazio m-ar fi ascultat…

— Nu înțeleg de ce Biserica se amestecă în recrutarea muncitorilor mineri?

— De ce? se enervă ea. Păi, ca să salveze Italia.

Văzându-mă că fac ochii mari, continuă:

— La sfârșitul războiului, mișcarea comunistă era atât de puternică și de bine înarmată, că a fost pe punctul să ia puterea. Puțin a lipsit s-o facă. Biserica și democrația creștină au înțeles primejdia și au ferit biata noastră țară de un război civil ca în Grecia.

— Și care e rolul lui Garibaldi în tot acest haos politic?

— A propus Bisericii să-i selecționeze pe spezele sale pe muncitorii pe care Italia trebuie să-i trimită în Belgia, însărcinându-se să elimine comuniștii și socialiștii. Și s-a mai angajat să verse o parte din profituri finanțării în Belgia a construcției de biserici, dispensare și servicii sociale pentru mineri și familiile lor prin organizațiile creștine.

Mi-a venit în minte conversația cu Lumeur. Lucia îmi confirma tot ce descoperise jurnalistul.

— Era ușor pentru fratele dumitale să procedeze la fel. De ce nu s-a aranjat și el cu preoții?

Lucia îmi aruncă o privire urâtă. În pofida rolului Bisericii în înlăturarea lui Lisone, ea păstra în continuare mult prea mult respect față de preoți pentru a suporta un astfel de discurs. Până la urmă îmi răspunse.

— Lisone a refuzat să mă asculte când i-am propus să lucreze împreună cu Biserica. Când a văzut cum sporește puterea lui Garibaldi, era prea târziu. L-au pierdut mai cu seamă relațiile lui dubioase.

Așadar Keykebisch – cine altcineva? – în loc să-l recomande pe fidelul său enoriaș, contribuise fără, îndoială, la eliminarea sa.

— Ignazio lucra de ani mulți cu mandatari socialiști. Nu a vrut niciodată să se distanțeze de Van Vaerenbergh. Asta nu a plăcut, adăugă ea ridicând mâna spre cer.

Mai ales că deputatul investise în afacerile lui, am gândit eu, și nu se putea nicidecum despărți de el.

— A încercat să le explice prietenilor să-i din Roma diferențele dintre situația politică din Belgia și cea din Italia. Socialiștii și creștin-democrații sunt aici în relații strânse unii cu alții, iar comuniștii au pierdut orice influență asupra vieții politice belgiene. Dar, de la Milano sau de la Roma, alianța cu ateii și cu comuniștii l-a pierdut. În plus, Garibaldi trăiește la fața locului. Îi vine mai ușor să-i supravegheze pe cei care fac să meargă angrenajul întreprinderii sale, demnitari ai Bisericii, funcționari, oameni politici.

Un cioc-cioc la geamul mașinii mă făcu să tresar. Era Federico, ciufulit, cu cămașa descheiată, cu pete de sudoare sub braț. Anne ieși din mașină și se aruncă la gâtul lui.

— Mi-ai salvat viața! Cum să-ți mulțumesc, Federico?

— Să nu exagerăm, zise el, totuși măgulit. E o acțiune colectivă.

— A, nu! am exclamat eu. Fără discursuri!

Federico ridică din umeri.

— Tocmai voiam să subliniez că omul tău a contribuit mult… chemându-mă în ajutor…

— Ticăloșii ăia au vorbit? l-am întrerupt înainte ca el să mă discrediteze definitiv.

— Massimo se temea că l-ai recunoscut. E chiar pentru prima dată când aud pe cineva spunând că se teme de tine.

— Dar de ce se tot învârtea pe lângă vila lui Lisone? Nu din cauza mea, totuși?

— Nu. A fost surprins să te vadă apărând împreună cu Anne. În realitate, proiecta s-o răpească pe Lucia.

Am auzit-o pe Lucia oftând. Nu era deloc surprinsă de extravagantul proiect al celui care rămăsese, totuși, soțul ei.

29.

Un secret pentru a atrage porumbeii

Un zgomot, glasuri mânioase, ne întrerupse conversația. Șoferii ieșeau din casă împingându-i înainte fără menajamente pe oamenii pe care tocmai îi luaseră la întrebări. Cu mâinile legate la spate, cu chipurile tumefiate, nu arătau prea în formă. Nu erau într-o stare mai bună decât țăranii din Puglia cărora Garibaldi sau Lisone le făgăduiau luna de pe cer și care își petreceau deja prima zi târându-se prin praf, în miros de gaz și în bezna veșnică, la mai mult de o mie de metri adâncime, înainte de a regăsi lumina zilei.

— Și Massimo?

— Lisone mai are câteva mărunțișuri să-l întrebe, rânji Federico. Îi eram datori cu asta în schimbul ajutorului.

Păstrându-și mutismul, Lucia fixa parbrizul.

— De ce dracu' Massimo voia s-o răpească pe Lucia? Ca să-și readucă nevasta în Italia cu de-a sila și s-o oblige să se ocupe din nou de menaj?

— *Porca mizeria,* Mickele! Un astfel de individ nu acționează nici *par amore* nici *par onore*! Voia să-și pună fundul la adăpost!

Vocea Luciei se auzi brusc, fermă, cu un aer de sfidare.

— Voia să recupereze dosarele pe care Ignazio i le-a împrumutat.

— Ce dosare?

Văzând că Lucia se închide în sine, Federico interveni.

— Pot să-ți povestesc eu începutul istoriei. Când lucrurile au luat o întorsătură urâtă pentru Cămășile negre și complicii lor, Massimo a fugit luând cu el documente, fotografii și scrisori extrem de compromițătoare pentru unele personalități politice devenite, după instaurarea Republicii,

„mari democrați”. Posesia acestor comori i-a permis să scape de o pedeapsă prea severă atunci când a fost judecat. I-a permis să reintre în administrație. Și să-și refacă viața de parcă abia s-ar fi născut.

— Am cunoscut și noi așa ceva în Belgia, am spus eu. Nu cu mult timp în urmă auzeai: „Să nu rămânem împotmoliți în trecut, să încetăm să fim învrăjbiți. Avem nevoie de toți pentru a construi o lume nouă”.

— Și pentru a lupta împotriva comuniștilor, adăugă Federico.

— Nu ne mai sâcâi, Federico!

Anne interveni mai înainte ca sfada să degenereze, ca de obicei.

— Lucia, dumneata plecaseși în Belgia cu fratele dumitale în plin dezastru. Cum ai izbutit să pui mâna pe acele dosare? întrebă Anne.

Lucia avea o datorie față de Anne. Se simțea responsabilă de răpirea ei.

— Ignazio se ducea regulat în Italia pentru a încerca să-și pună la adăpost afacerile, când Garibaldi și Societatea sa au început să-i saboteze piața. Atunci când a descoperit că Massimo îl trădase încă o dată lucrând cu Garibaldi, s-a strecurat într-o seară în apartamentul lui împreună cu Harpo și l-a pus să-i înmâneze prețioasele dosare.

— Ceea ce Massimo a acceptat cu gentilețe…

— Când am intrat eu în apartament, l-am găsit desculț, cu pantalonii suflecați, chicoti Lucia cu un râs isteric. Harpo ținea în mână o lampă de sudură…

— Ai făcut parte din expediție?

Ezită o clipă, după care murmură:

— A insistat Ignazio. Nu avea încredere decât în mine ca să parcurg dosarele și să verific că Massimo nu-l trăsese pe sfoară.

Evident, din moment ce Ignazio nu știa să citească.

— În plus, i-am făgăduit lui Massimo că le voi păstra eu.

— Nu există furt între soți, am explicat eu pentru Anne și Federico.

— Da, confirmă Lucia cu un zâmbet neliniștitor. Dosarele rămâneau oarecum în patrimoniul nostru.

— Așadar, Massimo era protejat de SARBI, grație câtorva solizi reprezentanți ai democrației creștine, iar Lisone de alți câțiva politicieni – poate aceiași – datorită dosarelor soțului dumitale. Excelent mod de a garanta libera concurență. Dar cum a reușit, totuși, Garibaldi să rupă acest echilibru și să-l atragă în cursă pe fratele dumitale?

De data asta, Lucia întoarse capul. Ce ne dezvăluise ea îi era deja cunoscut în mare lui Federico de la interogatoriul lui Massimo. Dar nu mai mult, căci nici soțul ei nu cunoștea urmarea. Văzând că nu vom mai scoate nimic de la Lucia, Anne ne rugă să ne îndepărtăm și s-o lăsăm singură cu ea.

În timp ce Federico și cu mine ne întorceam la sediul SARBI ca să facem joncțiunea cu frații Motta și ceilalți șoferi care vegheau asupra prizonierilor, Anne urcă din nou în mașină alături de Lucia. Prin geamuri, am văzut-o pe femeia în vârstă clătinând de câteva ori din cap. În cele din urmă, ea păru să cedeze și începu să vorbească.

— Federico, nu putem rămâne în plină stradă cu niște oameni legați, i-am atras eu atenția când am văzut mai multe capete la ferestre, în spatele perdelelor. Un vecin va alerta până la urmă poliția, dacă n-o fi făcut-o deja.

— *Mamma mia!* În țara asta nu e așadar cu putință să reglementezi o afacere ca între bărbați?

Câteva clipe mai târziu, camioanele o porniră ducând prizonierii spre o destinație pe care nu voiam s-o cunosc. Însă mirosul camionului cu porci continuă să mai plutească în jurul cartierului general al SARBI vreme de câteva ore bune.

•

Instalați pe terasa din Piața Binefăcătorilor, Hubert, Rebeka, Federico și cu mine așteptam ca frumoasele buze ale lui Anne să ne destăinuie sfârșitul enigmei. Anne făcea plăcerea să dureze, pretextând făgăduiala dată Luciei că va păstra spovedania pentru sine. Numai că autoritatea patronală se simțea lezată. Lui Federico care îi *ordonase* să vorbească – „cuvântul dat unui trădător nu face două parale! E un jurământ *tactic"* – Anne îi răspunse pe un ton sec că refuza să dea ascultare „logicii patronale", mai ales când se sprijinea pe dialectica stalinistă.

A fost momentul în care am intervenit.

— Îți mai amintești de sfatul foarte iezuit pe care mi l-ai dat în salonul lui Lisone când părintele Keykebisch încerca să mă tragă de limbă?

— De acord, spuse ea. Dacă ghicești ce mi-a povestit Lucia, am să-ți spun dacă e rece-rece sau foc-foc.

— Despre Casane, am spus cu simplitate.

— *Che cosa,* Casane? zbieră Federico, gata-gata să răstoarne masa. Mi-am salvat *in extremis* paharul cu *gueuze grenadine.* Că doar de mult nu mai gustasem așa ceva.

— Ai nimerit! zise Anne cu un zâmbet șăgalnic. Bravo, domnule detectiv! Și își înălță paharul cu porto în cinstea mea.

— Nu pricep, bombăni Hubert.

— Îți mai aduci aminte ce surprinși am fost că Lisone nu l-a ucis pe Casane atunci când stupidul ăla de Casanova a căzut în plasa lui nenea Tony înainte de a-și mărturisi Luciei fărădelegile?

— Parcă trăsesem concluzia că spilcuitul ăla îi avea la mână pe Lisone sau pe soră-sa cu ceva atât de important încât fuseseră siliți să-l păstreze mai departe în slujba lor, zise Hubert.

— *Ergo,* el a fost cel care a dat totul peste cap!

Anne aplaudă cu ambele mâini.

— Jigodia asta a izbutit, nu știu cum, să pună mâna pe o parte din prețioasele documente pe care

Lisone și soră-sa i le-au smuls lui Massimo. Și îi șantaja.

— Ceea ce îi îngăduia să ducă acel mod de viață extravagant pentru un lucrător la o volieră, cu plimbări pe la barurile și sălile de dans din Bruxelles, cu apetitive la terase și curse de ogari.

— Casane îl șantaja pe Lisone? Ce băiat de treabă!

— La început, i-a restituit patronului său documentele cu țârâita pe bani buni și sunători. Însă, când a văzut că banii vin lesne, a vrut s-o facă pe grozavul și să pună mâna pe lozul cel mare vânzând dosarele celui care oferea mai mult.

— Acest nenorocit de *stronzo*[71] nu avea anvergura să înșele pe toată lumea. Se credea cumva Coppi?

— Erau la rând alți doi cumpărători, continuă Anne.

— Massimo…

— Și Amati, completă ea.

O tăcere profundă se lăsă în jur, până ce Federico izbi cu pumnul în masă.

— Ce tot spui tu acolo?

— Matteo plasase un spion la *Castel del Monte.* Pe prietenul tău, Torretto. El a fost intermediarul?

Anne dădu din cap.

— Nu cred! zbieră Federico. Lucia minte ca să ponegrească sindicatul! Matteo nu s-ar fi coborât niciodată să recurgă la șantaj!

— Dă-ți seama ce mai comoară pentru sindicat: dovada că un anumit număr de șefi și funcționari însărcinați să aplice convenția belgo-italiană erau corupți!

— În cele din urmă, Massimo a oferit o asemenea sumă încât Casane nu a mai stat pe gânduri. Afacerea urma să se încheie, numai că Lisone a aflat ce se punea la cale.

— Desigur, am zis eu, și el plasase o ureche atentă în anturajul infamului său cumnat!

— *Porca mizeria!* Unii mai vicleni ca alții…

— Mda, dar nu mai mult ca amicii tăi stalinişti, strecură Hubert.

— …şi atunci s-a descotorosit de slujbaşul trădător mai înainte ca documentele să-şi ia zborul, am intervenit eu ca să evit ca acei amici să se încaiere. Ţi-a spus Lucia şi cine anume a mânuit cuţitul?

— Lisone, Harpo, poate chiar Lucia?

Anne negă dând din cap.

— După părerea Luciei, Casane a fost ucis la ordinul lui Garibaldi.

— Ăsta-i praf în ochi, tranşă Federico. Pun prinsoare că Lucia a făcut-o. Această micuţă doamnă modestă e mai de temut decât pare. Ai văzut cu ce bucurie ne-a povestit cum îl frigea Harpo la tălpi pe bărbatul ei?

Orbit de ura împotriva lui Lisone, Federico îşi pierdea orice capacitate de a raţiona. I-am atras atenţia că eliminarea lui Casane de către banda lui Garibaldi – poate de către Massimo – mi se părea mai plauzibilă. Lisone nu avea niciun interes să-l suprime înainte de a-şi fi recuperat documentele. Dacă el pierduse lupta cu Garibaldi, era tocmai din lipsă de muniţie. Casane îi răpise mijloacele de a face presiune asupra politicienilor şi birocraţilor care îi asigurau contractele.

— Din ce mi-a povestit Lucia, adăugă Anne, ghicesc că fratele ei a trecut prin momente neplăcute când cei pe care el îi şantaja au aflat de la Garibaldi şi Massimo că sertarele sale fuseseră golite de Casane. Uciderea lui Casane i-a permis lui Garibaldi să-l îndepărteze definitiv pe Lisone şi să pună stăpânire pe monopolul transportului muncitorilor italieni în Belgia. După părerea Luciei, Massimo voia să meargă mai departe şi să-şi elimine fizic cumnatul.

— Şoferul smintit care a încercat să-l strivească pe Lisone în faţa locuinţei acestuia de la *Castel del Monte* a fost cumva Massimo?

— Lucia e convinsă. Se pare că bărbatul ei a răscolit cerul și pământul ca să-i convingă pe Garibaldi și pe amicii lui.

— Dar scrisorile de amenințare? Tot el le-a scris?

— Massimo în stare să compună în franceză în stilul ăla rafinat? Nu mă faceți să cred una ca asta! exclamă Hubert.

Anne izbucni în râs.

— Nu, scrisorile au fost scrise de părintele Keykebisch.

Toată lumea scoase un strigăt de stupefacție.

— Ca să-și protejeze enoriașul. Cu binecuvântarea Luciei. O bănuiesc chiar că a și contribuit la compunerea lor. Uite, pun prinsoare că n-ai să ghicești de ce, domnule detectiv! exclamă Anne.

Am clătinat din cap. Oamenii ăia erau prea complicați pentru mine. Dar și pentru Hubert, Rebeka și Federico, acesta din urmă oferind ceva de băut la toată lumea în chip de consolare.

— Părintele Keykebisch întreține, evident, excelente relații cu preoții italieni asociați cu Garibaldi. Dar, după cum spune Lucia, el a refuzat să participe la Societate, lucru care îi fusese propus, și l-a ocrotit mereu pe Lisone. Chiar și atunci când presiunea a devenit mai puternică pentru ca enoriașul lui să se retragă din afaceri, iar Massimo a încercat să-l omoare.

— Frumos mod de a te răzbuna pe cumnatul care l-a dat pe mâna partizanilor, remarcă Federico râzând. Tare îmi place când lupii se sfâșie între ei!

— Și cum rămâne atunci cu scrisorile de amenințare? întrebă Hubert. Părintele Keykebisch s-a alăturat până la urmă lui Massimo?

— Nu. Dimpotrivă. Era o modalitate de a-i salva pielea lui Lisone fără știrea lui. Neputând să dezvăluie legăturile sale cu anturajul lui Garibaldi, a încercat să-l îndepărteze. Iar Lucia, care își iubea fratele, l-a ajutat pe bunul părinte să întocmească

scrisorile pentru a-l sili pe Lisone să renunțe la afacere.

— Mor după logica acestor oameni! spuse Hubert. Îl amenință pe Lisone cu moartea pentru binele său!

— Dacă vreți să ascultați și părerea mea, interveni Federico, a dat de înțeles camarilei lui Garibaldi că el era autorul scrisorilor de amenințare adresate lui Lisone; asta ca să aibă două posibilități de manevră…

— Dar cu moartea acelui porumbel drăguț cum rămâne? întrebă Rebeka cu vocea ei subțirică, ridicându-și ceașca de ceai.

— Simeone, șopti Anne visătoare.

Mi-am amintit de imaginea frumosului porumbel care se așezase cu un gest maiestuos pe umărul lui Anne, desemnând-o singura ființă umană demnă de admirația lui dintre toate celelalte.

După părerea Luciei, oamenii lui Garibaldi, poate chiar Massimo, otrăviseră porumbelul ca să-l rănească pe Lisone și să-l convingă să se retragă.

Am clătinat din cap.

— Numai unul dintre obișnuiții de la *Castel del Monte* se putea fofila în volieră sau cineva care avea acces la hrana porumbeilor.

— Negustorul de grăunțe?

— Sau prietenul nostru Hubert?

— Eu l-am iertat pe Michel, spuse Hubert cu aere de mare domn. Nu mai răsuci cuțitul în rană!

— Dacă Garibaldi a fost cel cu amenințările, de ce a rămas anonim? L-ar fi avertizat foarte limpede pe Lisone ce anume voia în loc să expedieze mesajele alea bizantine care l-au silit să apeleze la cel mai bun detectiv belgian.

— Și atunci cine s-a legat de acea magnifică zburătoare?

— Lucia, am zis eu. Cine altcineva? Detesta porumbeii. A profitat de climatul care domnea în jurul lui Lisone ca să-l suprime. Și, totodată, să-și

determine fratele să se descotorosească de menajeria aia care îi producea oroare.

— Biata de ea! Să trăiești într-o volieră și să te îmbolnăvească gândul că te plimbi printre ocupanții ei?

— Când am vrut să vizitez porumbarul după moartea lui Simeone, a refuzat categoric să mă însoțească. A trebuit să insist ca să-mi deschidă ușa, dar, de îndată ce mirosul s-a răspândit în hol, a șters-o câta putut de repede.

Federico izbucni în râs.

— Lisone o silea să trăiască alături de zburătoarele astea care-i provocau bube? A naibii ambianță în prăvălia asta!

Hubert îmi sări în ajutor.

— Michel are dreptate. Îi trimit regulat Luciei o pomadă contra eczemei. Lisone știe. Numai că porumbeii sunt toată viața lui. Preferă să abandoneze transportul muncitorilor decât să renunțe la volieră.

— Îmi imaginez chiar că Lucia era geloasă pe Simeone, spuse Rebeka. Pentru atenția pe care i-o acorda fratele ei. Pentru afecțiunea lui.

Federico agită mâna.

— E, hai, geloasă pe un porumbel?

— Femeile sunt greu de descifrat, spuse Hubert.

— Sau poate că bărbații sunt cu adevărat proști! conchise Anne.

•

Câteva zile mai târziu, Hubert năvăli în biroul meu, urmat de Anne. Ancheta mea fiind încheiată, primisem prin poștă un cec foarte generos de la Lisone. Eram ocupat să redactez raportul final străduindu-mă să trec sub tăcere lucrurile mai jenante pe care le descoperisem: identitatea autorului scrisorilor de amenințare, participarea surorii sale la întocmirea lor, adevăratele motive ale morții lui Simeone și numele asasinului. Pe scurt, rezumatul unei anchete care nu ajunsese la niciun rezultat! Oricum, ce importanță mai avea

acum că alergasem câteva săptămâni după potcoave de cai morți?

— Duminica viitoare, lansare de porumbei la Grâce-Berleur! strigă farmacistul meu. Suntem invitați la petrecere!

Cum șovăiam, Anne bătu din palme.

— Hai, Michel! Fă-mi plăcerea asta!

Federico, auzind mesajul transmis de Hubert, țâșni zbierând:

— Doar n-o să vă petreceți toate duminicile alături de porcul ăla?

— Vrei să zici că ne însoțești, Federico?

— Nici în ruptul capului! De când societatea SARBI și-a închis sediul din Liège, Lisone și-a reluat activitățile. Din câte am auzit, el și Garibaldi și-au împărțit țara. Lui îi revine regiunea Liège. Charleroi, Mons și centrul, revin societății SARBI, iar minele din Limbourg unui al treilea grup de ticăloși.

— Dovada că imigranții ăștia au devenit adevărați belgieni. Au asimilat esențialul culturii noastre: sensul compromisului. O bucată pentru creștini, una pentru socialiști și o a treia pentru restul familiei.

Federico dădu din cap.

— Peste câteva luni, când adevărații belgieni îl vor alunga pe Rege și vor instaura Republica, cum au făcut-o compatrioții mei, toate regulile astea corupte se vor schimba.

Printr-o curioasă coincidență, câteva luni mai târziu tocmai la Grâce-Berleur istoria a fost pe punctul să basculeze și să-i dea dreptate lui Federico. În pofida interdicției, o manifestație organizată acolo împotriva revenirii Regelui Leopold al III-lea s-a transformat într-o dramă. Depășiți de evenimente, jandarmii au început să tragă în mulțimea adunată în Piața Martirilor Rezistenței în fața cafenelei Boule Rouge, provocând în țară o emoție care ar fi putut duce la

insurecție și la secesiunea Valoniei, dacă Regele nu s-ar fi decis să abdice câteva zile mai târziu.

•

Trenul avu o asemenea întârziere că, la sosirea noastră la Grâce-Berleur, columbofilii erau deja ocupați să-și deschidă coșurile. Mulțimea era imensă, la fel de impunătoare ca aceea care se strânsese spontan în fața casei lui Amati la prima mea vizită și avea să-i sfideze după aceea pe jandarmi la câteva sute de metri distanță. Îl vedeam pe Lisone agitându-se printre păsărarii lui, cu Harpo în umbra sa, fără să ne putem apropia de el.

Federico strigă:

— V-am spus eu! Ce idee să venim să asistăm la festivitățile astea burgheze!

— *Oufti*! chicoti un om în spatele meu. *Ça n'dwét nén yesse auji!*[72]

— E ceva ce-ți displace, cetățene? zbieră Federico.

— Cu toată gura ta mare, tovarășii tăi dau în gropi de proști dacă se plimbă pe aici cu tine!

Un zgomotos fâlfâit de aripi ne întrerupse conversațiile și risipi restul frazelor. Sute de porumbei își luaseră zborul în aplauze, în timp ce fanfara își dădea duhul suflând în alămuri. Lisone, care ne ochise, izbuti să-și croiască drum prin mulțime ca să ne întâlnească.

— Care e campionul dumitale astăzi? l-am întrebat.

— Îți aduci aminte de Năzuros?

Îl strânse pe Hubert de umăr.

— Doctorul nostru miraculos l-a pregătit bine. Am încredere! Are să câștige! Mizează pe el. Câștig garantat!

— Să zicem că l-a dopat în neștire! mârâi Federico rămas ceva mai în spate.

— Ei hai, am zis eu, mizez echivalentul chiriei mele pe șase luni. Jumate-jumate cu proprietarul!

În timp ce Federico începea să protesteze, se produse un eveniment neobișnuit. Masa păsărilor se vedea cât un norișor de praf sus de tot lângă nori, când un porumbel făcu brusc cale-ntoarsă, de parcă ar fi uitat ceva în coș. Năpustindu-se drept spre noi, provocă un început de panică venind să se așeze delicat pe umărul lui Anne.

— Năzurosul! murmură Lisone.

— Ei bine, Anne! S-ar zice că tu ai o relație specială cu porumbeii!

— Da, Michel! Știi tu câte ceva!

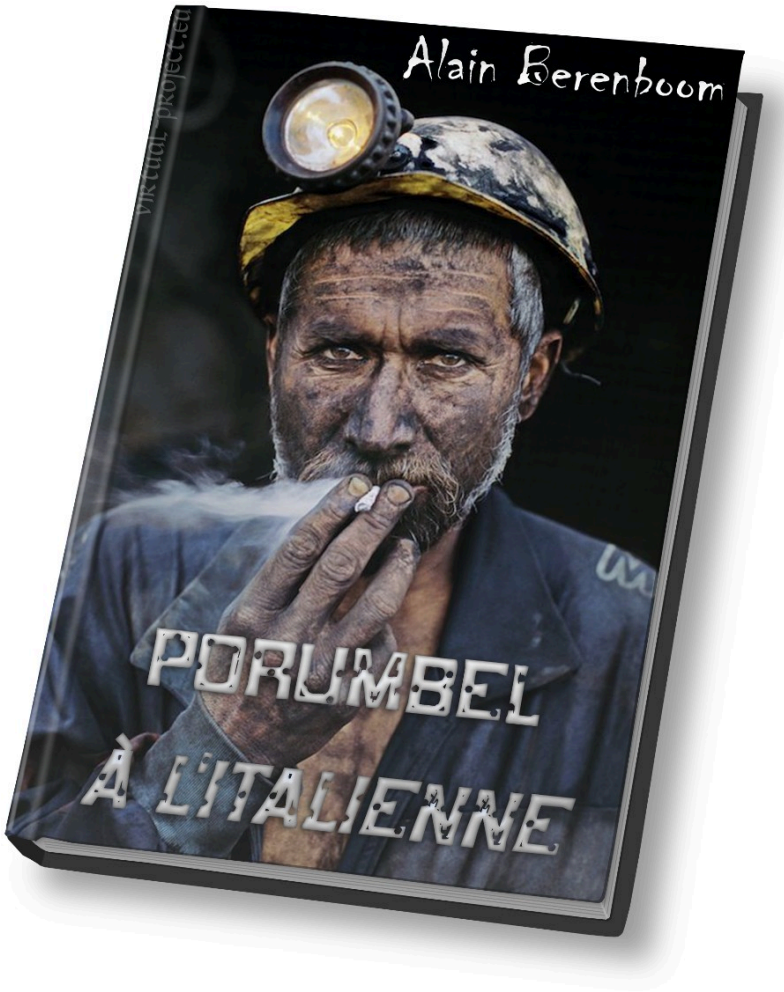

virtual-project.eu

violin

[1] Publicat în traducere românească de Crime Scene Press în 2014 (n.tr.).

[2] După cum își mai amintesc cititorii aventurilor lui Michel Van Loo din precedentele volume *(Primejdii în Regat și Averea Gutmeyer),* este vorba de o bere cu sirop de rodie, băutura preferată a detectivului (n.tr.).

[3] „Nimic" în dialect bruxelez (n. aut).

[4] „Jour de fête", film din 1949 (n.tr.).

[5] Chiflă mică rotundă, crocantă, umplută cu carne crudă tocată (n.aut.).

[6] Joc de cuvinte care va apărea des în cursul cărții între sensul propriu al termenului *pigeon:* „porumbel" și sensul figurat de „guguștiuc/fraier". Expresia „plumer un pigeon" poate însemna atât „a jumuli un porumbei de pene" cât și „a jumuli un fraier" (n.tr.).

[7] Expresie bruxeleză semnificând „cu toată viteza" (n. aut).

[8] Numit și *vin-cassis,* amestec de vin alb cu sirop de coacăze, invenție a unui preot, Felix Kir, cunoscut sub numele de Canonicul Kir (1876-1968) (n.tr.).

[9] Termen referitor la alimente pregătite ritualic de evrei conform preceptelor religiei mozaice. Prin extindere, termen aplicat la ceva ce este admis oficial (n.tr.).

[10] *Goy,* la plural *goyim,* termen ce desemnează pe cei ce nu sunt evrei (n.tr.).

[11] Metaforă desemnând orașul Liège, adoptată după titlul unei cărți din 1905: *Cité ardente,* a scriitorului și omului politic Henry De Wiast, care înfățișează incendierea și jefuirea orașului în 1468 de către trupele burgunde ale ducelui Carol Temerarul. Denumire păstrată după Expoziția Internațională de la Liège din 1905, spre a evoca animația și dinamismul orașului (n.tr.).

[12] Comunitate evreiască din Europa Centrală înainte de 1945 (n.tr.).

[13] „Que vergogna" (în orig.). „Ce rușine!".

[14] Parafrază după titlul romanului apărut în 1945 al scriitorului italian antifascist Carlo Levi, *Cristos s-a oprit la Eboli* (n.tr.).

[15] Pasionați de sport (ital.) (n.tr.).

[16] Antonio Gramsci (1891-1937), lider politic și filosof marxist italian, co-fondator al Partidului Comunist Italian (n.tr.).

{17} Termenul *„ket”* este echivalentul termenului francez *„titi”,* ștrengarul parizian (n.aut.).

{18} Padre Pio (1887-1968), cunoscut sfânt din secolul XX al Bisericii Catolice, preot și călugăr capucin, canonizat de Papa Ioan-Paul II în 2002 (n.tr.).

{19} Prăjitură bruxelleză pe bază de marțipan și cremă (n.tr.).

{20} A se vedea prima anchetă a lui Michel Van Loo, *Primejdii în Regat* (n.aut.).

{21} Stil în jazz apărut în anii ’40 și marcând trecerea de la stilul *dancing* la un stil intelectual (n.tr.).

{22} Stilul *scat* în jazz, improvizații melodice pe bază de vocale și onomatopee (n.tr.).

{23} Ella Fitzgerald (n.tr.).

{24} Una dintre cele patru bătălii de la Monte Cassino, cunoscute sub numele de Bătălia pentru Roma, din cursul celui de-Al Doilea Război Mondial, înverșunată luptă dusă de trupele aliate împotriva germanilor *(n.tr.).*

{25} *Gitanes Maïs,* țigări din marca *Gitanes,* foarte tari, rulate în hârtie din pănuși de porumb (n.tr.).

{26} Șevalieră = inel gros pe care sunt gravate emblema, inițialele etc.; inel cu sigiliu (n.red.).

{27} *Să ne îmbrățișăm, Folleville!/Embrassons-nous, Folleville*! titlul unei comedii-vodevil din 1850, având ca autori pe Eugène Labiche și Auguste Lefranc. Expresia care apare ca leit-motiv în text: „Să ne îmbrățișăm, Folleville!”, este folosită ironic pentru a desemna stări de euforie sau de veselie forțată menite să ascundă probleme. Un fel de „Pupat toți piața endependenți” din nemuritorul nostru Caragiale (n.tr.).

{28} Leopoldo Fregoli (1867-1936) actor, ventriloc și muzician italian, renumit pentru rapiditatea schimbării costumației și a fizionomiei (n.tr.).

{29} Ceașcă de cafea, în valonă (n.aut.).

{30} Rachiu de ienupăr din regiunea Liège (n.aut.).

{31} În traducere: producător de căldură, deci de febră. Veche reclamă la medicamente împotriva stărilor febrile, înfățișând un omuleț care scoate flăcări pe nas și pe gură, având plămânii inflamați (n.tr.).

{32} În traducere: lampagiu, dispozitiv de aprindere, instigator etc. Joc de cuvinte cu ceea ce urmează (n.tr.).

{33} Flamanzi, în valonă (n.tr.).

{34} Joseph Joséphin poreclit Rouletabille (în traducere: pune-ți în mișcare capul rotund ca o bilă), ziarist și detectiv amator, personaj din romanul *Misterul camerei galbene* (1907) aparținând lui Gaston Leroux (n.tr.).

{35} Echivalentul în dialect bruxellez al expresiei *Nom de Dieu,* devenită din înjurătură o exclamație de enervare fără conotație religioasă, un fel de *Fir-ar să fie!* (n.tr.).

{36} Filmul din 1949 al lui Yves Allégret (n.tr.).

{37} Filmul din 1947 al lui Claude Autant-Lara, după romanul *Le Diable au corps* al lui Raymond Radiguet (n.tr.).

{38} Fel de mâncare tipic din Bruxelles, pe bază de pâine mai veche înmuiată în lapte, rom și amestecată cu stafide (n.aut.).

{39} Dolores Ibárruri Gómez (1895-1989), lider republican și combatantă în Războiul Civil spaniol, membră a Partidului Comunist Spaniol, cunoscută sub numele de *Pasionaria* (n.tr.).

{40} Titlul pe care și l-a luat Benito Mussolini, creatorul statului fascist Italian (n.tr.).

{41} Un bărbat solid (n.aut.).

{42} Un soi de melasă din sos de mere și/sau pere scăzute la fiert, eventual cu adaos de curmale. (n.tr.).

{43} „Amărâtule!” în valonă (n.aut.).

{44} „Taci din gură!” în valonă (n.aut.).

{45} Celebra replică din *Cidul* lui Corneille (1637), în original: „Je suis jeune, il est vrai, mais aux âmes bien nées / La valeur n’attend pas le nombre des années”, speculată adesea ca un proverb. În traducerea lui Șt. O.Iosif: „E-adevărat, sunt tânăr, dar pentr-un suflet mare / Valoarea nu așteaptă ca vârsta s-o măsoare*”* (n.tr.).

{46} Boală infecțioasă transmisibilă la om, tipică psitacideelor, păsări tropicale din familia papagalului (n.tr.).

{47} Termen folosit în Italia meridională pentru țăran, dar are și sens peiorativ de mojic, bădăran (n.tr.).

{48} *Camicie rosse,* numele dat voluntarilor lui Garibaldi care luptau pentru eliberarea Italiei de sub dominații străine și pentru unificarea țării în secolul al XIX-lea (n.tr.).

{49} Persoană care ține socoteala pariurilor la curse (n.tr.).

[50] *Camicie nere,* numele popular dat grupărilor fasciste italiene (n.tr.).

[51] Textual: amestec de lucruri pisate. Sos italienesc provenit din zona Genoa, amestec de frunze de busuioc, usturoi și sare grunjoasă, toate pisate în mojar până devin pastă, la care se adaugă ulei de măsline, semințe de pin și brânză rasă. Folosit la diverse preparate culinare cu carne sau alte feluri (n.tr).

[52] Ansamblu de regiuni meridionale din Italia peninsulară și insulară, caracterizate prin subdezvoltare (n.tr.).

[53] Practică politică ce constă în intrarea într-un partid cu scopul de a-i modifica linia de acțiune (n.tr.).

[54] Similitudine de nume: este vorba despre unul dintre celebrii Marx Brothers, faimoși comici ai filmului burlesc american din anii ’30-’40 (n.tr.).

[55] Titlul este tradus după versiunea franceză. Este vorba de comedia lui Howard Hawks din 1949 cu titlul *I was a Male War Bride* (n.tr.).

[56] Bere la dozator, în dialect bruxellez (n.aut.).

[57] Răcoritoare, apă minerală (n.tr.).

[58] Joc de cuvinte născut din confuzia de literă: *suffrage = sufragiu și soufflage=suflarea sau suflatul sticlei* (n.tr.).

[59] „Nătărău” în valonă (n.aut.).

[60] Paste făinoase în formă de scoici cu pregătire tipică bucătăriei din Puglia (n.tr.).

[61] Ce rușine! (în ital.) (n.tr.).

[62] Minciuni (în ital.) (n.tr.).

[63] „Eu, unul, mă duc să beau!” în valonă (n.aut.).

[64] *Il Sole,* cotidian italian economic, întemeiat în 1865 la Milano și care a fuzionat în 1965, la sărbătorirea centenarului, cu 24 ore sub numele de *Il Sole 24 ore* (n.tr.).

[65] Citat parțial după celebra frază atribuită lui Arnaud Amaury, legatul Papei, la cruciada împotriva ereticilor albigenzi (1209): „Ucideți-i pe toți. Dumnezeu îi va recunoaște pe ai săi*”* (n.tr.).

[66] În traducere: „afurisitul de duce!” (n.tr.).

[67] „Noroi”, în flamandă (n.tr.).

[68] Este vorba de filmul lui Giuseppe de Santis *Orez amar* (1949) (n.tr.).

[69] „Che fai, Mickeie?” (în orig.).

{70} „madre de Dio” (în orig.).

{71} Idiot, cretin (italiană) (n.tr.).

{72} „Ce chestie! Nu cred că e prea ușor!” în valonă (n.aut.).

Table of Contents

Prefață
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.

Table of Contents

Prefață	2
1.	4
2.	12
3.	21
4.	34
5.	46
6.	52
7.	61
8.	69
9.	82
10.	92
11.	99
12.	108
13.	118
14.	130
15.	133
16.	141
17.	152
18.	162
19.	171
20.	181
21.	186
22.	194
23.	205
24.	217
25.	228
26.	236

27. 245
28. 256
29. 266